

ГОДИШЕН ОТЧЕТ 2022

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Българска народна банка

ГОДИШЕН ОТЧЕТ • 2022 г.

Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Телекс: 24090, 24091
Факс: 02 980 2425, 02 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ

Интернет страница: www.bnb.bg

© Българска народна банка, 2023

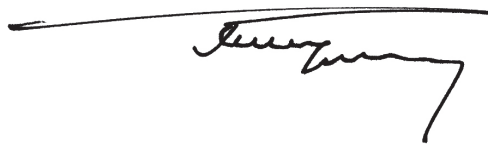
В Годишния отчет на БНБ за 2022 г. използваните статистически данни са към 15 март 2023 г.

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изричното позоваване на източника.

ISSN 1313-0633 (на хартия)
ISSN 2367-4911 (онлайн)

Уважаеми господин Председател на Народното събрание,
Уважаеми госпожи и господа народни представители,

В съответствие с член 1, алинея 2, член 50 и член 51 от
Закона за Българската народна банка Ви представям Годишния
отчет на Българската народна банка за 2022 година.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Dimitar Radev', is written over a horizontal line.

Димитър Радев
Управител
на Българската народна банка

Управителен съвет на БНБ

Седнали, от ляво надясно: Людмила Елкова, Димитър Радев, Нина Стоянова.

Прави, от ляво надясно: Калин Христов, Илия Лингорски, Радослав Миленков, Николай Неновски.

Управителен съвет на БНБ

Димитър Радев

Управител

Калин Христов

Подуправител
управление „Емисионно“

Нина Стоянова

Подуправител
управление „Банково“

Радослав Миленков

Подуправител
управление „Банков надзор“

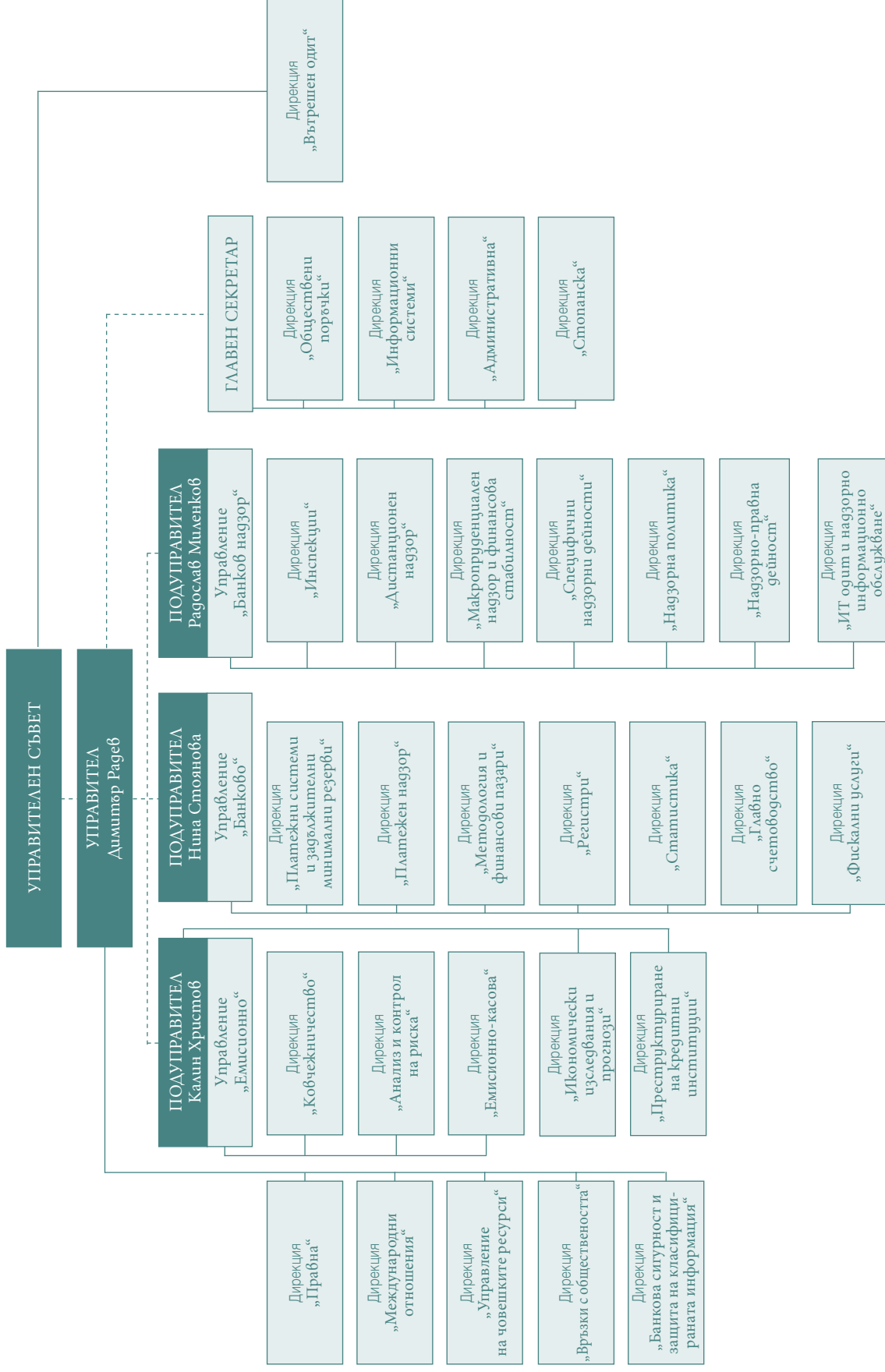
Людмила Елкова

Николай Неновски

Илия Лингорски

Организационна структура на БНБ

(към 31 декември 2022 г.)

Съдържание

Резюме	9
I. Икономическо развитие през 2022 г.	19
II. Брутни международни валутни резерви	36
III. Платежни системи и платежен надзор	49
IV. Резерви на банките в БНБ	57
V. Наличнопарично обращение	59
VI. Поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите	65
VII. Дейност на БНБ като орган за преструктуриране на кредитни институции	86
VIII. Участие в ЕСЦБ и в дейността на институциите и органите на ЕС	92
IX. Международни отношения	100
X. Статистическа дейност	101
XI. Фискален агент и депозитар на държавата	105
XII. Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове	110
XIII. Изследователска дейност	115
XIV. Управление на човешките ресурси	117
XV. Вътрешен одит на БНБ	120
XVI. Изпълнение на бюджета на БНБ за 2022 г.	122
XVII. Консолидиран финансов отчет на БНБ към 31 декември 2022 г.	127
Информация по чл. 17, ал. 5 от ЗБНБ относно решения, приети от УС на БНБ през 2022 г.	182

Статистически приложения ([на интернет страницата на БНБ](#))

Използвани съкращения

АД	акционерно дружество	МСФО	Международни стандарти за финансово отчитане
АДЦК	Система за провеждане на аукциони за продажба и обратно изкупуване на ДЦК	МФ	Министерство на финансите
АС РОУД	Автоматизирана система за регистриране и обслужване на външния дял	НОИ	Национален осигурителен институт
БВП	брутен вътрешен продукт	НС	Надзорен съвет
БИСЕРА	Банкова интегрирана система за електронни разплащания	НСИ	Национален статистически институт
БМР	Банка за международни разплащания	НТООД	нетърговски организации, обслужващи домакинствата
БНБ	Българска народна банка	ПКА	преглед на качеството на активите
БОРИКА	Банкова организация за разплащания с използване на карти	ПНПО	процес по надзорен преглед и оценка
БФБ	Българска фондова борса – София	ПОС	устройство за търговия на дребно с кредитни/дебитни карти
ВААК	вътрешен анализ на адекватността на капитала	ПФИ	парично-финансова институция
ВААЛ	вътрешен анализ на адекватността на ликвидността	РИНГС	Система за брутен сетълмент в реално време
Г-30	Консултативна група по международни икономически и финансови въпроси	СВТК	Стандартна международна външнотърговска класификация на стоките
ДАС	данък върху добавената стойност	СДЦК	Електронна система от сметки за сетълмент на безналични ДЦК
ДЦК	гържавни ценни книжа	СМСС	Съвет по международни счетоводни стандарти
ДСЗИ	други системно значими институции	СПТ	специални права на тираж
ЕБО	Европейски банков орган	ТАРГЕТ2	Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент в реално време на експресни преводи в евро
ЕК	Европейска комисия	ТАРГЕТ2-БНБ	българският системен компонент на ТАРГЕТ2
Екофин	Съвет на министрите на държавите – членки на ЕС, по икономически и финансови въпроси	УС	Управителен съвет
ЕМП	Единен механизъм за реструктуриране	ФПБ	Фонд за реструктуриране на банки
ЕОНИЯ	<i>Euro OverNight Index Average (EONIA)</i> , регистрирана марка на Европейския институт за паричните пазари, <i>(EMMI)</i>	ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени
ЕС	Европейски съюз	ЦКР	Централен кредитен регистър
ЕСП	Единен съвет за реструктуриране	ЮРИБОР	<i>Euro InterBank Offered Rate (EURIBOR)</i> , регистрирана марка на Европейския институт за паричните пазари, <i>(EMMI)</i>
ЕСРОТ	Електронна система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК	АВСРР	програма на ЕЦБ за закупуване на обезпечени с активи ценни книжа
ЕСС 2010	Европейска система от национални и регионални сметки	APP	програма на ЕЦБ за закупуване на активи
ЕССР	Европейски съвет за системен риск	АТМ	банкомат
ЕСЦБ	Европейска система на централните банки	СВРРЗ	програма на ЕЦБ за закупуване на обезпечени облигации
ЕФП	Единен фонд за реструктуриране	СЕТ1	базов собствен капитал от първи ред
ЕЦБ	Европейска централна банка	CHF	швейцарски франк
ЗБНБ	Закон за БНБ	CSPP	програма за закупуване на небанкови корпоративни облигации
ЗВПКИИП	Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници	DBRS	<i>Dominion Bond Rating Service</i> , канадска агенция за кредитен рейтинг
ЗКИ	Закон за кредитните институции	EUR	евро
ЗКНИП	Закон за кредитите за недвижими имоти на потребители	€STR	краткосрочен лихвен процент по необезпечени обратни трансакции на паричния пазар в евро
ЗМР	задължителни минимални резерви	FOMC	Федерален комитет по операциите на открития пазар
ЗПУПС	Закон за платежните услуги и платежните системи	PSPP	програма за закупуване на активи на публичния сектор
ЗУНК	Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.	ROA	възвръщаемост на активите
ИОБФР	Система за информационно обслужване на бюджета и фискалния резерв	ROE	възвръщаемост на капитала
КРМСФО	Комитет за разяснение на международните стандарти за финансово отчитане	TLTRO	целели операции по дългосрочно рефинансиране
КТБ	Корпоративна търговска банка АД	USD	долар
КФП	консолидирана фискална програма	XAU	тройунция злато
ЛЕОНИЯ	лихвен процент по реални сделки с необезпечени обратни депозити в левове, предоставени на междубанковия пазар	XDR	специални права на тираж
МВФ	Международен валутен фонд		
МИСКПЗ	минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения		
МСС	Международни счетоводни стандарти		

Резюме

През 2022 г. глобалната икономическа активност се забави, като по-ниски темпове на растеж се наблюдаваха както в развитите икономики, така и в икономиките с развиващи се пазари. Основните фактори за забавянето бяха негативните икономически ефекти от въведените в Китай строги противоепидемични мерки за ограничаване на разпространението на *COVID-19*, геополитическата несигурност в резултат от инвазията на Русия в Украйна през февруари и свързаните с нея по-малки доставки на енергийни продукти и други суровини в Европа, възходящата глобална инфлационна динамика, както и затягането на паричната политика на водещите централни банки. През 2022 г. растежът на БВП на САЩ се забави съществено вследствие на изчерпването на ефекта от стимулиращите мерки на фискалната политика, приети през 2021 г., и затягането на паричната политика на Федералния резерв. Годишният растеж на реалния БВП на еврозоната бе сравнително висок през отчетния период и отразяваше главно нарастването на частното потребление, което бе благоприятно повлияно от премахването на противоепидемичните мерки и увеличеното търсене на туристически услуги, както и от стимулиращата парична политика на ЕЦБ през по-голямата част от 2022 г. Условието на пазара на труда в еврозоната се подобряваха през цялата година.

Инфлацията в глобален мащаб се ускори съществено през 2022 г. вследствие на запазващото се сравнително силно потребителско търсене, стимулирано от благоприятните условия на пазара на труда и ефектите от експанзионистичната фискална и парична политика през 2021 г. в големите развити икономики, както и поради допълнителното поскъпване на енергийните и хранителните продукти след инвазията на Русия в Украйна. Инфлацията при потребителските цени в САЩ и в еврозоната значително надвишаваше целите, определени от Федералния резерв и ЕЦБ. В условията на повишаваща се и все по-широкообхватна инфлация двете централни банки предприеха мерки за затягане на паричната политика, като започнаха да повишават референтните си лихвени проценти през съответно март и юли 2022 г. В САЩ Федералният комитет по операцията на открития пазар повиши целевия коридор за лихвения процент по федералните фондове с общо 425 базисни точки през годината до 4.25–4.50%. Повишението на основните лихвени проценти от страна на ЕЦБ през 2022 г. бе с общо 250 базисни точки, като в края на годината лихвените проценти по основните операции по рефинансиране, по пределното кредитно улеснение и по депозитното улеснение достигнаха съответно 2.50%, 2.75% и 2.00%.

През 2022 г. растежът на реалния БВП в България възлезе на 3.4%, като най-голям положителен принос за него имаше частното потребление, подкрепяно от по-високия растеж на заплатите спрямо инфлацията, силно отрицателните реални лихвени проценти по кредити и депозити и увеличените нетни фискални трансфери към домакинствата. Отчетеният икономически растеж имаше благоприятно влияние върху пазара на труда, като се наблюдаваше повишение на броя на заетите лица и на коефициента на икономическата активност, както и понижение на равнището на безработица. През 2022 г. се формира тенденция към съществено ускоряване на растежа на заплатите под влияние на засиленото търсене на труд в условията на увеличаващ се недостиг на работна сила и при повишени инфлационни очаквания. В номинално изражение компенсацията на един нает общо за икономиката

се повиши с 18.4% през 2022 г., а в реално изражение темпът ѝ на нарастване възлезе на 4.6%.

Годишната инфлация в България, измерена чрез хармонизирания индекс на потребителските цени, се ускори до 14.3% през декември 2022 г. (6.6% през декември 2021 г.). Най-съществен натиск за нарастването на потребителските цени оказа покачването на основни енергоизточници и селскостопански стоки на международните пазари. Основните фактори, свързани с вътрешната макроикономическа среда, които допринесоха за формирането на висока инфлация през цялата година, бяха силният растеж на разходите за труд на единица продукция и по-високото потребление на домакинствата. Ускоряването на темпа на нарастване на цените беше широкообхватно по компоненти на потребителската кошница, като най-голям положителен принос за инфлацията през 2022 г. имаха цените на храните. Базисната инфлация също отбеляза значително ускорение.

Годишният растеж на депозитите на неправителствения сектор се ускори до 14.3% през декември 2022 г., като за тази динамика оказаха влияние депозитите на нефинансовите предприятия, които се повишиха с 26.6%. В условията на запазващ се значителен приток на привлечени ресурси, висока ликвидност и конкуренция в банковия сектор пренасянето на промените в паричната политика на ЕЦБ към лихвените проценти по депозитите и кредитите в България бе силно ограничено. Годишният растеж на кредитите се запази висок през 2022 г. При кредитите за нефинансовите предприятия се наблюдаваше тенденция към ускорено нарастване през първите осем месеца на годината, за която допринесе силното търсене на финансов ресурс за оборотни средства и натрупване на запаси поради значителното покачване на основни суровини и материали, затруднения във веригите на доставки и повишена несигурност в икономическата среда. Отчетеният спад на запасите в икономиката след високите нива, достигнати през първата половина на 2022 г., повлия за известно понижаване на растежа на фирмените кредити и той възлезе на 10.4% през декември (4.6% през декември 2021 г.). По-високият растеж на заплатите спрямо инфлацията и силно отрицателните реални лихвени проценти стимулираха търсенето на потребителски и жилищни кредити. За нарастването на жилищните кредити (с 17.8% към декември 2022 г. спрямо 16.5% в края на 2021 г.) оказаха влияние и запазващите се предпочитания на домакинствата за покупка на недвижими имоти като алтернативна форма на спестяване или инвестиция. През декември 2022 г. при потребителските кредити бе отчетено нарастване с 12.4% на годишна база (12.2% в края на 2021 г.).

През 2022 г. бюджетното салдо по Консолидираната фискална програма беше отрицателно и възлезе на -1347 млн. лв. (-0.8% от БВП), като бе формирано от дефицит по националния бюджет (-5087 млн. лв.) и излишък по бюджета по програми на ЕС (3740 млн. лв.). Средствата по депозити във фискалния резерв се увеличиха с 2394 млн. лв. спрямо края на 2021 г. и достигнаха 12 130 млн. лв. (7.3% от БВП), от които 11 315 млн. лв. представляваха средствата по депозити в Българската народна банка (БНБ). През годината бе реализирано положително нетно финансиране на бюджета с държавни ценни книжа на вътрешния пазар, както и положително външно дългово финансиране.

При управлението на брутните международни валутни резерви БНБ продължи да провежда консервативна политика, осигуряваща висока степен на ликвидност и сигурност на резервите. Във връзка с инвазията на Русия в Украйна през отчетния период бяха ограничени инвестициите към някои контрагенти на БНБ и емитенти, които имат експозиции към тези държави.

През 2022 г. бяха предприети известни облекчения на някои от допълнителните инвестиционни ограничения, въвеждани през предходните две години във връзка с пандемията от COVID-19, но въпреки това кредитните ограничения останаха по-консервативни от обичайните поради повишената несигурност на финансовите пазари след началото на войната в Украйна.

Балансовата стойност на брутните международни валутни резерви в края на 2022 г. възлиза на 38 424.31 млн. евро, което спрямо края на 2021 г. представлява увеличение с 3827.08 млн. евро, или растеж от 11.06%. За постигането на основните цели на БНБ при управлението на брутните международни валутни резерви, а именно – много висока степен на ликвидност и сигурност на резервите, преобладаващата част от активите по баланса на управление „Емисионно“ продължава да бъде инвестирана в ДЦК и в държавногарантирани дългови книжа с най-високото кредитно качество, както и в краткосрочни депозити при първокласни чуждестранни централни и търговски банки. В края на 2022 г. приблизително 81% от валутните резерви са инвестирани в активи, оценени с дългосрочен кредитен рейтинг AAA.

През отчетния период дюрацията на брутните международни валутни резерви бе понижена значително, като делът на инвестициите в най-краткосрочния надежен сектор от 0 до 1 година бе увеличен с 13.3 процентни пункта до 94.1% за сметка на понижения във всички останали надежни сектори. В структурата по финансови инструменти има промяна в средната наличност по текущи сметки, която намалява спрямо тази от 2021 г. с около 4 процентни пункта за сметка на увеличение на инвестициите на БНБ в ценни книжа и депозити с по около 2 процентни пункта. През отчетния период не се наблюдават съществени промени в структурата на брутните международни валутни резерви по валути спрямо тази през предходната 2021 г.

Нетният доход на баланса на управление „Емисионно“ е сума от три компонента: 1) доход от инвестиции на брутните международни валутни резерви в оригинална валута; 2) доход от валутен дисбаланс, и 3) разходи и/или доход по пасивите. Доходът от инвестиции на международните резерви на БНБ през отчетния период е отрицателен в размер на -96.22 млн. евро, което се равнява на доходност за периода от -0.37%. Този резултат се дължи главно на отрицателните лихвени равнища през по-голямата част от годината по депозитите, предоставени при първокласни чуждестранни банки, както и на отрицателната доходност на деноминирани в евро облигации с високо кредитно качество, в които е инвестирана основната част от валутните резерви на БНБ. Доходът от валутен дисбаланс за годината е положителен в размер на 131.82 млн. евро, като основен принос за него има промяната в пазарната цена на монетарното злато, измерена в евро. В резултат от лихвената политика на БНБ нетният финансов резултат от пасивите за 2022 г. е положителен и е в размер на 17.35 млн. евро, което съответства на 0.06% доходност. Като резултат от тези три компонента нетният доход от управлението на международните валутни резерви през отчетния период възлиза на 52.95 млн. евро, което представлява обща доходност от 0.13% за 2022 г.

Създаването и развитието на сигурни, надеждни и ефективни платежни системи, както и осъществяването на платежен надзор са особено важни функции на съвременната централна банка. Платежните системи в България функционират ефективно, осигуряват непрекъсваемост на потока от плащания и са хармонизирани в голяма степен с платежната инфраструктура в Европа. През 2022 г. РИНГС – Системата за брутен сетълмент в реално време, оперирана от БНБ, е обработила 80.4% от стойността на

извършените левови безналични плащания в страната. През системата бяха извършени 1 156 529 броя плащания (увеличение с 0.7% спрямо 2021 г.) на стойност 1 160 219 млн. лв. (намаление с 15% спрямо 2021 г.). Броят и стойността на операциите чрез платежните системи БИСЕРА6 (за малки клиентски плащания в левове) и БОРИКА (за картови плащания) продължиха да се увеличават и през 2022 г., като всяка от тях бележи увеличение с повече от 20% по отношение на стойността. През 2022 г. чрез ТАРГЕТ2-БНБ – националния системен компонент на Трансевропейската автоматизирана система за брутен сетълмент в реално време на експресни преводи в евро (ТАРГЕТ2) с оператор БНБ, са извършени 278 656 плащания (с 13.9% повече спрямо 2021 г.) на обща стойност 844 822 млн. евро (увеличение с 2% спрямо 2021 г.).

БНБ регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента, на доставчиците на платежни услуги и на издателите на електронни пари в страната. През отчетния период бяха завършени: една надзорна проверка на лицензиран от БНБ доставчик на платежни услуги, на когото впоследствие бяха наложени съответни надзорни мерки; една тематична надзорна проверка на доставчик на платежни услуги; десет проверки на дружества с цел установяване на извършване на дейност по предоставяне на платежни услуги и/или издаване на електронни пари без наличието на съответен лиценз или регистрация; проверки по 354 възражения, постъпили в БНБ от физически и юридически лица – ползватели на платежни услуги, като във връзка със 17 от тях бяха дадени указания на съответните доставчици на платежни услуги. През 2022 г. беше издаден лиценз на едно дружество за извършване на дейност като дружество за електронни пари и към края на годината в страната извършват дейност пет платежни институции и девет дружества за електронни пари, лицензирани от БНБ.

БНБ притежава изключителното право да пуска в обращение банкноти и монети. Банкнотите и монетите, издадени от Банката, са законно платежно средство в страната и задължително без ограничения се приемат за плащания по пълната им номинална стойност. БНБ изпълнява своите емисионни и касови функции, като осигурява отпечатването на нови банкноти и отсичането на нови монети и извършва операции по приемане, предаване, изплащане, обработка, проверка за истинност и годност на постъпващите в БНБ български банкноти и монети, както и чуждестранна валута, замяна на повредени български банкноти и монети, а също унищожаване на негодни български банкноти и монети. В края на 2022 г. в обращение бяха 596.7 млн. броя банкноти – законно платежно средство, на стойност 26 826.4 млн. лв., като на годишна база те се увеличиха с 27.6 млн. (4.8%) по брой и с 2688.5 млн. лв. (11.1%) по стойност. През отчетния период се запази тенденцията от предходните години към изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали. В края на 2022 г. в обращение бяха 3054.6 млн. броя разменни монети – законно платежно средство, на стойност 558.1 млн. лв. През годината общият им брой се увеличи със 188.8 млн. (6.6%), а стойността им – с 40.3 млн. лв. (7.8%). Запази се общата тенденция към увеличаване в обращение на броя на разменните монети от всички номинали. Относителните дялове на задържаните през 2022 г. неистински български банкноти и разменни монети спрямо броя банкноти и монети – законно платежно средство, намиращи се в обращение в края на годината, останаха много ниски от съответно 0.000141% и 0.000006%. През 2022 г. бяха извършени вътършителни и контролни тестове на машини за

сортиране и машини за самообслужване относно прилагане на стандартите за разпознаване и годност в 8 кредитни институции, 5 доставчика на услуги и 9 представителя на производители на машини по смисъла на Наредба № 18 на БНБ за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение.

БНБ регулира и осъществява надзор върху дейността на банките в България с цел поддържане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите. Дейностите на банковия надзор бяха насочени към анализ и оценка на финансовото състояние на системата и на отделните банки с цел идентифициране на присъщите и потенциални рискове и предприемане на своевременни надзорни мерки.

Макропруденциалната надзорна дейност на БНБ се основава на непрекъснато наблюдение, идентифициране и оценка на системните рискове в банковия сектор и икономическата среда, в която се осъществява финансовото посредничество. През февруари 2022 г. УС на БНБ, като отчете стабилното състояние на банковия сектор и отшумяването на рисковете, свързани с пандемията от *COVID-19*, прие решение за преустановяване на действието на макропруденциалните мерки, наложени през март 2020 г. и потвърдени през януари 2021 г., свързани с ограничението за разпределяне на печалбите на банките за 2019 г. и 2020 г. и наложените лимити за чуждестранните експозиции на банките. Преустановяването на мярката за ограничение за разпределяне на печалбите е в съответствие с решението на ЕЦБ и Европейския съвет за системен риск (ЕССР) да не се подновява действието на препоръката на ЕССР относно ограниченията върху разпределенията на печалбите на банките. БНБ, като компетентен надзорен орган, изисква от така наречените „по-малко значими“ банки, които възнамеряват да изплатят дивидент или да предприемат обратни изкупувания и други разпределения, включително и от печалбата за 2021 г., да представят планове за разпределение, които са предмет на надзорния диалог. С решението на УС на БНБ от февруари 2022 г. беше преустановено, считано от 1 април 2022 г., и действието на мярката за налагане на индивидуални и съвкупни лимити на банките към чуждестранни контрагенти, целяща да ограничи кредитния риск и риска от концентрация в техните баланси. БНБ преустанови тези ограничения, като отчете постигнатия от действието им положителен ефект върху стабилността на банковата система, както и отшумяването на рисковете, поради които те бяха въведени. В съответствие с взетите през 2021 г. и оповестени 12 месеца преди влизането им в сила решения на УС на БНБ нивото на антицикличния капиталов буфер бе повишено от 0.5% на 1.0%, считано от 1 октомври 2022 г., и на 1.5%, считано от 1 януари 2023 г. Предвид трайно запазилите се високи темпове на кредитен растеж и повишената несигурност в икономическата среда, на 29 септември 2022 г. УС на БНБ взе решение да повиши нивото на антицикличния капиталов буфер до 2.0%, считано от 1 октомври 2023 г. При проведенния през октомври 2022 г. ежегоден преглед на буфера за други системно значими институции (ДСЗИ) с решение на УС на БНБ бяха идентифицирани осем банки, за които нивата на буфера през 2023 г. ще са в интервала от 0.5% до 1.0%. С оглед на оценката за увеличаващ се риск, произтичащ от високия темп на нарастване на цените на жилищата, и отчитайки изискванията на препоръка на ЕССР, в началото на 2022 г. БНБ разработи и въведе допълнителна макропруденциална отчетна форма, която осигурява подробна информация относно отпуснатите от банките кредити за домакинства, обезпечени с недвижими имоти.

През 2022 г. продължи оценяването на нивото и контрола на рисковете в банките въз основа на избрани ключови рискови индикатори и чрез експертен

анализ. При прилагане на критериите на ЕБО бе извършен регулярен годишен преглед и оценка на докладите от вътрешния анализ на адекватността на капитала и на ликвидността за 2021 г. и на плановете за финансиране на банките за периода 2022–2024 г. Бяха извършени и хоризонтални оценки за съответствие с Насоките на ЕБО относно предоставянето и наблюдението на кредити. През отчетния период продължи процесът по наблюдение на изпълнението на заложените от банките цели за намаляване на необслужваните кредити, които са включени в стратегиите и оперативните им планове. Във връзка с усложняването на геополитическата обстановка след началото на войната в Украйна беше извършен преглед и оценка на експозицията в активите и пасивите на банките към Русия, Украйна и Беларус.

При инспекциите на място през 2022 г. приключиха тематични проверки във връзка с управлението на кредитния риск в дванайсет „по-малко значими“ кредитни институции, които са обект на прекия надзор на БНБ. В рамките на установения режим на тясно сътрудничество между БНБ и ЕЦБ започна и приключи надзорна проверка в една „значима“ кредитна институция.

През отчетния период продължиха контролните дейности за спазване от страна на банките на изискванията на Закона за мерките срещу изпиране на пари (ЗМИП) и на Закона за мерките срещу финансиране на тероризма (ЗМФТ). Извършени бяха шест планирани проверки в банки (две „значими“ кредитни институции и четири „по-малко значими“), като през годината не са налагани надзорни мерки спрямо проверените банки. За спазване на изискванията на Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители (ЗКНИП) през 2022 г. бяха проверени четири „по-малко значими“ кредитни институции и три небанкови финансови институции, предоставящи жилищни и ипотечни кредити. При три от проверените кредитни институции се установиха някои несъответствия по отношение на прилаганите от банките правила и процедури за оценка на кредитоспособността на кредитополучателите, по които БНБ даде насоки за отстраняването им.

В дейността по надзорно информационно обслужване основен приоритет бе осигуряването в срок на данните, необходими за аналитичните потребности на надзорната дейност. Приключи подготовката и започна внедряването на функции за автоматизирано изпращане на данни за надзорна отчетност към ЕЦБ и Европейския банков орган (ЕБО). Дейността на БНБ, свързана с ИТ одит и надзор на ИТ риска в сектора на „по-малко значимите“ институции, през годината бе свързана с разширяване на обхвата на надзорните ИТ проверки, участие в пилотен проект за събиране на информация за изнесените дейности от тези институции като част от оценката за готовността на банките за внедряването на Регламент (ЕС) 2022/2554. Ежедневно се извършваше наблюдение на нивото на кибер заплахите и се следяха кибер инцидентите в банките.

По отношение на регулаторната рамка с приемането на Закона за покритите облигации (ЗПО) се въведеха изискванията на Директива (ЕС) 2019/2162 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно емитирането на покрити облигации и публичния надзор върху тях и за изменение на директиви 2009/65/ЕО и 2014/59/ЕС. През юни 2022 г. УС на БНБ прие Наредба № 42 за реда и условията за издаване на покрити облигации и с нея бе завършена работата по създаване на цялостна правна рамка за издаване на покрити облигации от банки в страната в съответствие с Директива (ЕС) 2019/2162.

През 2022 г. банковият сектор в България осъществяваше дейността си в условията на ускорена инфлация и висока несигурност в икономическата среда, породена от войната в Украйна. В условията на силно отрицателни

равнища на реалните лихвени проценти, значителен обем на привлечените средства и висока ликвидност в банковата система през отчетния период бе наблюдавано ускоряване на годишния растеж на кредитите и на общите активи на банковия сектор, като същевременно продължи намаляването на необслужваните кредити и аванси в балансите на банките. Общият размер на рисковите експозиции се увеличи, докато равнищата на капиталовите съотношения на банковия сектор останаха значително над минималните регулаторни изисквания и изискванията за капиталови буфери. Ликвидната позиция на банковия сектор остана стабилна, като депозитите продължиха да нарастват с високи темпове. През отчетния период размерът на необслужваните кредити и аванси намаля, както и делът им в общите кредити и аванси, за което допринесоха операциите на банките по отписвания и продажби на необслужвани кредити и нарастването на обема на кредитния портфейл. Вследствие на увеличението на активността в банковия сектор и промяната в лихвения цикъл в глобален план, през 2022 г. бе отчетено нарастване на нетния оперативен доход и на печалбата на банковата система спрямо нивата от 2021 г. Показателите за възвръщаемост на активите и възвръщаемост на капитала на банките се подобриха спрямо 2021 г. и възлязоха съответно на 1.34% и 12.01% (при 0.99% и 8.11% към 31 декември 2021 г.).

По силата на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП) Българската народна банка е орган за реструктуриране на кредитните институции и другите юридически лица, които подлежат на надзор или консолидиран надзор от страна на централната банка. Функцията на орган за реструктуриране се осъществява от БНБ в рамките на Единния механизъм за реструктуриране (ЕМП). Във функцията си на орган за реструктуриране БНБ осъществява изцяло текущото управление на Фонда за реструктуриране на банки (ФПБ).

През 2022 г. дейността на БНБ, като орган за реструктуриране и национален орган за реструктуриране, беше насочена главно към организация и осъществяване на процесите по подготовка, преглед и актуализиране на плановете за реструктуриране на кредитните институции, както и към наблюдение върху изпълнението на междинните цели нива на минималните изисквания за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ), определени за кредитните институции. При упражняване на правомощието си по издаване на подзаконовни нормативни актове, които надграждат правния режим на реструктурирането на кредитни институции, през 2022 г. БНБ издаде две нови наредби – Наредба № 43 за реда и условията за определяне и изплащане на максимална дневна сума при спиране на изпълнението на задължения по отговарящи на условията влогове и Наредба № 44 за условията и реда за избор на независими оценители по чл. 55а от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници. По отношение на кредитните институции, които попадат в обхвата на преките правомощия на Банката, през 2022 г. УС на БНБ прие плановете за реструктуриране и определи МИСКПЗ на три кредитни институции. През периода БНБ пристъпи към преглед и актуализиране на индивидуалния план за реструктуриране на лицензирана в Република България дъщерна кредитна институция – част от трансгранична група от ЕС, за която е създадена колегия за реструктуриране от органа за реструктуриране на ниво група, поради липса на постигнато съвместно решение по плана за реструктуриране на групата за 2021 г. В хода на прегледа и актуализирането на плановете за реструктуриране на петте кредитни институции,

които попадат в обхвата на преките правомощия на ЕСП, през 2022 г. УС на БНБ прие позиции във връзка с гласуване на решения на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП за окончателно одобряване на съвместни решения по плановете за реструктуриране за 2021 г. на четири трансгранични групи с дъщерни банки, лицензирани в Република България, и относно определяне на МИСКПЗ, като при една трансгранична група подкрепи, а при три – не подкрепи проектите на решения на ЕСП. Също така в рамките на стартирания процес по преглед, актуализация и приемане на плановете за реструктуриране за 2022 г., през четвъртото тримесечие на годината УС на БНБ прие позиции във връзка с гласуване на проекти на решения на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП за предварително одобрение на плановете за реструктуриране за две трансгранични групи с дъщерни банки, лицензирани в Република България, както и позицията относно одобрение на план за реструктуриране и определяне на МИСКПЗ за една трансгранична група с дъщерна банка, лицензирана в Република България, за която няма организирана колегия за реструктуриране. И при трите трансгранични групи БНБ изрази мотивирано несъгласие с проектите на решения на ЕСП.

По линия на функцията по управление на Фонда за реструктуриране на банките в началото на април 2022 г. УС на БНБ прие Годишния финансов отчет на ФПБ за 2021 г. През годината УС на БНБ запази прилаганата инвестиционна стратегия по отношение на средствата на ФПБ и те продължиха да бъдат държани по текущи сметки при БНБ. В съответствие с разпределението на правомощията между ЕСП и БНБ УС на БНБ определи през април 2022 г. годишни вноски на клоновете на кредитни институции от трети държави във ФПБ за 2022 г. с общ размер 97.9 хил. лв. Също през април ЕСП определи вноските за 2022 г., които да бъдат набрани от кредитните институции, лицензирани в Република България, и прехвърлени от БНБ към ЕФП, с общ размер 17 569 хил. евро, или 34 362 хил. лв. С оглед на наличните средства в целевия подфонд на ФПБ и на възможността за използването им, предвидена в ЗВПКИИП, УС на БНБ взе решение дължимите от кредитните институции вноски в ЕФП за 2022 г. да бъдат приспаднати от наличните средства в целевия подфонд. Към 31 декември 2022 г. средствата в целевия подфонд на ФПБ, предназначени за набиране и прехвърляне на вноските на кредитните институции в ЕФП, възлизат на 472 209 хил. лв., а средствата, набрани в подфонда, предназначени за финансиране на реструктурирането на клонове на кредитни институции от трети държави, са 780 хил. лв.

Чрез своите представители, участващи в комитетите и работните групи към Европейската система на централните банки (ЕСЦБ), Европейската комисия, Съвета на Европейския съюз, Европейския съвет за системен риск, Европейския банков орган, както и в националния Съвет по европейски въпроси, БНБ допринася за формирането на позициите на България в сферата на икономическото управление и финансовия сектор, както и при обсъждането на други въпроси от сферата на компетентност на централните банки.

В областта на статистическата дейност през 2022 г. БНБ продължи да събира, обработва, анализира и разпространява официалната парична и лихвена статистика, статистиката на външния сектор, статистиката на тримесечните финансови сметки на всички институционални сектори, статистиката на небанковите финансови институции, включително на лизинговите дружества, инвестиционните фондове, дружествата, специализирани в кредитиране, и застрахователните и презастрахователните дружества. В началото на 2022 г. УС на БНБ прие Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 17, с което бяха изменени отчетните изисквания

към застрахователните и презастрахователните дружества, пенсионно-осигурителните дружества и управляваните от тях пенсионни фондове, както и към инвестиционните фондове. През 2022 г. БНБ се включи в проекта на Евростат по намаляване на асиметриите между държавите – членки на ЕС, в областта на сектора на услугите, които са част от текущата сметка на платежния баланс. През октомври с данните за второто тримесечие на 2022 г. БНБ започна регулярно да публикува тримесечни финансови сметки по институционални сектори с по-детайлна информация по подсектори и подинструменти.

Във връзка с изпълнението на функцията си на фискален агент и депозитар на държавата БНБ поддържа, развива и обновява специализирани електронни системи, чрез които осигурява информационното обслужване на бюджета и фискалния резерв, обслужва провеждането на аукциони, сетълмента и търговията с държавни ценни книжа (ДЦК) и води Регистър на особените залози. През 2022 г. чрез Системата за провеждане на аукциони за ДЦК (АДЦК) бяха организирани и проведени пет аукциона за продажба на ДЦК на вътрешния пазар. Общата номинална стойност на предложените за продажба ДЦК на вътрешния пазар беше 3500 млн. лв., а общият обем на пласираните книжа възлезе на 2633.3 млн. лв., като близо 62.73% от всички реализирани ДЦК бяха придобити от банки. През отчетния период беше публикувано ново съвместно указание на МФ и БНБ относно прилагането на чл. 152 от Закона за публичните финанси, с което се оптимизира докладваната информация за операциите и наличностите по сметките на бюджетните организации и обезпечаването на средствата от банките. В края на 2022 г. БНБ, като собственик и оператор на Депозитаря на държавни ценни книжа в БНБ (ДДЦК), и ЕЦБ подписаха Рамково споразумение за *TARGET2-Securities (T2S)*, което предвижда ДДЦК да се присъедини към платформата на Евросистемата за сетълмент на ценни книжа *T2S*.

БНБ поддържа Централен кредитен регистър (ЦКР) – информационна система (ИС) за паричните задължения на клиентите към банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 21 от ЗПУПС (институции по чл. 56, ал. 1 от ЗКИ). През 2022 г. в ЦКР бяха извършени общо справки за 8858 хил. лица от институциите и органите с право на достъп по реда на чл. 56, ал. 1 и ал. 3 от ЗКИ. Постъпилите в БНБ заявления на хартиен носител за издаване на справки от системата на регистъра бяха 17 379, от които 16 947 бяха подадени от физически лица, а 432 – от юридически лица. Справки по електронен път за 2022 г. са получили 3835 физически лица за наличната за тях информация в регистъра.

БНБ поддържа електронна информационна система и за номерата на банковите и платежните сметки, техните титуляри и упълномощените да се разпореждат със сметките лица, действителните собственици на титулярите на сметки, наличие на запори по сметки, както и за лицата – наематели на сейфове в банки, и техните пълномощници – Регистър на банковите сметки и сейфове (РБСС). През 2022 г. от органи и институции с право на достъп до регистъра са извършени общо справки за 668 085 лица. Постъпилите в БНБ искания за издаване на справки на хартиен носител от РБСС през периода бяха 5094, от които 4879 – подадени от физически лица, а 215 – от юридически лица. Справки по електронен път за 2022 г. са получили 320 физически лица за наличната за тях информация в РБСС.

Дейностите, свързани с икономическите изследвания и прогнози, подпомагат ръководството на Банката при вземането на решения, както и при формирането на позиции по въпросите на икономическата политика. През

отчетния период в рамките на Плана за изследователската дейност на БНБ за 2021–2022 г. се работеше по изследването на факторите за динамиката на парите в обращение в България, факторите, определящи динамиката на производителността на труда в България, рентабилността и финансовото състояние на фирмите в България и в другите страни – членки на ЕС. През периода продължи обогатяването и усъвършенстването на основния макроиконометричен прогностичен модел на БНБ, който беше приспособен така, че да отчита по-добре особеностите на каналите на въздействие на войната в Украйна върху българската икономика. През юли 2022 г. БНБ бе домакин на годишната среща на членовете на Европейската асоциация за банкова и финансова история (*European Association for Banking and Financial History, EABH*). По този повод БНБ съвместно с *EABH* организира конференция на тема „Паричните съюзи в историята“ и семинар на тема „Дигитално прераждане на историческите архиви от данни“.

Основните приоритети при управлението на човешките ресурси в БНБ през 2022 г. бяха свързани с осигуряването на конкурентни условия за работа и на благоприятна институционална среда за ефективното изпълнение на целите, функциите и задачите на Банката. През отчетния период на работа в БНБ постъпиха 63 служители, а броят на напусналите бе 56. Към 31 декември 2022 г. числеността на персонала възлезе на 910 служители.

Вътрешният одит на БНБ се осъществява в съответствие с международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Правилата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ и приетите от УС на БНБ правила за дейността. През 2022 г. бяха извършени десет одитни ангажимента съгласно утвърдения от УС на БНБ Годишен план за дейността на „Вътрешен одит на БНБ“, в който са отразени и ангажиментите за изпълнение от програмата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ. Целта на всеки от ангажиментите е да се предостави обективна увереност за адекватността и ефективността на управлението на рисковете, контрола и управлението, присъщи за съответните дейности, за да се гарантират: ефективното постигане на задачите и стратегическите цели на организацията; надеждността и целостта на финансовата и оперативната информация; ефективността и ефикасността на оперативните дейности и програми; опазването на активите; съответствието със закони, подзаконови и вътрешни актове, политики, процедури и договори.

Бюджетът на БНБ осигурява изпълнението на функциите и задачите на Банката. През 2022 г. БНБ е изразходвала за издръжка средства в размер на 124 108 хил. лв. (88.1% от утвърдения годишен бюджет), включително 30 154 хил. лв. за издръжка на паричното обращение. Разходите за изпълнението на инвестиционната програма на Банката през отчетния период са 8184 хил. лв., което представлява 28.0% от утвърдените в бюджета средства по този показател за годината.

Консолидираният финансов отчет (одитиран) представя финансовото състояние на Банката към 31 декември 2022 г.

I. Икономическо развитие през 2022 г.

Международна среда

През 2022 г. глобалната икономическа активност се забави, като по-ниски темпове на растеж се наблюдаваха както в развитите икономики, така и в икономиките с развиващи се пазари. Основните фактори за забавянето бяха негативните икономически ефекти от въведените в Китай строги противоепидемични мерки за ограничаване на разпространението на COVID-19, геополитическата несигурност в резултат от инвазията на Русия в Украйна през февруари и свързаните с нея по-ниски доставки на енергийни продукти и други суровини в Европа, възходящата глобална инфлационна динамика, както и затягането на паричната политика на водещите централни банки. През 2022 г. годишният растеж на световния БВП¹ в реално изражение възлезе на 3.0% (6.0% през 2021 г.). Динамиката на общия индекс на международната конюнктура (глобалния PMI) също сигнализираше за влошаване на глобалната икономическа обстановка както в сектора на услугите, така и в сектора на промишлеността. Секторът на промишлеността бе повлиян негативно от прекъсванията на доставките от Китай в резултат на действащите в страната противоепидемични мерки, от по-високите разходи за енергийни и други суровини вследствие на войната в Украйна, както и влошаването на финансовите условия. Постепенното премахване на противоепидемичните мерки в държавите от Северното полукълбо доведе до известно възстановяване на сектора на услугите през първата половина на годината благодарение на увеличаването на туризма. През втората половина на годината се отчиташе спад на потреблението на услуги поради намаляването на реалните доходи на домакинствата вследствие на високата инфлация. В глобален план годишният растеж на индустриалното производство и на търговията се понижи съответно до средно 2.6% и 3.3% през 2022 г.² (при средно 8.3% и 10.7% през 2021 г.), влияние за което оказаха по-слабото търсене на промишлени стоки и оборудване поради високата инфлация при производствените цени, прекъсванията в производството и търговията вследствие на войната в Украйна, действащите противоепидемични мерки в Китай, както и затягането на условията за финансиране.

През 2022 г. БВП на САЩ нарасна с 2.1% в реално изражение при отчетени 5.9% през 2021 г. Забавянето на растежа през 2022 г. се дължеше в най-голяма степен на по-ниския растеж на частното потребление, спада на инвестициите в жилища и забавянето на растежа на бизнес инвестициите. За по-слабото нарастване на икономическата активност в страната влияние оказва изчерпването на ефекта от стимулиращите мерки на фискалната политика, предприети през 2021 г., както и началото на цикъла по затягане на паричната политика на Федералния резерв. В Китай икономическата активност също се забави съществено – от 8.1% растеж на реалния БВП през 2021 г. до 3.0% през 2022 г. Тази динамика се дължи предимно на ефектите от провежданата през по-голямата част от годината политика на строги противоепидемични мерки. Растежът на икономическата активност в страната се определяше главно от външното търсене, индустриалното производство и инвестициите в инфраструктура, докато секторът на услугите бе повлиян негативно от противоепидемичните мерки.

¹ По данни на Световната банка към 13 март 2023 г.

² По данни на CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis към 13 март 2023 г.

Основни макроикономически показатели

(%)

	Средногодишен темп на растеж на БВП в реално изражение			Инфлация (в края на годината)			Равнище на безработица (средногодишно)		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
САЩ	-2.8	5.9	2.1	1.3	6.0	5.3	8.1	5.4	3.6
Китай	2.2	8.1	3.0	0.2	1.5	1.8	5.6	5.1	5.6
Европа									
ЕС	-5.6	5.4	3.5	0.2	5.3	10.4	7.2	7.0	8.1
Евროзона	-6.1	5.3	3.5	-0.3	5.0	9.2	7.9	7.7	6.7
Обединено кралство	-11.0	7.6	4.0	0.8	4.8	9.3	4.6	4.5	3.7

Забележки: Групата „ЕС“ включва 27-те държави – членки на Европейския съюз (ЕС). Данните за равнището на безработицата са сезонно неизгладени, с изключение на тези за Обединеното кралство. Инфлацията в Китай, ЕС и еврозоната е изчислена на базата на индексите на потребителските цени. Инфлацията в САЩ е измерена чрез ценовия индекс на индивидуалните потребителски разходи, а тази в Обединеното кралство – чрез индекса на потребителските цени, включващ разходите за жилища, обитавани от техните собственици. Използвани са данни, публикувани към 13 март 2023 г.

Източници: Евростат, *Bureau of Economic Analysis* (САЩ), *Bureau of Labor Statistics* (САЩ), *Office of National Statistics* (Обединено кралство), Национална статистическа служба на Китай, изчисления на БНБ.

През 2022 г. годишният растеж на реалния БВП на еврозоната възлезе на 3.5%. От компонентите на разходите за крайно потребление основен положителен принос за нарастването на икономическата активност в еврозоната имаше частното потребление, което бе повлияно благоприятно от премахването на противоепидемичните мерки и увеличеното търсене на туристически услуги, както и от стимулиращата парична политика на ЕЦБ през по-голямата част от годината. Положителен принос за растежа на реалния БВП имаха също инвестициите, правителственото потребление и изменението на запасите. През 2022 г. конюнктурните индикатори за еврозоната показваха низходяща тенденция в секторите на промишлеността и услугите, като през втората половина на годината се отчиташе спад на икономическата активност и в двата сектора. През 2022 г. в Германия, която е основен търговски партньор на България, реалният БВП се повиши съответно с 1.8% на годишна база, докато в другия ни основен търговски партньор от еврозоната – Италия, растежът беше по-висок и възлезе на 3.7%. Условието на пазара на труда в еврозоната се подобрява през цялата година, като равнището на безработица спадна до средно 6.7% при 7.7% през 2021 г.

През 2022 г. цената на петрола тип „Брент“ се повиши на годишна база както в долари³ (с 10.5%), така и в евро (със 17.4%). През първото шестмесечие поскъпването на петрола се дължеше главно на фактори, свързани с предлагането, и най-вече такива, свързани с прекъсвания на доставките на енергийни суровини и продукти от Русия след инвазията ѝ в Украйна. Ефектът на тези фактори бе допълнително подсилен от недостатъчното увеличаване на петролното производство от останалите участници в ОПЕК+. През второто шестмесечие се наблюдаваше устойчив спад в цената на петрола както поради влошените перспективи пред глобалния икономически растеж, така и поради бързото затягане на паричната политика на големите централни банки, целящо овладяване на ускоряващата се инфлация. Допълнителен фактор за спада на цената на петрола бяха действащите строги противоепидемични мерки в Китай, които потискаха икономическата активност в тази страна. През отчетния период се наблюдаваше голяма колебливост и при цените на основните метали и храни, като при тях също бе отчетен спад на годишна база към края на 2022 г. Главен фак-

³ Тук и по-нататък под „долар“ се разбира валутата на САЩ.

тор за спада на цените на металите беше забавянето на икономическата активност в големите икономики и най-вече в Китай, докато за динамиката на цените на храните основна роля имаха ефектите от войната в Украйна върху процесите на производство и доставка на тези суровини, поскъпването на енергоносителите и торовете, както и климатични фактори в ключови аграрни райони. Повишението на цените на суровините беше ограничено от затягането на паричната политика на Федералния резерв и на ЕЦБ, което създаде очаквания сред пазарните участници за предстоящо забавяне на икономическата активност и съответно за по-слабо търсене на суровини в бъдеще.

Годишната инфлация в глобален мащаб продължи да се ускорява през първите седем месеца на 2022 г., а през останалата част от годината се стабилизира на високи нива, достигайки в края на годината 9.0% спрямо 5.6% в края на 2021 г. Основни фактори за ускоряването на инфлацията в глобален план бяха запазващото се сравнително силно потребителско търсене на стоки и услуги, стимулирано от благоприятните условия на пазара на труда и ефектите от експанзионистичната фискална и парична политика през 2021 г. в големите развити икономики, както и допълнителното поскъпване на енергийните и хранителните продукти след инвазията на Русия в Украйна. Ускоряването на нарастване на цените на енергийните продукти бе вследствие на прекъсването на голяма част от енергийните доставки от Русия за Европа, а за повишаването на цените на храните допринесе спирането на износа на зърнени храни от Украйна, както и поскъпването на енергийните суровини и торовете. Стабилизирането на инфлацията през втората половина на годината се дължеше на същественото забавяне на инфлацията при енергийните продукти, както и на затягането на паричната политика на големите централни банки.

През 2022 г. годишната инфлация в САЩ, измерена чрез ценовия индекс на индивидуалните потребителски разходи, остана значително над целта от 2.0%, определена от Федералния комитет по операциите на открития пазар (*Federal Open Market Committee, FOMC*). Динамиката ѝ бе възходяща до юни, когато достигна 7.0% (най-високата стойност след декември 1981 г.), след което се понижи до 5.3% в края на 2022 г. Базисната инфлация в САЩ (без храни и енергийни продукти) се забави слабо през годината до 4.7% спрямо 5.0% в края на 2021 г. Основен принос за забавянето на инфлацията в САЩ през втората половина на годината имаха поевтиняването на транспортните горива и по-ниският растеж на цените на автомобилите и финансовите услуги. В еврозоната годишната инфлация се ускоряваше значително до октомври, когато достигна 10.6% (най-високата стойност от създаването на еврозоната през 1999 г.), а след това се забави слабо до 9.2% в края на 2022 г. (при 5.0% в края на 2021 г.). Базисната инфлация (без храни, енергийни продукти, алкохолни напитки и тютюневи изделия) се повиши до 5.2% (при 2.6% през декември 2021 г.). Увеличението на цените на потребителските стоки и услугите през годината бе широкообхватно, като основен принос за повишаването на инфлацията в еврозоната имаше поскъпването на храните, природния газ и електроенергията, както и на услугите в общественото хранене. Забавянето на инфлацията през последните месеци на годината отразяваше същественото понижение на годишната инфлация при транспортните горива.

В условията на повишаваща се и все по-широкообхватна инфлация централните банки на САЩ и еврозоната предприеха мерки за затягане на паричната политика, като започнаха да повишават референтните си лихвени проценти през съответно март и юли 2022 г. В САЩ Федералният

комитет по операциите на открития пазар повиши целевия коридор за лихвения процент по федералните фондове с общо 425 базисни точки през годината до 4.25–4.50%. През юни Федералният резерв започна и постепенното намаляване на баланса си чрез въвеждане на ограничения при реинвестирането на постъпленията от падежирани ценни книжа в портфейла си. Повишението на основните лихвени проценти от страна на ЕЦБ през 2022 г. бе с общо 250 базисни точки, като в края на годината лихвените проценти по основните операции по рефинансиране, по пределното кредитно улеснение и по депозитното улеснение достигнаха съответно 2.50%, 2.75% и 2.00%. През годината ЕЦБ намали, а впоследствие прекрати нетните покупки на активи по програмите *PEPP* и *APP*, но продължи да реинвестира постъпленията от падежирани активи по тези програми, а на заседанието през декември обяви, че от началото на март 2023 г. портфейлът по *APP* ще започне да намалява, като се ограничат реинвестициите на постъпленията от падежирани активи.⁴

Икономиката на България

През 2022 г. растежът на реалния БВП на България възлезе на 3.4%⁵, като за него допринесе силното вътрешно и външно търсене на български стоки и услуги. По-високият растеж на заплатите спрямо инфлацията в условията на увеличаващ се недостиг на работна сила и силно отрицателните в реално изражение лихвени проценти по кредитите и депозитите стимулираха растежа на реалния БВП по линия на по-високо потребление на домакинствата. Фискалната политика продължи да подкрепя икономическия растеж посредством правителственото потребление и увеличените нетни трансфери към домакинствата, както и чрез компенсации за фирмите за високите цени на електроенергията. За растежа на реалния БВП значително допринесе и изменението на запасите поради запазване на тенденцията от 2021 г. за поддържане на по-високи наличности от суровини, материали и готови продукти от фирмите при очаквания за продължително повишение на международните цени и несигурност относно ефективното функциониране на глобалните вериги за доставки.⁶ Динамиката на външното търсене отразяваше подобряването на икономическата активност в основните търговски партньори на България, както и влиянието на продуктовата структура на износа – в условията на военен конфликт в Украйна, прекъсвания на доставки и повишено търсене на храни, метали и основни енергоизточници на международните пазари българската икономика отчете силен износ на тези продукти⁷.

По елементи на разходите за крайно използване растежът на реалния БВП през 2022 г. бе формиран от нарастването на частното потребление (2.8 процентни пункта), положителния принос на изменението на запасите в икономиката (1.3 процентни пункта) и растежа на правителственото потребление (1.2 процентни пункта). Нетният износ и инвестициите в основен капитал имаха отрицателен принос за динамиката на БВП (съответно -1.2 процентни пункта и -0.7 процентни пункта).

През 2022 г. се формира тенденция към съществено ускоряване на растежа на номиналните възнаграждения от труд, който беше по-висок от темпа на нарастване на потребителските цени. Основните фактори, които оказаха

⁴ За допълнителна информация виж тук глава II, раздел „Политика на централните банки“.

⁵ По сезонно неизгладени данни.

⁶ Друг потенциален фактор за повишаването на запасите в икономиката е наличието на незавършено производство в сектори, като строителството и преработващата промишленост.

⁷ Използвани са данни за износа на стоки по съпоставими цени през периода януари – септември 2022 г. от статистиката за външната търговия на НСИ.

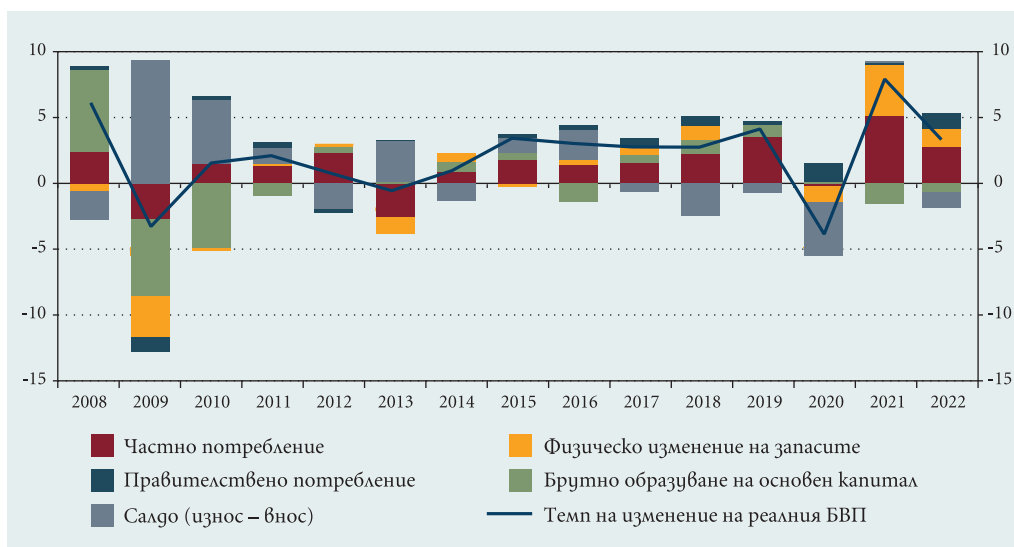
влияние за растежа на заплатите, бяха засиленото търсене на труд в условията на нарастваща икономическа активност и увеличаващ се недостиг на работна сила, увеличението на минималната работна заплата от април 2022 г., както и повишените инфлационни очаквания. Потреблението на домакинствата се повиши с 4.8% в реално изражение през 2022 г., подкрепено от нарастването на заплатите, увеличението на броя на заетите лица и понижаването на нормата на спестяване на домакинствата⁸. Отслабването на склонността на домакинствата към спестяване отразяваше влиянието на високата инфлация и запазването на номиналните лихвени проценти по депозитите на ниски равнища. Други фактори, които подкрепяха растежа на частното потребление, бяха нарастването на нетните фискални трансфери към домакинствата и растежът на кредитната активност.

През 2022 г. правителственото потребление нарасна с 6.5% в реално изражение, като данните за изпълнението на Консолидираната фискална програма (КФП) дават индикация, че за това вероятно допринасят по-високите разходи за междинно потребление и по-високите разходи за заплати на наетите в бюджетния сектор.

Инвестициите в основен капитал отчетоха спад с 4.3% в реално изражение, като според оценки на БНБ⁹ за него допринесоха както публичните, така и частните инвестиции. Фактори с ограничаващо действие върху инвестиционната активност бяха повишената икономическа несигурност, формираният се недостиг на някои суровини и материали (най-вече в промишлеността и строителството) вследствие на военния конфликт в Украйна, значителното покачване на стоките с инвестиционно предназначение, както и забавянето на изпълнението на големи публични инфраструктурни проекти.

Темп на изменение на БВП в реално изражение и принос по компоненти на крайното използване

(%, процентни пунктове; спрямо преходната година, сезонно неизгладени данни)

Източници: НСИ, изчисления на БНБ.

⁸ За оценка на нормата на спестяване на домакинствата са използвани данни от регулярно провежданото от НСИ Наблюдение на домакинските бюджети.

⁹ НСИ не предоставя официални данни за разбивката на общите инвестиции на частни и публични. Серията за частните инвестиции се конструира от БНБ като разлика между общите инвестиции и оценения размер на публичните инвестиции на начислена основа в реално изражение. Оценката за публичните инвестиции за периода януари – септември 2022 г. се основава на информацията от тримесечните нефинансови сметки на сектор „гържавно управление“, публикувани от НСИ, докато за четвъртото тримесечие на 2022 г. са използвани данни от Консолидираната фискална програма.

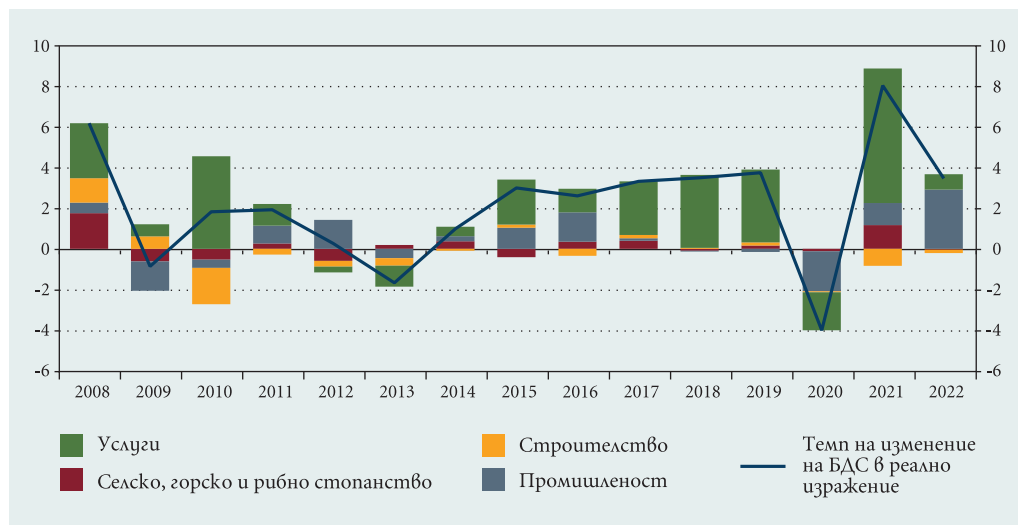

Отрицателният принос на нетния износ за изменението на БВП през 2022 г. се определяше изцяло от търговията със стоки и отразяваше по-силния растеж на вноса спрямо износа на стоки, като за това повлия нарастването на крайните потребителски разходи и на запасите, които имат високо вносно съдържание. Търговията с услуги имаше положително влияние за нарастването на икономическата активност.

През 2022 г. брутната добавена стойност се повиши с 3.4% (спрямо 8.0% през 2021 г.), като от гледна точка на тенденциите по икономически отрасли подобряване на икономическата дейност се наблюдаваше в сектора на индустрията и в по-ниска степен в сектора на услугите, докато в сектор „селско стопанство“ беше отчетено понижение. Нарастването на добавената стойност в индустрията се дължеше изцяло на подсектор „промишленост“ и беше в съответствие с растежа на износа на стоки и на вътрешното търсене, докато в подсектор „строителство“ добавената стойност се понижи спрямо предходната година. Растежът на добавената стойност при услугите беше широкообхватен по подсектори. Спадът на добавената стойност в селското стопанство беше в съответствие с публикуваните от НСИ предварителни данни за по-слаба селскостопанска реколта през 2022 г. спрямо предходната година.¹⁰

Темп на изменение на брутната добавена стойност в реално изражение и принос по отрасли

(%, процентни пунктове; спрямо предходната година, сезонно неизгладени данни)

Източници: НСИ, изчисления на БНБ.

Нарастването на икономическата активност в страната имаше благоприятно влияние върху пазара на труда през 2022 г., като повишение беше отчетено както при броя на заетите лица, така и при отработените човечески часове в икономиката със съответно 1.3% и 1.2%. Основен принос за нарастването на броя на заетите имаше секторът на услугите (най-вече подсектор „търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“). Този сектор бе сред най-силно засегнатите от разпространението на COVID-19 през 2020 г. и заетостта в него все още не е достигнала нивата си отпреди пандемията. В строителството също се увеличи броят на заетите, докато в селското

¹⁰ Според първите оценки от Икономическите сметки за селското стопанство на НСИ обемът на продукцията на отрасъл „селско стопанство“ се понижава със 7.7% през 2022 г., докато цените се повишават с 29.7%.

стопанство и промишлеността беше отчетено намаление. Според данните от Агенцията по заетостта равнището на регистрираната безработица се понижи до 5.2% през 2022 г. (5.5% през 2021 г.), а по данни от Наблюдението на работната сила коефициентът на безработица се понижи до 4.3% (5.3% през 2021 г.). Същевременно коефициентът на икономическа активност за възрастовата група 15–64 години се повиши до 73.6% през 2022 г. спрямо 72.0% през 2021 г. в резултат на преминаването на част от неактивните лица към заетост. По този начин бе напълно компенсиран негативният ефект върху работната сила от намалението на населението в трудоспособна възраст предвид неблагоприятните демографски тенденции в страната.

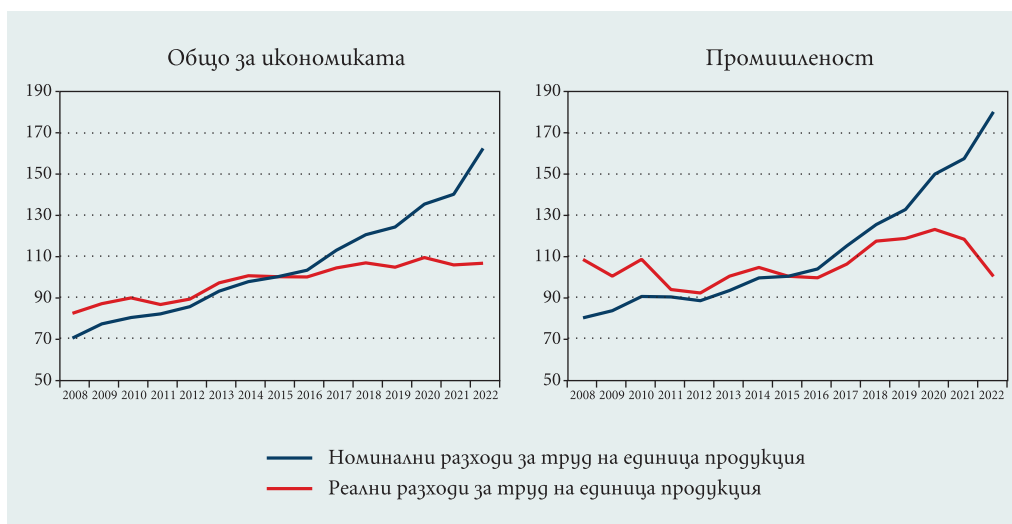
Производителността на труда¹¹ общо за икономиката се повиши с 2.1% през 2022 г., като най-значително нарастване беше отчетено в промишлеността. Производителността на труда в строителството и общо за сектора на услугите отбеляза понижение.

Нарастването на икономическата активност в условията на задълбочаващ се недостиг на работна сила и силно нарастване на потребителските цени и инфлационните очаквания допринесоха за значително повишение на номиналната компенсация на един нает с 18.4% през 2022 г. По-голямо от средното за икономиката повишение на компенсацията на един нает бе отчетено в промишлеността, селското стопанство и в подсекторите на услугите „търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство“, „операции с недвижими имоти“ и „култура, спорт и развлечения“. В реално изражение темпът на нарастване на компенсацията на един нает общо за икономиката възлезе на 4.6%¹².

Силното нарастване на компенсацията на един нает доведе до значително повишение на номиналните разходи за труд на единица продукция с 16.0% през 2022 г. В реално изражение общо за икономиката разходите за труд на единица продукция се повишиха с 0.8% в резултат на отчетения растеж в сектора на услугите.

Разходи за труд на единица продукция

(плъзгаща се средна, 2015 г. = 100)

Източници: НСИ, изчисления на БНБ.

¹¹ Производителността на труда общо за икономиката се изчислява въз основа на реалния БВП. По сектори производителността на труда се изчислява на базата на добавената стойност на сектора в реално изражение.

¹² Реалната компенсация на един нает е получена след дефлиране на номиналната компенсация на един нает с хармонизирания индекс на потребителските цени.

Брутният оперирац излишък по текущи цени общо за икономиката се повиши със 17.6% през 2022 г. главно в резултат от подобряването на финансовото състояние на фирмите в промишлеността. За растежа на брутния оперирац излишък в промишлеността (78.8% на годишна база) допринесе значителното повишение на номиналните обороти на фирмите в подсекторите, свързани с производството на „енергийни продукти“¹³, в условията на съществено поскъпване на основни енергоизточници и при нарастване на продажбите в реално изражение както на международния пазар, така и на вътрешния пазар. Брутният оперирац излишък в селското стопанство и в строителството също се повиши, докато общо за сектора на услугите беше отчетено понижение.

През 2022 г. дефлаторът на БВП нарасна с 15.1%, като по елементи на разходите за крайно използване повишение имаше при всички основни компоненти на БВП. Най-висок растеж беше отчетен при дефлаторите на износа на стоки и услуги (22.8%) и вноса на стоки и услуги (22.2%). По отношение на вътрешното търсене дефлаторите на частното и правителственото потребление нараснаха съответно с 16.6% и 9.8%, а растежът на дефлатора на инвестициите в основен капитал възлезе на 16.9%.

Годишната инфлация, измерена чрез хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ), се ускори до 14.3% през декември 2022 г. (спрямо 6.6% през декември 2021 г.). Ускоряването на темпа на нарастване на цените беше широкообхватно по компоненти на потребителската кошница и се определяше от едновременното действие на проинфлационни фактори както от външната, така и от вътрешната макроикономическа среда. Най-съществен натиск за нарастването на потребителските цени оказа поскъпването на основни енергоизточници (природен газ, петрол, електроенергия за стопански потребители) и селскостопански стоки на международните пазари, чиято възходяща динамика се засили значително след началото на войната в Украйна. Поевтиняването на еврото спрямо долара (с 11.5% на годишна база към декември 2022 г.) беше друг потенциален фактор за поскъпването на внасяните суровини и материали, част от които традиционно се търгуват в долари на международните пазари. Ускоряването на инфлацията при стоките за дълготрайна употреба в ЕС и запазването през първото шестмесечие на 2022 г. на затрудненията в глобалните вериги за доставки бяха други фактори, които оказваха инфлационен натиск по линия на вноса. По отношение на вътрешната макроикономическа среда основните фактори, които допринесоха за формирането на висока инфлация през цялата 2022 г., бяха нарастването на разходите за труд на единица продукция и растежът на разходите за крайно потребление на домакинствата. Фискалната политика имаше разнопосочно влияние върху инфлацията в отделните групи на ХИПЦ. През 2022 г. бяха предприети редица дискреционни мерки под формата на субсидии за отделни продукти и намаление на косвени данъци (акцизни ставки и ДДС), ориентирани предимно към енергийните суровини и храните, с цел смекчаване на проинфлационното влияние на международната среда.¹⁴ В същото време по-високият на годишна база размер на нетните фискални

¹³ Подсекторите, свързани с производството на „енергийни продукти“, включват „добив на въглища“, „добив на нефт и природен газ“, „производство на кокс и рафинирани нефтопродукти“ и „производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газ“.

¹⁴ По данни на Евростат за ХИПЦ при постоянни равнища на данъците, които се изчислява при допускане за пълно и незабавно пренасяне от фирмите на субсидиите и промените в данъчните ставки върху крайните потребителски цени, максималният ефект от фискалните мерки е 0.6 процентни пункта по-ниска годишна инфлация към декември 2022 г. Действителният ефект обаче вероятно е по-малък, тъй като подробните данни от потребителската кошница дават индикации за непълно пренасяне на фискалните мерки върху потребителските цени на някои стоки и услуги (като хляб и брашно, ресторантьорски и кетъринг услуги).

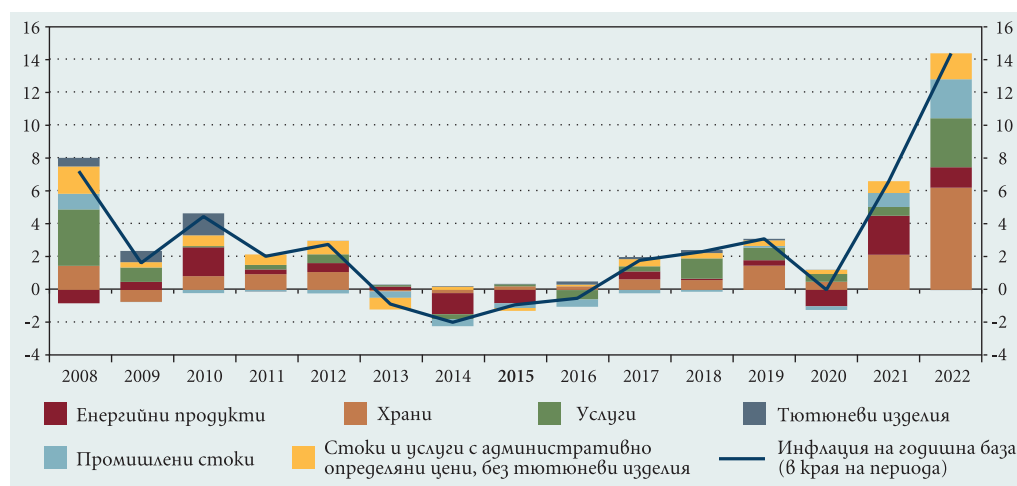
трансфери към домакинствата и повишението на възнагражденията в бюджетната сфера подкрепяха растежа на частното потребление и бяха предпоставка за ускоряване на инфлацията при по-чувствителните към търсенето компоненти на ХИПЦ, като например услугите. Силно отрицателните в реално изражение лихвени проценти по депозити и кредити бяха друг фактор с проинфлационно влияние, тъй като допълнително подкрепяха растежа на частното потребление.

По подкомпоненти на ХИПЦ най-висок положителен принос за инфлацията през 2022 г. имаха цените на храните, при които в края на годината беше отчетено повишение с 25.0%. Тези изменения могат да бъдат обяснени с нарастването на цените на храните на международните пазари, повишените разходи за местно производство¹⁵ и по-слабата селскостопанска реколта в страната през 2022 г. спрямо 2021 г. В допълнение крайните потребителски цени на някои хранителни стоки (като тези в групата „мляко, млечни продукти и яйца“) се повишиха през 2022 г. с по-високи темпове от тези на цените на производител, което показва, че освен увеличените разходи за производство повишението на маржовете на печалба също е било фактор за ускоряването на инфлацията при хранителните продукти. Базисната инфлация отбелязва значително ускорение до 11.9% (3.2% в края на 2021 г.), което се определяше от възходящата динамика при цените на услугите и в по-ниска степен от повишението на цените на нехранителните стоки. За ценовата динамика при базисните компоненти на ХИПЦ влияние оказаха нарастването на крайните потребителски разходи на домакинствата, повишението на разходите за труд на единица продукция, както и проявлението на косвени ефекти от по-високите цени на храните и горивата.

По отношение на енергийните продукти (без тези с административно определяни цени) през декември 2022 г. беше отчетено повишение на цените с 15.9% в резултат от поскъпването на транспортните горива и на твърдите горива за отопление.

Годишен темп на инфлация и принос за нея на основни групи стоки и услуги

(%, процентни пунктове)

Забележка: Използваната структура съответства на класификацията на Евростат, като допълнително са отделени тютюневите изделия и стоките и услугите с административно определяни цени. Индексът на стоките и услугите с административно определяни цени е изчислен чрез претегляне на съответните елементарни агрегати от потребителската кошница.

Източници: НСИ, изчисления на БНБ.

¹⁵ Използвани са данни на НСИ, според които цените на продуктите за междинно потребление в селското стопанство са нараснали с 31.9% през 2022 г., докато цените на производител на хранителните продукти в преработващата промишленост отчитат 25.3% растеж.

В групата на стоките и услугите с административно определяни цени и тютюневите изделия годишният растеж на цените възлезе на 6.9% през декември 2022 г., като най-висок положителен принос имаха лекарствените продукти, услугите по водоснабдяване и сметосъбиране, топлоенергия, електроенергия, централно газоснабдяване, пощенските услуги и вътрешноселищният обществен транспорт. Поскъпването на стоките и услугите с административно определяни цени беше отчетено главно в периода април – декември, тъй като през първите три месеца на годината беше в сила мораториум върху регулираните цени на електроенергията, ВиК услугите и топлинната енергия. Фактори, които ограничаваха повишението на регулираните цени на енергоизточниците за домакинствата през втората половина на 2022 г., бяха намаляването от 1 юли 2022 г. на ДДС върху цените за гоставка на централно отопление и на природен газ, както и освобождаването от акциз на електрическата енергия, втечнения нефтен газ и природния газ.

Според предварителните данни за платежния баланс на България през 2022 г. по текущата сметка бе отчетен дефицит в размер на 274.7 млн. евро (-0.3% от БВП), или намаление спрямо отчетения през 2021 г. дефицит (-0.5% от БВП), за което допринесоха всички статии на текущата сметка с изключение на търговския баланс, чието отрицателно салдо нарасна спрямо предходната година.

През 2022 г. дефицитът по търговския баланс се повиши поради по-силния растеж на вноса на стоки (10.2%) в реално изражение¹⁶ спрямо този на износа (7.6%), докато благоприятните условия на търговия за страната частично ограничиха нарастването на търговския дефицит. Според данните от външната търговия износът на всички основни групи нарасна в номинално изражение, като най-голям положителен принос имаха минералните продукти и горивата¹⁷, следвани от машините¹⁸. Същевременно при вноса на стоки нарастването в номинално изражение се дължеше най-вече на групите на енергийните ресурси и на суровините и материалите.

Увеличаването на излишък по статия „услуги, нето“ имаше най-голям принос за понижаването на дефицита по текущата сметка през 2022 г. Сезонно неизгладените данни за БВП от националните сметки сочат, че по-високият излишък се дължи на благоприятни условия на търговия, докато в реално изражение през 2022 г. вносът на услуги е нараснал с по-висок темп (13%) спрямо износа на услуги (10.7%). В номинално изражение износът на услуги се повиши с 25.6% през 2022 г. благодарение предимно на износа на услуги, свързани с пътувания, транспорт и далекосъобщителни, компютърни и информационни услуги. По данни на НСИ през 2022 г. броят на посещенията на чуждестранни граждани в България се е увеличил с 51.5%. Вносът на услуги в номинално изражение през 2022 г. се е повишил с 25.1%, за което в най-голяма степен е допринесъл вносът на транспортни услуги и на услуги, свързани с пътувания на резиденти в чужбина. По данни на НСИ през 2022 г. броят на посещенията на българи в чужбина се е увеличил с 40%.

През 2022 г. дефицитът по статия „първичен доход, нето“ се понижи спрямо предходната година най-вече поради по-големите входящи потоци при компенсациите на наетите и по-малкия размер на изходящите потоци по подстатия „доход от дялов капитал“, свързани с преки инвестиции. По дебитата на подстатия „доход от дялов капитал“ се наблюдаваше нарастване

¹⁶ Според сезонно неизгладените данни за БВП от националните сметки.

¹⁷ В тази глава да се разбира групата „минерални продукти и горива“ по Комбинираната номенклатура (КН).

¹⁸ В тази глава да се разбира групата „машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия“ по КН.

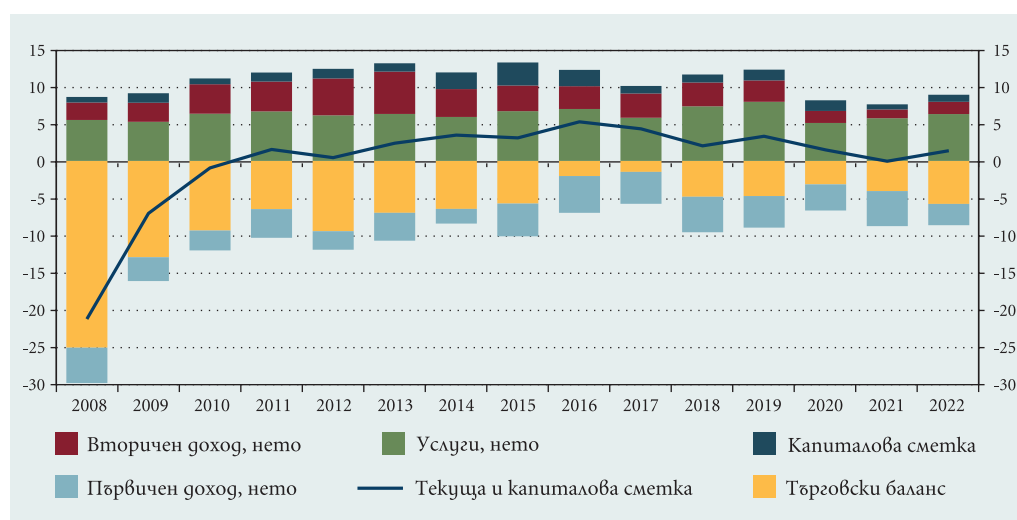
на годишна база на изплатените дивиденди към нерезиденти, което се дължеше изцяло на банковия сектор. То обаче бе изцяло компенсирано от по-ниския размер на реинвестираната печалба общо за икономиката, което вероятно се дължи на изплащането на дивиденди към нерезиденти в размер, надхвърлящ нетните приходи на предприятията през годината.

През 2022 г. се наблюдаваше увеличаване на положителното салдо по статия „вторичен доход, нето“, за което главно допринесоха по-високите входящи текущи трансфери към сектор „държавно управление“.

Излишъкът по капиталовата сметка на платежния баланс се повиши с 303.7 млн. евро и възлезе на 794.6 млн. евро през 2022 г. (0.9% от БВП) в резултат от по-високите входящи капиталови трансфери към сектор „държавно управление“. Същевременно увеличаването на излишъка по капиталовата сметка през 2022 г. бе ограничено от отрицателното салдо по подстатия „брутно придобиване/намаляване на непроизведени нефинансови активи, нето“ поради увеличението на изплатените средства за закупуване на квоти за въглеродни емисии.

Динамика на потоците по текущата и капиталовата сметка и принос по компоненти

(% от БВП)

Източници: БНБ, НСИ, изчисления на БНБ.

В резултат от описаната динамика на потоците по отделните статии на текущата и капиталовата сметка през 2022 г. общо по двете сметки бе формиран излишък от 0.6% от БВП (при излишък от 0.2% от БВП за 2021 г.).

През 2022 г. по финансовата сметка на платежния баланс бе отчетен нетен приток на средства към страната в размер на 26.7 млн. евро, тъй като новопоетите през периода пасиви към нерезиденти надхвърлиха новопридобитите от български резиденти чуждестранни активи. Новопоетите пасиви към нерезиденти през 2022 г. бяха най-вече под формата на преки инвестиции на „други сектори“¹⁹ и на валута и депозити на банковия сектор. Пасивите по преки инвестиции (отчитащи преките инвестиции в страната) възлязоха на 2762.4 млн. евро за 2022 г., като отбелязаха нарастване спрямо 2021 г. (1769.3 млн. евро). За нарастването на чуждестранните пасиви допринесе и емисията на държавни еврооблигации на международните капиталови пазари през септември 2022 г. в размер на 2.25 млрд.

¹⁹ Да се разбират сектори извън „държавно управление“, „банки“ и „централна банка“.

евро. Новопридобитите през годината чуждестранни активи бяха най-вече под формата на валута и депозити на банковия сектор.

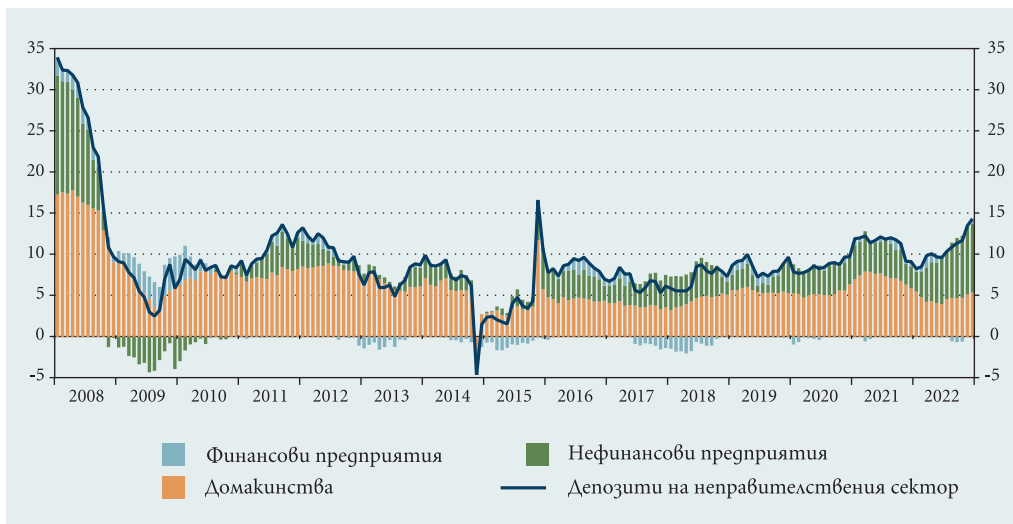
В резултат на нетните потоци по текущата, капиталовата и финансовата сметка през 2022 г. международните валутни резерви на БНБ по данни на платежния баланс се повишиха с 3991.7 млн. евро (без измененията, дължащи се на валутно-курсови разлики и ценови преоценки). При отчитане на изменението на международните валутни резерви по баланса на управление „Емисионно“ на БНБ, което включва валутно-курсовите разлики и ценовите преоценки, към края на 2022 г. те отбелязаха повишение с 3827.1 млн. евро спрямо края на 2021 г.

Към декември 2022 г. размерът на брутния външен дълг на България възлезе на 43.9 млрд. евро (51.9% от БВП), като се повиши с 2425.2 млн. евро спрямо края на 2021 г. най-вече поради нарастването на дълга на банковия сектор и на сектор „държавно управление“. Повишението на външния дълг на банковия сектор бе обусловено от увеличаването на задълженията към нерезиденти под формата на валута и депозити, докато повишението на външния дълг на сектор „държавно управление“ отразяваше главно емисията на държавни еврооблигации на международните капиталови пазари през септември.

Годишният растеж на депозитите на неправителствения сектор се ускори до 14.3% през декември 2022 г., като за тази динамика оказаха влияние фирмените депозити, които се повишиха с 26.6% (8.5% през декември 2021 г.).

Годишен растеж на депозитите на неправителствения сектор и принос по сектори

(%, процентни пунктове)

Забележка: Годишният темп на растеж на депозитите на неправителствения сектор през ноември 2015 г. отразява изчерпването на базовия ефект от изключването на КТБ като отчетна единица от паричната статистика през ноември 2014 г.

Източник: БНБ.

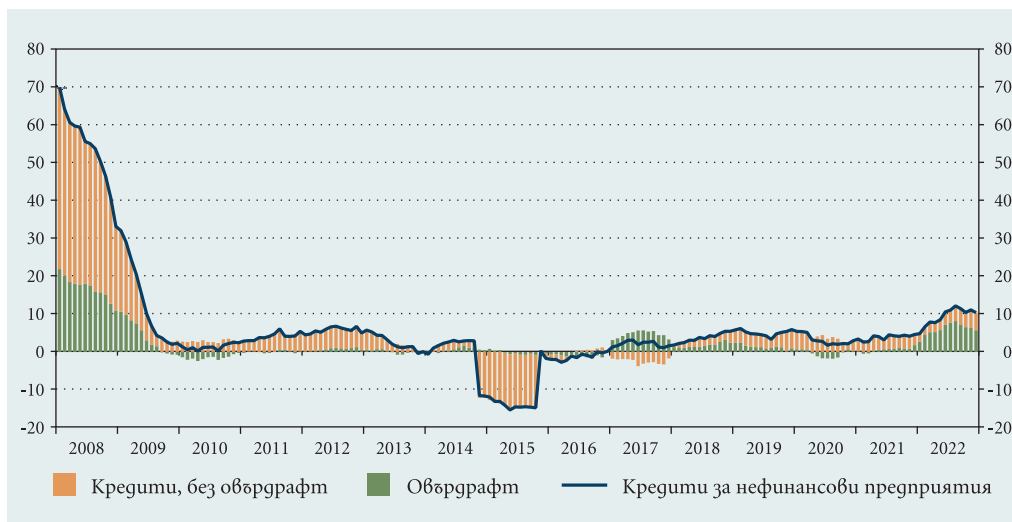
Секторите „търговия“ и „преработваща промишленост“ имаха основен принос за растежа на депозитите на нефинансовите предприятия в края на годината. Нарастването на номиналните обороти в сектора на търговията и на номиналния брутен оперирац излишък в сектора на промишлеността допринесе за силния растеж на фирмените депозити. Допълнителен фактор за ускорения растеж на депозитите през годината бе слабата инвестиционна активност, която беше предпоставка за съхранение на свободните ресурси на фирмите под формата на депозити. Тенденцията към забавяне на растежа на депозитите на домакинствата, наблюдавана в края на 2021 г. и в началото на

2022 г., бе преустановена и от третото тримесечие растежът им се ускори, като достигна 8.3% в края на годината. Отмяната на таксата за поддържане на парични наличности над определен размер от страна на големите търговски банки от третото тримесечие на 2022 г. е потенциален фактор за по-силния темп на нарастване на депозитите на домакинствата в края на годината.

Годишният растеж на кредита за нефинансовите предприятия и домакинствата остана висок през 2022 г. в условията на силно отрицателни нива на реалните лихвени проценти, значителен обем на привлечените средства и висока ликвидност в банковата система. Растежът на кредита за нефинансовите предприятия следваше тенденция към ускоряване през първите осем месеца на годината, за която допринесоха силното търсене на финансов ресурс за оборотни средства и натрупването на запаси поради значителното поскъпване на основни суровини и материали, затрудненията във веригите за доставки и повишената несигурност в икономическата среда. Отчетеният спад на запасите в икономиката след високите нива, достигнати през първата половина на 2022 г., повлия за известно понижаване на растежа на фирмените кредити през последните месеци на годината и през декември той възлезе на 10.4% (4.6% през декември 2021 г.). По-ускореното нарастване на заплатите спрямо инфлацията и отрицателните реални лихвени проценти стимулираха търсенето на потребителски и жилищни кредити, като растежът на жилищните кредити остана висок през цялата година, а при потребителските кредити слабо се забави в края на 2022 г. За растежа на жилищните кредити (17.8% към декември 2022 г. при 16.5% в края на 2021 г.) оказаха влияние и запазващите се предпочитания на домакинствата за покупка на недвижими имоти като алтернативна форма на спестяване или инвестиция. През декември 2022 г. при потребителските кредити бе отчетено нарастване с 12.4 % на годишна база (12.2% в края на 2021 г.).

Годишен растеж на кредитите за нефинансови предприятия и принос по видове кредити

(%, процентни пунктове)

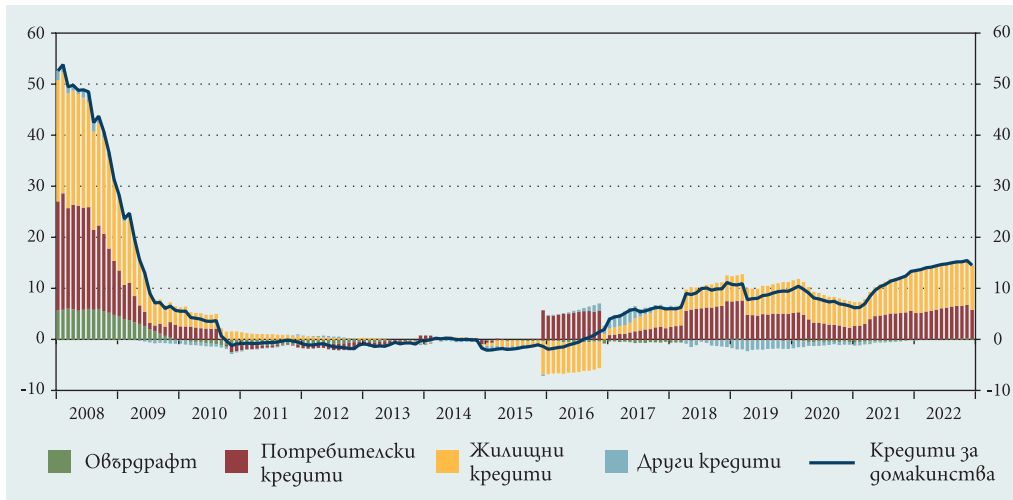
Забележка: Годишният темп на растеж на кредита за нефинансови предприятия през ноември 2015 г. отразява изчерпването на базовия ефект от изключването на КТБ като отчетна единица от паричната статистика през ноември 2014 г.

Източник: БНБ.

Годишен растеж на кредитите за домакинства и принос по видове кредити

(%, процентни пунктове)

Забележка: На базата на постъпила допълнителна информация от отчетни единици е извършена ревизия на кредитите за домакинства според целта на използване за периода от декември 2015 г. до август 2019 г.
Източник: БНБ.

Резултатите от Анкетата за кредитната дейност на банките, провеждана от БНБ на тримесечна база, показват повишено търсене на фирмени кредити и потребителски кредити през цялата 2022 г., докато при жилищните кредити се наблюдава силно търсене, продължаващо през първата половина на годината, и нисък спад през второто шестмесечие. Според отговорите на банките основният фактор, повлиял за повишеното търсене на фирмени кредити, е била необходимостта от осигуряване на финансов ресурс за оборотни средства и запаси. В сектора на домакинствата закупуването на стоки за дълготрайна употреба и за текущо потребление са имали определящо значение за по-високото търсене на потребителски кредити. Покупката на допълнително жилище и ниските нива на лихвените проценти са оказали най-силно влияние за нарастването на търсенето на жилищни кредити през първата половина на годината, докато общото състояние на макроикономическата среда е един от факторите за отслабването на търсенето след това.

По отношение на предлагането банките отчитат затягане на стандартите за отпускане на кредити както за нефинансовите предприятия, така и за домакинствата след наблюдаваното облекчаване през 2021 г. Според отговорите на банките затягане на условията по кредитите се наблюдава по отношение на премията за по-рискови заеми, таксите и комисионите, лихвите по кредитите и лихвения спред. Основните фактори за затягане на кредитната политика на банките през 2022 г. са били повишената оценка на риска и по-ниската им склонност да поемат риск.

През 2022 г. банковата система запази високите нива на ликвидност, като към декември съотношението на ликвидно покритие (*LCR*)²⁰ възлезе на 235.0% (спрямо 274.1% в края на 2021 г.). По отношение на динамиката, свързана с активите на банките, през 2022 г. най-голямо увеличение бе отчетено при вземанията от неправителствения сектор (с 9.2 млрд. лв.) и нетните чуждестранни активи (с 4.2 млрд. лв.). Изменението при нетните

²⁰ Отношението на ликвидно покритие за банковата система се изчислява като съотношение между ликвидния буфер и нетните изходящи ликвидни потоци.

чуждестранни активи бе резултат от по-голямото нарастване на чуждестранните активи (с 6.9 млрд. лв.) спрямо увеличението на чуждестранните пасиви на банките (с 2.8 млрд. лв.). Потенциално влияние за нарастването на чуждестранните активи оказва преустановяването на две антикризисни мерки, въведени през март 2020 г. от БНБ във връзка с пандемията от COVID-19: ограничаване на разпределянето на печалбата на банковия сектор за 2019 г. и 2020 г. (мярката бе отменена с решение на УС на БНБ от 23 февруари 2022 г.) и ограничаване на чуждестранните експозиции на банките (отменена с решение на УС на БНБ от 23 февруари 2022 г., считано от 1 април 2022 г.). Допълнителен потенциален фактор за повишаване на чуждестранните активи на банките беше и формираният се от средата на септември отрицателен спред между лихвения процент по свръхрезервите им в БНБ и лихвения процент по депозитното улеснение на ЕЦБ след предприетите повишения на основните лихвени проценти в еврозоната. Значителният приток на привлечени средства в банковата система през 2022 г. допринесе за нарастването на депозитната база и повишението на задължителните минимални резерви на банките.

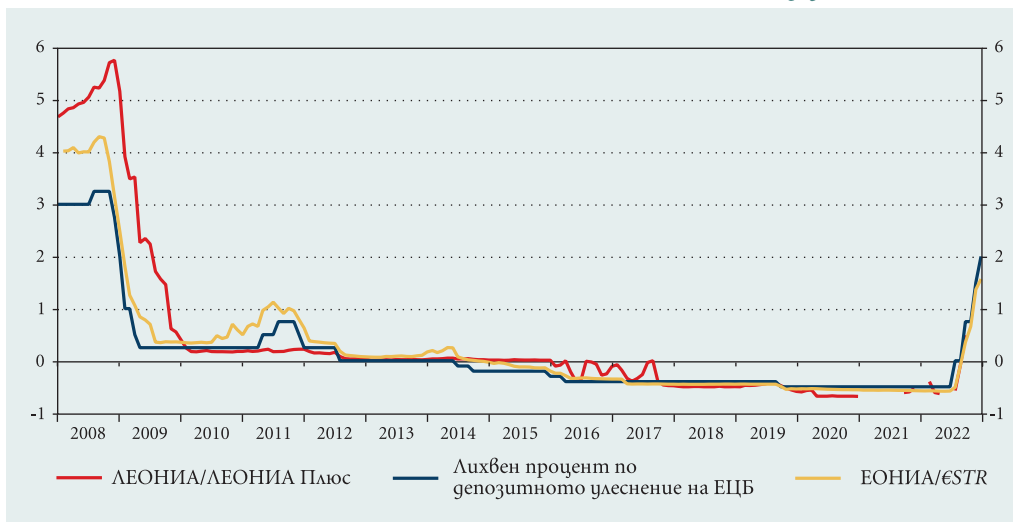
В условията на функциониращия в страната паричен съвет основният инструмент за управление на левовата ликвидност на банките е търговията с резервна валута (евро) с БНБ. Чрез нея се реализира основната функция на паричния съвет – покупка и продажба при поискване на национална валута срещу евро по фиксирания в Закона за Българската народна банка (ЗБНБ) валутен курс на лева. През 2022 г. БНБ нетно е продала 2.4 млрд. евро на търговските банки.

През 2022 г. активността на междубанковия левов паричен пазар се увеличи значително в сравнение с предходната година, като общият обем на сделките възлезе на 23.8 млрд. лв. (увеличение с 460.7% спрямо обема през 2021 г.). От началото на второто тримесечие на 2022 г. бе отчетено нарастване на обема на търговия, за което вероятно оказаха влияние преустановяването на надзорната мярка за ограничаване на чуждестранните експозиции на банките и намалението на свръхрезервите им, регистрирано през това тримесечие. В края на третото и през четвъртото тримесечие на годината се наблюдаваше допълнително съществено повишение на търгуваните обеми. Отрицателният спред между лихвения процент по свръхрезервите на банките в БНБ и лихвения процент по депозитното улеснение на ЕЦБ оказва потенциално влияние за намаляване на част от свръхрезервите в БНБ от страна на търговските банки, които са собственост на банки от държави от еврозоната. Това създаде стимул за банките да набират повече ликвидност от междубанковия паричен пазар.

През първата половина на годината индексът ЛЕОНИЯ Плюс остана отрицателен, като възлезе на -0.64% през юни. Съгласно принципите на функциониране на паричния съвет в страната увеличението на основните лихвени проценти в еврозоната беше бързо пренесено върху лихвените проценти по сключените сделки на междубанковия паричен пазар. Към края на годината индексът ЛЕОНИЯ Плюс достигна 1.42%, а спредът му с *€STR* беше отрицателен (-15 базисни точки). В условията на запазващ се значителен приток на привлечени ресурси, висока ликвидност и конкуренция в банковия сектор пренасянето на промените в паричната политика на ЕЦБ към лихвените проценти по депозитите и кредитите в България през втората половина на 2022 г. бе силно ограничено.

Лихвени проценти по обратните депозити на междубанковия паричен пазар

(%, средномесечна стойност)

Забележки: Считано от 1 юли 2017 г., индексът ЛЕОНИЯ Плюс замени ЛЕОНИЯ. Месечните стойности на индекса ЛЕОНИЯ Плюс са изчислени като средноаритметични от стойностите за дните, в които на междубанковия пазар има сключени сделки за предоставяне на необезпечени обратните депозити в левове. Серията ЕОНИЯ/€STR е съставена от: ЕОНИЯ в периода от 2008 г. до 14 март 2017 г.; предварителен-€STR (*pre-€STR*) в периода от 15 март 2017 г. до 30 септември 2019 г.; €STR в периода след 30 септември 2019 г.

Източници: БНБ, ЕЦБ.

През 2022 г. бюджетното салдо по КФП²¹ беше отрицателно и възлезе на -1347 млн. лв. (-0.8% от БВП), като бе формирано от дефицит по националния бюджет в размер на -5087 млн. лв. и излишък от 3740 млн. лв. по бюджета по програми на ЕС. Отчетените в края на 2021 г. като касови разходи средства за добавки към пенсиите за първите шест месеца на 2022 г. и за енергийни субсидии на крайните небитови потребители през първото тримесечие на 2022 г.²² повлияха за ограничаване на реализирания бюджетен дефицит през 2022 г.

Годишният растеж на общите приходи и помощи по КФП през 2022 г. възлезе на 23.7%, като за него основен принос имаха данъчните приходи и в по-малка степен – неданъчните приходи и приходите от помощи. За нарастването на данъчните приходи най-много допринесоха приходите от ДДС, от социално и здравно осигуряване и от корпоративен данък. Растежът на приходите от ДДС се определяше изцяло от силното нарастване на приходите от ДДС от внос, за което повлия същественото поскъпване на основни суровини, като суровия петрол и природния газ. Увеличеният размер на неданъчните приходи се дължеше главно на започналото през юли изплащане на вноски от публичните предприятия от сектор „енергетика“, използвани за покриване на разходи за компенсация, изплащани на небитовите крайни потребители на електроенергия. През декември 2022 г. бе получено първото плащане от ЕК по Националния план за възстановяване и устойчивост в размер на 1.37 млрд. евро (2.7 млрд. лв.), което повлия значително за растежа на приходите от помощи.

²¹ На базата на месечните отчети за касовото изпълнение на бюджета, публикувани на интернет страницата на Министерството на финансите.

²² По данни на Министерството на финансите размерът на отчетените като разходи, но неразплатени през 2021 г., средства за добавки към пенсиите и за енергийни субсидии през 2022 г. възлизат общо на 1.2 млрд. лв.

Годишният растеж на общите разходи по КФП през 2022 г. възлезе на 17.5%, като основен принос за него имаха разходите за субсидии и социалните разходи. Определящо значение за растежа на разходите за субсидии имаха средствата, изплатени по програмата за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електроенергия. Увеличеният размер на изплатените средства за пенсии²³ допринесе в най-голяма степен за растежа на социалните разходи.

Към края на декември 2022 г. общият размер на фискалния резерв с включени вземания от фондове на ЕС за сертифицирани разходи, аванси и други възлезе на 13 417 млн. лв. Средствата по депозити във фискалния резерв отбелязаха увеличение с 2394 млн. лв. спрямо края на 2021 г. и достигнаха 12 130 млн. лв. (7.3% от БВП), от които 11 315 млн. лв. представляваха средствата по депозити в БНБ. Размерът на постъпленията от емитираните през годината ДЦК на вътрешния пазар (с номинална стойност 2633 млн. лв.) бе по-висок от извършените плащания по ДЦК с настъпил падеж, в резултат на което бе реализирано положително нетно финансиране на бюджета с ДЦК на стойност 2206 млн. лв.²⁴ Положителното външно дългово финансиране през 2022 г. бе резултат от емитирането на облигации на международните капиталови пазари в общ размер на 2250 млн. евро и на усвоените 460 млн. евро средства по сключеното Допълнение на Споразумението за заем между Европейския съюз като заемодател и Република България като заемополучател, подписано през 2020 г., за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (*SURE*) вследствие на *COVID-19*.

В края на 2022 г. доходността на българските еврооблигации, емитирани на международните капиталови пазари, отчете съществено повишение спрямо края на 2021 г. във всички матуриретни сектори, като то беше най-силно изразено при книжата с падеж 2030 г. (с 369 базисни точки) и книжата с падеж 2028 г. (с 365 базисни точки). При страните от еврозоната също се наблюдаваше тенденция към повишаване на доходността на ДЦК, за която определящо значение имаше започналото увеличение от ЕЦБ на лихвените проценти. В края на 2022 г. бе отчетено разширяване на спреда между доходността на ДЦК на България и на Германия²⁵, което бе по-силно изразено при книжата с падеж през 2028 г. и 2030 г. със съответно 64 и 93 базисни точки²⁶. Фактори с потенциално влияние за разширяването на спредовете на доходността спрямо германските ДЦК бяха географската близост на България до военния конфликт в Украйна и политическата несигурност в страната.

²³ От 25 декември 2021 г. бе увеличена тежестта на всяка година осигурителен стаж в пенсионната формула от 1.2 на сто на 1.35 на сто и бе увеличен минималният и максималният размер на пенсията съответно до 370 лв. и 1500 лв. От 1 юли 2022 г. влязоха в сила увеличението на основната пенсия на всички пенсионери с 10% и прибавената към повишения основен размер на пенсията месечна добавка от 60 лв. (така наречената *COVID-19* добавка). Минималният размер на пенсията достигна 467 лв., а максималният бе повишен до 2000 лв. От 1 октомври 2022 г. влезе в сила преизчислението на част от пенсиите и бе увеличен максималният размер на пенсиите до 3400 лв.

²⁴ За повече информация относно вътрешния пазар на ДЦК виж тук глава XI.

²⁵ Свиване на спреда между доходността на ДЦК на България и на Германия бе отчетено единствено при книжата с падеж през 2024 г.

²⁶ В края на 2022 г. спредът между доходността на ДЦК на България и ДЦК на Германия при книжата с падеж 2028 г. възлезе на 142 базисни точки, а при книжата с падеж 2030 г. – съответно на 170 базисни точки.

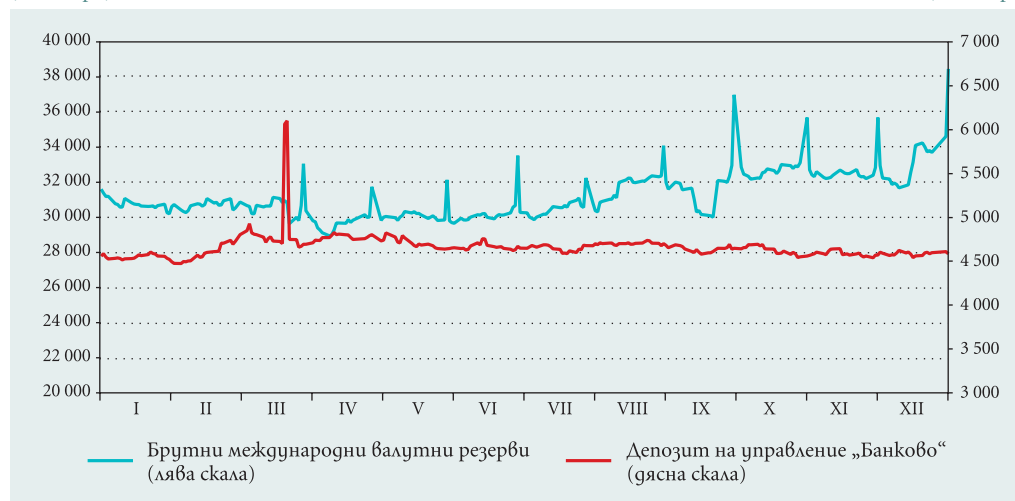
II. Брутни международни валутни резерви

Управлението на брутните международни валутни резерви се извършва в съответствие с нормативните разпоредби на ЗБНБ²⁷, изискванията в инвестиционните ограничения, бизнес процедури и методологии, както и в зависимост от възможностите, които международните финансови пазари предлагат. Брутните международни валутни резерви на БНБ са активите в баланса на управление „Емисионно“ и тяхната роля е да осигуряват пълно покритие на паричните задължения при определеното в ЗБНБ ниво на фиксиран валутен курс на лева²⁸. Превишението на брутните международни валутни резерви над паричните задължения формира позицията „депозит на управление „Банково“, или „нетна стойност на баланса на управление „Емисионно“²⁹.

Брутни международни валутни резерви и депозит на управление „Банково“ през 2022 г.

(млн. евро)

(млн. евро)

Забележка: Графиката отразява дневната динамика на балансовото число на управление „Емисионно“ и на депозита на управление „Банково“ в баланса на управление „Емисионно“.

Източник: БНБ.

²⁷ През отчетния период не са настъпили изменения в ЗБНБ, касаещи нормативната регулативна рамка по управление на брутните международни валутни резерви.

²⁸ Съгласно чл. 28, ал. 2 от ЗБНБ паричните задължения на БНБ включват всички банкноти и монети в обращение, емитирани от БНБ, както и салдата по сметки, притежавани от други лица в БНБ, с изключение на сметките на МВФ. Съгласно чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ активите, които се включват в брутните международни валутни резерви, са: притежаваното монетарно злато; СПТ; банкноти и монети в свободно конвертируема чуждестранна валута; средства в свободно конвертируема валута, притежавани от БНБ по сметки в чуждестранни централни банки или в други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг; ценни книжа, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг; салдото от вземанията и задълженията по форуърдни сделки или сделки с уговорка за обратно изкупуване, сключени със или гарантирани от чуждестранни централни банки, публични международни финансови институции, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг, както и фючърси и опции на БНБ, задължени по които са чуждестранни лица и плащането е в свободно конвертируема чуждестранна валута. Тези активи се оценяват по пазарна стойност в съответствие със закона.

²⁹ Съгласно чл. 28, ал. 1 от ЗБНБ „общата сума на паричните задължения на БНБ не може да превишава левовия еквивалент на брутния международен валутен резерв“, като левовият еквивалент се изчислява по фиксирания валутен курс.

Размер и структура на брутните международни валутни резерви

Балансовата стойност на брутните международни валутни резерви към края на 2022 г. възлиза на 38 424.31 млн. евро, което спрямо края на 2021 г. представлява увеличение с 3827.08 млн. евро³⁰, или с 11.06% като относителен дял от активите на БНБ във валута. Основните фактори, оказващи влияние върху промяната в пазарната стойност на активите, са доходът от управлението им, доходът от валутни преоценки и най-вече ефектът от външните парични потоци.

Външни парични потоци във валута

	(млн. евро)	
	2021 г.	2022 г.
I. Покупко-продажби на евро		
На каса	-287	-400
С банки	750	-1 326
от покупки от банки	49 157	58 239
от продажби за банки	-48 407	-59 565
Общо I	462	-1 726
II. Валутни потоци с банките, МФ и др.		
Резерви на банките (вкл. ЗМР)	-131	-229
Правителството и други	2 339	4 843
Общо II	2 208	4 615
Общо I + II	2 671	2 889

Източник: БНБ.

Основен принос за увеличението на международните валутни резерви през 2022 г. имат външните парични потоци във валута, които са положителни и възлизат нетно на 2889 млн. евро. От тях най-големи са постъпленията по сметки на правителството, произтичащи от емитираните на международните финансови пазари през септември 2022 г. ДЦК в размер на 2217 млн. евро; получените през декември 1369 млн. евро по първия транш по националния План за възстановяване и устойчивост, както и средствата от европейско финансиране по другите програми за България. Тези постъпления бяха частично нетирани от извършените плащания от сметки на правителството, най-същественото от които беше погашението на емисията български еврооблигации, чийто падеж настъпи през март 2022 г., в размер на 1329 млн. евро. Отрицателен ефект върху общия нетен размер на външните потоци през 2022 г. имаха и осъществените от БНБ нетни продажби на резервна валута на търговски банки на стойност 1326 млн. евро; продажбите на резервна валута на каса – 400 млн. евро, както и нетно възстановените средства в размер на 229 млн. евро от сметки на търговски банки при БНБ, по които се отчитат техните задължителни минимални резерви и свръхрезервите.

През отчетния период не се наблюдават значителни промени в структурата на брутните международни валутни резерви по валути спрямо

³⁰ По-нататък в тази глава при анализа на настъпилите промени в брутните международни валутни резерви на БНБ не са включени салдата по сметки на търговските банки в платежната система ТАРГЕТ2 на стойност общо 1927 млн. евро към края на 2022 г. Не са включени и траншовете на СПТ от квотното разпределение на МВФ: около 611 млн. СПТ (получени през август и септември 2009 г.) и около 859 млн. СПТ (получен през август 2021 г.). За повече подробности виж Годишен отчет за 2009 г. на Българската народна банка, с. 30 и Годишен отчет за 2021 г. на Българската народна банка, с. 105.

2021 г. В структурата по финансови инструменти има минимална промяна в средната за 2022 г. наличност по текущи сметки, чийто дял намалява спрямо отчетения от 2021 г. с около 4 процентни пункта за сметка на увеличението на дела на експозициите на БНБ в ценни книжа и депозити с по около 2 процентни пункта. По отношение на матуритетната структура се наблюдава увеличение на дела на инвестициите в най-краткосрочния надежен сектор от 0 до 1 година с около 13 процентни пункта за сметка на понижението във всички останали надежни сектори.

Валутна структура на брунтните международни валутни резерви

(%)

Валута	Активи в баланса на управление „Емисионно“	
	2021 г.	2022 г.
EUR	92.06	91.63
USD	0.13	0.14
XAU	7.33	7.74
SDR	0.47	0.49
CHF	0.00	0.00

Забележка: В резултат от закръгляване е възможно общите суми на дяловете да не се равняват на 100%.
Източник: БНБ.

Структура на брунтните международни валутни резерви по финансови инструменти

(%)

Финансови инструменти	2021 г.	2022 г.
Налични средства*	19.13	15.10
Депозити**	32.17	34.65
Ценни книжа**	48.43	50.25

Забележка: В резултат от закръгляване е възможно общите суми на дяловете да не се равняват на 100%.

* Салда по сметки, плащания и монетарно злато.

** Включени са инструменти във валута и злато.

Източник: БНБ.

Структура на брунтните международни валутни резерви по остатъчен срок до падежа

(%)

Матуритетни сектори	2021 г.	2022 г.
до 1 година	80.84	94.12
1–3 години	13.33	5.48
3–5 години	3.97	0.38
5–10 години	1.56	0.02
над 10 години	0.03	0.00

Забележка: В резултат от закръгляване е възможно общите суми на дяловете да не се равняват на 100%.

Източник: БНБ.

Руск и доходност на брутните международни валутни резерви

Пазарна среда

Основно влияние върху пазарната среда през 2022 г. оказаха мерките на големите централни банки за овладяване на ускоряващата се инфлация и негативните икономически последици от военния конфликт в Украйна. Продължаващото икономическо възстановяване след отпадането на по-голямата част от противоепидемичните мерки в повечето региони доведе до продължителен дисбаланс между търсенето и предлагането на стоки и услуги в глобален мащаб и до нарастване на техните цени. Същевременно се наблюдаваше допълнително поскъпване на енергийните и хранителните стоки вследствие на военния конфликт в Украйна. Тенденцията към нарастване на цените обхвана множество стоки и услуги от потребителската кошница и централните банки на САЩ и еврозоната ускориха процеса по затягане на паричната си политика. През годината Федералният комитет по операциите на открития пазар (*Federal Open Market Committee, FOMC*) повиши коридора за лихвата по федералните фондове с общо 425 базисни точки и започна процес на намаляване на размера на баланса на Федералния резерв. Повишението на основния лихвен процент в САЩ бе осъществено на седем стъпки – с 25 базисни точки през март, с 50 базисни точки през май, с по 75 базисни точки през юни, юли, септември и ноември и с 50 базисни точки през декември. Управителният съвет на ЕЦБ запази без изменение нивата на референтните лихвени проценти през първото шестмесечие на 2022 г., но през второто полугодие ги повиши с общо 250 базисни точки – с 50 базисни точки през юли, с по 75 базисни точки през септември и октомври и с 50 базисни точки през декември. Нетните покупки на Евросистемата по програмата за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия (*Pandemic Emergency Purchase Programme, PEPP*), бяха прекратени в края на март, а тези по програмата за закупуване на активи (*Asset Purchase Programme, APP*) – в края на юни. Предприетите мерки от страна на Федералния резерв и ЕЦБ, както и очакванията на пазарните участници за необходимост от допълнителни рестриктивни мерки на паричната политика, доведоха до значително повишение на доходността на ДЦК на САЩ и на държавите от еврозоната. Началото на военния конфликт в Украйна за кратко повиши търсенето на ДЦК на САЩ и Германия в ролята им на нискорискови активи и понижи пазарните очаквания за бъдещия темп на повишение на основните лихвени проценти на Федералния резерв и на ЕЦБ. В средата на годината се наблюдаваше нарастване на опасенията сред пазарните участници, че действията на големите централни банки и негативните икономически последици от войната в Украйна ще доведат до икономическа рецесия в САЩ и в еврозоната, което предизвика понижаване на доходността на ДЦК на САЩ и Германия. През периода август – октомври тенденцията в доходността на ДЦК на САЩ и страните от еврозоната бе възходяща и отразяваше сигнализирания от водещите централни банки основен приоритет по отношение на противодействието на инфлацията, независимо от възможното влошаване на икономическата активност. Данните за забавяне на инфлацията в еврозоната и в САЩ през ноември и декември породиха очаквания за предстоящо забавяне на скоростта на повишение на лихвените проценти от страна на ЕЦБ и Федералния резерв и ограничиха повишението на доходността на ДЦК на Германия и САЩ.

Съобщението от страна на ЕЦБ след заседанието на УС, проведено на 15 декември 2022 г., обърна тази тенденция, засилвайки очакванията сред пазарните участници за скорошно достигане на крайното ниво, до което ще бъдат повишени основните лихвени проценти. Фондовите индекси в САЩ и Европа се понижиха значително през първите девет месеца на 2022 г. поради опасения, че влошаването на условията за финансиране и забавянето на икономическия растеж ще повлияят негативно върху финансовите резултати на предприятията. През четвъртото тримесечие се наблюдаваше известно възстановяване на фондовите пазари поради очаквания за намаляване на скоростта на повишение на лихвените проценти от страна на ЕЦБ и Федералния резерв. През 2022 г. показателите, измерващи колебливостта на финансовите пазари в САЩ и Европа, се повишиха спрямо 2021 г.

Политика на централните банки

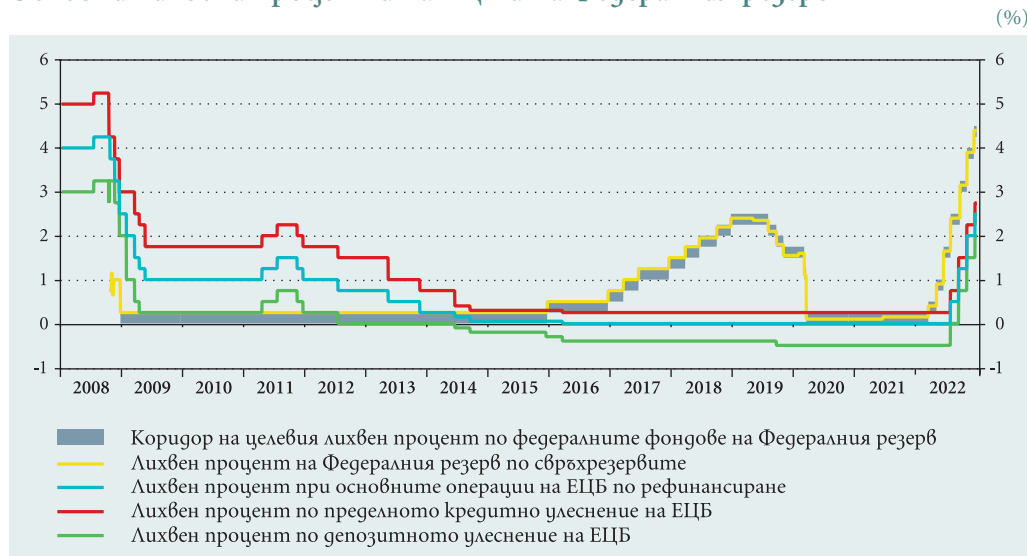
През 2022 г. Федералният комитет по операциите на открития пазар повиши коридора на лихвения процент по федералните фондове до интервала 4.25–4.50% и обяви началото на процеса по свиване на размера на активите в баланса на Федералния резерв. На заседанието през март 2022 г. бе взето решение за повишение на интервала на лихвата по федералните фондове с 25 базисни точки до 0.25–0.50%. Повишението бе първото от 2018 г. насам. През второто тримесечие *FOMC* ускори процеса по затягане на паричната политика в САЩ в отговор на наблюдаваното бързо повишаване на потребителската инфлация в страната. На проведеното през май заседание бе решено интервалът на лихвения процент по федералните фондове да бъде повишен с 50 базисни точки до 0.75–1.00%, приет бе и план³¹ за свиване на баланса на Федералния резерв. През юни *FOMC* взе решение за повишение на референтния лихвен процент със 75 базисни точки до 1.50–1.75%, което бе най-голямото увеличение, приемано на едно заседание на Комитета от ноември 1994 г. насам. През юли, септември и ноември 2022 г. коридорът на лихвения процент по федералните фондове бе повишен с по 75 базисни точки на всяко заседание. На последното за годината заседание през декември бе намалена стъпката на повишение до 50 базисни точки, но *FOMC* сигнализира за продължаване на процеса по затягане на паричната политика и през 2023 г. През декември 2022 г. медианата на прогнозите на членовете на Комитета за лихвения процент по федералните фондове показа очаквания за повишаване през 2023 г. с общо 75 базисни точки, което съответства на коридор на лихвения процент по федералните фондове 5.00–5.25%.

Свързаните с лихвата по федералните фондове ставки също бяха повишавани през годината, като към декември 2022 г. минималната лихва по постоянната програма за ликвидно улеснение (*Standing Repo Facility*) достигна 4.50%, ставката по обратните операции за обратно изкупуване (*ON RRP*) – 4.30%, а лихвеният процент по резервите на банките (*IORB*) – 4.40%.

През 2022 г. общият размер на активите в баланса на Федералния резерв се сви с 206 млрд. дол. до 8.6 трлн. дол. (33.6% от БВП през 2022 г. спрямо 37.6% от БВП през 2021 г.).

³¹ Планът предвижда от 1 юни 2022 г. ценни книжа с настъпил падеж да бъдат реинвестирани само ако превишават определени месечни лимити. Предвижда се за ДЦК на САЩ лимитът да бъде 30 млрд. дол. месечно за периода юни – август 2022 г. и 60 млрд. дол. след това, а за дългови книжа и обезпечени с ипотека ценни книжа на агенции – съответно 17.5 млрд. дол. и 35 млрд. дол.

Основни лихвени проценти на ЕЦБ и на Федералния резерв

Източници: ЕЦБ, Федерален резерв.

Въпреки ускоряващата се инфлация, отклоняваща се съществено от целта от 2% на ЕЦБ, УС на Банката запази непроменени нивата на референтните лихвени проценти през първото шестмесечие на 2022 г. Първото решение за увеличаване на лихвените проценти с 50 базисни точки бе взето от УС на ЕЦБ в края на юли. През септември и октомври скоростта на повишението на референтните лихвени проценти бе ускорена – с по 75 базисни точки на заседание. През декември темпът на повишение бе забавен до 50 базисни точки, но от УС на ЕЦБ обявиха, че лихвените проценти ще трябва да продължат да се покачват значително и с постоянен темп, за да достигнат достатъчно рестриктивни равнища за постигането на инфлационната цел. Към края на годината лихвените проценти по основните операции по рефинансиране, по пределното кредитно улеснение и по депозитното улеснение достигнаха съответно 2.50%, 2.75% и 2.00%. През годината ЕЦБ намали, а впоследствие прекрати нетните покупки на активи по *PEPP* и *APP*, но продължи да реинвестира постъпленията от активи с настъпващ падеж по тези програми. На заседанието през декември УС обяви, че от началото на март 2023 г. портфейлът по *APP* ще започне да намалява, като се ограничат реинвестициите на постъпленията от падежиращи активи. Намалението ще бъде средно с 15 млрд. евро на месец до края на второто тримесечие на 2023 г., а последващият темп ще бъде определен с течение на времето. Същевременно бе потвърдено, че реинвестициите на ценни книжа, придобити по *PEPP*, ще продължат най-малко до края на 2024 г. През юни УС на ЕЦБ обяви, че се прекратяват благоприятните условия по третата поредица целеви операции за дългосрочно рефинансиране (*targeted longer-term refinancing operations, TLTRO III*), считано от 23 юни 2022 г., а на заседанието през октомври 2022 г. взе решение да повиши средния лихвен процент по тези операции, считано от 23 ноември 2022 г., и обяви допълнителни дати за предсрочно изплащане.

След заседанието на УС на ЕЦБ в началото на юни очакваното затягане на паричната политика на ЕЦБ и прекратените нетни покупки на активи доведоха до пазарна несигурност по отношение на устойчивостта на дълговете на страните от така наречената „периферия“ на еврозоната и в частност на Италия, което се прояви чрез разширяване на спредовете на доходността между ДЦК на държавите от „периферията“ и тези на Германия. Това

наложи провеждането на извънредно заседание на УС на ЕЦБ на 15 юни 2022 г., на което бе решено реинвестирането на падежиращите книжа, закупени по програмата *PEPP*, да бъде „гъвкаво“ и бе обявено ускореното разработване на нов инструмент за предотвратяване на риска от фрагментация на пазара на ДЦК. На редовното заседание през юли УС одобри Инструмент за защита на трансмисионния механизъм (*Transmission Protection Instrument, TPI*), целящ да помогне за ефикасното функциониране на предавателния механизъм на паричната политика. *TPI* може да бъде активиран, за да противодейства на нежелана и хаотична пазарна динамика, сериозно застрашаваща предаването на паричната политика в еврозоната. Мащабът на покупките на ценни книжа по *TPI* не е предварително ограничен и ще зависи от рисковете за предаването на политиката. Обявено бе, че гъвкавостта при реинвестиране на погашенията в портфейла по програмата *PEPP* остава първата защитна линия за преодоляване на свързаните с пандемията рискове за трансмисионния механизъм.

Балансовото число на Евросистемата следваше тенденция към повишаване през първата половина на 2022 г. поради продължаващите покупки на активи по *PEPP* (до края на март 2022 г.) и *APP* (до края на юни 2022 г.), но през второто полугодие се наблюдаваше понижение, което бе най-силно изразено през ноември и декември поради предсрочните погашения по *TLTRO III* в размер съответно на 296 млрд. евро и 447 млрд. евро. Към 31 декември 2022 г. балансовото число на Евросистемата се понижи до 7956 млрд. евро (59.6% от БВП) спрямо 8564 млрд. евро (69.5% от БВП) в края на 2021 г. Същевременно излишъкът от ликвидност в банковата система на еврозоната се понижи с 307 млрд. евро спрямо отчетения в края на 2021 г. до 3830 млрд. евро.

Повишаването на лихвения процент по депозитното улеснение на ЕЦБ и понижението на излишъка от ликвидност в банковата система на еврозоната през второто шестмесечие на 2022 г. бяха основните фактори за значителното нарастване на лихвения процент по необезпечени овърнайт сделки на паричния пазар в евро (*€STR*) и на лихвените проценти по срочните необезпечени депозити на междубанковия пазар (*EURIBOR*) през 2022 г. Средната стойност на *€STR* през 2022 г. се повиши до -0.01% спрямо -0.57% през 2021 г. Обемът на търговията на овърнайт депозити на необезпечения паричен пазар в еврозоната през 2022 г. се повиши, като среднодневната стойност за годината възлезе на 55.9 млрд. евро (спрямо 45.9 млрд. евро за 2021 г.). През 2022 г. *EURIBOR* лихвените проценти се повишиха значително. Средната стойност на лихвения процент по депозитите с матуритет от 3 месеца през 2022 г. възлезе на 0.35% (спрямо -0.55% през 2021 г.), а средните стойности на лихвените проценти по депозитите с матуритет от 6 месеца и 12 месеца бяха съответно 0.68% и 1.10% спрямо съответно -0.52% и -0.49% през 2021 г.

Крива на доходност на ДЦК на държавите от еврозоната и на САЩ

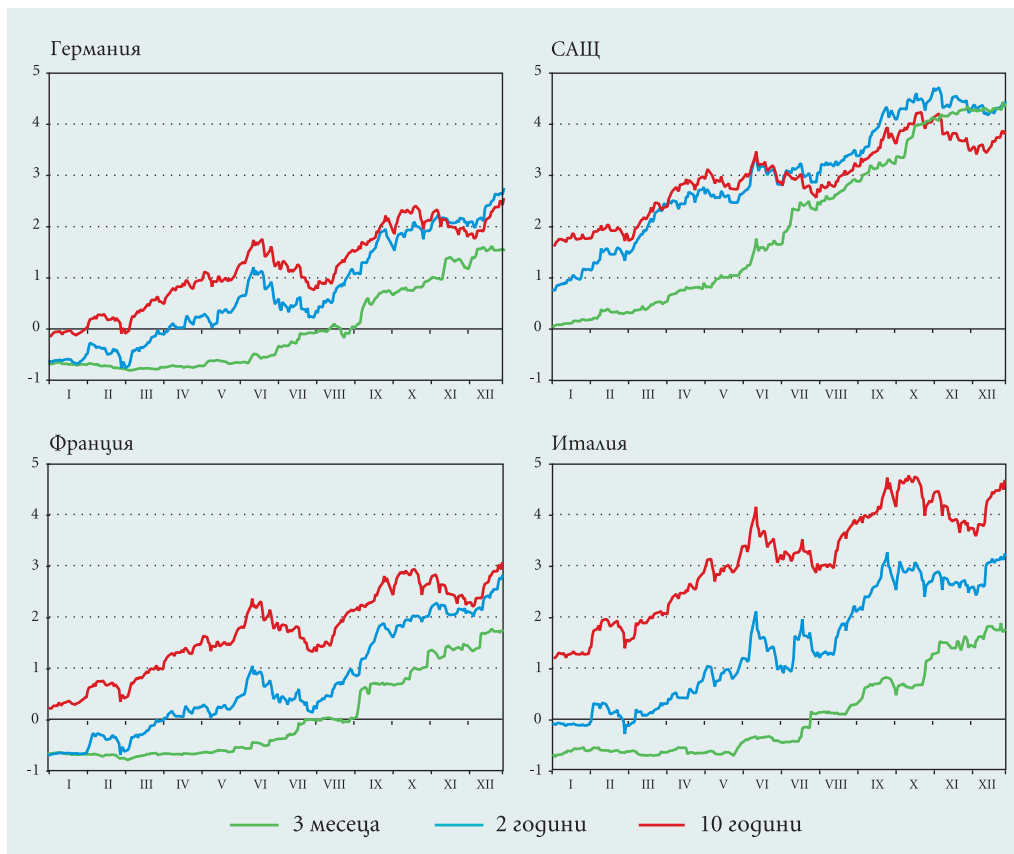
През 2022 г. доходността на ДЦК на САЩ се повиши значително във всички матуритетни сектори. В 2-годишния матуритетен сектор повишението на доходността беше с 369 базисни точки до 4.42%, а в 10-годишния – с 236 базисни точки до 3.87%. Към края на 2022 г. наклонът на кривата на доходност на ДЦК на САЩ, измерен чрез разликата между доходността на 10- и на 2-годишните ДЦК, се понижи със 133 базисни точки спрямо края на 2021 г. и достигна -55 базисни точки. Основен фактор за повишението на доходността на държавните облигации на САЩ през 2022 г. бяха мерките на Федералния резерв за затягане на паричната политика в отговор на много

високата инфлация в страната. Повишението на доходността на щатските ДЦК бе по-силно изразено през втората половина на годината поради ускорените темпове на повишение на интервала на референтния лихвен процент на Федералния резерв (с 275 от общо 425 базисни точки през 2022 г.), както и поради решението за свиване на активите в баланса на институцията, състоящи се в голямата си част от ДЦК на САЩ. Динамиката на доходността се определяше и от постъпващата икономическа информация през периода, главно за инфлационната динамика и измененията на трудовия пазар в САЩ, както и от очакванията на пазарните участници за евентуалния бъдещ ход на паричната политика на Федералния резерв. Важен фактор за динамиката на доходността през 2022 г., който влияеше в посока на поскъпване на ДЦК на САЩ, бе геополитическото напрежение през периода, свързано предимно с войната на Русия в Украйна, но също така и с противопоставянето между Китай и САЩ. Допълнителен фактор, който потискаше доходността в средносрочните и дългосрочните надежни сектори, бяха нарастващите през втората половина на годината очаквания сред пазарните участници за съществено забавяне на растежа на глобалната икономика.

През 2022 г. доходността на ДЦК на Германия се повиши значително във всички матурирети сектори. Спрямо края на 2021 г. доходността на германските ДЦК със срок до падеж 2 години се повиши с 338 базисни точки до 2.76%, а доходността на 10-годишните ДЦК нарасна с 275 базисни точки до 2.57%. Наклонът на кривата на доходност на Германия, измерен чрез разликата между доходността на 10- и на 2-годишните ДЦК, се обърна, понижавайки се с 64 базисни точки до -19 базисни точки. Основен фактор за повишаването на доходността на ДЦК на Германия през 2022 г. бяха предприетите от ЕЦБ мерки за затягане на паричната политика в резултат на много високата инфлация в еврозоната. УС на ЕЦБ повиши основните лихвени проценти общо с 250 базисни точки, прекрати нетните покупки на активи по програмите *PEPP* и *APP*, промени условията по *TLTRO III* и обяви, че от началото на март 2023 г. ще започне да понижава обема на портфейла от ценни книжа, закупени по *APP*, чрез ограничаване на реинвестициите на постъпленията от ценни книжа с настъпващ падеж. Допълнителен фактор за поевтиняването на германските ДЦК бе нарастването на доходността на ДЦК на САЩ и Обединеното кралство вследствие на затягането на паричната политика в тези държави. Повишаването на доходността на ДЦК на Германия бе прекъснато за кратко в края на февруари след започването на войната в Украйна, както и през юни и юли поради нарастващите опасения сред пазарните участници за предстояща икономическа рецесия в САЩ и в еврозоната. Данните за забавяне на инфлацията в еврозоната и в САЩ през ноември и декември породиха очаквания за предстоящо намаляване на стъпката, с която ще се повишават лихвените проценти от страна на ЕЦБ и Федералния резерв, и също ограничиха увеличението на доходността на ДЦК на Германия. Съобщението от страна на УС на ЕЦБ след заседанието на 15 декември 2022 г. обърна тази тенденция, като засили очакванията сред пазарните участници за повишаване на основните лихвени проценти с по 50 базисни точки през февруари и март 2023 г. и увеличи очакванията за скорошно достигане на крайното ниво, до което ще бъдат повишени основните лихвени проценти. В края на декември 2022 г. всички ДЦК на Германия се търгуваха при положителна годишна доходност.

Доходност до падеж на ДЦК през 2022 г.

(%)

Спредовете на доходност между ДЦК на държавите от еврозоната и на Германия се разшириха през 2022 г. Основните фактори, които повлияха върху динамиката на спредовете, бяха постепенното изменение на паричната политика на ЕЦБ и насоките за бъдещата ѝ промяна както по отношение на покупките на активи по програмите *APP* и *PEPP*, така и по отношение на основните лихвени проценти. Нарастването на геополитическата несигурност вследствие на войната в Украйна увеличи допълнително рисковата премия по ДЦК на държавите от еврозоната. През четвъртото тримесечие на годината се наблюдаваше известно свиване на спредовете на доходност между ДЦК на държавите от еврозоната и на Германия, което се дължеше на консолидирането на очакванията сред пазарните участници, че Федералният резерв и ЕЦБ ще забавят темпа на затягане на паричната политика. Спредовете по 10-годишните ДЦК както на държавите от „ядрото“, така и на тези от „периферията“ на еврозоната се разшириха в интервала от 16 до 78 базисни точки. По-съществено се разшириха спредовете по 10-годишните ДЦК на Италия и на Гърция, съответно със 78 базисни точки и с 50 базисни точки. Основен фактор за по-голямото разширение на спредовете при тези две страни спрямо останалите държави от еврозоната бе високото ниво на публичния им дълг и опасенията сред пазарните участници относно неговата устойчивост.

Злато и валутен курс

През 2022 г. доларът поскъпна с 6.2% спрямо еврото. Интервалът на движение на курса „долар/евро“ през годината варираше от 0.96 до 1.15 долара за 1 евро (от 0.87 до 1.04 евро за 1 долар). Поскъпването на долара през първите девет месеца от годината се определяше главно от разширяването на спреда между доходността на европейските и американските ДЦК, което до голяма степен отразяваше по-бързото повишаване на лихвения процент по федералните фондове в САЩ спрямо повишението на референтните лихвени проценти в еврозоната. Разширяването на лихвения диференциал между САЩ и еврозоната доведе до по-голямо търсене на активи, деноминирани в долари, и отлив от деноминирани в евро активи. През последните три месеца на годината тенденцията се обърна и доларът започна да поевтинява спрямо еврото. Основни фактори за това бяха появата на признаци за отслабване на инфлационния натиск в САЩ, ускореното повишаване на референтните лихвени проценти в еврозоната и проявената от представителите на Федералния резерв и ЕЦБ все по-голяма загриженост за забавянето на икономическия растеж.

Валутен курс „долар/евро“ през 2022 г.

През 2022 г. спот цената на златото, измерена в долари, отчете незначително понижение с 0.3% до 1824 долара за 1 тройунция, но в евро тя се повиши с 5.9% до 1704 евро за 1 тройунция. Интервалът на изменение на цената бе относително широк – от 1622 до 2051 долара за тройунция. През първото тримесечие на 2022 г. златото поскъпна значително поради нарастването на глобалните геополитически рискове след инвазията на Русия в Украйна и очакваното по-силно търсене в ролята му на „актив убежище“ в случай на ескалация на военния конфликт. През периода от март до октомври се наблюдаваше понижение на цената в резултат от ускореното затягане на паричната политика на Федералния резерв и свързаното с това повишение на реалната доходност на американските ДЦК. През последните два месеца на годината се наблюдаваше тенденция към поскъпване на златото в долари, главно поради поевтиняването на долара спрямо еврото. Допълнителен фактор за поскъпването през периода вероятно бе и засилената активност на централни банки от икономики с развиващи се пазари (Турция, Китай и други) в ролята им на нетен купувач на злато поради нарасналата геополитическа несигурност и високата инфлация.

Цена на тройнция злато в долари през 2022 г.

Цена на тройнция злато в евро през 2022 г.

Основни видове риск

Реализираният риск на нетната стойност от баланса на управление „Емисионно“ за 2022 г., измерен чрез стандартното отклонение на доходността на нетната стойност, е 10.36% на годишна база.

Лихвеният риск на международните валутни резерви за 2022 г., измерен чрез тяхната средна модифицирана дюрация, е 0.21 години, като поддържаната дюрация е с 0.5 години по-ниска спрямо средната за 2021 г. стойност. Лимитът за относителен лихвен риск на активите се задава чрез мярката за риск „стандартно отклонение на относителната доходност“ (*tracking error*) в размер на най-много до 0.10% на годишна база.

Валутният риск на брунтните международни валутни резерви е ограничен от изискването на ЗБНБ сумата от абсолютните стойности на откритите валутни позиции³² в различните от евро, СПТ и монетарно злато валути да не надвишава 2% от пазарната стойност на задълженията в тези валути. През отчетния период бяха поддържани минимални по размер

³² Открита валутна позиция е разликата между стойността на активите и задълженията във всяка валута, различна от евро.

открити позиции във валути, различни от еврото, като основният валутен риск произтича от откритата валутна позиция в злато.

През 2022 г. БНБ продължи да провежда консервативна политика по отношение на управлението на кредитния риск при инвестициите на брутните международни валутни резерви. Във връзка с инвазията на Русия в Украйна бяха ограничени инвестициите към някои емитенти и контрагенти на БНБ, които имат експозиции към тези държави. През годината бяха предприети известни облекчения на някои от допълнителните инвестиционни ограничения, въведени през предходните две години във връзка с пандемията от COVID-19, отнасящи се до лимитите за определени класове активи, но въпреки това кредитните ограничения останаха по-консервативни от обичайните поради настъпилата несигурност на финансовите пазари след началото на войната в Украйна.

За постигането на основните цели на БНБ, а именно много висока степен на сигурност и ликвидност на международните валутни резерви, преобладаващата част от активите продължава да бъде инвестирана в ДЦК и в държавногарантирани дългови книжа на държавите от „ядрото“ на еврозоната, както и в краткосрочни депозити при първокласни чуждестранни централни и търговски банки. Експозицията към кредитен риск остава ограничена и в края на 2022 г. приблизително 81% от валутните резерви са инвестирани в активи с най-високото кредитно качество, оценени с дългосрочен кредитен рейтинг AAA.

Операционният риск е управляван посредством стриктното съблюдуване и контрол на инвестиционните ограничения и съответните бизнес процедури за управление на международните валутни резерви.

Доходност и ефективност

Нетният доход на баланса на управление „Емисионно“ е сума от три компонента: 1) доход от инвестиции на брутните международни валутни резерви в оригинална валута; 2) доход от валутен дисбаланс³³, и 3) разходи и/или доход по пасивите.

Доходът от инвестиции на международните резерви на БНБ през отчетния период е отрицателен в размер на -96.22 млн. евро, което се равнява на доходност за периода от -0.37%. Този резултат се дължи главно на отчетните през повечето време от годината отрицателни лихвени равнища по депозитите, предоставени при първокласни чуждестранни банки, и отрицателна доходност на деноминираните в евро краткосрочни облигации с високо кредитно качество, в които са инвестирани по-голямата част от валутните резерви на БНБ.

Доходът от валутен дисбаланс за годината е положителен и възлиза на 131.82 млн. евро. Основен принос за него има промяната в пазарната цена на монетарното злато, измерена в евро.

Вследствие на лихвената политика на БНБ нетният финансов резултат от пасивите за 2022 г. е положителен в размер 17.35 млн. евро, което съответства на 0.06% доходност.

Като резултат от тези три компонента нетният доход от управлението на международните валутни резерви през отчетния период възлиза на 52.95 млн. евро, което представлява обща доходност от 0.13%³⁴ за 2022 г.

³³ Доходът от валутен дисбаланс е резултат от промяната на валутните курсове върху откритите валутни позиции на активите и пасивите съответно.

³⁴ Общата доходност се получава като произведение, а не като проста сума, на доходността за съответните компоненти.

Доход и доходност* на валутните резерви през 2022 г.

Период	Нетен доход (млн. евро)	Нетна доходност (%)	Доход	Доходност	Доход	Доходност	Разход	Доходност
			(млн. евро)	(%)	(млн. евро)	(%)	(млн. евро)	(%)
	(1)+(2)+(3)		от активите		от валутна преоценка на активи и пасиви		по пасивите	
			(1)		(2)		(3)	
I тримесечие	129.66	0.45	-74.93	-0.27	190.53	0.67	14.06	0.05
II тримесечие	-72.05	-0.25	-55.22	-0.20	-28.81	-0.10	11.98	0.04
III тримесечие	-67.23	-0.23	-40.52	-0.14	-28.50	-0.10	1.79	0.01
IV тримесечие	62.57	0.17	74.45	0.24	-1.40	-0.04	-10.47	-0.04
Общо	52.95	0.13	-96.22	-0.37	131.82	0.44	17.35	0.06

* Доходността за периода от момент T_0 до момент T_N се изчислява, като се приложи сложно олихвяване на дневните доходности (*chain-linked returns*) за този период. Изчислява се по формулата: $R(T_0, T_N) = (1+r_1)(1+r_2)\dots(1+r_N)-1$. Описаната формула за изчисление на доходността от управление на инвестиции съответства изцяло на *Global Investment Performance Standards (GIPS)*.

Източник: БНБ.

За целите на оперативното управление брутните международни валутни резерви са обособени в отделни портфейли в зависимост от валутата и преследваните инвестиционни цели, всеки от които има зададен бенчмарк, инвестиционни цели и лимити. В таблицата по-долу са представени основните портфейли на БНБ и резултатите от тяхното управление.

Доходност и риск на портфейлите през 2022 г.

Портфейл	Доходност		Колемливост (риск)		Информационен коефициент ³
	Абсолютна (%)	Относителна ¹ (базисни точки)	Абсолютна (базисни точки)	Относителна ² (базисни точки)	
Инвестиционен 1, евро	-0.40	12	13	9	1.23
Инвестиционен 2, евро	-0.40	12	14	9	1.31
Външен мениджър А, евро	-4.03	-13	171	25	-0.51
Външен мениджър Б, евро	-3.95	-4	176	30	-0.14
Ликвиден, евро	-0.02	9	5	2	-
Ликвиден, злато	0.04	-	1	-	-
Ликвиден, долари	1.74	15	8	4	-

¹ Положителната относителна доходност за даден портфейл представлява постигнатата печалба спрямо доходността на съответния бенчмарк. Ако относителната доходност е отрицателна, тя се интерпретира като пропусната полза при управлението на портфейла.

² Относителната колебливост (относителният риск) спрямо бенчмарка е показател за степенята на отклонение на рисковите характеристики на портфейла от тези на бенчмарка в резултат от активното управление на портфейлите, като рискът е на годишна база.

³ Показателят „информационен коефициент“ е съотношение между относителната доходност на портфейла и относителния му риск на годишна база.

Източник: БНБ.

С цел диверсификация на стиловете на управление и ограничаване на операционния риск основната част от активите в евро продължава да бъде разпределена между два инвестиционни портфейла с еднакъв бенчмарк и ограничения, но управлявани от различни екипи служители на БНБ. Към края на 2022 г. 2.2% от брутните международни валутни резерви се управляват от външни мениджъри – международни финансови институции, като бенчмаркът на портфейлите, управлявани от външните мениджъри, е определен от БНБ. Освен за постигането на допълнителна диверсификация, използването на професионалните услуги на външни мениджъри допринася за обмена на знания и опит в областта на управлението на инвестиции на международните пазари. Ликвидните портфейли са предназначени главно за целите на управлението на ликвидността и извършване на плащанията на БНБ в съответната валута.

III. Платежни системи и платежен надзор

Съгласно ЗБНБ Българската народна банка отговаря за организирането, поддържането и развитието на платежните системи в страната, като съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни механизми и осъществява надзор върху тях. Главните цели са свързани с намаляване на системния риск и създаване на условия за интегриране на платежните системи в страната с европейската платежна инфраструктура.

Платежните системи в страната, опериращи в левове, са:

- Системата за брутен сетълмент в реално време РИНГС, с оператор БНБ;
- спомагателните системи, които извършват сетълмент в РИНГС:
  - БИСЕРА6 – система за обслужване на клиентски преводи в левове на стойност под 100 000 лв., с оператор „БОРИКА“ АД;
  - БОРИКА – система за обслужване на плащания по операции с банкови карти на територията на страната, с оператор „БОРИКА“ АД.

Платежните системи в страната, опериращи в евро, са:

- националният системен компонент на ТАРГЕТ2 – ТАРГЕТ2-БНБ, с оператор БНБ;
- спомагателната система БИСЕРА7-ЕВРО, която извършва сетълмент в ТАРГЕТ2-БНБ – система за обслужване на клиентски преводи, предназначени за изпълнение в определен момент, с оператор „БОРИКА“ АД.

Системите за сетълмент на ценни книжа в страната, при които сетълментът на паричната страна се извършва в платежни системи, оперирани от БНБ, са:

- организираната от БНБ система за сетълмент на безналични държавни ценни книжа, с оператор БНБ;
- организираната от „Централен депозитар“ АД система за регистрация и обслужване на сделки с безналични ценни книжа, с оператор „Централен депозитар“ АД.

Платежни системи в левове

През 2022 г. по-голямата част от стойността на плащанията в левове в страната са обработени от системата за брутен сетълмент в реално време РИНГС. Към 31 декември 2022 г. в РИНГС участват БНБ и 25 банки.

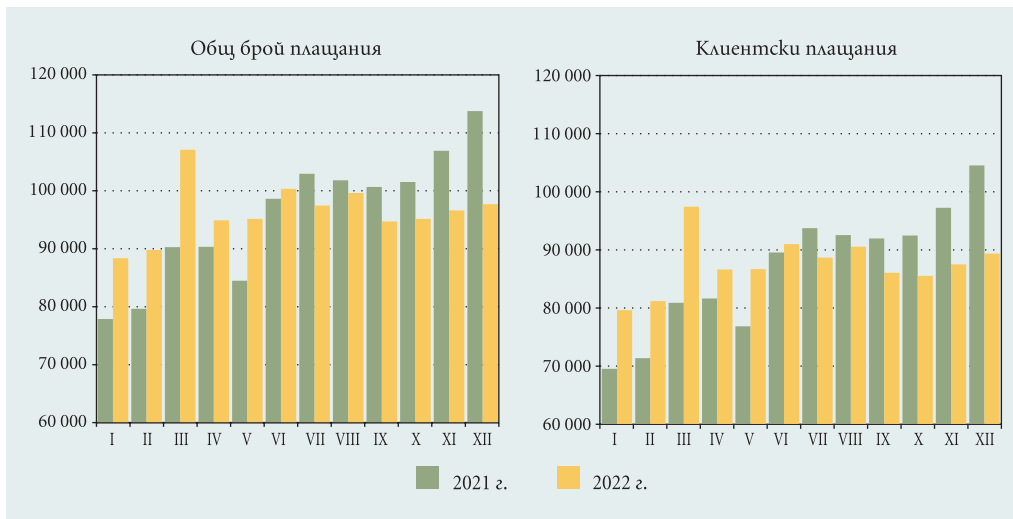
През 2022 г. през РИНГС са извършени общо 1 156 529 броя плащания, което представлява увеличение с 0.7% в сравнение с 2021 г., а общата стойност на плащанията възлиза на 1 160 219 млн. лв., или с 15% по-малко спрямо предходната година. Клиентските плащания са 1 049 743, които представляват 91% от общия брой на плащанията и възлизат на обща стойност 407 485 млн. лв. – 35% от стойността на всички плащания.

Среднодневната стойност на плащанията през системата през отчетния период е 4678 млн. лв., а среднодневният брой – 4663. Максималната дневна стойност на плащанията, наредени от участниците в РИНГС, е 1173 млн. лв., а максималният дневен брой плащания – 7209.

През 2022 г. 60.4% от стойността на плащанията се обработват до 12:00 часа, а до 14:30 часа – 83.8%. Останалите 16.2% се обработват до края на системния ден в 17:30 часа. От гледна точка на системната натовареност

до 14:30 часа се обработват 84.2% от броя на плащанията през системата. За отчетния период коефициентът на наличност³⁵ на РИНГС е 99.8%.

Брой на обработените в РИНГС плащания през 2021 г. и 2022 г.

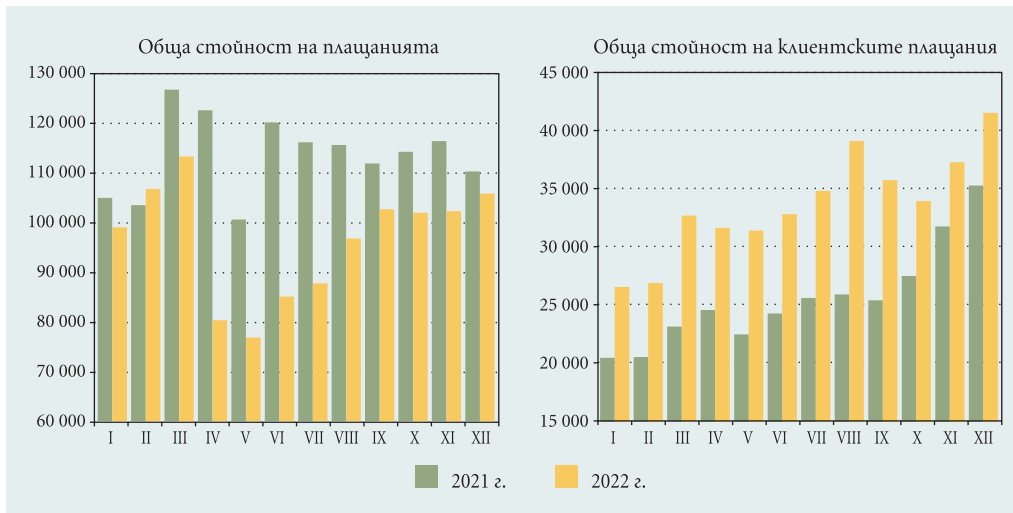

Източник: БНБ.

Стойност на обработените в РИНГС плащания през 2021 г. и 2022 г.

(млн. лв.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Разпределението на плащанията в левове в страната между отделните платежни системи се запазва спрямо 2021 г., като за отчетния период системата РИНГС е обработила 80.4% от стойността на извършените плащания в страната. За работата на системите за брутен сетълмент в реално време за оптимални се приемат стойности около 80%. От общия брой на плащанията в левове, подадени към платежните системи в страната, делът на РИНГС е 0.3%.

През 2022 г. в платежната система БОРИКА са обработени 269.1 млн. платежни операции, извършени чрез терминални устройства АТМ и ПОС, на

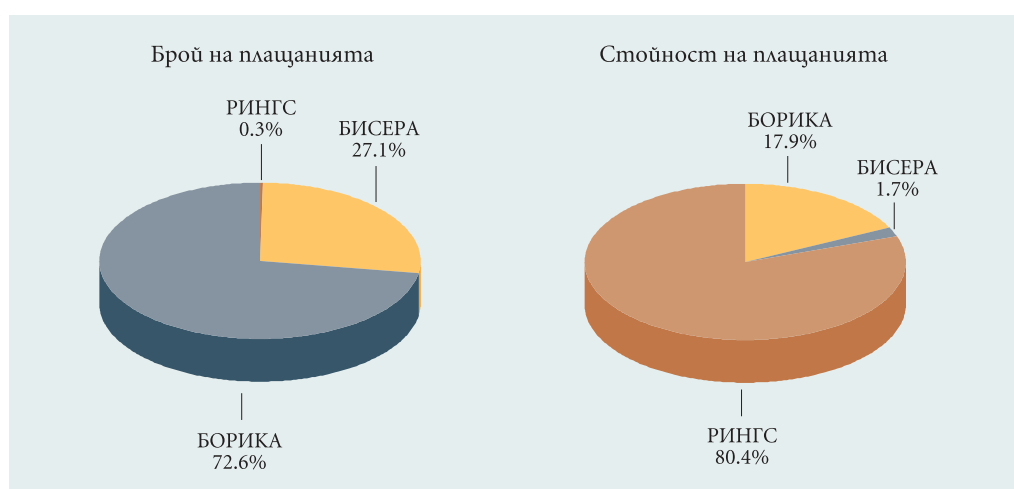
³⁵ Коефициентът на наличност представлява съотношението на броя часове, през които системата реално е работила, и броя часове, през които тя е трябвало да работи според нейния график.

обща стойност 24 133.5 млн. лв., като спрямо 2021 г. се отбелязва нарастване с 23.1% по брой и с 20.9% по стойност.

През 2022 г. в платежната система БИСЕРА са извършени 100.4 млн. плащания на обща стойност 258 530 млн. лв. Обработените плащания спрямо 2021 г. се увеличават с 6.4% по брой и с 22.8% по стойност.

Броят на незабавните кредитни преводи в левове, съобразени със схемата *SEPA Credit Transfer Instant (SCT Inst)* – схема за незабавни кредитни преводи в единната зона за плащания в евро, на Европейския платежен съвет (ЕПС), които бяха въведени в края на 2021 г., нарастват постепенно през отчетния период, като през декември 2022 г. достигат 8.5% от броя на клиентските кредитни преводи в левове, съобразени със схемата *SCT Inst* на ЕПС.

Разпределение на плащанията в левове в страната между отделните платежни системи през 2022 г.

Източник: БНБ.

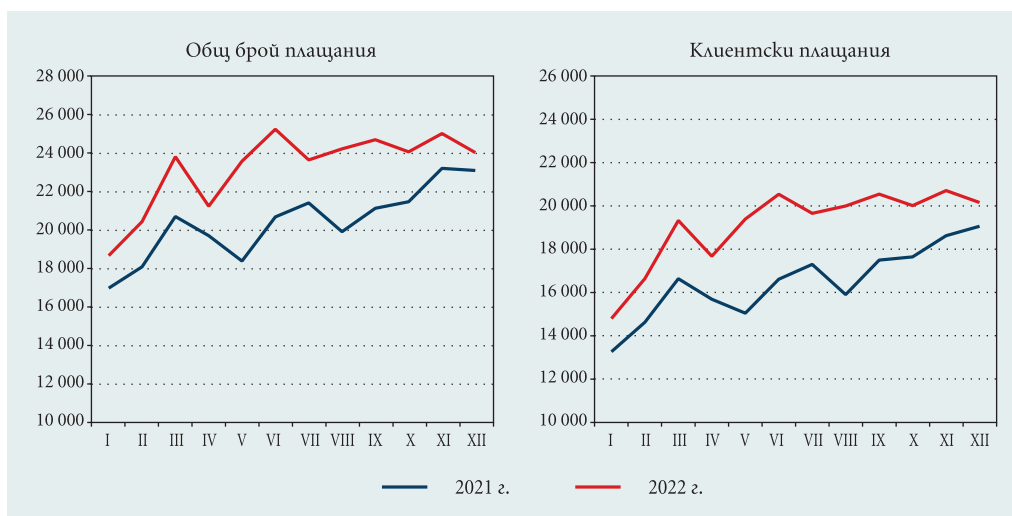
Платежни системи в евро

ТАРГЕТ2 предоставя брутен сетълмент в реално време за плащания в евро със сетълмент с пари в централна банка. Системата работи въз основа на Единна съвместна платформа, като от правна гледна точка всяка централна банка в ТАРГЕТ2 е оператор на свой собствен системен компонент. От 1 февруари 2010 г. БНБ е оператор на националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ и отговаря за бизнес взаимоотношенията с участниците в компонента и за координацията с ЕЦБ и с участващите централни банки.

Към 31 декември 2022 г. в националния системен компонент на ТАРГЕТ2 участват БНБ, 18 банки – директни участници, 4 адресата с *VIS*, както и 3 спомагателни системи: системата БИСЕРА7-ЕВРО за обслужване на клиентски преводи в евро, предназначени за изпълнение в определен момент; системата за сетълмент на ДЦК, с оператор БНБ (*BNBGSSS*), и системата за сетълмент на ценни книжа, с оператор „Централен депозитар“ АД.

През 2022 г. в ТАРГЕТ2-БНБ са извършени 278 656 плащания на обща стойност 844 822 млн. евро, от които 229 163 броя клиентски плащания на обща стойност 24 074 млн. евро. Данните показват увеличение с 2% на общата стойност и с 13.9% на общия брой на обработените плащания спрямо 2021 г.

Брой на обработените в ТАРГЕТ2-БНБ плащания през 2021 г. и 2022 г.

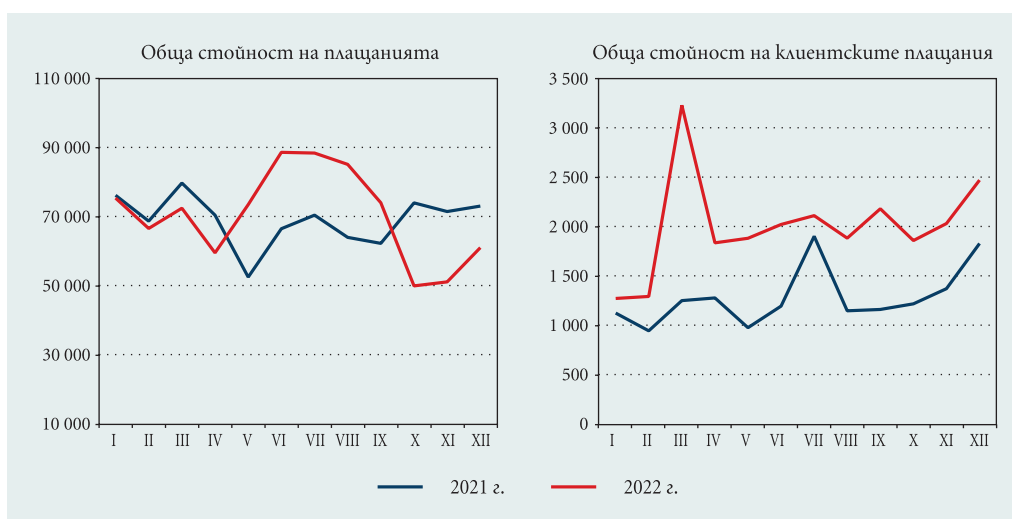

Източник: БНБ.

Стойност на обработените в ТАРГЕТ2-БНБ плащания през 2021 г. и 2022 г.

(млн. евро)

(млн. евро)

Източник: БНБ.

Към банки от други системни компоненти са наредени 48% от стойността и 89% от броя на извършените през националния компонент плащания. Среднодневната стойност на обработените от ТАРГЕТ2-БНБ плащания е 3287 млн. евро при среднодневен брой 1084 плащания. Максималната дневна стойност на плащанията, наредени от участниците в ТАРГЕТ2-БНБ, е 10 438 млн. евро, а максималният дневен брой плащания – 2362.

Спомагателната система БИСЕРА7-ЕВРО обработва клиентски преводи в евро, предназначени за изпълнение в определен момент. Към 31 декември 2022 г. плащанията, наредени от банките участници в спомагателната система БИСЕРА7-ЕВРО, са на стойност 314.5 млн. евро, а броят им е 39 688, като се отчита увеличение с 9.1% на стойността и с 6.8% на броя в сравнение с 2021 г.

В съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 260/2012 на Европейския парламент и на Съвета платежната система за малки плащания в евро БИСЕРА7-ЕВРО обработва плащания в единната зона за плащания в евро (СЕПА) и осигурява оперативна съвместимост със системите *SEPA Clearer*, *Equens* и *EuroELIXIR*, което позволява взаимен обмен на кредитни преводи в СЕПА между банковите общности на България и на други държави от ЕС.

Развитие на платежните и сетълмент системи в страната

През януари 2022 г. приключи проектът на „БОРИКА“ АД със съдействието на БНБ като оператор на системата РИНГС, чрез който всички банки и клонове на банки в страната изпълняват клиентски кредитни преводи в левове за суми до 100 000 лв. съгласно техническите и бизнес изисквания на общоевропейската СЕПА схема за кредитни преводи (*SEPA Credit Transfer*). Чрез използването на механизъм за сетълмент с предварително осигурени средства от банките (предплатен модел) тези кредитни преводи могат да се изпълняват за по-малко от един час от момента на нареждането им до заверяване на сметката на получателя и получаването на потвърждение за извършен превод.

Развитие на регулаторната рамка в областта на платежните услуги и системи

През отчетния период бе приет Закон за изменение и допълнение на Закона за платежните услуги и платежните системи³⁶ (ЗПУПС), който урежда сетълмента на нареждания за превод в левове, базирани на СЕПА схеми на Европейския платежен съвет с предварително осигурени средства по специална сметка в централната банка.

От началото на 2022 г. започна прилагането на Преразгледани насоки относно докладването на значими инциденти съгласно Директива (ЕС) 2015/2366 за платежните услуги във вътрешния пазар (*EBA/GL/2021/03*), издадени от Европейския банков орган (ЕБО). Посредством тези насоки се определят критериите за класифициране на значими операционни или свързани със сигурността инциденти от страна на доставчиците на платежни услуги, както и формата и процедурите, които те трябва да следват, когато съобщават за подобни инциденти.

През отчетния период Управителният съвет на БНБ прие решение за прилагане от 1 юни 2022 г. на Насоки относно изключението за ограничена мрежа съгласно Директива (ЕС) 2015/2366 за платежните услуги във вътрешния пазар (*EBA/GL/2022/02*), издадени от ЕБО. Насоките определят главно критериите и факторите, които трябва да бъдат взети предвид от компетентните органи, когато преценяват дали определени дейности следва да попадат в обхвата на изключенията по чл. 3, буква „к“ от Директива (ЕС) 2015/2366 за платежните услуги във вътрешния пазар.

През 2022 г. БНБ прие Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 на БНБ от 18 април 2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти, както и Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи

³⁶ Обн., ДВ, бр. 45 от 2022 г.

и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента. Промените в Наредба № 3 на БНБ са свързани главно с уредбата относно сключването на рамкови договори за предоставяне на платежни услуги чрез средства за дистанционна комуникация, както и хармонизиране на определени разпоредби на наредбата със ЗПУПС и други нормативни актове, включително в резултат на промени в правни актове на Европейския съюз. Измененията в Наредба № 16 на БНБ са свързани предимно с въвеждане на разпоредби относно издаване на разрешение за преобразуване на платежна институция и дружество за електронни пари, както и с въвеждане на изискване за предоставяне от лицензираните от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари на информация във връзка с размера на отпуснатите от тях кредити по чл. 21 от ЗПУПС.

Платежен надзор

Съгласно ЗБНБ и ЗПУПС Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента, на доставчиците на платежни услуги и на издателите на електронни пари в страната. При осъществяването на платежния надзор БНБ издава лицензи и следи за спазването на националните и европейските нормативни изисквания, както и на приетите международни принципи, стандарти и препоръки в тази област.

През отчетния период беше завършена една надзорна проверка на лицензиран от БНБ доставчик на платежни услуги с цел установяване на съответствието на дейността на дружеството по предоставяне на платежни услуги и издаване на електронни пари с изискванията на ЗПУПС, актовете по прилагането му и европейската правна рамка, както и с изискванията на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП), Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ) и Регламент (ЕС) 2015/847³⁷, като на доставчика бяха наложени надзорни мерки.

През 2022 г. беше завършена тематичната надзорна проверка на лицензираните в други държави членки платежни институции и дружества за електронни пари, които извършват дейност чрез клон или представител на територията на Република България, за установяване на наличието на централни звена за контакт по чл. 9 от ЗМИП, съответствието на дейността на тези дружества по предоставяне на платежни услуги и издаване, разпространение и обратно изкупуване на електронни пари с изискванията на ЗМИП, ЗМФТ, както и на глави IV и V от ЗПУПС относно информационните изисквания, правата и задълженията при предоставяне и използване на услуги, по отношение на извършването на дейност чрез клон или представител на територията на Република България. Доставчиците на платежни услуги са съобразили дейността си с направените констатации и са отстранили установените в рамките на проверката несъответствия по прилагането на ЗМИП и ЗПУПС.

Във връзка с влизането в сила на Делегиран регламент (ЕС) 2021/1722³⁸ през периода от платежните институции и дружествата за електронни пари, лицензирани в други държави – членки на ЕС, и извършващи дейност на

³⁷ Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета относно информацията, придружаваща преводите на средства.

³⁸ Делегиран регламент (ЕС) 2021/1722 на Комисията от 18 юни 2021 г. за допълнение на Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти, с които се определя рамката за сътрудничество и за обмен на информация между компетентните органи на държавата членка по произход и на приемащата държава членка с оглед на надзора над платежните институции и институциите за електронни пари, които трансгранично предоставят платежни услуги.

територията на Република България чрез клон или представител въз основа на правото на установяване, беше изискано да предоставят информация по Делегиран регламент (ЕС) 2021/1722 за дейността си на територията на страната за надзорни цели, както и с оглед проследяване на спазването на разпоредбите на националното право, с които се транспонират дялове III и IV от Директива (ЕС) 2015/2366³⁹.

През 2022 г. бяха извършени 10 проверки на дружества с цел да се установи дали извършват дейност по предоставяне на платежни услуги и/или издаване на електронни пари без лиценз или регистрация.

Във връзка с приетото от Управителния съвет на БНБ решение за прилагане, считано от 1 юни 2022 г., на Насоки на ЕБО относно изключението за ограничена мрежа съгласно Директива (ЕС) 2015/2366 за платежните услуги във вътрешния пазар (EBA/GL/2022/02) беше извършен преглед на подадените в срок до 1 септември 2022 г. повторно уведомявания до БНБ съгласно изискванията на насоките от доставчиците на услуги по чл. 2, ал. 3 от ЗПУПС, които към тази дата са вписани в регистъра на БНБ по чл. 9 от ЗПУПС. През отчетния период, в съответствие с изискванията на ЗПУПС, беше разгледано едно ново уведомяване за вписване в регистъра по чл. 19 от ЗПУПС, подадено от доставчик на услуги по чл. 2, ал. 3 от ЗПУПС, във връзка с предлагани от него платежни инструменти, които могат да се използват в рамките на ограничена мрежа. Към края на отчетния период във водения от БНБ регистър са вписани единайсет доставчика на услуги по чл. 2, ал. 3 от ЗПУПС.

През 2022 г. беше издаден лиценз за извършване на дейност като дружество за електронни пари, предоставящо в допълнение платежни услуги по чл. 4, т. 3, букви „а“ и „в“ от ЗПУПС, на „ПейМен Груп“ ООД.

Към края на отчетния период в страната извършват дейност пет платежни институции и девет дружества за електронни пари, лицензирани от БНБ.

През 2022 г. Управителният съвет на БНБ разгледа и издаде одобрение по едно заявление, подадено по реда на чл. 14, ал. 1 и 2 от ЗПУПС, за придобиване на косвено квалифицирано дялово участие в капитала на лицензирано от БНБ дружество за електронни пари.

Във връзка с дейността на лицензираните от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари, през отчетния период бяха извършени следните вписвания и заличавания във водените от БНБ регистри:

- вписани 512 и заличени 173 представители на лицензирани от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари, извършващи дейност на територията на страната;
- вписан 1 и заличени 2 представители на лицензирани от БНБ платежни институции и дружества за електронни пари, извършващи дейност на територията на други държави членки.

Във връзка с дейността на територията на Република България на лицензирани в други държави – членки на ЕС, платежни институции, дружества за електронни пари и доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка, през 2022 г. в БНБ бяха получени следните уведомявания от съответните компетентни органи:

- за вписване на 57 платежни институции, дружества за електронни пари и доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка, установени на територията на други държави членки,

³⁹ Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар.

които могат да извършват директно дейност на територията на Република България, и за заличаване на 19 платежни институции, дружества за електронни пари и доставчици на услуги по предоставяне на информация за сметка, извършващи директно дейност на територията на страната;

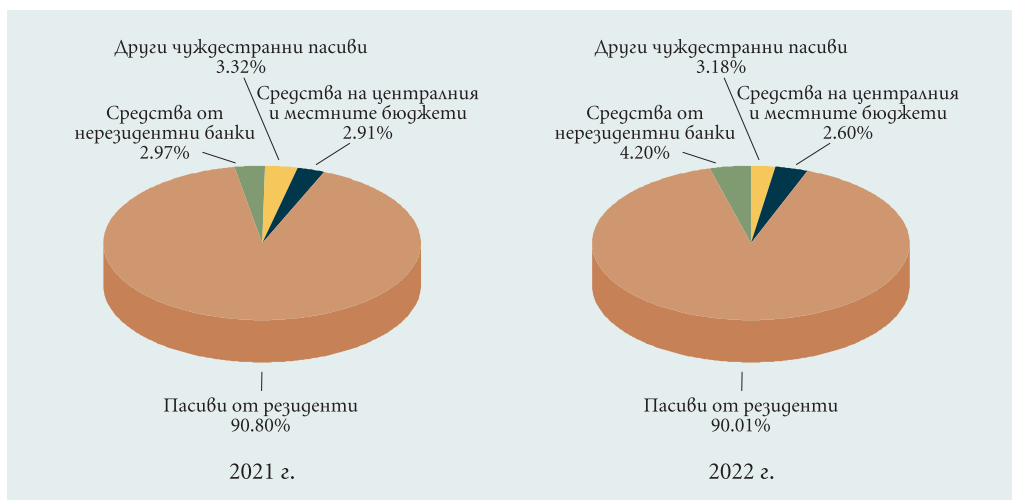
- за вписване на 197 и за заличаване на 126 представители на платежни институции и дружества за електронни пари, лицензирани на територията на други държави членки, които могат да извършват дейност на територията на страната.

През 2022 г. бяха извършени проверки по 354 възражения, постъпили в БНБ от физически и юридически лица – ползватели на платежни услуги, като във връзка със 17 от тях бяха дадени указания на съответните доставчици на платежни услуги. В останалите случаи не бяха установени нарушения на ЗПУПС и на подзаконовите актове по прилагането му или в хода на кореспонденцията случаите са били разрешени в полза на ползвателите на платежни услуги.

IV. Резерви на банките в БНБ

През 2022 г. среднодневната стойност на привлечените средства на банките, върху които се начисляват задължителните минимални резерви (ЗМР), без средствата по сметки на централния и местните бюджети, се увеличи с 12.1% спрямо 2021 г. Среднодневният размер на привлечените средства от резиденти (без средствата по сметки на централния и местните бюджети) се повиши с 10.8%, а на тези от нерезиденти – с 31.2%, като привлечените средства от нерезидентни банки нараснаха с 58.0%. През отчетния период привлечените средства на банките от централния и местните бюджети отчетоха слабо понижение от 0.1%. Ефективната имплицитна норма на ЗМР остана без промяна спрямо предходната година на ниво от 9.4%⁴⁰. Резервните активи, с които банките изпълняваха нормата на ЗМР, бяха разпределени между средствата по сметки на банките в БНБ (8.2%) и признатите като резервни активи 50% от касовите им наличности (1.2%).

Структура на привлечените средства в банковата система*

* Среднодневна стойност на привлечените за периода средства, върху които се начисляват ЗМР.

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

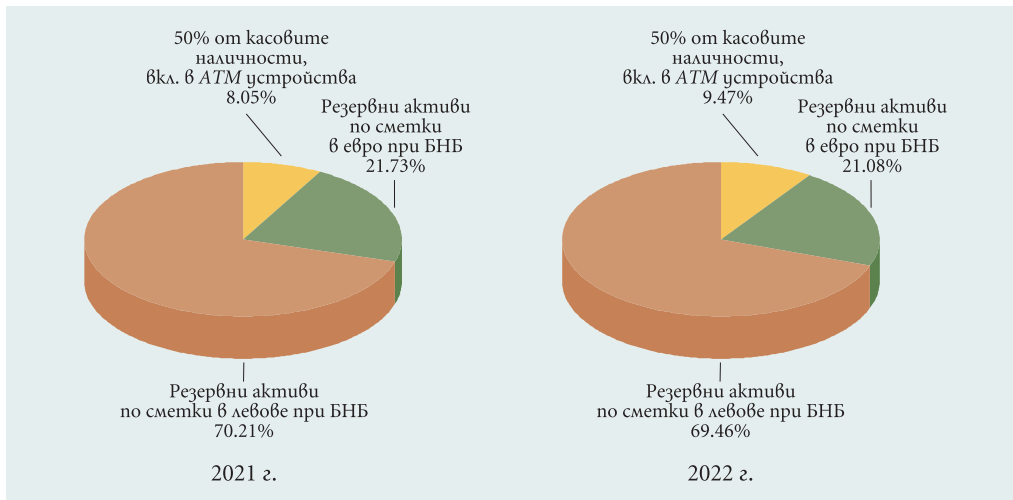
Източник: БНБ.

Банките поддържат резерви в свои активи – сметки в левове и евро при БНБ и 50% от касовите наличности, включително в АТМ устройствата.⁴¹ Относителният дял на резервните активи в левове спрямо общия размер на поддържаните от банките резервни активи възлезе на 69.5% среднодневно за 2022 г. при 70.2% за 2021 г. Делът на резервните активи в евро спрямо общия размер на поддържаните от банките резервни активи възлезе на 21.1% среднодневно за 2022 г. при 21.7% през 2021 г., докато делът на признатите като резервни активи касови наличности, включително в АТМ устройствата, се повиши от 8.1% през 2021 г. до 9.5% през 2022 г.

⁴⁰ Съгласно Наредба № 21 на БНБ за задължителните минимални резерви, които банките поддържат при БНБ, в сила от 4 януари 2016 г., нормата на задължителните минимални резерви за привлечените средства от резиденти е 10% от резервната база, от нерезиденти – 5%, а от държавния и местните бюджети – 0%.

⁴¹ Съгласно чл. 4 от Наредба № 21 на БНБ.

Структура на поддържаните от банките резервни активи по чл. 4 от Наредба № 21 на БНБ

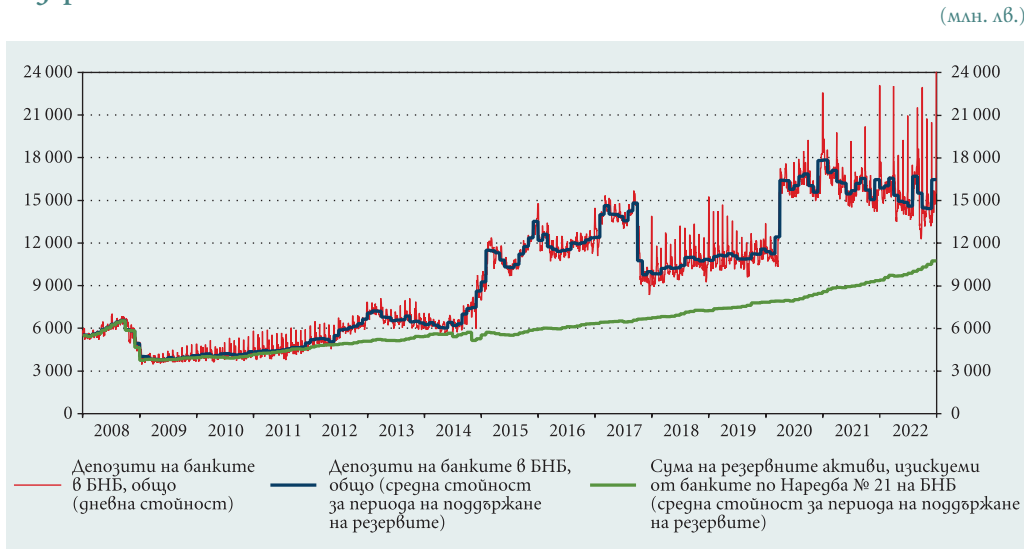

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

Източник: БНБ.

През първото шестмесечие на 2022 г. лихвеният процент по свръхрезервите⁴² на банките по Наредба № 21 остана без промяна на ниво от -0.70%, а от 29 юли 2022 г. лихвеният процент по свръхрезервите на банките е 0.00%. Среднодневният размер на свръхрезервите на банките през 2022 г. е с 1.1 млрд. лв. по-малък в сравнение с 2021 г. Среднодневно през 2022 г. средствата по сметки на банките в БНБ, с които се изпълняват изискванията на Наредба № 21, превишаваха с 33.5% изискуемите ЗМР спрямо превишение с 51.4% през 2021 г.

Резерви на банките в БНБ

Източник: БНБ.

⁴² Съгласно чл. 5, ал. 1 от Наредба № 21, в сила от 4 януари 2016 г., „свръхрезерви“ е превишението с повече от 5% на наличностите, държани в резервни активи над изискуемия размер на ЗМР. С изменение на Наредба № 21, в сила от 4 юни 2021 г., за „свръхрезерви“ се приема превишението на наличностите, държани в резервни активи над изискуемия размер на ЗМР.

V. Наличнопарично обращение

БНБ притежава изключителното право да емитира банкноти и монети в страната. Банкнотите и монетите, издадени от Банката, са законно платежно средство в България и задължително се приемат за плащания в пълната им номинална стойност без ограничения⁴³. БНБ осигурява печатането на банкноти и сеченето на монети, както и опазването им и унищожаването на изтеглени от обращение банкноти и монети.

С Решение № 17 от 27 януари 2022 г. на УС на БНБ от обращение бяха извадени възпоменателните монети, емитирани през 2016 г., които престанаха да бъдат законно платежно средство от 7 февруари 2022 г. Емитираните през 2016 г. възпоменателни монети могат да се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2023 г.

На основание чл. 26 от ЗБНБ с Решение № 467 от 22 декември 2022 г. УС на БНБ реши да изтегли от обращение възпоменателните банкноти с номинална стойност 20 лева, емисия 2005 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 1 февруари 2023 г. След тази дата банкнотите с номинална стойност 20 лева, емисия 2005 г., могат да се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и без краен срок на обмяна. Считано от 1 февруари 2023 г. възпоменателните банкноти от тази емисия ще се продават за нумизматични цели по цена, различна от номиналната им стойност.

Банкноти и монети в обращение (извън касите на БНБ)⁴⁴

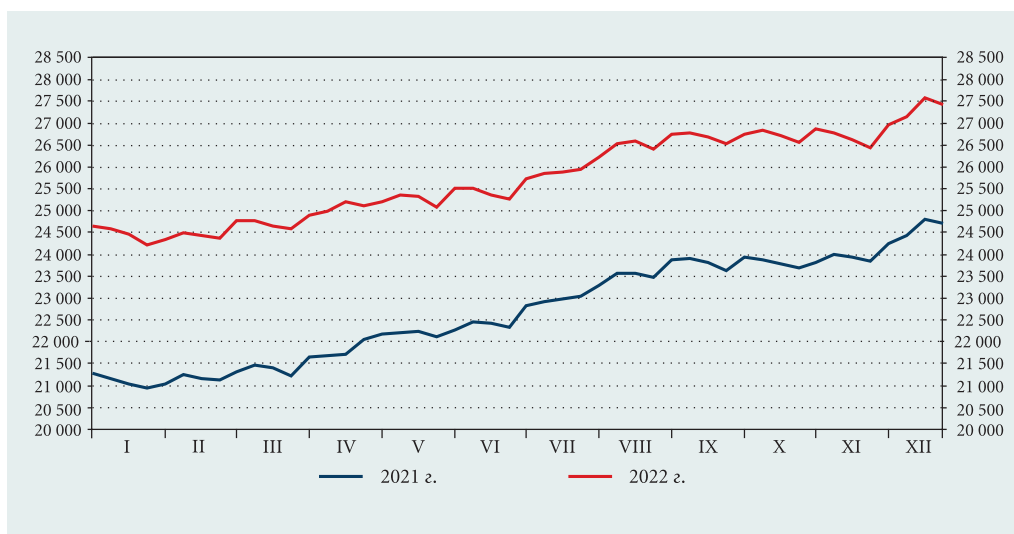
В края на 2022 г. парите в обращение достигнаха 27 425.4 млн. лв., като се увеличиха с 2728.7 млн. лв., или с 11.0% спрямо края на 2021 г. На годишна база нарастването на парите в обращение през 2022 г. беше по-малко както в процентно отношение, така и като абсолютна стойност спрямо отчетеното през 2021 г. Към 31 декември 2022 г. делът на банкнотите, на разменните монети и на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение възлезе съответно на 97.96%, 2.03% и 0.01%, като през годината делът на банкнотите нарасна с 0.07 процентни пункта за сметка на намаляването със същия размер на дела на разменните монети.

⁴³ Чл. 2, ал. 5 и чл. 25, ал. 2 от ЗБНБ.

⁴⁴ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

Банкноти и монети в обращение (извън касите на БНБ)

(млн. лв.)

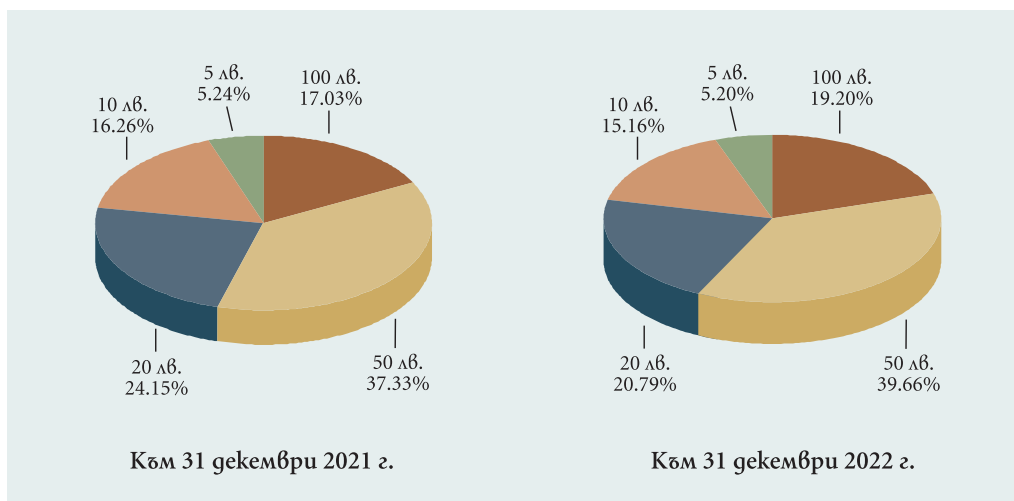

Източник: БНБ.

Банкноти и разменни монети в обращение⁴⁵

В края на 2022 г. в обращение бяха 596.7 млн. броя банкноти със съвкупна номинална стойност 26 826.4 млн. лв., като спрямо края на 2021 г. те се увеличават с 27.6 млн. (4.8%) по брой и с 2688.5 млн. лв. (11.1%) по стойност.

Дял на различните номинали в съвкупния брой на банкнотите в обращение

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

Източник: БНБ.

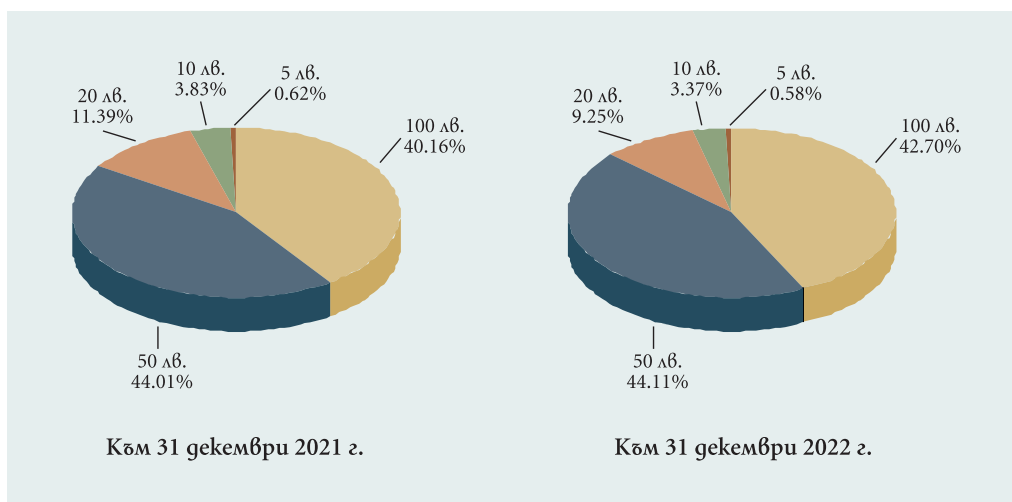
През отчетния период се запази тенденцията от предходните години към относително по-ускорено нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали. Спрямо края на 2021 г. броят на банкнотите от 50 лева

⁴⁵ Банкнотите с номинали 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

се увеличи с 24.2 млн., или с 11.4%, а на банкнотите от 100 лева съответно със 17.6 млн., или с 18.2%. Тези два номинала са в основата на годишното увеличение на банкнотите в обращение. През 2022 г. броят на банкнотите в обращение от 5 лева се увеличи с 4.2%, докато за същия период броят на банкнотите с номинална стойност от 10 и 20 лева намаля съответно с 2.3% и 9.8%. С най-голям дял от 39.66% в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2022 г. е купюрата от 50 лева. Запазва се тенденцията от предходни години към нарастване на дяловете по брой на банкнотите от най-високите номинали спрямо останалите. През 2022 г. дяловете на банкнотите от 50 и 100 лева се увеличиха съответно с 2.33 и 2.17 процентни пункта, докато дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено (с 3.36 процентни пункта) се понижи дялът на банкнотите от 20 лева.

В края на 2022 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение с най-големи дялове от 44.11% и 42.70% са банкнотите съответно от 50 и 100 лева, които са единствените, при които се отчита нарастване на дяловете по стойност спрямо края на 2021 г., съответно с 0.10 и 2.54 процентни пункта. През същия период дяловете на останалите номинали намаляха, като най-голямо понижение (с 2.14 процентни пункта) е отчетено при дела на банкнотите от 20 лева, а най-малко (с 0.04 процентни пункта) – при дела на банкнотите от 5 лева.

Дял на различните номинали в съвкупната стойност на банкнотите в обращение

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

Източник: БНБ.

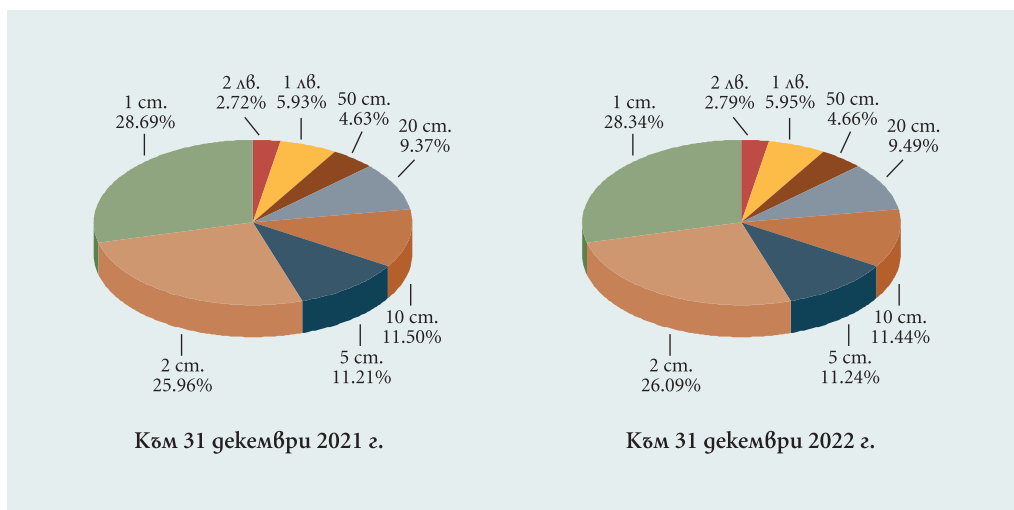
Средната по стойност банкнота в обращение в края на 2022 г. е 44.96 лв. Спрямо края на 2021 г. стойността ѝ се е повишила с 2.55 лв., или с 6.0%, вследствие на значително по-ускореното нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

В края на 2022 г. в обращение бяха 3054.6 млн. броя разменни монети с обща номинална стойност 558.1 млн. лв. На годишна база общият брой на разменните монети се увеличи със 188.8 млн. (6.6%), а стойността им – с 40.3 млн. лв. (7.8%). Запазва се общата тенденция към увеличаване в обращение на броя на разменните монети от всички номинали. Най-голямо по брой е увеличението в обращение при монетите от 1 и 2 стотинки, съответно с 43.4 млн. (5.3%) и 53.0 млн. броя (7.1%). През 2022 г. монетата от 2 лева

продължи да нараства с най-бърз темп в паричното обращение, като броят ѝ се повиши с 9.4% и в края на годината достигна 85.2 млн. Увеличението на броя на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев е в границите от 9.7 млн. до 22.2 млн. (от 6.1% до 8.0%).

Най-голям дял (28.34%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2022 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 31 декември извън касите на БНБ са 865.6 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.79%) е броят на монетите от 2 лева. В структурата по брой спрямо края на 2021 г. нараснаха дяловете на монетите от 2, 5, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, а на монетите от 1 и 10 стотинки намаляха.

Дял на различните номинали в съвкупния брой на разменните монети в обращение

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

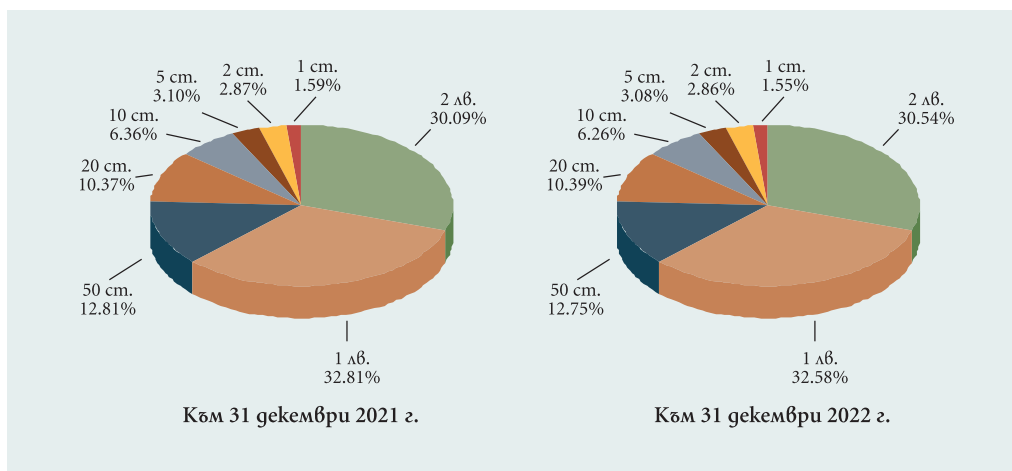
Източник: БНБ.

Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на 2022 г. е 181.8 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.58%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.55%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Промените в структура по номинална стойност на монетите в обращение се дължат предимно на продължаващото навлизане в паричното обращение на монетата с най-голяма номинална стойност от 2 лева. През 2022 г. в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 20 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.02 и 0.45 процентни пункта. За същия период се наблюдава намаляване на дяловете по стойност на останалите номинали, като най-голямо е понижението (с 0.23 процентни пункта) при монетите от 1 лев.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2022 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна спрямо края на 2021 г.

Дял на различните номинали в съвкупната стойност на разменните монети в обращение

Забележка: В резултат на закръгляване е възможно общата сума да не се равнява на 100%.

Източник: БНБ.

Неистински банкноти и разменни монети

През 2022 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 839 броя неистински български банкноти, от които 832 броя циркулирали в паричното обращение. Спрямо задържаните през 2021 г. броят на неистинските банкноти е с 413 по-малко. Делът на задържаните неистински банкноти спрямо общия брой банкноти, намиращи се в обращение към края на 2022 г., е 0.000141%.

В общия брой на задържаните през годината неистински български банкноти с най-голям дял са тези от 50 лева (54.23%), следвани от банкнотите от 20 лева (33.85%). Неистинските банкноти от 100, 10, 5 и 2 лева са с дялове съответно 1.67%, 6.79%, 0.24% и 3.22%.

През 2022 г. са задържани 181 броя неистински разменни монети, всички циркулирали в паричното обращение. Относителният дял на задържаните през годината неистински български разменни монети спрямо общия брой на разменните монети в обращение в края на 2022 г. също е много нисък – 0.000006%.

В изпълнение на функциите по извършването на експертна оценка за истинност на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през 2022 г. в БНБ бяха задържани 751 броя евро (в това число 284 циркулирали в паричното обращение), 1174 броя долари (374 от тях циркулирали в паричното обращение) и 276 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

Емисионно-касова дейност на БНБ

БНБ осъществява своите емисионни и касови функции, като осигурява производството на нови банкноти и монети, извършва операции по приемане, предаване, изплащане, обработка, проверка за истинност и годност на постъпващите в БНБ банкноти и монети и чуждестранна валута, замяна на повредени български банкноти и монети, както и по унищожаване на негодни български банкноти и монети.

През 2022 г. по договори с производители бяха доставени 71.7 млн. броя новопроизведени банкноти и 104.0 млн. броя новоотсечени разменни монети с обща номинална стойност 2974.5 млн. лв. В изпълнение на монетната си програма през 2022 г. БНБ емитира пет нови възпоменателни монети⁴⁶.

През 2022 г. внесените в БНБ български банкноти и разменни монети бяха на стойност 20 085.8 млн. лв., което е с 1639.3 млн. лв., или с 8.9% повече в сравнение с 2021 г. За същия период от БНБ бяха изтеглени български банкноти и разменни монети на обща стойност 22 813.8 млн. лв., което е с 911.4 млн. лв., или с 4.2% повече спрямо предходната година.

Средната обрацаемост на банкнотите през касите на БНБ за 2022 г. беше 1.3 пъти. Честотата на връщане при банкнотите от най-високите и от най-ниските номинали е по-малка – от 0.4 до 1.0 път, докато обрацаемостта през касите на БНБ при банкнотите от 10 и 20 лева е по-голяма, съответно 2.6 и 2.1 пъти.

През 2022 г. с банкнотосортиращи машини бяха обработени 716.5 млн. броя банкноти, а машинно обработените разменни монети бяха 67.4 млн. броя. В сравнение с 2021 г. броят на обработените банкноти е по-малък с 4.9%, а на разменните монети е по-голям с 8.9%. В структурата по номинална стойност на обработените банкноти най-висок дял имаха тези от 10, 20 и 50 лева, съответно 30.22%, 35.76% и 25.27%, а при монетите – тези от 50 стотинки и от 1 лев, съответно 18.27% и 27.57%.

В резултат на машинната обработка за поддържане на качеството и чистотата на наличнопаричното обращение като негодни за последваща употреба бяха отделени общо 40.8 млн. броя банкноти, което е с 6.4 млн. броя повече от отделените през 2021 г. С най-голям дял сред всички отделени като негодни банкноти през 2022 г. бяха тези с номинал 10 и 20 лева, съответно от 35.16% и 33.50%. Делът на негодните в общо обработените банкноти през 2022 г. е 5.69%. През отчетния период в резултат на машинна обработка бяха отделени като негодни 1.2 млн. броя монети. Делът на негодните в общо обработените разменни монети през 2022 г. е 1.78%.

През 2022 г. от бюджетни организации и граждани БНБ е закупила налична резервна валута на обща стойност 10.0 млн. евро. За същия период Банката е продала резервна валута в размер на 409.8 млн. евро.

През 2022 г. БНБ извърши шест проверки в кредитни институции и една на доставчик на услуги за спазване на изискванията на Наредба № 18 за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение и на дадените указания по нейното прилагане. За отчетния период бяха извършени встъпителни и контролни тестове общо на 254 броя машини за сортиране и машини за самообслужване относно прилагането на стандартите за разпознаване и годност в осем кредитни институции, пет доставчика на услуги и девет представителя на производители на машини по смисъла на Наредба № 18.

⁴⁶ Информация за пуснатите в обращение нови емисии банкноти, разменни и възпоменателни монети се публикува на интернет страницата на БНБ.

VI. Поддржане на стабилността на банковата система и защита на интересите на вложителите

Оценка на състоянието на банковата система⁴⁷

През 2022 г. банковият сектор в България осъществяваше дейността си в условията на ускорена инфлация и висока несигурност в икономическата среда, породена от войната в Украйна. В условията на силно отрицателни равнища на реалните лихвени проценти, значителен обем на привлечените средства и висока ликвидност в банковата система през 2022 г. бе отчетено ускорение на годишния растеж на кредитите и на общите активи на банковия сектор, като същевременно продължи намаляването на необслужваните кредити и аванси в балансите на банките. Общият размер на рисковите експозиции се увеличи, докато равницата на капиталовите съотношения на банковия сектор остана значително над минималните регулаторни изисквания и изискванията за капиталови буфери. Ликвидната позиция на банковия сектор остана стабилна, като депозитите продължиха да нарастват с високи темпове. През отчетния период размерът на необслужваните кредити и аванси намаля, както и делът им в общите кредити и аванси, за което допринесоха операциите на банките по отписвания и продажби на необслужвани кредити и нарастването на обема на кредитния портфейл. Вследствие на увеличението на активността в банковия сектор и промяната в лихвения цикъл в глобален план, през 2022 г. бе отчетено нарастване на нетния оперативен доход и на печалбата на банковата система спрямо нивата от 2021 г. С оглед на стабилното състояние на банковия сектор и отшумяването на рисковете, свързани с пандемията от COVID-19, на 23 февруари 2022 г. УС на БНБ взе решение да преустанови действието на макропруденциалните мерки, наложени през март 2020 г. и потвърдени през януари 2021 г. Отпаднаха ограничението за разпределяне на печалбите в банковия сектор за 2019 г. и 2020 г. и наложените индивидуални и съвкупни лимити за чуждестранни експозиции на банките. В съответствие с взетите през 2021 г. и оповестени 12 месеца преди влизането им в сила решения на УС на БНБ нивото на антицикличния капиталов буфер бе повишено от 0.5% на 1.0%, считано от 1 октомври 2022 г., и на 1.5%, считано от 1 януари 2023 г. Предвид трайно запазилите се високи темпове на кредитен растеж и несигурността в икономическата среда, на 29 септември 2022 г. УС на БНБ взе решение да повиши нивото на антицикличния капиталов буфер до 2.0%, считано от 1 октомври 2023 г.

През 2022 г. продължи процесът на консолидация на банковия сектор в България. На заседанието си на 29 юни 2022 г. УС на БНБ издаде предварително одобрение за прякото придобиване от „Кей Би Си Банк НВ“, Белгия, на акциите от капитала на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД⁴⁸.

През 2022 г. активите на банковата система нараснаха с 20.1 млрд. лв. (14.8%) и в края на годината възлязоха на 155.4 млрд. лв., като темпът им на растеж бе по-висок от отчетения през 2021 г. (9.3%, 11.5 млрд. лв.). През периода нарастването на кредитния портфейл на банковата система обуслови в голяма степен увеличението на балансовите кредити и аванси с 14.0 млрд. лв. (17.8%),

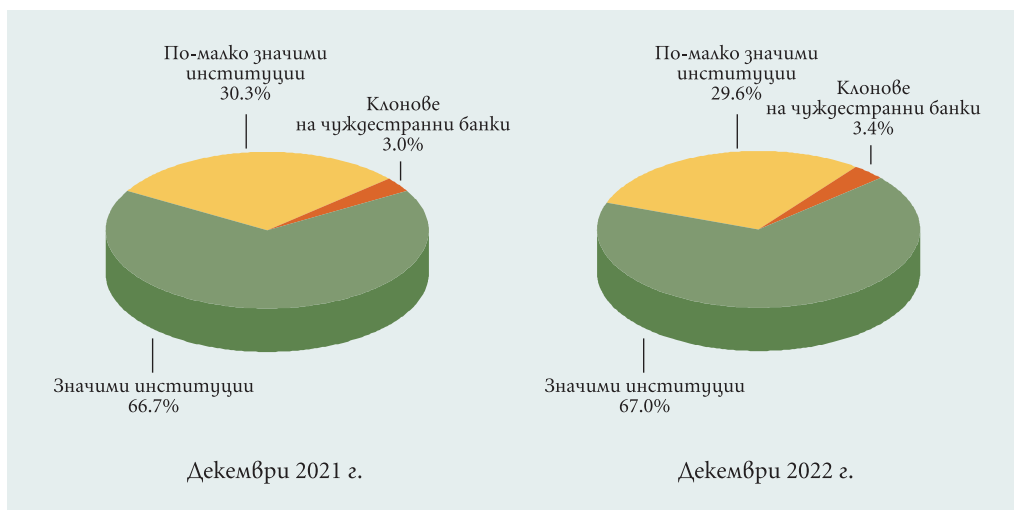
⁴⁷ Въз основа на данни от надзорните отчети на индивидуална база към края на декември 2021 г. и декември 2022 г., получени до 21 февруари 2023 г.

⁴⁸ На 14 юли 2022 г. в Търговския регистър към Агенцията по вписванията беше вписана промяна в собствеността на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД, като новият едноличен собственик на капитала на банката е „Кей Би Си Банк НВ“, Белгия. Считано от тази дата, наименованието на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД се изменя на „Кей Би Си Банк България“.

чийто дял в структурата на активите се повиши за година от 58.1% до 59.6%. Спрямо края на 2021 г. най-ликвидната позиция „пари, парични салда при централни банки и други депозити на виждане“ се увеличи с 4.0 млрд. лв. (13.9%) главно поради нарасналите парични салда при централни банки, като дялът ѝ в структурата на активите в края на 2022 г. бе 20.9%. При дълговите ценни книжа също се наблюдаваше растеж на годишна база – с 1.6 млрд. лв. (7.2%), предимно при сектор „държавно управление“, като дялът им в общите активи на системата в края на периода беше 15.2% (при 16.3% в края на декември 2021 г.).

В края на 2022 г. активите на банките, които от 1 октомври 2020 г. са обект на пряк надзор от страна на ЕЦБ⁴⁹, представляваха 67.0% от общите активи на банковата система, докато дялът на активите на по-малко значимите банки бе 29.6%. Активите на клоновете на чуждестранни банки съставляваха 3.4% от общото балансово число на системата.

Пазарен дял на банките според размера на активите и според критериите на ЕЦБ за значимост

Източник: БНБ.

В края на 2022 г. дялът на кредитния портфейл⁵⁰ на банките в общите активи на банковата система бе 53.2%. Въз основа на данните от надзорните отчети брутният кредитен портфейл на банковата система се увеличи на годишна база с 10.3 млрд. лв. (13.5%) и в края на 2022 г. достигна 86.1 млрд. лв. В неговата структура кредитите за нефинансовите предприятия заемат 52.2%, а тези за домакинствата – 39.4%. Увеличението на кредитите за нефинансовите предприятия бе с 4.7 млрд. лв. (11.6%) и представляваше 45.4% от растежа на кредитния портфейл (при 35.3% година по-рано). За същия период нарастването на кредитите за домакинствата възлезе на 4.5 млрд. лв. (15.2%) и формира 43.7% от годишното увеличение на брутния кредитен портфейл (при 56.6% за 2021 г.). В сегмента на кредитите, обезпечени с жилищен имот, увеличението бе с 2.6 млрд. лв. (16.1%), а при потребителските кредити – с 1.8 млрд. лв. (12.8%). Вземанията от другите финансови предприятия също нараснаха през годината (с 1.2 млрд. лв., 22.8%), докато тези от сектор

⁴⁹ Като част от процеса на тясно сътрудничество между БНБ и ЕЦБ, съгласно Решение (ЕС) 2020/1015 на ЕЦБ от 24 юни 2020 г., ЕЦБ оповести на 11 септември 2020 г. списъка на банките в България, които са обект на пряк надзор от нея, считано от 1 октомври 2020 г. Тези кредитни институции са „УниКредит Булбанк“, „Банка ДСК“, „Обединена българска банка“, „Юробанк“ и „Райфайзенбанк“, определени от ЕЦБ на базата на два критерия – трите най-значими банки у нас и банки, които принадлежат към значима група.

⁵⁰ Кредитният портфейл обхваща секторите „нефинансови предприятия“, „домакинства“, „други финансови предприятия“ и „държавно управление“.

„държавно управление“ намаляха (с 49 млн. лв., 5.1%). През периода вземанията от кредитни институции се увеличиха с 3.6 млрд. лв. (55.5%).

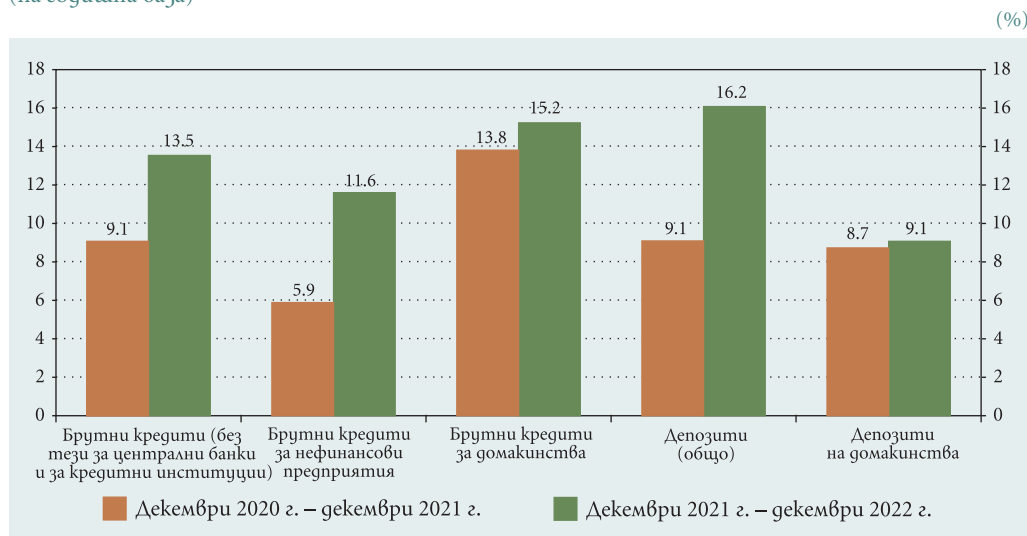
В края на 2022 г. във валутната структура на брутните кредити и аванси делът в левове беше 63.2%, а на деноминираните в евро брутни кредити и аванси – 33.3% (при съответно 63.0% и 33.6% в края на декември 2021 г.). Делът на вземанията в други валути възлезе на 3.5% (3.4% в края на 2021 г.). В структурата по резидентност през 2022 г. делът на брутните кредити и аванси за местни лица намаля до 86.9%, докато делът на вземанията от нерезиденти се увеличи до 13.1% (при съответно 90.2% и 9.8% в края на 2021 г.).

В края на 2022 г. брутният размер на дълговите ценни книжа в банковите портфейли възлезе на 23.6 млрд. лв., 88.2% от които представляваха ценни книжа, емитирани от сектор „държавно управление“. През отчетния период увеличението на общия брутен размер на дълговите ценни книжа се дължеше главно на нарастването на държавните облигации с 1.5 млрд. лв. (7.8%). В края на 2022 г. размерът на капиталовите инструменти в общите активи на банковата система бе 574 млн. лв.

В пасивите на банковата система през 2022 г. беше отчетено увеличение на депозитите с 18.7 млрд. лв. (16.2%) и в края на годината размерът им достигна 134.1 млрд. лв. Близо половината от това увеличение (47.4%) се дължеше на повишението на депозитите на нефинансовите предприятия с 8.8 млрд. лв. (25.8%), чийто дял в структурата на общите депозити достигна 32.2% (при 29.7% в края на декември 2021 г.). Депозитите на домакинствата нараснаха с 6.2 млрд. лв. (9.1%) и формираха 33.1% от общия прираст на депозитите, като делът им в депозитната структура се понижи до 55.4% (при 59.0% в края на декември 2021 г.). Увеличение бе отчетено и при депозитите на кредитни институции (с 1.8 млрд. лв., 29.9%), на сектор „държавно управление“ (с 999 млн. лв., 32.9%), както и при тези на други финансови предприятия (с 820 млн. лв., 21.1%). Във валутната структура на общите депозити през годината не настъпиха съществени промени. В края на 2022 г. делът на депозитите в левове бе 60.4%, а на деноминираните в евро – 32.8% (при съответно 60.8% и 32.0% в края на декември 2021 г.). В края на отчетния период депозитите в други валути съставляваха 6.8% (при 7.1% към 31 декември 2021 г.). Според структурата по резидентност делът на депозитите от местни източници бе 90.6%, а на тези от нерезиденти – 9.4% (при съответно 91.9% и 8.1% в края на декември 2021 г.).

Динамика на избрани балансови показатели

(на годишна база)

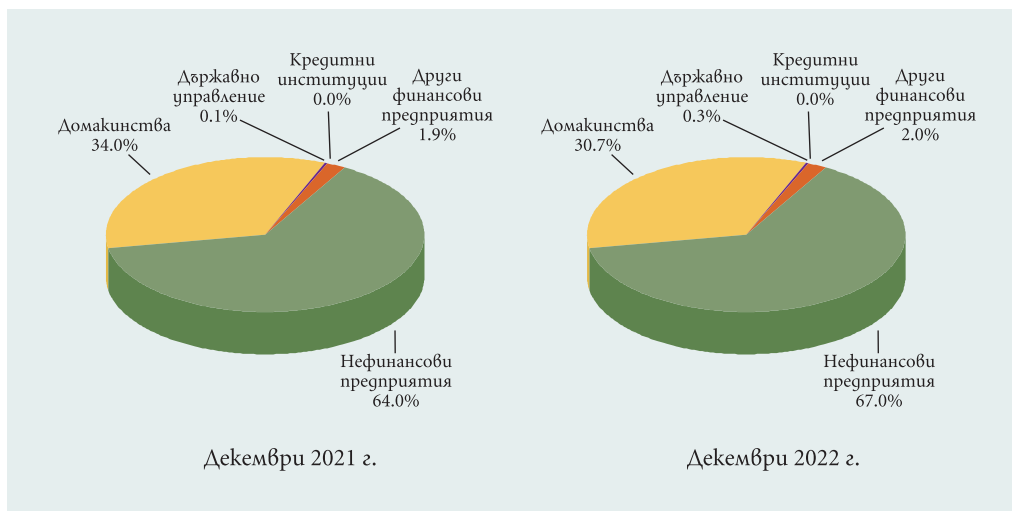

Източник: БНБ.

През 2022 г. brutните необслужвани кредити и аванси в банковата система намаляха с 441 млн. лв. (9.0%) и в края на годината възлязоха на 4.4 млрд. лв. Брутната сума на всички необслужвани експозиции⁵¹ беше 4.6 млрд. лв., а нейният дял – 3.1% от общите brutни експозиции (при размер 4.9 млрд. лв. и 3.8% дял към 31 декември 2021 г.). Отчетен по стеснения обхват (прилаган от юни 2020 г. с Регламент на ЕС⁵²), размерът на brutните кредити и аванси в банковата система нарасна с 13.8 млрд. лв. (16.8%) и в края на 2022 г. бе 96.1 млрд. лв., а изчисленото на тази база съотношение на необслужваните кредити намаля до 4.6% (при 5.9% година по-рано). Въз основа на широкия обхват⁵³ (включващ и „парични салда при централни банки и други депозити на виждане“) общият размер на brutните кредити и аванси нарасна със 17.5 млрд. лв. (16.2%) и в края на 2022 г. възлезе на 125.3 млрд. лв. Изчисленото съотношение на необслужваните кредити на база широк обхват намаля до 3.5% в края на 2022 г. (при 4.5% към края на декември 2021 г.).

В края на отчетния период делът на необслужваните кредити и аванси в brutния кредитен портфейл на банковата система намаля до 5.2% (при 6.4% в края на декември 2021 г.), което се дължеше главно на понижението на дела на необслужваните кредити на нефинансовите предприятия и домакинствата. Намалението на дела на необслужваните кредити и аванси се определяше от операциите на банките по продажби и отписвания на необслужвани кредити в съчетание с нарастването на brutния кредитен портфейл.

Структура на необслужваните кредити и аванси по сектори

Източник: БНБ.

В структурата на brutните необслужвани кредити делът на кредитите за нефинансови предприятия се повиши на годишна база до 67.0% (при 64.0% в края на 2021 г.). При нефинансовите предприятия съотношението на необслужваните кредити се понижи до 6.6% (при 7.8% в края на 2021 г.) на фона на

⁵¹ Експозициите са определени въз основа на най-широката дефиниция по методиката на ЕБО, включваща както brutните кредити и аванси (заедно с паричните салда при централни банки и другите депозити на виждане), така и дълговите ценни книжа, различни от държани за търгуване.

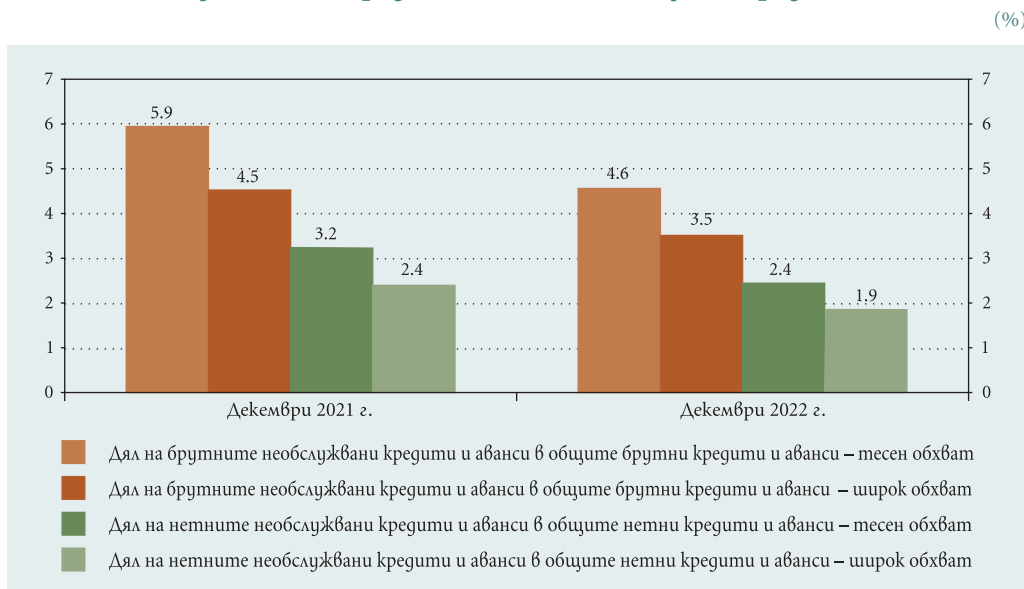
⁵² Промените са съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/429 на Комисията от 14 февруари 2020 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014 за предоставянето на информация от институциите на надзорните органи. Съгласно измененията, за разлика от периода юни 2015 г. – март 2020 г., „парични салда при централни банки и други депозити на виждане“ не следва да се включват в обхвата на brutните кредити и аванси, а се докладват отделно.

⁵³ Показателят, използван от ЕБО за дял на brutните необслужвани кредити и аванси (AQT 3.2), се базира на широка дефиниция, обхващаща всички контрагенти по кредити и аванси, включително „парични салда при централни банки“ и „други депозити на виждане“.

увеличение на общия размер на кредитите за този сектор (с 11.6%) и намаление на необслужваната част (с 4.8%). Делът на кредитите за домакинства в общите брутни необслужвани кредити намаля до 30.7% в края на 2022 г. (при 34.0% в края на 2021 г.). При тях делът на необслужваните кредити също отчете спад до 4.0% (при 5.6% в края на 2021 г.), като наблюдаваното през периода намаление на необслужваната част (с 17.8%) имаше по-висок темп спрямо увеличението (с 15.2%) на общия обем на кредитите за домакинства. Покритието с обезценка на общите брутни необслужвани кредити и аванси се повиши на годишна база и в края на 2022 г. възлезе на 49.2% (при 47.9% в края на 2021 г.).

Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси⁵⁴ в края на 2022 г. беше 2.3 млрд. лв. Тази стойност представлява потенциалният остатъчен кредитен риск в баланса на банковата система, който остава изцяло покрит с превишението на капитала над капиталовите изисквания и приложимите капиталови буфери.

Дял на необслужваните кредити и аванси в общите кредити и аванси

Източник: БНБ.

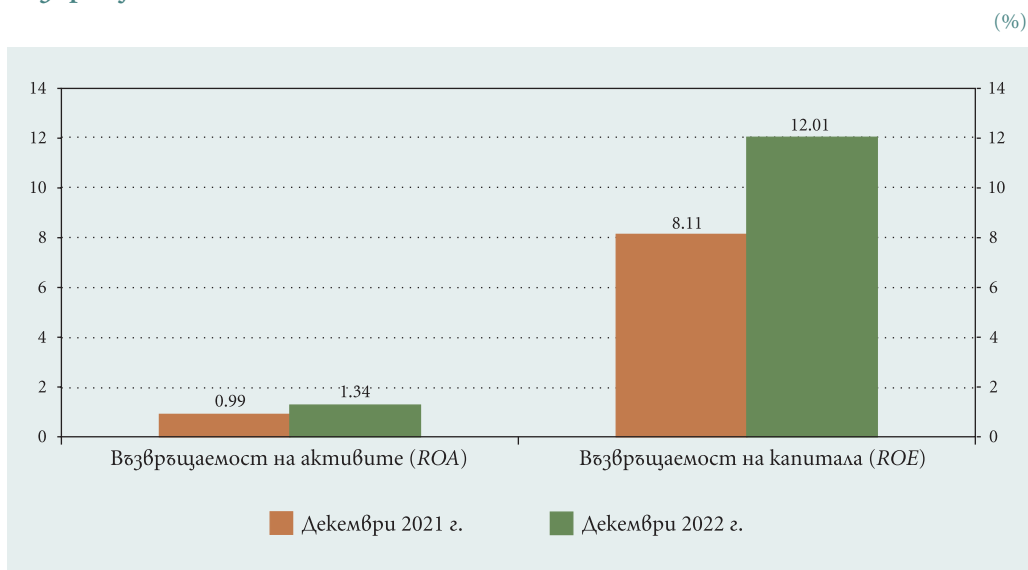
Балансовият собствен капитал на банковата система в края на 2022 г. възлезе на 17.3 млрд. лв. Спрямо края на 2021 г. размерът му се увеличи със 740 млн. лв. (4.5%), за което основен принос имаше нарастването със 733 млн. лв. на печалбата на банковия сектор. Положителен бе приносът и на неразпределената печалба и другите резерви, които се увеличиха със съответно 405 млн. лв. и 68 млн. лв. спрямо 2021 г. Същевременно приносът на натрупания друг всеобхватен доход за изменението на балансовия капитал бе отрицателен. В резултат от понижаването на оценките на дълговите инструменти, оценявани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, неговият размер в края на 2022 г. достигна -228 млн. лв. при положителен размер от 350 млн. лв. в края на 2021 г.

Печалбата на банковата система в края на 2022 г. възлезе на 2.1 млрд. лв., със 733 млн. лв. (54.6%) повече в сравнение с отчетената за 2021 г. Най-голям принос за нарастването на печалбата на банковия сектор за 2022 г. имаше

⁵⁴ Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси е изчислена по методиката на ЕБО, като брутният им размер е намален с натрупаната за тях обезценка. При изчисляването на дела на нетните необслужвани кредити и аванси се използва както тяхната нетна стойност, така и тази на общите кредити и аванси.

увеличението на нетния лихвен доход. На годишна база беше реализиран и по-висок размер на нетния доход от такси и комисиони, както и на другите нетни доходи. Положителен принос за нарастването на печалбата на сектора имаха и отчетените по-ниски разходи за обезценка в сравнение с начислените за 2021 г., както и извършеното обратно възстановяване на провизии. Същевременно разходите за издръжка на банковия сектор нарагна през годината. В резултат на увеличението на печалбата показателите за възвръщаемост на активите (ROA) и на капитала (ROE) се подобриха и в края на 2022 г. достигнаха съответно 1.34% и 12.01% (при 0.99% и 8.11% към 31 декември 2021 г.).

Возвръщаемост на активите и на капитала

Източник: БНБ.

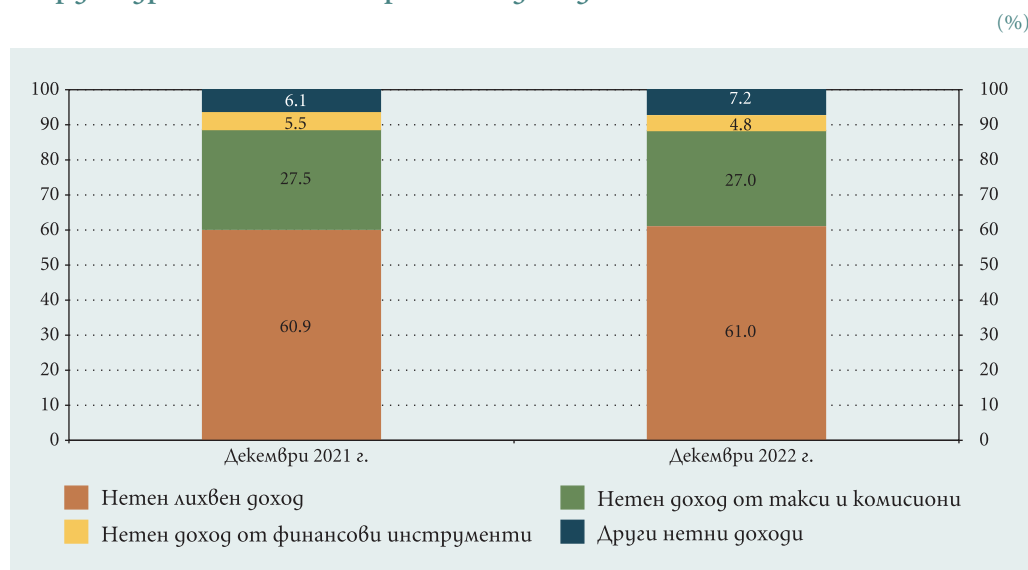
В края на 2022 г. общият нетен оперативен доход се увеличи спрямо декември 2021 г. със 755 млн. лв. (16.7%) до 5.3 млрд. лв. В неговата структура дялът на нетния лихвен доход се повиши от 60.9% до 61.0%, като размерът му нарасна с 467 млн. лв. (16.9%) до 3.2 млрд. лв. Под влияние на растежа на кредитите и авансите, както и на повишението на лихвените нива спрямо 31 декември 2021 г. приходите от лихви се увеличиха с 586 млн. лв. (19.2%) до 3.6 млрд. лв. Същевременно увеличение бе отчетено и при разходите за лихви – със 119 млн. лв. (41.9%) до 405 млн. лв. в края на 2022 г. Вследствие на динамиката на приходите от лихви възвръщаемостта на лихвоносните активи⁵⁵ се повиши до 2.97% (при 2.87% към 31 декември 2021 г.). През същия период тенденцията към спад на цената на лихвените пасиви беше прекъсната и в края на 2022 г. тя достигна 0.13% (при 0.10% в края на 2021 г.).

Нетният доход от такси и комисиони се увеличи спрямо 31 декември 2021 г. със 185 млн. лв. (14.9%) до 1.4 млрд. лв. Приходите от такси и комисиони нарагнаха с 271 млн. лв. (18.2%) до 1.8 млрд. лв., а разходите – с 85 млн. лв. (35.1%) до 329 млн. лв. В структурата на общия нетен оперативен доход дялът на нетния доход от такси и комисиони намаля до 27.0% (при 27.5% към 31 декември 2021 г.). В края на 2022 г. размерът на „други нетни доходи“ достигна 379 млн. лв., което е със 102 млн. лв. (36.6%) повече спрямо 31 декември 2021 г.,

⁵⁵ Лихвоносните активи представляват сумата на дълговите ценни книжа и на кредитите и авансите (без тези към централни банки) по брутна стойност, към която от 30 юни 2020 г. се прибавят и нетните „други депозити на виждане“.

като делът им в общия нетен оперативен доход се повиши до 7.2%. Нетният доход от финансови инструменти се увеличи с 2 млн. лв. (0.7%) до 252 млн. лв.

Структура на нетния оперативен доход

Източник: БНБ.

Към 31 декември 2022 г. съотношението за ефективност⁵⁶ (*cost-to-income ratio*) на банковата система се подобри до 46.3% (при 48.9% година по-рано). Разходите на банките, отчетени в позиция „парични вноски към фондовете за реструктуриране и схеми за гарантиране на депозитите“, се увеличиха на годишна база с 232 млн. лв. (10.4%) до 2.4 млрд. лв. Съотношението на разходите за обезценка към общия нетен оперативен доход намаля до 11.0% (при 16.2% в края на 2021 г.). Извършените разходи за обезценка на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, възлязоха на 584 млн. лв., или със 149 млн. лв. (20.3%) по-малко от начислените през 2021 г.

През 2022 г. капиталовата позиция на банковата система остана солидна, а капиталовите съотношения се запазиха значително над минималните регулаторни изисквания и приложимите капиталови буфери. Спрямо 31 декември 2021 г. общият регулаторен собствен капитал на банковата система се увеличи със 177 млн. лв. (1.1%) до 15.6 млрд. лв. Капиталът от първи ред и базовият собствен капитал от първи ред нараснаха съответно с 277 млн. лв. (1.8%) до 15.3 млрд. лв. и със 163 млн. лв. (1.1%) до 14.9 млрд. лв.

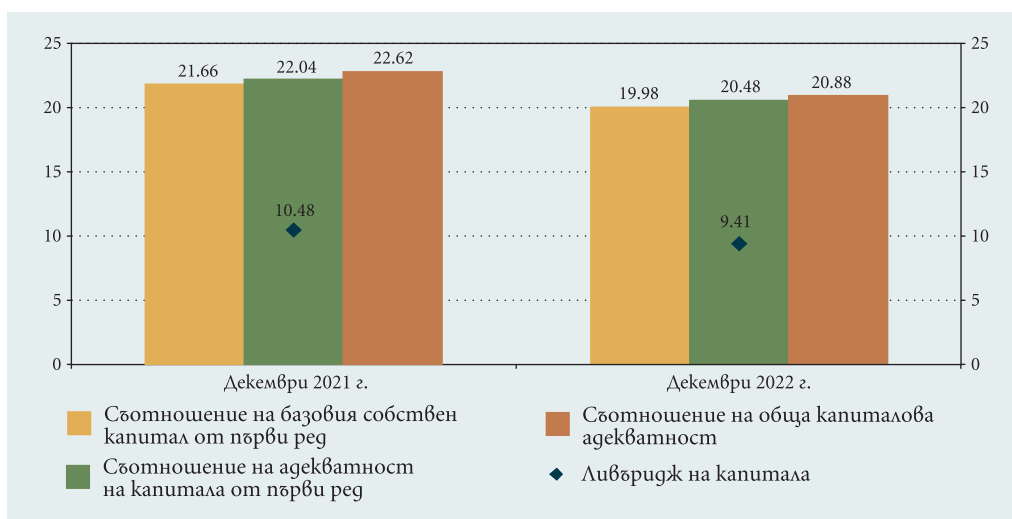
Към 31 декември 2022 г. общият размер на рисковите експозиции се увеличи на годишна база с 6.5 млрд. лв. (9.6%) до 74.6 млрд. лв. Това увеличение се определяше от годишния растеж на рисково претеглените експозиции за кредитен риск – с 6.6 млрд. лв. (10.5%), които в края на 2022 г. достигнаха 69.2 млрд. лв., а делът им в структурата на общите рискови експозиции нарасна до 92.7% (при 91.9% в края на 2021 г.). При рисковите експозиции за операционен риск бе отчетен спад с 26 млн. лв. (-0.5%) до 5.2 млрд. лв., като в края на 2022 г. делът им в общите рискови експозиции намаля до 7.0% (при 7.7% в края на 2021 г.). Понижение бе отчетено и при експозициите към позиционен, валутен и стоков риск (с 15 млн. лв., -7.1%) до 196 млн. лв., като делът им в структурата на общите рискови експозиции в края на 2022 г. остана на ниво от 0.3%.

⁵⁶ Съотношението за ефективност (*cost-to-income ratio*) се изчислява като сбор от административните разходи, амортизационните разходи и (от юни 2020 г.) разходите за фондовете за реструктуриране и за гарантиране на влоговете, отнесен към нетния оперативен доход.

Избрани капиталови показатели

(%)

Източник: БНБ.

Поради по-високия годишен темп на растеж на общия размер на рисковите експозиции спрямо този на собствения капитал съотношенията на капиталова адекватност в края на 2022 г. се понижиха спрямо отчетените в края на 2021 г., но останаха на нива, които значително надвишават регулаторните изисквания. Към 31 декември 2022 г. съотношението на базовия собствен капитал от първи ред възлезе на 19.98%, на капитала от първи ред – на 20.48%, и на общата капиталова адекватност – на 20.88% (при съответно 21.66%, 22.04% и 22.62% в края на 2021 г.).

През 2022 г. всички банки спазваха капиталовите изисквания и приложимите буфери⁵⁷. Общо за банковата система в края на 2022 г. превишението на капитала над регулаторния минимум по Стълб 1 възлезе на 9.6 млрд. лв., или с 347 млн. лв. (3.5%) по-малко спрямо края на 2021 г. Към края на 2022 г. превишението на капитала над изискванията по Стълб 1, Стълб 2 и комбинираното изискване за буфер⁵⁸ възлезе на 2.9 млрд. лв. Спрямо края на 2021 г. размерът му намаля с 1.9 млрд. лв. (40.5%) под въздействието на нарасналия през периода общ размер на рисковата експозиция и на повишените капиталови изисквания и изискванията за буфери.

В края на 2022 г. агрегираното за банковата система съотношение на ливъридж⁵⁹ (при напълно въведено определение за капитала от първи ред) възлезе на 9.41% (при 10.48% в края на 2021 г.). Нивото на съотношението на ливъридж на банковата система в края на 2022 г. показва ниска степен на задлъжнялост и високо капиталово покритие на общата експозиция (формирана от активи, задбалансови позиции, деривати, сделки за финансиране с ценни книжа и стандартни покупки и продажби с предстоящ сетълмент). През периода общата рискова експозиция на системата нарасна с по-висок темп от този на капитала от първи ред. През

⁵⁷ Повече информация за актуалните нива на капиталовите буфери е налична на интернет страницата на БНБ.

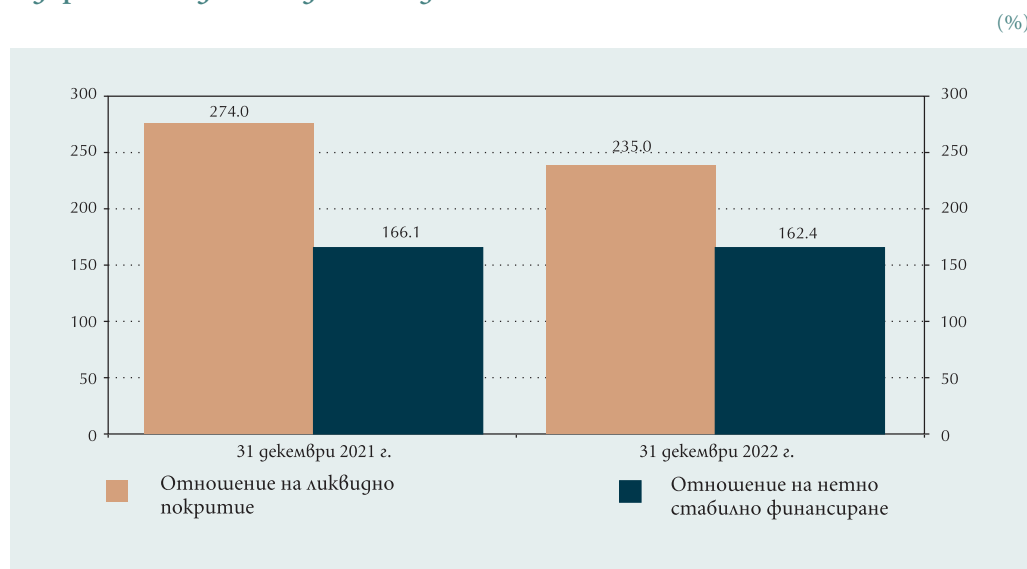
⁵⁸ „Комбинираното изискване за буфер“ съгласно определението в чл. 2, ал. 3 на Наредба № 8 на БНБ от 27 април 2021 г. за капиталовите буфери на банките.

⁵⁹ Регулаторното изискване за съотношение на ливъридж (при напълно въведено определение на капитала от първи ред) е въведено съгласно Регламент (ЕС) 2019/876 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2019 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и се прилага, считано от 28 юни 2021 г. Отчетните образци са съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/451 на Комисията от 17 декември 2020 г. за определяне на техническите стандарти за изпълнение за прилагането на Регламент (ЕС) № 575/2013 и за отмяна на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014. Нивото от 3% е дефинирано съобразно стойността в регулаторната рамка Базел III.

годината всички банки в България докладваха отношение на ликвидност над минималното регулаторно изискване от 3.0%.

Ликвидната позиция на банковия сектор се запази стабилна, като при всички кредитни институции съотношението на ликвидно покритие (*liquidity coverage ratio, LCR*) значително надвишаваше минималното регулаторно изискване от 100%. В края на 2022 г. съотношението на ликвидно покритие на банковата система беше 235.0% (при 274.0% в края на 2021 г.). Ликвидният буфер (числителят на съотношението) нарасна спрямо края на 2021 г. с 4.6 млрд. лв. (11.0%) до 46.0 млрд. лв. Увеличиха се и двата основни компонента на ликвидния буфер: „резерви в централна банка с възможност за изтегляне“ (с 2.8 млрд. лв., 13.4%) до 24.0 млрд. лв. и „активи в централно правителство“ (с 1.0 млрд. лв., 6.5%) до 17.2 млрд. лв. Позицията „монети и банкноти“ нарасна с 222 млн. лв. (8.1%) до 3.0 млрд. лв., а позицията „активи в централна банка“ – с 609 млн. лв. (83.4%) до 1.3 млрд. лв. В резултат на тези изменения делът в ликвидния буфер на „резерви в централна банка с възможност за изтегляне“ в края на 2022 г. възлезе на 52.2%, на „активи в централно правителство“ – на 37.3%, а този на позицията „монети и банкноти“ – на 6.4% (при съответно 51.0%, 38.9% и 6.6% към 31 декември 2021 г.). В края на 2022 г. нетните изходящи ликвидни потоци (знаменателят на съотношението на ликвидно покритие) възлязоха на 19.6 млрд. лв., което представлява увеличение с 4.4 млрд. лв. (29.4%) спрямо края на 2021 г.

Избрани показатели за ликвидност

Източник: БНБ.

В края на 2022 г. годишният растеж на депозитите (без тези на кредитни институции) възлезе на 15.4% и беше по-висок от отчетения годишен растеж на кредитния портфейл (13.5%). В резултат съотношението „кредити/депозити“⁶⁰ (*loan-to-deposit ratio, LTD*) за банковата система се понижи до 68.2% в края на 2022 г. (при 69.3% в края на 2021 г.).

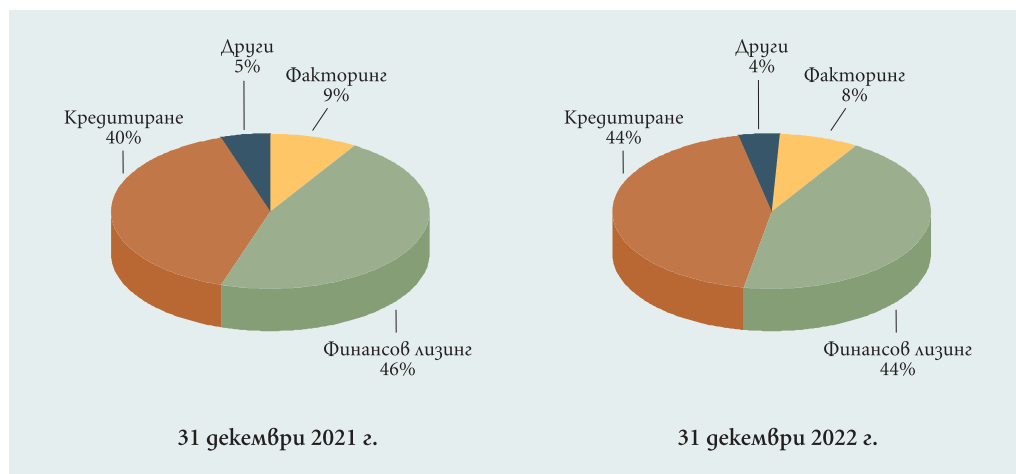
⁶⁰ Съотношението е изчислено без да се включват секторите „централни банки“ и „кредитни институции“.

Агрегираното за банковата система съотношение на нетно стабилно финансиране ОНСФ⁶¹ (*net stable funding ratio, NSFR*) в края на 2022 г. възлезе на 162.4% (при 166.1% в края на декември 2021 г.), като всички банки в България спазваха минималното регулаторно изискване от 100%. Наличното стабилно финансиране (числителят на ОНСФ) възлезе на 119.5 млрд. лв., а изискваното стабилно финансиране (знаменателят на ОНСФ) – на 73.6 млрд. лв. (при съответно 106.7 млрд. лв. и 64.2 млрд. лв. в края на декември 2021 г.).

Общ преглед на дейността на финансовите институции, вписани в регистъра на БНБ по чл. 3а от ЗКИ

Към 31 декември 2022 г. броят на небанковите финансови институции, вписани в регистъра по чл. 3а от ЗКИ, бе 260⁶². През 2022 г. в регистъра по чл. 3а от ЗКИ са вписани 20 финансови институции и са заличени 6 финансови институции по реда на чл. 9, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Наредба № 26 на БНБ. Общата сума на активите на сектора на годишна база се увеличи с 16.3% и към 31 декември 2022 г. достигна 12.6 млрд. лв. В края на отчетния период размерът на активите на двайсетте най-големи небанкови финансови институции представляваше 76% от общите активи на сектора.

Разпределение на активите на финансовите институции в регистъра по чл. 3а от ЗКИ по видове дейност

Източник: БНБ.

Брутният кредитен портфейл на небанковите финансови институции, вписани в регистъра по чл. 3а от ЗКИ, включващ вземания по кредити и по финансов лизинг, нарасна с 21.6% на годишна база и достигна 10.8 млрд. лв. Делът на обслужваните кредити към 31 декември 2022 г. съставляваше 91.3%

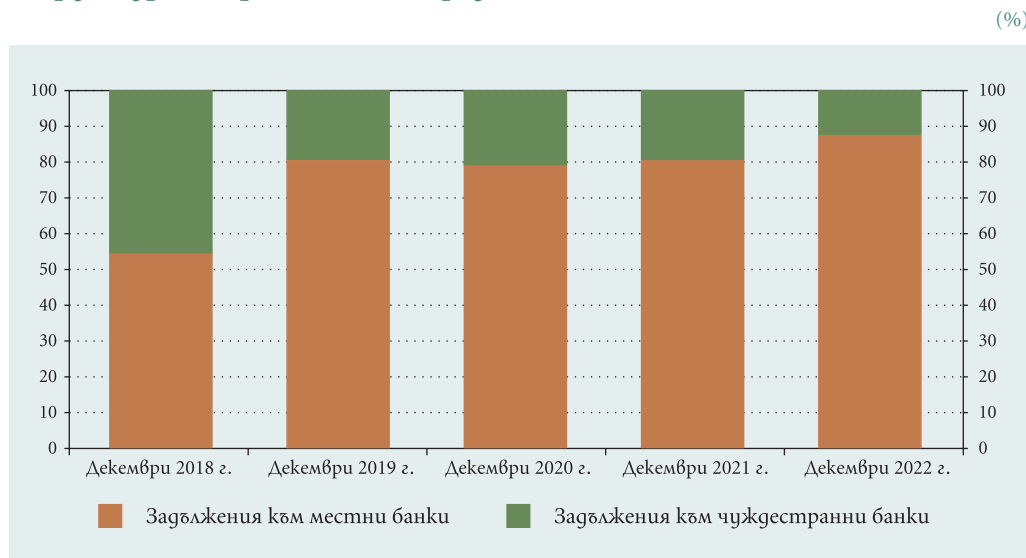
⁶¹ Регулаторното изискване е въведено съгласно Регламент (ЕС) 2019/876 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2019 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и се прилага, считано от 28 юни 2021 г. Отчетните образци са съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/451 на Комисията от 17 декември 2020 г. за определяне на техническите стандарти за изпълнение за прилагането на Регламент (ЕС) № 575/2013 и за отмяна на Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014.

⁶² В това число 220 финансови институции с търговска регистрация в Република България, 26 самостоятелни кредитни кооперации на частни земеделски стопани, 2 фонда, учредени по Закона за Българската банка за развитие и 12 финансови институции от държави – членки на ЕС, които осъществяват дейност на територията на България чрез клон или директно (съгласно чл. 24 и 27 от ЗКИ).

от портфейла на сектора. Необслужваните кредити и аванси се увеличиха с 41% на годишна база и към 31 декември 2022 г. бяха в размер на 1.6 млрд. лв. През годината беше отчетен растеж на натрупаната обезценка за кредитния портфейл с 50%, което се дължи на увеличение на обезценката по необслужваните кредити.

Привлечените средства в сектора се увеличиха с 22% спрямо 2021 г. до 9.4 млрд. лв. в края на 2022 г. Привлечените от банки средства възлязоха на 6.6 млрд. лв. (при 5.7 млрд. лв. за предходната година). През 2022 г. се запази тенденцията към повишаване на дела на привлечения ресурс от местни банки, който достигна 87.5% от привлечения банков ресурс.

Структура на привлечените средства от банки

Източник: БНБ.

Печалбата на сектора за 2022 г. възлезе на 389 млн. лв., като близо 50% от нея се определяше от печалбата на двайсетте най-големи небанкови финансови институции, вписани в регистъра по чл. 3а от ЗКИ. В края на 2022 г. възвръщаемостта на активите (ROA) на сектора достигна 3.1%, а възвръщаемостта на капитала (ROE) възлезе на 14.8%. Размерът на собствения капитал на сектора нарасна на годишна база с 9.4% и достигна 2.6 млрд. лв.

Дейност на банковия надзор

Дейности, свързани със сътрудничеството между БНБ и ЕЦБ

През отчетния период управление „Банков надзор“, в сътрудничество с ЕЦБ по линия на операционния риск, извърши самооценка в областта на банковия надзор, свързана с осъществяване на задълбочен анализ на присъщите рискове на ниво компетентни надзорни органи. Конкретното проучване бе относно официалните разрешения, издавани от съответните компетентни органи, както и конкретни механизми, свързани с институционалното управление на операционния риск от тяхна страна. През 2022 г. беше извършено изследване за идентифициране на рискове, които биха засегнали важни функции на БНБ в качеството ѝ на компетентен надзорен орган. Беше анализирана степенята на готовност на БНБ за реакция при хипотетично събитие, както и съответните функции и резултати, които биха били засегнати в най-голяма степен при реализирането на конкретни рискове и сценарии.

Дистанционен надзор

Дейност по надзорен преглед и оценка и текущо наблюдение на рисковия профил на кредитните институции

През 2022 г. в рамките на процеса по надзорен преглед и оценка (ПНПО), осъществяван съобразно методология на ЕЦБ, продължи оценяването на нивото и контрола на рисковете в банките въз основа на избрани ключови рискови индикатори и чрез експертен анализ. Извършен бе и мониторинг на тенденциите в дейността на клоновете на чуждестранни банки в България. В тримесечни аналитични доклади през периода се изведоха заключения за степента на изложеност на кредитните институции към рисковете за капитала и за ликвидността. Проведен бе диалог с кредитните институции във връзка с капиталовите им планове и планираното от тях изплащане на дивиденди, като бяха анализирани изготвените от тях траектории на капиталовата им адекватност в средносрочен и дългосрочен хоризонт.

В изпълнение на надзорната програма за 2022 г. за т.нар. „по-малко значими институции“ бяха проведени дискусии с членове на ръководствата им относно влиянието на промените в макроикономическата среда върху финансовите позиции на тези банки.

При прилагане на критериите на ЕБО бе извършен регулярен годишен преглед на представените от банките доклади от вътрешния анализ на адекватността на капитала и на ликвидността с референтна дата 31 декември 2021 г., както и на плановете им за финансиране, обхващащи периода 2022–2024 г. Актуализираните планове за възстановяване на „по-малко значимите институции“ бяха прегледани с цел оценка на степента им на надеждност и за изпълнението на отправени от БНБ препоръки.

В рамките на периода бяха извършени и хоризонтални оценки за съответствие с Насоките на ЕБО относно предоставянето и наблюдението на кредити (EBA/GL/2020/06) на базата на попълнени въпросници от кредитните институции.

Продължи наблюдението на заложените от банките цели за намаляване на необслужваните кредити в стратегиите и оперативните им планове. Във връзка с усложняването на геополитическата обстановка след началото на войната в Украйна беше извършен преглед и оценка на експозицията в активите и пасивите на банките към Русия, Украйна и Беларус.

През отчетния период УС на БНБ прие оценките от ПНПО на „по-малко значимите институции“ с референтна дата 31 декември 2020 г., както и определените допълнителни капиталови изисквания.

През отчетния период започна изготвянето на проекти на доклади по ПНПО за „по-малко значимите институции“ към 31 декември 2021 г. в съответствие с „ПНПО Методология за по-малко значимите институции на ЕНМ“, версия 2022 г.

Дейност по изготвяне на становища и проследяване на надзорни мерки

През 2022 г. бяха изготвени становища, свързани с процедура по замяна на емисии облигации, с издаване на одобрение от БНБ за включване на подчинен заем в капитала от втори ред, както и с оценка на възможността за изплащане на дивиденди. При текущото наблюдение се проследи изпълнението на надзорни мерки и на препоръки от надзорни инспекции. Изготвени бяха и становища за оценка на пригодността на членове на ръководния персонал и на лица, заемащи ключови позиции в няколко банки, както и за одобрение на извършени промени в устава на две банки.

Тясно сътрудничество в рамките на Единния надзорен механизъм

През 2022 г. продължи дейността на съвместните надзорни екипи в процеса на тясно сътрудничество в рамките на ЕНМ. Изготвени бяха проекти на доклади за финансовото състояние на българските дъщерни банки с референтна дата 31 декември 2021 г. Проведени бяха два вида надзорни колегии с обсъждане на проектите на съвместни решения за капитала и ликвидността към 31 декември 2021 г. и на плановете за възстановяване за 2021 г. на европейските банкови групи, част от които са петте значими български субсидиари. В края на годината бяха приети съвместните надзорни решения, въз основа на които значимите институции ще поддържат допълнителни капиталови изисквания през 2023 г.

Във връзка с процедура по одобрение за придобиване на значима институция бяха подготвени становища и анализи на финансовото състояние и стратегията за развитие, становища за предварително съгласуване на избора на външни одитори и анализи по изнасяне на дейности и промяна на фиксирано спрямо променливо възнаграждение. Проведени бяха надзорни диалози в рамките на съвместните надзорни екипи по изразени намерения за разпределяне на дивидент, на които бяха оценени траекториите на капиталовата адекватност. Проведени бяха и тримесечни срещи с ръководствата на значимите институции за обсъждане на финансовите резултати и рамката за поемане и контрол на риска.

През годината продължи сътрудничеството на БНБ с надзорните органи на Германия във връзка със съвместните решения за капитал и ликвидност и плановете за възстановяване на банките субсидиари.

Инспекции на място

През 2022 г. дейността на инспекциите на място остана насочена към оценка на конкретни рискове, свързани с дейността на проверените банки. През периода приключиха тематичните проверки във връзка с управлението на кредитния риск в дванайсет „по-малко значими институции“, обект на прекия надзор, осъществяван от БНБ. Надзорните констатации, изготвени въз основа на предоставената от банките документация и информация, засягат главно невъведени изцяло от банките регулаторни изисквания, неясни дефиниции и обхват на прилагане на вътрешната рамка на съответната банка. Констатираните пропуски и непълноти се отнасят предимно към изискванията на Насоките на ЕБО относно прилагането на определеното за експозиции в неизпълнение и на Насоките на ЕБО за управление на необслужвани и реструктурирани експозиции.

По време на инспекциите беше събрана и анализирана информация относно стратегиите на „по-малко значимите институции“ за поддържане на устойчив, адаптиран към динамично променящата се пазарна среда бизнес модел. Проверяваните банки предоставиха също отговори на стандартизиран въпросник относно планирани и прилагани от тях мерки за засилване на дигитализацията в различни сфери на банковата дейност, целящи редуциране на операционния риск от човешки грешки, разширяване на клиентската база, обновяване на продуктовото портфолио чрез използване на дигитални канали, улесняване и повишаване нивото на сигурност и бързина в клиентското обслужване. Обхватът на проверките включваше и спазване на Насоките на ЕБО относно законодателните и частните мораториуми върху плащанията по кредити, прилагани с оглед на кризата, предизвикана

от COVID-19 (EBA/GL/2020/02)⁶³. Беше направена само една констатация (с ниско въздействие).

Въз основа на констатациите проверяващите екипи изготвиха препоръки за предприемане на необходимите действия от страна на ръководствата на съответните банки, насочени към допълване на вътрешната рамка в сферата на управлението на кредитния риск и механизмите за нейното практическо прилагане.

През второто шестмесечие на 2022 г. в рамките на установения режим на тясно сътрудничество между ЕЦБ и БНБ започна и приключи надзорна проверка в една „значима институция“⁶⁴. Обхватът на инспекцията бе съобразен с определените от Единния надзорен механизъм (ЕНМ) приоритети за високорискови области за 2022–2024 г. и резултатите от ПНПО, включително отчитайки събраната информация от проведени по-рано инспекции относно констатираните сериозни уязвимости и недостатъци. Подобен подход бе приложен и по отношение на планирането на инспекции на място през 2022 г. в „по-малко значимите банки“, спрямо които БНБ упражнява пряк надзор. Инспекциите на място в две от тях обхващат преглед и оценка на кредитния процес във връзка с одобрението на кредитни сделки, мониторинга, оценката и класификацията на кредитни експозиции, управлението на необслужваните експозиции, отчитането на кредитния риск и риска от кредитни концентрации.

През периода екипът за вътрешни модели извърши проверка с мандат на ЕЦБ, засягаща оценка на подадено заявление за съществени промени в прилаганите вътрешни модели на „значима кредитна институция“⁶⁵. По линия на тясното сътрудничество в рамките на ЕНМ екипът за вътрешни модели продължи сътрудничеството със съвместния надзорен екип на ЕЦБ, отговорен за прекия надзор на „значима кредитна институция“, прилагаща регулаторни вътрешни модели за оценка на кредитния риск. Във връзка с това бяха приключени редица дейности на местно ниво, които засягат прегледа на надзорни задължения по съвместни решения, изготвянето на предварителна оценка на документация и проекти на различни юридически документи, свързани с прилаганите вътрешни модели и други. С цел осигуряване на взаимодействие в рамките на ЕНМ бяха осъществени срещи на специализирани работни групи към ЕЦБ, на които бяха обсъдени теми относно планирането и координацията на надзорни инспекции и утвърждаването на вътрешни модели.

Макропруденциален надзор

В изпълнение на макропруденциалния си мандат БНБ осъществява надзор върху дейността на кредитните институции и банковата система въз основа на непрекъснато наблюдение, идентифициране и оценка на системните рискове. Анализират се вътрешноприсъщите за банковата система рискове, както и развитието на икономическата среда, в която банките осъществяват дейността си. Посредством набор от показатели се оценяват

⁶³ Преглед и оценка на оперативния капацитет на кредитната институция да управлява кредитни експозиции към клиенти в затруднено положение вследствие на пандемията от COVID-19.

⁶⁴ Провеждането на инспекцията беше предвидено чрез централизиран процес по ежегодно планиране на инспекции в „значими кредитни институции“, организиран от ЕЦБ през предходната година, въз основа на заявената инспекция от съответния съвместен надзорен екип на ЕЦБ (JST).

⁶⁵ Изготвеният в резултат от проверката надзорен доклад премина успешно задължителния качествен анализ от отговорните в ЕЦБ звена. Докладът ще послужи за изготвяне на решение на Надзорния съвет на ЕЦБ за преодоляване на констатираните от екипа слабости и финално решение по подаденото заявление.

цикличните и структурните измерения на системния риск в банковата система, за смекчаването на който се подготвят и калибрират макропруденциални мерки и инструменти.

Предвид стабилното състояние на банковата система, в началото на 2022 г. бяха преустановени макропруденциалните мерки, въведени през март 2020 г. и потвърдени през януари 2021 г. На 23 февруари 2022 г. УС на БНБ взе решение за отмяна на ограниченията за разпределяне на печалбата на банковия сектор за 2019 г. и 2020 г. Беше предприет подход за преминаване към индивидуално разглеждане на капиталовите планове на банките чрез надзорен диалог. Подходът отчита постигнатия положителен ефект върху капиталовата позиция на сектора, както и отпадането на ограничителните мерки, свързани с пандемията. Преустановяването на макропруденциалната мярка за ограничаване на разпределянето на печалбата е в съответствие с решението на ЕЦБ и Европейския съвет за системен риск (ЕССР) да не се поновява действието на ограниченията върху разпределенията, които се основават на Препоръка ЕССР/2020/7 относно ограничаване на разпределенията по време на пандемията от *COVID-19*. БНБ, в качеството си на компетентен надзорен орган, изисква от „по-малко значимите банки“, възнамеряващи да изплатят дивидент или да предприемат обратни изкупувания и други разпределения, включително и от печалбата за 2021 г., да представят планове за разпределение, които са предмет на надзорния диалог. С решение на УС на БНБ от 23 февруари 2022 г., считано от 1 април 2022 г., се преустанови и действието на мярката за налагане на индивидуални и съвкупни лимити за чуждестранни експозиции на банките с цел ограничаване на кредитния риск и на риска от концентрация в техните баланси. Мярката, въведена през март 2020 г. и продължена през януари 2021 г., допринесе за устойчивото подобряване на ликвидната позиция на банковата система. БНБ преустанови мярката при отчетения постигнат положителен ефект от нейното действие, като същевременно продължи редовно да анализира съответните рискове и остана в готовност да приложи подходяща макропруденциална мярка при необходимост.

Като един от прилаганите макропруденциални инструменти, антицикличният капиталов буфер е предназначен да засили устойчивостта на банковата система спрямо загуби от кредитен риск и произтичащия от тях натиск върху доходността и капиталовата позиция на кредитните институции. В съответствие с взетите през 2021 г. и оповестени 12 месеца преди влизането им в сила решения на УС на БНБ нивото на антицикличния капиталов буфер⁶⁶ бе повишено от 0.5% на 1.0%, считано от 1 октомври 2022 г., и на 1.5%, считано от 1 януари 2023 г. През март и през юни 2022 г., в рамките на тримесечния преглед на този буфер, УС на БНБ запази нивото му на 1.5% за второто и третото тримесечие на 2023 г. Предвид трайно запазилите се високи темпове на кредитен растеж и с оглед на повишилата се несигурност в икономическата среда, през септември 2022 г. УС на БНБ взе решение да повиши нивото на антицикличния капиталов буфер до 2.0%, считано от 1 октомври 2023 г. В съпровождащото решение съобщение БНБ посочи, че продължава да следи процесите в икономическата среда и отражението им върху финансовата система на страните – членки на ЕС, като отчита вероятността от изостряне и кумулиране на рискове

⁶⁶ Нивото се определя въз основа на оценка по чл. 5, ал. 3 и ал. 4 от Наредба № 8 на БНБ за капиталовите буфери, комбинираното изискване за буфер, ограниченията върху разпределенията и препоръката за допълнителен собствен капитал.

за финансовото посредничество⁶⁷. През декември 2022 г. антицикличният капиталов буфер, приложим от първото тримесечие на 2024 г., бе запазен на ниво от 2.0%.

На 28 октомври 2022 г. при ежегодния преглед на буфера за други системно значими институции (ДСЗИ) с решение на УС на БНБ бяха идентифицирани осем банки, нивата на буфера за които през 2023 г. ще са в интервала от 0.50% до 1.00%.

През отчетния период рисковете, произтичащи от пазарите на жилищни недвижими имоти, продължиха да бъдат анализирани внимателно от европейските надзорни органи и Европейския съвет за системен риск (ЕССР). С оглед на изискванията на Препоръката на ЕССР относно запълването на празноти в данните за недвижимите имоти (Препоръка ЕССР/2016/14), изменена през 2019 г. (Препоръка ЕССР/2019/3), и предвид ускорения темп на нарастване на цените на имотите и повишаващата се кредитна активност на банките в този сегмент, в началото на 2022 г. бе разработена и въведена допълнителна макропруденциална отчетна форма (МПФ 4). Формата е с тримесечна честота и осигурява подробна информация относно кредитите за домакинствата, обезпечени с недвижими имоти, по ключови показатели, като обезпеченост и матурирест на вземането, задължнялост и платежоспособност на длъжника.

Специфични надзорни дейности

В изпълнение на контролните си функции по отношение на спазването на изискванията на Закона за мерките срещу изпиране на пари (ЗМИП) и Закона за мерките срещу финансиране на тероризма (ЗМФТ) от банките БНБ извърши шест планирани проверки в банки (две значими кредитни институции и четири по-малко значими). Фокусът на проверките, определен на база рисков-базиран подход, включваше: проверка за установяване на изпълнение на препоръки и надзорни мерки, оценка на вътрешните правила, собствената оценка на риска, проверка за изпълнението на задълженията съгласно изискванията на Глава втора „Комплексна проверка“ от ЗМИП спрямо клиенти – видни политически личности и свързаните с тях лица, и клиенти от високорискови трети държави. Въз основа на резултатите от приключилите инспекции през отчетния период не са налагани надзорни мерки спрямо проверените банки.

През 2022 г. са извършени 72 тематични проверки по жалби, сигнали от граждани, юридически лица или институции.

Извършена е методологическа работа във връзка с изготвянето на насоки към банките и указания/циркулярни писма, свързани с подобряване на ефективността при прилагане на изискванията на ЗМИП. Продължава съвместната работа в рамките на постоянно действащата междуведомствена работна група за актуализиране на националната оценка на риска от изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Служители на БНБ взеха активно участие при изготвяне на Плана за изпълнение на препоръчаните действия, включени в приетия на 18 май 2022 г. „Доклад за България от Пети оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари“ (Комитета MONEYVAL) към Съвета на Европа (План за действие), одобрен от МС с Решение № 998 от 12 декември 2022 г., като бяха предприети действия за изпълнение на препоръки, включени в него.

⁶⁷ Виж „Предупреждение на Европейския съвет за системен риск от 22 септември 2022 г. относно уязвимости във финансовата система на ЕС (ЕССР/2022/7)“.

През 2022 г. продължи работата по изготвяне на становища, свързани с оценка на средства, използвани за придобивания и увеличения на квалифицирани дялови участия, оценка на надеждност и пригодност на ръководен и ключов персонал на кредитните институции.

Във връзка със Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители (ЗКНИП) през 2022 г. бяха проверени четири по-малко значими кредитни институции и три небанкови финансови институции, предоставящи жилищни и ипотечни кредити, за спазването и прилагането на закона и съответните Насоки на ЕБО, попадащи в неговия обхват. При три от проверените кредитни институции бяха установени някои несъответствия на прилаганите от банките правила и процедури за оценка на кредитоспособността на кредитополучателите и БНБ даде насоки за тяхното отстраняване. Като несъществени бяха оценени несъответствията относно съблюдаването на изискването за осигуряване на професионално обучение и необходимата компетентност на служителите. При извършените проверки на финансовите институции бяха констатирани съществени пропуски в прилагането на изискванията за оценка на кредитоспособността, в резултат на което във връчените доклади бяха дадени указания за тяхното отстраняване.

За стриктното прилагане на разпоредбите на Закона за гарантиране на влоговете в банките (ЗГВБ) през 2022 г. бяха извършени три целеви проверки в една значима и две по-малко значими кредитни институции с оглед правилното определяне на сумата на гарантираните влогове, служеща за изчисляване на премиената вноска и коректното изготвяне на отчетните форми. Установени бяха частични несъответствия при определяне на размера на влоговата база и на гарантираните влогове, като са предприети действия за отстраняване на пропуските и изпълнение на предписанията от проверките.

Във връзка с прилагането на изискванията за оповестяване на минимално необходимата информация за приемане на пари на влог съгласно чл. 57 от ЗКИ беше извършена една хоризонтална проверка на всички кредитни институции и клоновете на чуждестранни банки в България, при която бе констатирано, че кредитните институции прилагат необходимите изисквания за оповестяване в съответствие със закона.

По всички постъпили през периода жалби, въпроси и запитвания от клиенти на финансови институции и кредитни посредници са извършени проверки, за което клиентите бяха уведоменни.

През отчетния период бяха регистрирани шестнайсет нови дружества от България и едно лице от държава – членка на ЕС, желаещи да извършват дейност по кредитно посредничество, съгласно ЗКНИП. През 2022 г. са залучени пет местни кредитни посредника. В рамките на периода са проверени 52 лица за извършване на дейност по кредитно посредничество без регистрация, 14 кредитни посредника във връзка със спазването на изискванията по чл. 47, 48 и 51 и четирима по изпълнението на чл. 53, ал. 2 от ЗКНИП.

През 2022 г. БНБ продължи да осъществява регулярен контрол по изпълнение на изискванията на Наредба № 26 от 23 април 2009 г. за финансовите институции, която включва проверка за верността на данните и информацията във връзка с регистрация и промяна на обстоятелства по регистрация, както и за осъществяване на контрол за съществена дейност и собствен капитал на базата на представените в БНБ финансови отчети. На всички финансови институции беше извършена една хоризонтална проверка за събиране на информация за структурата на акционерния и дяловия капитал.

Дейност по надзорно информационно обслужване и ИТ одит

Дейностите на БНБ по надзорно информационно обслужване осигуряват набиране, обработка и съхраняване на информацията, необходима за осъществяване на банковия надзор. Основен приоритет през отчетния период бе осигуряването в срок на данните, необходими за аналитичните потребности на надзорната дейност на БНБ. В основната информационна система (ИС) на управление „Банков надзор“ бяха планирани и внедрени подобрения, свързани с промени в регулаторните изисквания за отчетност⁶⁸. Приключи подготовката и започна внедряването на функции за автоматизирано изпращане на данни за надзорна отчетност към ЕЦБ и ЕБО. Беше направен преглед на информацията, подлежаща на конвертиране, както в основната ИС, така и в информационните масиви извън нея.

Дейността на БНБ, свързана с ИТ одит и надзор на ИТ риска в сектора на „по-малко значимите институции“ през годината бе свързана с разширяване на обхвата на надзорните ИТ проверки, участие в пилотен проект за събиране на информация за изнесените дейности от тези институции като част от оценката за готовността на банките за внедряването на Регламент (ЕС) 2022/2554 (*Digital Operational Resilience Act, DORA*).

През 2022 г. бяха извършени една пълна надзорна ИТ проверка и хоризонтална надзорна проверка във всички поднадзорни институции на тема „Възлагане на дейности на външни изпълнители с фокус върху управлението на изнесени ИТ дейности“, като за всяка банка беше съставена индивидуална обща оценка за представянето ѝ при управлението на изнесените дейности и бе направен анализ на областите за подобрение и риска от концентрираност.

Звеното за координация на процеса по докладване на кибер инциденти от поднадзорните институции осигури необходимото за обработването им и докладването към ЕЦБ, като ежедневно се извършваше наблюдение на нивото на кибер заплахите и се следяха кибер инцидентите в кредитните институции.

Дейност по издаване на лицензи, разрешения и одобрения

През 2022 г. не са издавани лицензи на нови кредитни институции за извършване на банкова дейност на територията на Република България и не са откривани производства за лицензиране⁶⁹.

През отчетния период не са постъпили заявления за придобиване на квалифицирани дялови участия от капитала на кредитни институции по реда на чл. 28 от ЗКИ. През 2022 г. приключи една процедура по чл. 28 от ЗКИ, като в изпълнение на инструкция на ЕЦБ УС на БНБ даде предварително одобрение за прякото придобиване от „Кей Би Си Банк НВ“, Белгия, на акциите от капитала на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД, в резултат на

⁶⁸ Внедряване на рамката за регулаторна отчетност (*EBA Reporting Framework*) версия 3.2.

⁶⁹ С Решение (ЕС) 2020/1015 на ЕЦБ от 24 юни 2020 г. за установяване на тясно сътрудничество между Българската народна банка и Европейската централна банка (ЕЦБ/2020/30) между БНБ и ЕЦБ е установен механизъм на тясно сътрудничество, като считано от 1 октомври 2020 г., на основание чл. 4, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) № 1024/2013 компетентният орган за лицензиране на кредитни институции е ЕЦБ, при спазване на специфични правила, отразяващи ролята на националния компетентен орган.

което „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД стана гъщерно дружество на „Кей Би Си Банк“ НВ в България⁷⁰.

През юни 2022 г. с решение на УС на БНБ беше издадено разрешение на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД да промени наименованието си на „Кей Би Си Банк България“ ЕАД по реда на чл. 29 от ЗКИ.

През 2022 г. постъпи искане за вливане на „Кей Би Си Банк България“ ЕАД в „Обединена българска банка“ АД. В рамките на годината постъпи и искане за вливане в значима институция на нейна гъщерна финансова институция.

През февруари 2022 г. беше издадено решение по чл. 35а, ал. 6 от ЗКИ за освобождаване на финансов холдинг майка от гържава членка по подаденото заявление през юни 2021 г. През 2022 г. постъпи едно заявление по чл. 35а, ал. 1 от ЗКИ за издаване на одобрение на финансов холдинг майка със смесена дейност от гържава членка и четири заявления от финансови холдинги майки от гържава членка за освобождаване от задължението за получаване на одобрение по чл. 35а, ал. 1 от ЗКИ.

През 2022 г. с решения на УС на БНБ са издадени разрешения във връзка със собствения капитал, както следва:

- на две банки да включат годишната си печалба от 2021 г. в базовия собствен капитал от първи ред (*CET1*);

- на три банки, едната от които е значима банка, да включат междинните си печалби в базовия собствен капитал от първи ред (*CET1*);

- на значима банка за намаляване на собствения капитал чрез изплащане на капиталови инструменти при условията на частична замяна;

- на банка за упражняване, в зависимост от случая, на кол опция, опция за изкупуване или изплащане на капиталови инструменти при условията на замяна;

- на две банки, едната от които е значима банка, за включване на емисия облигации в допълнителния капитал от първи ред (*AT1*);

- на една банка за включване на сумата, привлечена под формата на подчинен срочен заем, в капитала от втори ред (*T2*).

През 2022 г. с решения на УС на БНБ са издадени одобрения по чл. 71, ал. 5 от ЗКИ за изменения в уставите на шест банки, две от които значими институции.

През 2022 г., след извършена оценка за надеждност и пригодност, с решения на УС на БНБ бяха издадени 24 одобрения за заемане на позиции в управителните и надзорни органи на банки⁷¹ (9 по отношение на по-малко значими институции и 15 по отношение на значими институции след инструкция на ЕЦБ) и 12 одобрения във връзка с оценка на пригодността на лица, заемащи ключови позиции в банки (8 по отношение на по-малко значими институции и 4 – на значими институции след инструкция на ЕЦБ)⁷².

През отчетния период е получено уведомление от надзорния орган на финансовите пазари на Федерална Република Германия *VaFin* за промяна в

⁷⁰ След установяване на тясното сътрудничество между БНБ и ЕЦБ, на основание чл. 4, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) № 1024/2013 ЕЦБ разполага с изключителната компетентност да оценява и приема решения относно придобиването и увеличаването на квалитицирани дялови участия във всички кредитни институции, обхванати от Единния надзорен механизъм, независимо дали те са значими или по-малко значими и съответно са под прекия надзор на БНБ или на ЕЦБ като национален компетентен орган. ЕЦБ оценява заявленията за придобиване в сътрудничество с националните надзорни органи.

⁷¹ Информация за издадените на основание чл. 11, ал. 1 и 3 от ЗКИ одобрения е достъпна на страницата на БНБ в интернет.

⁷² След установяване на тясното сътрудничество между БНБ и ЕЦБ, на основание чл. 4, параграф 1, буква „г“ от Регламент (ЕС) № 1024/2013 ЕЦБ разполага с изключителната компетентност да оценява и приема решения относно пригодността на членовете на ръководните органи и лицата, заемащи ключови позиции в значимите банки. ЕЦБ оценява съответните лица в сътрудничество с националните надзорни органи.

представителството и управлението на установения клон на „Варенголд Банк“ АГ в Република България.

През 2022 г. БНБ е уведомила централните банки на Република Румъния и Република Кипър за промени в структурата, представителството и управлението на установените клонове, съответно на „ТИ БИ АЙ Банк“ ЕАД и на „Централна кооперативна банка“ АД.

През годината беше изпратено уведомление до надзорния орган на приемаща държава членка (Република Словения) за пряко предоставяне на услуги на тяхна територия от една кредитна институция, лицензирана в Република България.

През 2022 г. 35 нови кредитни институции от държави членки се възползваха от правото си пряко да предоставят услуги по реда на взаимното признаване на единния европейски паспорт чрез изпратени нотификации в БНБ от надзорните органи, издали лицензите им за банкова дейност, относно намерението на тези институции да предоставят директно банкови услуги в Република България. С тях броят на получените в БНБ първоначални нотификации за свободно предоставяне на услуги в страната е 338.

Вследствие на установения механизъм на тясно сътрудничество между ЕЦБ и БНБ⁷³ бяха проведени процедури по отправени конкретни указания (инструкции) от ЕЦБ, в резултат на които УС на БНБ прие национални решения, както следва:

- едно национално решение за предварително одобрение за прякото придобиване на акции от капитала на значима институция;
- 4 национални решения за предоставяне на разрешения относно вътрешни модели за изчисляване на капиталовите изисквания за кредитен риск – за две значими институции;
- 19 национални решения за издаване на одобрения за заемане на позиции в управителните и надзорни органи и за заемане на ключови позиции в петте значими институции;
- 2 национални решения по отношение на значима банка за включване на междинни печалби в базовия собствен капитал от първи ред (СЕТ1);
- едно национално решение за намаляване на собствения капитал на значима банка чрез изплащане на капиталови инструменти при условията на частична замяна;
- едно национално решение за включване на емисия облигации в допълнителния капитал от първи ред (АТ1);
- 2 национални решения за издаване на одобрения за изменения в устав – на две значими институции;
- едно национално решение за предоставяне на разрешение за вливане на банка в друга кредитна институция – на една значима институция;
- едно национално решение за предоставяне на разрешение за вливане в банка на нейна дъщерна финансова институция – на една значима институция;
- 13 национални решения за фактуриране на дължимите към ЕЦБ годишни надзорни такси за периода на таксуване 2021 г. за поднадзорните лица и поднадзорните групи, установени в България – на 12 по-малко значими банки и една значима институция;
- 5 национални решения за определяне на пруденциалните изисквания за 2022 г. въз основа на годишния процес по надзорен преглед и оценка (ПНПО) – за пет значими институции;

⁷³ С Решение (ЕС) 2020/1015 на ЕЦБ, в сила от 27 юли 2020 г.

– едно национално решение за продължаване на класифицирането на значима институция като значимо поднадзорно лице въз основа на промяна във фактите, а именно промяна на наименованието и промяна на значимата поднадзорна група;

– едно национално решение, изискващо периодична допълнителна надзорна информация (събиране на данни за споразумения по възлагане на дейности на външни изпълнители) – за една значима институция.

Въз основа на отправени конкретни указания (инструкции) от ЕЦБ бяха издадени и 2 заповеди на подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, за провеждане на надзорна инспекция в 2 значими институции.

През 2022 г. в управление „Банков надзор“ бяха регистрирани и разгледани 157 жалби от клиенти на банки по конкретни казуси.

Дейности по изменение и допълване на съществуващата регулаторна рамка на национално ниво

През отчетния период с приемането на Закона за покритите облигации (ЗПО) се въведоха изискванията на Директива (ЕС) 2019/2162 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно емитирането на покрити облигации и публичния надзор върху тях и за изменение на директиви 2009/65/ЕО и 2014/59/ЕС (Директивата). През юни 2022 г. УС на БНБ прие Наредба № 42 за реда и условията за издаване на покрити облигации, в сила от 8 юли 2022 г. С приемането ѝ завърши работата по създаване на цялостна правна рамка за издаване на покрити облигации от банки в страната в съответствие с Директивата. С наредбата се определят изискванията към изчисляване на размера на задълженията по покритите облигации и на активите от покритието; периодични стрес тестове на активите от покритието; документите, необходими във връзка с избор на наблюдател на покритието, както и застраховка на наблюдателя на покритието.

Дейност по приложение на регулаторната рамка

В съответствие с Решение на ЕБО от 18 февруари 2021 г. относно изискваната информация за наблюдение на Базелските надзорни стандарти (EBA/DC/2021/373) БНБ извърши упражнение по събиране и изпращане на информация на ЕБО, отнасяща се за извадка от кредитни институции, определена съгласно чл. 4 на Решението. В извадката попаднаха три български банки, като упражнението за наблюдение бе с референтна дата 31 декември 2021 г. През 2022 г. управление „Банков надзор“, в ролята на медиатор между ЕБО и определените банки, взе участие по време на всички етапи на упражнението. След преглед на качеството на подадените от банките данни ЕБО включи и трите банки в обобщените резултати, публикувани на 30 септември 2022 г. на интернет страница си.

По линия на Подгрупата за собствени средства (*Subgroup on Own Funds*) към ЕБО беше представен инструмент на приемливите задължения, емитиран от българска банка, който беше оценен като отговарящ на изискванията.

VII. Дейност на БНБ като орган за реструктуриране на кредитни институции

По силата на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП) Българската народна банка е орган за реструктуриране на кредитните институции и другите юридически лица, които подлежат на надзор или консолидиран надзор от страна на централната банка. След установяването на тясно сътрудничество с ЕЦБ (считано от 1 октомври 2020 г.) функцията на орган за реструктуриране се осъществява от БНБ в рамките на Единния механизъм за реструктуриране (ЕМП) при съобразяване с прякото приложение в Република България на Регламент (ЕС) № 806/2014⁷⁴. В резултат на присъединяването към ЕМП правомощията по реструктуриране се упражняват в тясно сътрудничество между Единния съвет за реструктуриране (ЕСП) и БНБ като национален орган за реструктуриране. Кредитните институции и групите, установени в Република България, по отношение на които се разпростират надзорните правомощия на ЕЦБ, се включват в обхвата на преките правомощия на ЕСП.⁷⁵ По отношение на тези кредитни институции ЕСП упражнява функциите на орган за реструктуриране и взема решения в тази връзка по всички аспекти на реструктурирането. В качеството на национален орган за реструктуриране БНБ участва и е представена във вътрешни екипи по реструктуриране⁷⁶ (ВЕП), които се организират от ЕСП за всяка институция, съответно група, попадаща в обхвата на преките правомощия на ЕСП, и изпълняват задачи по подготовката на плановете за реструктуриране и решенията във връзка с реструктурирането. В тези случаи ЕСП замества БНБ и при осъществяване на сътрудничеството с органите за реструктуриране на неучастващите държави членки, включително в колегиите за реструктуриране и в европейските колегии за реструктуриране, които се създават по реда на Директива 2014/59/ЕС⁷⁷. По отношение на кредитните институции, съответно групи, за които ЕСП е орган за реструктуриране, БНБ участва в колегиите за реструктуриране като наблюдател.

Като част от ЕМП Българската народна банка е представена в управленските органи на ЕСП във формат на Пленарна сесия⁷⁸ и разширена Изпълнителна сесия⁷⁹ от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“.

⁷⁴ Регламент (ЕС) № 806/2014 на Съвета от 15 юли 2014 г. за установяване на еднообразни правила и еднообразна процедура за реструктурирането на кредитни институции и някои инвестиционни посредници в рамките на Единния механизъм за реструктуриране и Единния фонд за реструктуриране и за изменение на Регламент (ЕС) № 1093/2010.

⁷⁵ Към 30 юни 2022 г. това са пет кредитни институции, а именно „Банка ДСК“ АД, „Юробанк България“ АД, „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД, „УниКредит Булбанк“ АД и „Обединена българска банка“ АД.

⁷⁶ Съставени са от представители на ЕСП и на националните органи за реструктуриране и са създадени на основание чл. 83, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 806/2014.

⁷⁷ Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета.

⁷⁸ Включва постоянните членове на ЕСП и представителите на всички национални органи за реструктуриране в рамките на ЕМП.

⁷⁹ В състава на разширената Изпълнителна сесия се включват постоянните членове на ЕСП и представителите на националните органи за реструктуриране, в чиято юрисдикция са субектите, по отношение на които се разглеждат въпроси и се вземат решения.

В качеството си на орган за реструктуриране БНБ отговаря изцяло за администрирането и управлението на Фонда за реструктуриране на банки (ФПБ, Фонда).

През 2022 г. дейността на БНБ като орган за реструктуриране и национален орган за реструктуриране беше насочена главно към организацията и осъществяването на процесите по подготовка, преглед и актуализиране на плановете за реструктуриране на кредитните институции, както и към наблюдението върху изпълнението на междинните целеви нива на минималните изисквания за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ), определени за кредитните институции. БНБ упражни и правомощието си по издаване на подзаконовни нормативни актове, които надграждат правния режим на реструктурирането на кредитни институции. На основание чл. 52а, ал. 4 и чл. 101, ал. 7 от ЗВПКИИП, съответно чл. 55а от ЗВПКИИП, през 2022 г. бяха издадени наредби относно определянето и изплащането на максимална дневна сума при спиране на изпълнението на задължения по отговарящи на условията влогове⁸⁰ и относно условията и реда за избор на оценители за целите на реструктурирането.⁸¹ През 2022 г. също така влязоха в сила промени в ЗВПКИИП (ДВ, бр. 25 от 29 март 2022 г., в сила от 29 март 2022 г.), свързани с изискванията на Регламент (ЕС) 2019/2033⁸² и касаещи единствено инвестиционните посредници. Към края на 2022 г. тези изменения и допълнения в ЗВПКИИП нямат отражение върху функцията на БНБ като орган за реструктуриране и национален орган за реструктуриране на кредитни институции.

През 2022 г. продължиха дейностите по подготовка и актуализиране⁸³ на плановете за реструктуриране на кредитните институции, попадащи в обхвата на преките правомощия на БНБ.⁸⁴ През април 2022 г. УС на БНБ прие плановете за реструктуриране и определи МИСКПЗ на три кредитни институции – две, които не са част от група, подлежаща на надзор на консолидирана основа, и една кредитна институция, подлежаща на надзор на консолидирана основа. Същевременно започна процесът по ежегоден преглед и актуализация на приетите в края на 2021 г. плановете за реструктуриране на девет кредитни институции. Като част от процеса по планиране на реструктурирането и с оглед на оценката на възможността за реструктуриране и прилагане на предпочитаната стратегия за реструктуриране бе разгледана степенята на изпълнение на определените от страна на БНБ работни приоритети през 2022 г.

БНБ продължи да извършва наблюдение и контрол на изпълнението от страна на кредитните институции на МИСКПЗ. С оглед повишаване на информираността на кредитните институции относно условията за приемливост на инструментите, с които може да се изпълняват МИСКПЗ, в края на 2022 г. Банката проведе работна среща със заявилите интерес

⁸⁰ Наредба № 43 от 28 юли 2022 г. за реда и условията за определяне и изплащане на максимална дневна сума при спиране на изпълнението на задължения по отговарящи на условията влогове (Обн., ДВ., бр. 65 от 12 август 2022 г.).

⁸¹ Наредба № 44 от 28 юли 2022 г. за условията и реда за избор на независими оценители по чл. 55а от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (Обн., ДВ., бр. 65 от 12 август 2022 г.).

⁸² Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 575/2013, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 806/2014.

⁸³ Плановете за реструктуриране се преразглеждат и актуализират поне веднъж годишно или след всяка съществена промяна в правната форма, структурата на управление, организационната структура, дейността или финансовото състояние на институцията или групата, която би могла да има съществени последици върху ефективността на плана или налага неговото преразглеждане.

⁸⁴ В контекста на разпределението на функциите и правомощията между БНБ и ЕСПП Българската народна банка отговаря за планиране на реструктурирането на тринайсет кредитни институции, лицензирани в Република България.

кредитни институции, лицензирани в Република България. Сред основните обсъдени теми бяха актуалната нормативна рамка на МИСКПЗ, процедурите и процесите по определяне, наблюдение и контрол върху изпълнението на МИСКПЗ и условията за приемливост на инструментите за целите на неговото изпълнение.

В качеството на орган за реструктуриране на кредитна институция, която е част от трансгранична група от ЕС, БНБ участва като член в колегията за реструктуриране, създадена от органа за реструктуриране на ниво група. През 2022 г., спазвайки националната и европейската правна рамка, БНБ пристъпи към преглед и актуализиране на индивидуалния план за реструктуриране на лицензирана в Република България дъщерна кредитна институция – част от групата⁸⁵, поради липса на постигнато съвместно решение по плана за реструктуриране на групата за 2021 г. в колегията за реструктуриране.

В хода на прегледа и актуализирането на плановете за реструктуриране на петте кредитни институции, които попадат в обхвата на преките правомощия на ЕСП, през 2022 г. УС на БНБ прие позиции във връзка с гласуване на решения на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП за окончателно одобряване на съвместни решения по плановете за реструктуриране за 2021 г. на четири трансгранични групи с дъщерни банки, лицензирани в Република България, и относно определяне на МИСКПЗ на субектите за реструктуриране и на дъщерните им банки в обхвата на правомощията на ЕСП.⁸⁶

БНБ подкрепи проектите на решения на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП за една трансгранична група с дъщерна банка в България. От страна на БНБ не бяха подкрепени проектите на решения на ЕСП по отношение на плана за реструктуриране и оценката на възможността за реструктуриране за 2021 г. и относно определянето на МИСКПЗ на три от групите в преките правомощия на ЕСП. БНБ изрази мотивирано несъгласие с плана за реструктуриране и с оценката на възможността за реструктуриране на тези групи в частта относно подхода за определяне на МИСКПЗ на индивидуална основа за дъщерните банки, лицензирани в Република България. Позициите на БНБ като национален орган за реструктуриране бяха изразени в рамките на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“, като представител на БНБ. Поради липсата на консенсус и съгласно приложимата правна рамка, проектите на решения на ЕСП, които не бяха подкрепени от БНБ, бяха приети от Изпълнителна сесия в състав от постоянните членове на ЕСП.

Плановете за реструктуриране за 2021 г. и на четирите групи, част от които са кредитни институции, установени в България, и по тях са постигнати съвместни решения в рамките на колегията за реструктуриране, включват оценка на възможността за реструктуриране на съответната група, предпочитани стратегия и инструмент за реструктуриране, оценка на значимите предприятия и анализ на техния бизнес модел, критични функции, както и оценка относно наличието на условията за осигуряване на финансова и оперативна непрекъсваемост при реструктуриране. И четирите дъщерни банки, лицензирани в Република България, които са част от съответните банковни групи, са определени като значими и са идентифицирани изпълняваните от тях критични функции. Една от

⁸⁵ На основание чл. 21, ал. 3 от ЗВПКИИП и чл. 9 от Регламент (ЕС) № 806/2014.

⁸⁶ Съгласно чл. 54, параграф 2, букви „а“ и „в“ от Регламент (ЕС) № 806/2014 на своя изпълнителна сесия ЕСП подготвя, оценява и одобрява плановете за реструктуриране и определя МИСКПЗ на субектите и групите, попадащи в обхвата на неговите правомощия. Решенията на изпълнителната сесия на ЕСП във формат на разширена Изпълнителна сесия се вземат чрез консенсус, а при невъзможност за постигане на консенсус – посредством гласуване с обикновено мнозинство от гласовете на постоянните членове на ЕСП.

дъщерните банки е определена като субект за реструктуриране⁸⁷ в плана за реструктуриране на групата и ѝ е определено МИСКПЗ на консолидирана основа. За трите дъщерни банки, които не са субекти за реструктуриране, съгласно стратегията, предвидена в плановете за реструктуриране на съответната група, е определено МИСКПЗ на индивидуална основа.

Съобразно установения от ЕСП график, в рамките на започналия процес по преглед, актуализация и приемане на плановете за реструктуриране за 2022 г., през четвъртото тримесечие на годината УС на БНБ прие позиции във връзка с гласуване на проекти на решения на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП за предварително одобрение на плановете за реструктуриране за две трансгранични групи с дъщерни банки, лицензирани в Република България, за целите на последващото предоставяне и разглеждане на документите в рамките на съответните колегии за реструктуриране. БНБ прие също така и позиция относно одобрение на план за реструктуриране и определяне на МИСКПЗ за една трансгранична група с дъщерна банка, лицензирана в Република България, за която няма организирана колегия за реструктуриране, предвид липсата на присъствие на групата в държава членка извън ЕМП. И при трите трансгранични групи БНБ изрази мотивирано несъгласие с проектите на решения на ЕСП във връзка с подхода за определяне на МИСКПЗ на индивидуална основа за дъщерните банки, лицензирани в Република България. Позициите бяха изразени в рамките на разширената Изпълнителна сесия на ЕСП чрез подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“. Поради липсата на консенсус в тези три случая проектите на решения на ЕСП бяха приети във формат Изпълнителна сесия в състав от постоянните членове на ЕСП.

По линия на функцията по управление на ФПБ в началото на април 2022 г. УС на БНБ прие Годишния финансов отчет на ФПБ за 2021 г., включващ отчет за дейността⁸⁸ и всички компоненти на финансовия отчет на Фонда към 31 декември 2021 г. Одитираният отчет бе обнародван в законоустановения срок в „Държавен вестник“, бр. 31 от 19 април 2022 г. Годишният отчет на ФПБ за 2021 г., представящ неговото финансово състояние, паричните потоци и финансовия резултат, придружен от доклад на независимия одитор, е публикуван и на интернет страницата на БНБ в съответната рубрика.

За целите на текущото управление на средствата на ФПБ през януари 2022 г. УС на БНБ определи допустимите класове активи и инвестиционни ограничения за пазарен и кредитен риск във връзка с възможността средствата на ФПБ да бъдат инвестирани посредством структурирана индексна сметка (СИС) при БНБ. През 2022 г. УС на БНБ прие решения⁸⁹ за запазване на прилаганата инвестиционна стратегия по отношение на средствата на ФПБ и те продължиха да бъдат държани по текущи сметки при БНБ, като спрямо тях се прилагат „Общи условия на Българската народна банка за обслужване на сметки на банки, бюджетни организации и други клиенти“. При приемане на съответните решения за инвестиране на средствата на ФПБ Управителният съвет разгледа и взе предвид очакваните доходност и риск в случай на избор на СИС, както и пазарната конюнктура към текущия момент.

⁸⁷ По смисъла на дефиницията в § 1, т. 71а от Допълнителните разпоредби на ЗВПКИИП.

⁸⁸ Обхванати са дейностите по изпълнение на функциите и задачите на БНБ във връзка с управлението на ФПБ.

⁸⁹ Съгласно чл. 6, ал. 3 от „Вътрешни правила за управление на средствата на Фонда за реструктуриране на банки“, приети с Решение № 446 от 17 декември 2020 г. на Управителния съвет на БНБ, решения относно избора на финансови инструменти, в които да се инвестират средствата на всеки от подфондовете на ФПБ, се вземат на тримесечна база от УС на БНБ по предложение на подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“.

В съответствие с разпределението на правомощията между ЕСП и БНБ функцията по определяне и събиране на вноските на клонове на кредитни институции от трети държави за целите на финансиране на реструктурирането се осъществява изцяло от БНБ, а средствата постъпват в отделен подфонд на ФПБ по чл. 134, ал. 1, т. 1 от ЗВПКИИП. През април 2022 г. УС на БНБ определи годишни вноски на клоновете на кредитни институции от трети държави във ФПБ за 2022 г. в общ размер на 97.9 хил. лв. Средствата постъпиха по сметката на съответния подфонд в рамките на срока по чл. 139, ал. 5 от ЗВПКИИП (трийсет дни, считано от датата на уведомяването). Към 31 декември 2022 г. средствата, набрани в подфонда, предназначени за финансиране на реструктурирането на клонове на кредитни институции от трети държави, възлизат на 780 хил. лв.

Вноските на кредитните институции, лицензирани в Република България, за целите на финансиране на реструктурирането се дължат към Единния фонд за реструктуриране (ЕФП) и се определят от ЕСП. Като национален орган за реструктуриране БНБ отговаря за уведомяването на кредитните институции за определените им от ЕСП предварителни годишни вноски, тяхното набиране и прехвърлянето им към ЕФП. За целта се ползва отделен целеви подфонд на ФПБ по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП. През април 2022 г. ЕСП определи вноските за 2022 г., които да бъдат набрани от кредитните институции, лицензирани в Република България, и прехвърлени от БНБ към ЕФП, в общ размер на 17 569 хил. евро, или 34 362 хил. лв.⁹⁰ С оглед на наличните средства в целевия подфонд на ФПБ и на възможността за използването им, предвидена в § 56, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на ЗВПКИИП⁹¹, Управителният съвет на БНБ взе решение дължимите от кредитните институции вноски в ЕФП за 2022 г. да бъдат приспаднати от наличните средства в целевия подфонд. Кредитните институции бяха уведомени за определените им от ЕСП вноски в ЕФП за 2022 г. и за решението на УС на БНБ тези вноски да бъдат приспаднати от наличните средства в подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП. След получаване на уведомяването една кредитна институция избра да се възползва от предоставената от ЕСП възможност 15% от дължимата вноска да бъде изпълнена чрез поемане на неотменим ангажимент за плащане при условията на споразумение, сключено с ЕСП.⁹² На 28 юни 2022 г., след получаване на уведомяване за плащане от ЕСП, Българската народна банка извърши съответните плащания⁹³, като намали средствата, които да бъдат приспаднати от подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП с оглед на осигурените от съответната кредитна институция средства за обезпечаване на поетия към ЕСП неотменим ангажимент за плащане.

⁹⁰ При използване на фиксиран курс на лева спрямо еврото от 1.95583 лв.

⁹¹ „След съответно уведомяване от Единния съвет за реструктуриране за първоначална вноска органът за реструктуриране по чл. 2, ал. 1 нарежда прехвърляне към Единния фонд за реструктуриране на сума от подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 в съответствие с чл. 8 от Споразумението относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране. След прехвърляне на средствата останалите набрани в подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 средства, в случай че има такива, се приспадат от задълженията на институциите за бъдещи вноски в Единния фонд за реструктуриране по решение на органа за реструктуриране до тяхното изчерпване.“

⁹² Неотменимият ангажимент за плащане се обезпечава изцяло с парични средства от страна на кредитната институция. В ЗВПКИИП не е предвидена възможност наличните средства в съответния целеви подфонд да бъдат използвани за осигуряване на обезпечение по неотменими ангажименти.

⁹³ С два отделни превода към ЕСП са прехвърлени средствата, представляващи: 1) частта от вноските на кредитните институции, лицензирани в Република България, в ЕФП за 2022 г., и 2) обезпечение по поет от кредитна институция, лицензирана в Република България, неотменим ангажимент за плащане.

Към 31 декември 2022 г. средствата в целевия подфонд на ФПБ, предназначени за набиране и прехвърляне на вноски на кредитните институции в ЕФП, възлизат на 472 209 хил. лв.

Във връзка с Решение на ЕСП⁹⁴, в началото на ноември 2022 г. БНБ изпрати уведомително писмо до кредитните институции, лицензирани в Република България, с което ги информира за започналата процедура по определяне на индивидуалните предварителни вноски в ЕФП за 2023 г.

⁹⁴ Решение за определяне на формата, начина на представяне на данните, изискванията за допълнително потвърждение и насоките към институциите, подаващи отчетната информация, необходима за изчисляването на предварителните вноски в ЕФП за 2023 г.

VIII. Участие в ЕСЦБ и в дейността на институциите и органите на ЕС

Дейността на органите и институциите на ЕС през 2022 г. беше насочена към предприемане на мерки за устойчиво възстановяване на държавите – членки на ЕС, от кризата, породена от пандемията от COVID-19, както и за справяне с последиците от инвазията на Русия в Украйна, включително последиците за енергийната сигурност на държавите членки.

В Съвета на ЕС продължи работата по укрепване на Икономическия и паричен съюз и по изграждане на елементите на регулаторната рамка за завършване на банковия съюз. В областта на финансовите услуги продължи обсъждането на мерките за актуализация и допълване на пруденциалната рамка за кредитните институции, целящи намаляване на рисковете в банковия сектор и повишаване на способността на институциите да финансират икономиката. Представители на БНБ участваха в дискусиите по изменението на регулаторната рамка на ЕС в областта на банковия сектор и допринесоха за изготвянето и съгласуването на националните позиции по законодателните предложения.

Европейска система на централните банки

Управителят на БНБ е член на Генералния съвет на ЕЦБ, включващ председателя и заместник-председателя на ЕЦБ, както и управителите на националните централни банки на всички държави – членки на ЕС. През 2022 г. бяха проведени пет заседания на Генералния съвет на ЕЦБ, на които бяха обсъдени въпроси, свързани с икономическото развитие и състоянието на финансовия сектор в ЕС, и доклад за спазване от централните банки на забраната за парично финансиране. Генералният съвет на ЕЦБ одобри Доклада на ЕЦБ за конвергенцията от 2022 г., съдържащ оценка за степента на икономическо сближаване на държавите членки, които не са приели еврото, и съответствието на тяхното законодателство с изискванията на Договорите.

Представители на БНБ участват в работата на 15 комитета към ЕСЦБ⁹⁵ и в 55 работни групи към тях, както и в Конференцията на ръководителите на администрацията. Чрез представителите си в органите, комитетите и работните групи на ЕСЦБ Банката допринася за изготвянето на правни актове на ЕЦБ в областта на паричната и банковата политика, на платежните и сетълмент системи, на статистическата отчетност и в изследователската дейност, както и при обсъждането на други въпроси от сферата на компетентност на централните банки. БНБ участва в процеса на съгласуване на становища на ЕЦБ във връзка с провежданите от държавите – членки на ЕС, писмени консултации по всеки проект на нормативен акт, както и по предложения за законодателни актове на ЕС.

През отчетния период България проведе писмени консултации с ЕЦБ относно проектите на Закон за покритите облигации, Закон за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа и Закон за

⁹⁵ Комитет за счетоводство и парични приходи (AMICO), Комитет за финансова стабилност (FSC), Комитет по банкнотите (BANCO), Комитет за комуникации на Евросистемата/ЕСЦБ (ECCO), Комитет за информационни технологии (ITC), Комитет на вътрешните одитори (IAC), Комитет за международни отношения (IRC), Правен комитет (LEGCO), Комитет за пазарни операции (MOC), Комитет по парична политика (MPC), Комитет за пазарна инфраструктура и плащания (MIPC), Комитет по статистика (STC), Комитет за организационно развитие (ODC), Комитет по контролинг (COMCO) и Комитет за човешките ресурси (Human Resources Committee).

изменение и допълнение на Закона за БНБ и на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. БНБ участва в процеса по съгласуване на становищата на ЕЦБ по тях.

Европейски съвет за системен риск, Европейски банков орган, надзорни колегии

Управителят и подуправител на БНБ са членове на Генералния съвет на ЕССР. Обсъжданията по време на проведените през първата половина на 2022 г. две заседания на Генералния съвет бяха фокусирани върху последиците от инвазията на Русия в Украйна за финансовата стабилност. Членовете на Генералния съвет се обединиха около мнението, че инвазията на Русия в Украйна е оказала ограничено пряко въздействие върху банковия сектор на държавите – членки на ЕС, което отразява ниските преки експозиции на европейските банки към Русия, стабилните капиталови позиции и възстановяването на рентабилността им до нивата отпреди пандемията. В същото време бе изтъкната необходимостта практиките на банките за заделяне на провизии да отразяват по подходящ начин повишения кредитен риск, произтичащ от преките и косвените ефекти от руската инвазия в Украйна. Акцентирано бе и върху несигурността по отношение на перспективите за рентабилността на банковия сектор, като беше посочено, че положителното въздействие на повишаващите се номинални лихвени проценти върху нетния доход от лихви може да бъде неутрализирано от по-слабото търсене на кредити, както и от ниския лихвен доход по портфейлите от ипотечни кредити с фиксирани на ниски нива лихвени проценти.

Генералният съвет обсъди бъдещето на макропруденциалната рамка за банките и приоритетите за нейното усъвършенстване в краткосрочен план, както и тези, които да гарантират, че тя ще бъде пригодна за следващото десетилетие. В хода на дискусиите членовете на Генералния съвет очертаха следните характеристики, на които да отговаря макропруденциалната политика в банковия сектор: да бъде проактивна и да насърчава устойчивостта преди материализирането на системни рискове; да бъде гъвкава, за да отговаря на структурните промени във финансовата система, както и на киберрисковете и рисковете, свързани с промените в климата; да бъде част от цялостна рамка, която насърчава последователен подход към регулирането на всички дейности във финансовата система и да улеснява сътрудничеството между органите на всички нива. За постигане на тези цели бяха предложени мерки, насочени към разширяване на макропруденциалния инструментариум, прилагането на инструменти за справяне с рискове, свързани с климатични промени, и киберрискове, както и мерки за подобряване на сътрудничеството.

Членовете на Генералния съвет отчетоха, че потенциалните рискове за финансовата стабилност, произтичащи от криптоактивите и децентрализираните финанси, изглеждат ограничени, но е възможно да се материализират внезапни системни рискове в бъдеще, в случай че тенденциите за бърз растеж на пазара за криптоактиви и децентрализирани финанси продължат. Беше изразено съгласие, че усилията трябва да бъдат съсредоточени върху следните приоритети: разглеждане на необходимостта от допълнителни регулаторни мерки и определяне на последващите стъпки за справяне с потенциална заплаха за финансовата стабилност, както и изготвяне на предложение, което да гарантира разработването на европейски и глобален регулаторен стандарт; установяване на системните последици за ЕС от пазара на криптоактиви и редовно наблюдение на експозициите на

финансовите пазари към криптоактивите и децентрализираното финансиране. Прегледът на рисковете, които биха могли да засегнат стабилността на финансовата система продължи да бъде във фокуса на обсъжданията на Генералния съвет и на проведените през септември и декември 2022 г. заседания, като беше отбелязано, че тези рискове са се повишили. В отговор на нарасналите рискове за финансовата стабилност, породени от влошаването на макроикономическите перспективи, и влиянието, което това оказва върху качеството на активите и перспективите за рентабилност на кредитните институции, на заседанието през септември 2022 г. Генералният съвет издаде общо предупреждение относно уязвимостите на финансовата система на ЕС. В него Генералният съвет призовава надзорните органи на ЕС и националните надзорни органи в банковия и небанковия финансов сектор, институциите от частния сектор и пазарните участници да продължат да се подготвят за реализирането на сценарии за риск от събития с малка вероятност и да предприемат мерки, насочени към запазването или повишаването на устойчивостта на европейския финансов сектор, така че финансовата система да може да продължи да подкрепя реалната икономика, ако възникнат или се материализират рискове за финансовата стабилност.

Генералният съвет обсъди и изготвения от ЕССР анализ на уязвимостите в сектора на търговските недвижими имоти в Европейското икономическо пространство предвид важността за финансовата стабилност и влиянието върху финансовата система и реалната икономика, което биха оказали неблагоприятни тенденции в този сектор. С оглед преодоляването на установените уязвимости през декември 2022 г. Генералният съвет издаде препоръка, в която призовава ЕС и националните органи да подобрят наблюдението на системните рискове в този сектор, което е от ключово значение за навременното им установяване и за оценката на възможните политики за справяне с тях. Въз основа на констатациите от извършеното наблюдение ЕС и националните органи следва да предприемат мерки, които да осигурят използването на стабилни практики за финансиране на сектора и устойчивост на финансовите институции. От своя страна ЕК трябва да извърши оценка на настоящата макропруденциална рамка, която да гарантира, че финансовите институции прилагат последователни правила за справяне с рисковете, произтичащи от експозициите им към търговски недвижими имоти, като отчитат техните специфики.

През отчетния период представителите на БНБ в постоянните комитети и работни групи към ЕК и ЕБО участваха в дискусиите и в изработването на оценка за ключовите рискове и приоритети в надзорния процес за периода 2023–2025 г., както и в процесите на взаимодействие с регулаторните органи от трети държави и сближаването на националните практики по въвеждане и прилагане на пруденциалната и надзорната рамка на ЕС.

Съвет по икономически и финансови въпроси (Екофин) и Икономически и финансов комитет

През 2022 г. бяха проведени две неформални заседания на Съвета на ЕС по икономически и финансови въпроси, в които взеха участие министрите на финансите или икономиката и управителите на централните банки на държавите – членки на ЕС. В заседанията участва управителят на БНБ. На проведеното през февруари 2022 г. неформално заседание на Съвета на ЕС по икономически и финансови въпроси бяха дискутирани начините за постигане на оптималния баланс между паричната, фискалната и структурната политика, излизайки от кризата, породена от COVID-19, който да осигури

дългосрочен икономически растеж. Бяха обсъдени подходите за допълнително укрепване на финансовия сектор в ЕС, така че той да разполага с необходимия потенциал за финансиране на двойния цифров и зелен преход (едновременния преход към екологична и цифрова икономика) и за по-добро обслужване на реалната икономика като цяло. Министрите и управителите обсъдиха потенциала за развитие и задълбочаване на европейските капиталови пазари с цел подпомагане на икономиката, намаляване на натиска върху банките и създаване на по-дългосрочни доходи за европейските домакинства.

Акцент в дискусиите по време на проведеното през септември второ неформално заседание на Съвета на ЕС по икономически и финансови въпроси бяха икономическите и финансови последици от войната в Украйна и начините за справяне с тях с оглед гарантиране на устойчив растеж и финансова стабилност в ЕС. Обсъдени бяха мерките, насочени към смекчаване на въздействието на енергийната криза, и необходимостта от оценка на тяхната ефективност с цел споделяне на добри практики и формулиране на бъдещи политики. Участниците в заседанието разгледаха възможностите за овладяване на темпа на нарастване на цените на енергоизточниците, които биха довели до запазване на растежа и социалното сближаване, както и начините, по които те могат да бъдат фактор за ускоряване на двойния цифров и зелен преход. Бяха обсъдени и координирани на ниво ЕС мерките за подкрепа, за да се гарантира целостта и правилното функциониране на Единния пазар и публичните финанси.

БНБ е представена в Икономическия и финансов комитет от подуправител, който участва в неговата дейност. През първата половина на 2022 г. дискусиите в Комитета бяха фокусирани върху икономическите последици от войната в Украйна, както и върху необходимостта от финансова помощ за тази страна. Членовете на Комитета обсъдиха ситуацията на финансовите пазари, отражението на войната върху цените на енергийните суровини и стабилността на банковия сектор. Беше изразена подкрепа за координиран подход при прилагането и наблюдението на въздействието от санкциите върху европейската и руската икономика. Инструментът „Следващо поколение ЕС“ и неговото финансиране също бе сред дискутираните от членовете на Комитета теми. Във връзка с това бе обсъден и представеният от ЕК през декември 2021 г. пакет от предложения за определяне на следващото поколение собствени ресурси за бюджета на ЕС, който включва три нови източника на приходи, основаващи се на търговията с емисии, на ресурсите, генерирани чрез предложения механизъм на ЕС за корекция на въглеродните емисии на границите, и на дял от остатъчните печалби на многонационални предприятия, преразпределен за държавите членки. Продължи работата на Комитета по така нареченото устойчиво финансиране. Сред обсъжданите теми беше и напредъкът при постигането на икономическа и финансова стратегическа автономност на ЕС. Членовете на Комитета се обединиха около мнението, че ЕС трябва да продължи да се стреми към постигането на икономическа и финансова автономност, като едновременно с това запази своята отвореност и конкурентоспособност и поддържа глобално сътрудничество. Сред дискутираните теми бяха и докладите на ЕК и ЕЦБ за конвергенцията, както и практическата подготовка на Хърватия за приемане на еврото.

В рамките на проведените през втората половина на 2022 г. заседания продължиха дискусиите относно икономическите последици от войната в Украйна и възникващите финансови нужди на тази страна. Обърнато беше внимание и на ефекта от наложените санкции върху икономиката на Русия,

като членовете на Комитета потвърдиха подкрепата си за координиран подход при наблюдението на резултатите от санкциите. Беше обсъден и представеният от Комисията през октомври пакет от законодателни предложения за справяне с извънредната ситуация на световните и европейските енергийни пазари, целящ координирането на усилията, осигуряването на енергийните доставки, стабилизирането на ценовите равнища и подпомагането на домакинствата и на бизнеса за справяне с високите цени на енергийните суровини. Сред разгледаните теми беше и нуждата от наблюдение и откриване на евентуални манипулации или злоупотреби на енергийните борси и пазарите на енергийни деривати. Продължи работата в областта на задълбочаването на съюза на капиталовите пазари, като във връзка с това бе обсъдена ролята на инвестиционните фондове за ускоряването на растежа, създаването на работни места и увеличаването на автономността на ЕС. Завършването на банковия съюз също бе сред разгледаните теми. Членовете на Комитета бяха запознати с договорените от Еврогрупата конкретни действия, които допълнително ще укрепят банковия съюз, в това число укрепването на общата рамка за управление на банкови кризи, както и правилата, уреждащи използването на националните фондове за гарантиране на депозитите. Обсъдено бе и предложението на Комисията за насърчаване на незабавните плащания в евро, чиято цел е те да бъдат достъпни, на поносима цена, сигурни и безпрепятствено обработвани в целия ЕС. Членовете на Комитета подчертаха важността на предложението за повишаване на скоростта и удобството за потребителите, както и за намаляване на разходите за предприятията. В рамките на обсъжданията на механизма за корекция на пазара на газ, насочен към защита на гражданите и икономиката от прекомерно високите цени, членовете на Комитета се обединиха около мнението, че нестабилността на пазара на газ е създавала проблеми за европейската икономика. Във връзка с това дискусиите се фокусираха върху постигането на баланс между ефективното действие на механизма и същевременно избягване на рисковете, свързани с енергийните доставки и финансовата стабилност.

В Съвета на ЕС продължи обсъждането на законодателните мерки, насочени към изграждане на регулаторна рамка за завършване на банковия съюз. Разгледан беше изготвеният от държавите от еврозоната в приобщаващ формат проект на работен план за завършване на банковия съюз, който обхваща мерки в четири области: по-ефективна рамка за управление на кризи, по-надеждна защита на европейските вложители, по-интегриран пазар на банкови услуги и диверсификация на експозициите на банките към държавни дългове. През юни 2022 г. на среща на Еврогрупата в приобщаващ формат беше постигнато съгласие, че като незабавна стъпка работата по банковия съюз трябва да се съсредоточи върху укрепването на общата рамка за управление на банкови кризи и националните схеми за гарантиране на депозити, след което да бъде извършен преглед на състоянието на банковия съюз с цел определяне на последващи мерки по отношение на останалите елементи. Със своя експертен капацитет БНБ подпомага представителите на Министерството на финансите в работните формати към Работната група на високо равнище за укрепване на банковия съюз по въпроси от компетентността на централната банка.

Представители на БНБ участваха в проведените интензивни преговори в рамките на работната група „Финансови услуги“ към Съвета на ЕС по представените през 2021 г. законодателни предложения за изменения на

регулаторната рамка на ЕС относно банковия сектор⁹⁶, предназначени да въведат новите международни стандарти на Базелския комитет за банков надзор – „Базел III“. С предложените изменения се предвижда да се осигурят еднакво прилагане на регулаторните изисквания, сближаване на надзорните практики и равнопоставеност в рамките на единния пазар на банков услуги. Регламентът, с който се въвеждат изисквания за непряко записване на инструменти, признати за покриване на минималното изискване за собствени средства и приемливи задължения при реструктуриране на кредитни институции, беше окончателно одобрен от Съвета Екофин на 4 ноември 2022 г., след което публикуван в Официален вестник на ЕС⁹⁷. След проведени преговори в Съвета на ЕС, в рамките на които беше постигнато съгласие по многобройните политически и технически въпроси, през ноември 2022 г. беше постигнато споразумение за позицията (общ подход) на Съвета по предложенията за преразглеждане на Директивата и Регламента за капиталовите изисквания. Договарянето на общ подход по двете предложения позволява да започнат преговори с Европейския парламент с цел окончателното им приемане.

На 26 октомври 2022 г. ЕК представи предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) № 260/2012 и (ЕС) 2021/1230 относно незабавните кредитни преводи в евро⁹⁸. С предложението се установяват общи правила и изисквания към извършването на незабавни кредитни преводи в евро с цел превръщането на тези плащания в универсално достъпни, повишаването на доверието в незабавните плащания, както и създаването на интегриран пазар за такъв тип преводи. Представители на БНБ участват в започналите в рамките на работна група „Финансови услуги“ към Съвета на ЕС обсъждания на законодателните мерки.

⁹⁶ Пакетът се състои от три законодателни предложения:

- Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на надзорните правомощия, санкциите, клоновете от трета държава и рисковете с екологичен, социален и управленски характер, и на Директива 2014/59/ЕС, COM (2021) 663 final, 27.10.2021;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 по отношение на изискванията за кредитен риск, риск от корекция на кредитната оценка, операционен риск и пазарен риск, както и за долна граница на изчисленото капиталово изискване, COM (2021) 664 final, 27.10.2021;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и Директива 2014/59/ЕС по отношение на пруденциалното третиране на групите, които са глобални системно значими институции и са обект на стратегия за реструктуриране с множество субекти за реструктуриране, и на методиката за непряко записване на инструменти, признати за покриване на минималното изискване за собствени средства и приемливи задължения, COM (2021) 665 final, 27.10.2021.

⁹⁷ Регламент (ЕС) 2022/2036 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 и Директива 2014/59/ЕС по отношение на пруденциалното третиране на глобални системно значими институции, които са обект на стратегия за реструктуриране с множество входни точки, и методи за непряко записване на инструменти, приемливи за покриване на минималното изискване за собствен капитал и приемливи задължения (ОВ L 275/1 от 25 октомври 2022 г.).

⁹⁸ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 260/2012 и Регламент (ЕС) 2021/1230 по отношение на незабавните кредитни преводи в евро, COM (2022) 546 final, 26.10.2022;

През 2022 г. беше постигнат напредък в преговорите по законодателния пакет за цифровите финансови услуги⁹⁹, целящ разработването на европейски подход, който да насърчава технологичното развитие и да гарантира финансова стабилност. Постигнато беше предварително споразумение в преговорите с Европейския парламент по предложението за регламент относно пазарите на криптоактиви, което има за цел да създаде общоевропейска регулаторна рамка за криптоактивите, емитентите на криптоактиви и доставчиците на услуги за криптоактиви, както и да предостави защита на потребителите срещу някои рискове, свързани с инвестирането в криптоактиви. Проектът на Регламент относно пилотна уредба на пазарните инфраструктури, основани на технологията на децентрализирания регистър, беше окончателно одобрен от Съвета на ЕС и Европейския парламент и публикуван в Официален вестник на ЕС¹⁰⁰. Окончателно одобрение получи още проектите на Регламент относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и Директива по отношение на оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор, които бяха публикувани в Официален вестник на ЕС¹⁰¹ през декември. С предложените мерки за създаване на регулаторна рамка за оперативна устойчивост на цифровите технологии се определят единни изисквания за сигурността на мрежите и информационните системи на дружествата и организацията, работещи във финансовия сектор, както и на трети страни – критични доставчици на информационни и комуникационни услуги във финансовия сектор. Експерти на БНБ взеха участие в обсъжданията на законодателните предложения в работна група „Финансови услуги“ към Съвета на ЕС и оказаха съдействие чрез своята експертиза и анализи на представителите на Министерството на финансите по въпросите от компетентност на централната банка.

Представители на БНБ участваха в дискусиите и преговорите на техническо ниво в рамките на работна група „Финансови услуги и банков съюз“ към Съвета на ЕС по представения през 2021 г. пакет от законодателни предложения за укрепване на правилата на ЕС в областта на мерките срещу изпиране на

⁹⁹ Пакетът се състои от следните документи:

- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно стратегия за цифровизиране на финансовите услуги в ЕС, COM (2020) 591 final, 24.9.2020;
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно стратегията на ЕС за плащанията на дребно, COM (2020) 592 final, 24.9.2020;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пазарите на криптоактиви и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937, COM (2020) 593 final, 24.9.2020;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пилотна уредба на пазарните инфраструктури, основани на технологията на децентрализирания регистър, COM (2020) 594 final, 24.9.2020;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 909/2014, COM (2020) 595 final, 24.9.2020;
- Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на директиви 2006/43/ЕО, 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕС, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/65/ЕС, (ЕС) 2015/2366 и (ЕС) 2016/2341, COM (2020) 596 final, 24.9.2020.

¹⁰⁰ Регламент (ЕС) 2022/858 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2022 г. относно пилотна уредба на пазарните инфраструктури, основани на технологията на децентрализирания регистър, и за изменение на регламенти (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и Директива 2014/65/ЕС (ОВ L 151/1 от 2 юни 2022 г.).

¹⁰¹ Регламент (ЕС) 2022/2554 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор и за изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 909/2014 и (ЕС) 2016/1011 (ОВ L 333/1 от 27 декември 2022 г.); Директива (ЕС) 2022/2556 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС, 2014/65/ЕС, (ЕС) 2015/2366 и (ЕС) 2016/2341 по отношение на оперативната устойчивост на цифровите технологии във финансовия сектор (ОВ L 333/153 от 27 декември 2022 г.).

пари и финансиране на тероризма¹⁰². През 2022 г. беше постигнат общ подход по предложението за Регламент за създаване на Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и по предложенията за регламент и директива за борба с изпирането на пари, като беше изразена готовност за започване на преговори с Европейския парламент за постигане на съгласие по окончателните текстове. През юни 2022 г. беше постигнато предварително споразумение в преговорите с Европейския парламент по предложението за Регламент относно информацията, придружаваща преводите на средства и определени криптоактиви.

През 2022 г. БНБ продължи да работи активно за хармонизиране на националното законодателство с европейските изисквания. Представители на Банката участваха в изготвянето на Закон за покритите облигации, с който в националното законодателство се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2019/2162 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно емитирането на покрити облигации и публичния надзор върху тях и за изменение на директиви 2009/65/ЕО и 2014/59/ЕС (ОВ L 328/29 от 18 декември 2019 г.)¹⁰³.

Чрез участието си в Съвета по европейски въпроси към Министерския съвет БНБ допринася за формирането на позициите на България в ключови области на икономическото управление и финансовия сектор.

¹⁰² Пакетът се състои от следните законодателни предложения:

- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, СОМ (2021) 420 final, 20.7.2021;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Орган за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 1094/2010 и (ЕС) № 1095/2010, СОМ (2021) 421 final, 20.7.2021;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно информацията, придружаваща преводите на средства и определени криптоактиви (преработен текст), СОМ (2021) 422 final, 20.7.2021;
- Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно механизмите, които да бъдат въведени от държавите членки за предотвратяване на използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, и за отмяна на Директива (ЕС) 2015/849, СОМ (2021) 423 final, 20.7.2021.

¹⁰³ Директива (ЕС) 2019/2162 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. относно емитирането на покрити облигации и публичния надзор върху тях и за изменение на директиви 2009/65/ЕО и 2014/59/ЕС (ОВ L 328/29 от 18 декември 2019 г.).

IX. Международни отношения

В съответствие със ЗБНБ Банката може да участва организационно и финансово от свое име в международни финансови организации, които имат за цел развитие на международното сътрудничество в областта на валутната, паричната и кредитната политика. В случаите, когато държавата участва в международни финансови институции, във взаимоотношенията с тях Банката изпълнява ролята на агент и депозитар.

БНБ е акционер в Банката за международни разплащания (БМР). Управителят на БНБ участва в редовните срещи на управителите на централните банки – акционери на БМР. Тези срещи представляват основен механизъм за сътрудничество и дискусии по проблемите на икономическото развитие, перспективите пред световната икономика и международните финансови пазари. На проведеното в края на юни 2022 г. годишно Общо събрание на акционерите беше взето решение за изплащане на дивидент на акционерите за 2022 г., като в резултат на това БНБ получи дивидент в размер на 2.2 млн. специални права на тираж (СПТ).

Управителят на БНБ е управител за България в МВФ и в това си качество представлява държавата във взаимоотношенията ѝ с Фонда. Квотата на страната в МВФ възлиза на 896.3 млн. СПТ, които се равняват на 10 422 гласа и представляват 0.21% от общите гласове на страните – членки на МВФ.

През април 2022 г. БНБ внесе 10 000 долара за подпомагане на дейността на Г-30.

На 21 септември 2022 г. централната банка на Германия и ЕК, съвместно с Българската народна банка, други национални централни банки от Европейската система на централните банки и ЕЦБ, официално стартираха програмата за допълнителна подкрепа на централните банки и надзорните органи в страните от Западните Балкани – кандидати и потенциални кандидати за членство в ЕС. Програмата е тригодишна и се финансира от ЕС чрез Инструмента за предприемчивостна помощ. БНБ е поела ангажимент за провеждане на обучения в сферата на информационните системи и борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

В рамките на двустранното сътрудничество експерти от БНБ проведоха виртуална среща с представители на централната банка на Украйна и споделиха своя опит относно функционирането на централния трезор в условия на форсмажорни обстоятелства.

БНБ оказва съдействие и предостави експертиза в различни области от компетентност на централната банка във връзка с искания от централни банки извън ЕС.

Х. Статистическа дейност

БНБ съставя статистическа информация в съответствие с чл. 42 от ЗБНБ и като член на ЕСЦБ в изпълнение на ангажиментите си по чл. 5 от Устава на ЕСЦБ и ЕЦБ. В статистическата си дейност БНБ прилага хармонизираните европейски стандарти, в основата на които лежат международните статистически методологии на водещите институции в съответните области на компетентност (ЕЦБ, Евростат, МВФ, БМР, ОИСР, ООН, Световната банка и др.).

БНБ осъществява дейностите по събиране, обработване, анализиране и разпространяване на официалната парична¹⁰⁴ и лихвена¹⁰⁵ статистика, статистиката на външния сектор¹⁰⁶, статистиката на тримесечните финансови сметки на всички институционални сектори¹⁰⁷, статистиката на небанковите финансови институции, включително на лизинговите дружества, на инвестиционните фондове¹⁰⁸, на дружествата, специализирани в кредитиране, и на застрахователните и презастрахователните дружества¹⁰⁹ и пенсионните фондове¹¹⁰.

Съставяната статистическа информация се използва и в областта на икономическите изследвания и прогнози, за анализа на финансовата стабилност, за осъществяване на други основни дейности на БНБ, както и за целите на редица чуждестранни публикации и доклади.

През 2022 г. Банката продължи да събира, съставя и разпространява актуални статистически данни както чрез интернет страницата си, така и предавайки редовно данни на ЕЦБ, Евростат, ЕССР, МВФ, БМР и други национални и международни институции. През годината се запази обемът на подготвяните статистически серии. Международните институции оптимизираха обмена на статистическа информация помежду си, в резултат на което броят на уникалните серии, предоставени от БНБ на ЕЦБ, Евростат и МВФ през 2022 г., бе 328 хиляди (373 хиляди през 2021 г.).

През отчетния период всички статистически данни на интернет страницата на БНБ бяха публикувани в съответствие с предварително обявения календар.

¹⁰⁴ Съгласно Регламент (ЕС) 2021/379 на ЕЦБ от 22 януари 2021 г. относно балансовите позиции на кредитните институции и на сектор „парично-финансови институции“ (преработен текст).

¹⁰⁵ Съгласно Регламент (ЕС) № 1072/2013 на ЕЦБ от 24 септември 2013 г. относно статистиката на лихвените проценти, прилагани от парично-финансовите институции (преработен текст).

¹⁰⁶ Съгласно Регламент (ЕО) № 184/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 12 януари 2005 г. относно статистиката на Общността относно платежния баланс, международната търговия с услуги и преките чуждестранни инвестиции и Насоки на ЕЦБ от 9 декември 2011 г. относно изискванията за статистическа отчетност на ЕЦБ в областта на външната статистика (ЕЦБ/2011/23) и последващите им изменения.

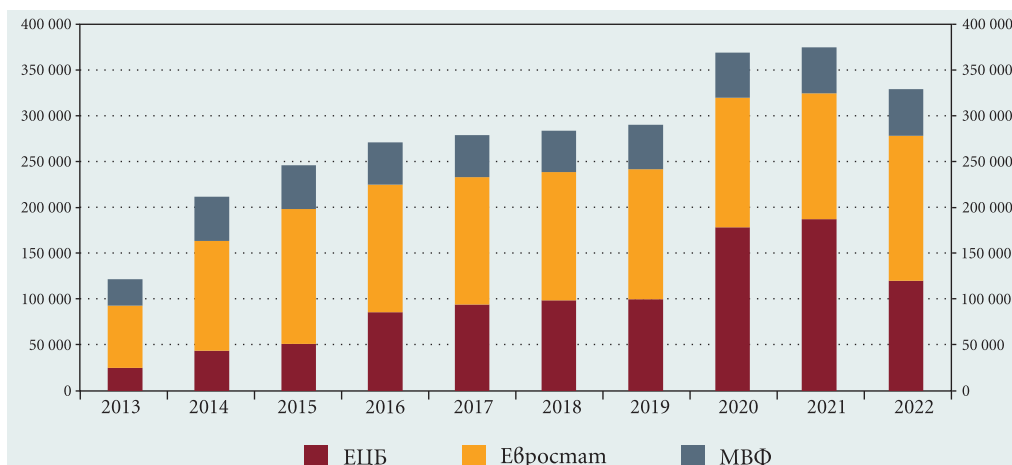
¹⁰⁷ Съгласно Европейската система от сметки (ЕСС 2010), посочена в Регламент (ЕС) № 549/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г., Насоки на ЕЦБ от 25 юли 2013 г. относно изискванията за статистическа отчетност на ЕЦБ по отношение на тримесечните финансови сметки (ЕЦБ/2013/24) и последващите им изменения.

¹⁰⁸ Регламент (ЕС) № 1073/2013 на ЕЦБ от 18 октомври 2013 г. относно статистиката на активите и пасивите на инвестиционните фондове.

¹⁰⁹ Регламент (ЕС) № 1374/2014 на ЕЦБ от 28 ноември 2014 г. относно изисквания за статистическа отчетност за застрахователни (осигурителни) дружества (ЕЦБ/2014/50).

¹¹⁰ Регламент (ЕС) 2018/231 на ЕЦБ от 26 януари 2018 г. относно изискванията за статистическа отчетност за пенсионни фондове (ЕЦБ/2018/2).

Изпратени уникални серии на ЕЦБ, Евростат и МВФ (брой)

Източник: БНБ.

Наред със съставянето на статистически данни БНБ продължи активно да участва в редица национални, европейски и международни форуми при обсъждане и решаване на методологически въпроси в областта на статистиката. Всички публикувани от Банката статистически данни са съпроводени със съответните метаданни, които при необходимост периодично се актуализират.

В началото на 2022 г. УС на БНБ прие Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 17, с което бяха изменени отчетните изисквания към застрахователните и презастрахователните дружества, пенсионно-осигурителните дружества и управляваните от тях пенсионни фондове¹¹¹, както и към инвестиционните фондове. Като следващ етап на осъвременяване на статистическата отчетност от другите финансови институции, през 2022 г., в съответствие с Насоки (ЕС) 2021/831 на Европейската централна банка от 26 март 2021 г. относно отчетаната статистическа информация за финансови посредници, различни от парично-финансови институции (ЕЦБ/2021/12), БНБ разработи нови отчетни форми за лизинговите дружества, дружествата, специализирани в кредитиране и дружествата за секюритизация. Наред с изпълнение на изискванията на регламентите на ЕЦБ относно отчетността на тези финансови институции, новите отчетни форми ще осигурят допълнителна информация за целите на съставянето на статистиката на тримесечните финансови сметки, платежния баланс и международната инвестиционна позиция на страната.

Във връзка с измененията в насоките на ЕЦБ относно Регистъра на данни за институциите и филиалите (*Register of Institutions and Affiliates Data, RIAD*) и през 2022 г. продължи развитието и усъвършенстването в БНБ на статистическите бази данни, съдържащи индивидуална референтна информация – Регистъра на местните икономически субекти и Базата данни за българските ценни книжа. Наред с аналитичните възможности, които предоставят на национално ниво, тези бази данни позволяват на БНБ да изпълнява ангажиментите си към ЕСЦБ по управление на данните за България в Регистъра на данни за институциите и филиалите и в Централизираната

¹¹¹ С цел внедряване на изискванията на ЕЦБ съгласно Регламент (ЕС) № 1374/2014 на ЕЦБ от 28 ноември 2014 г. относно изисквания за статистическа отчетност за застрахователни (осигурителни) дружества (ЕЦБ/2014/50) и Регламент (ЕС) 2018/231 на ЕЦБ от 26 януари 2018 г. относно изискванията за статистическа отчетност за пенсионни фондове (ЕЦБ/2018/2).

база данни на ЕСЦБ за ценните книжа (*Centralised Securities Database, CSDB*)¹¹². През 2022 г. продължи подпомагането на доброволни начала от страна на БНБ на останалите национални централни банки при идентифициране и допълване в *RIAD* на референтна информация за местни институционални единици в качеството им на страна по кредитни отношения във връзка с проекта на ЕСЦБ АнаКредит (*Analytical credit datasets, AnaCredit*)¹¹³ за събиране на подробни данни за кредитите и кредитния риск. Освен за кредитните институции и другите участници в кредитния процес за целите на АнаКредит, БНБ поддържа в регистъра *RIAD* актуална референтна информация за дружествата със специална инвестиционна цел, инвестиционните фондове и управляващите ги дружества, доставчиците на платежни услуги и операторите на платежни системи, застрахователните и презастрахователните дружества, пенсионните фондове, както и за холдинговите компании и централните управления и емитентите на ценни книжа. БНБ активно участва и в проекта на ЕЦБ „Статистика на притежаваните ценни книжа“ (*Securities Holdings Statistics, SHS*)¹¹⁴, който е от значение както за съставянето на различни видове статистически данни, така и за анализа на финансовата стабилност.

През 2022 г. продължи и работата по развитие и усъвършенстване на статистическите информационни системи – Интегрираната статистическа информационна система (ИСИС) и Информационната система по парична и лихвена статистика (ИСПС). Те осигуряват автоматизиран контрол, по-голяма надеждност и високо качество на получаваната, обработваната и разпространяваната от БНБ статистическа информация, а подаването на отчетните форми и декларации по електронен път намалява значително административното бреме върху физическите и юридическите лица. В началото на март 2022 г. беше публикувано актуализирано Указание за предоставяне на статистическа информация на БНБ по електронен път, като бяха променени правилата за предоставяне на достъп до портала на ИСИС. С промяната се повиши сигурността на данните, съхранявани в системата, и се облекчи редът за упълномощаване на лицата, представляващи отчетните единици.

В своята дейност Банката следва принципите, заложи в документа „Обществен ангажимент на ЕСЦБ по отношение на европейската статистика“, които се основават на фундаменталните принципи на официалната статистика на ООН. Наред с регулярните процедури за валидация при предоставяне на данните Банката активно участва при съставянето от ЕСЦБ и от Европейската статистическа система на доклади за оценка на качеството на данните, които чрез конкретни показатели измерват прилагането на тези принципи по отношение на статистическите продукти на централните банки и националните статистически институти – достъпност и яснота, точност и надеждност, съпоставимост и съгласуваност. С публикуването им се осигурява прозрачност и се дава възможност за извършване на сравнителен анализ на качеството на тези статистически продукти за всички държави – членки на ЕС. В средата на май 2022 г. ЕЦБ публикува годишния си доклад за анализ на качеството на съставяните от

¹¹² Съгласно Насоки и Препоръка на ЕЦБ от 26 септември 2012 г. относно рамката за управление на качеството на данни за Централизираната база данни за ценни книжа (ЕЦБ/2012/21 и ЕЦБ/2012/22).

¹¹³ Съгласно Регламент (ЕС) 2016/867 на ЕЦБ от 18 май 2016 г. относно събирането на подробни данни за кредитите и кредитния риск (ЕЦБ/2016/13).

¹¹⁴ Съгласно Регламент (ЕС) № 1011/2012 на ЕЦБ от 17 октомври 2012 г. относно статистически данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2012/24) и последващите му изменения, Насоки на ЕЦБ от 22 март 2013 г. относно статистически данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2013/7) и последващите им изменения, Препоръка на ЕЦБ от 2 август 2016 г. относно рамката за управление на качеството на статистическите данни за държани ценни книжа (ЕЦБ/2016/24).

БНБ статистически данни за платежния баланс и международната инвестиционна позиция¹¹⁵. В края на юни 2022 г. бе публикуван осмия съвместен годишен доклад¹¹⁶ на ЕЦБ и Евростат за анализ на качеството на статистиката, в чиято основа лежат индикаторите, използвани в процедурата при макроикономически дисбаланси. През октомври 2022 г. Евростат публикува и доклада за анализ на качеството на данните за платежния баланс, международната инвестиционна позиция, статистиката на търговията с услуги и на преките инвестиции. Като координатор за България БНБ продължи да съблюдава и изискванията на Рамката на МВФ за оценяване на качеството на данните, която е част от Специалния стандарт за разпространението на данни Плюс, към който България е присъединена.

В своята дейност в областта на статистиката БНБ продължи сътрудничеството си с НСИ, Министерството на финансите, национални и чуждестранни статистически органи и централни банки. През 2022 г. БНБ се включи в проекта на Евростат по намаляване на асиметриите между държавите – членки на ЕС, в областта на услугите, които са част от текущата сметка на платежния баланс. През октомври 2022 г. с данните за второто тримесечие на годината БНБ започна регулярно да публикува тримесечни финансови сметки по институционални сектори с по-детайлна информация по подсектори и подинструменти, съставени в съответствие с методологическите принципи и правила на Регламент (ЕС) № 549/2013 на Европейския парламент и Съвета относно Европейската система от национални и регионални сметки в Европейския съюз.

¹¹⁵ *Euro area and national balance of payments and international investment position statistics (europa.eu)*, ЕЦБ, 2022.

¹¹⁶ *Quality assessment report on statistics underlying the Macroeconomic Imbalance Procedure statistics (europa.eu)*, ЕЦБ и Евростат, 2022.

XI. Фискален агент и депозитар на държавата

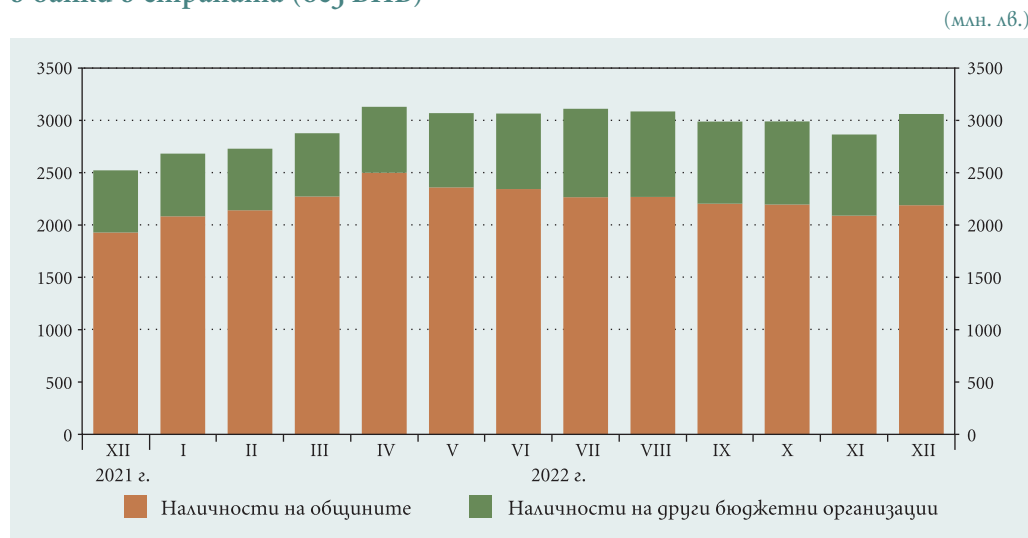
В съответствие със ЗБНБ Банката извършва дейност като фискален агент и депозитар на държавата въз основа на сключени договори с МФ. За изпълнение на поетите ангажименти тя поддържа и развива изградените за целта системи – Системата за провеждане на аукциони за ДЦК (АДЦК); Електронната система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК (ЕСРОТ); Системата за сетълмент на ДЦК (СДЦК); Регистъра на особените залози (РОЗ) и Системата за информационно обслужване на бюджета и фискалния резерв (ИОБФР).

Приходите, събрани през 2022 г. от участниците в системите съгласно Тарифата на БНБ за таксите и комисионите за обработка на сделки с ДЦК и от МФ по реда на чл. 43 от ЗБНБ, възлизат общо на 2846.7 хил. лв. при 3489.8 хил. лв. за предходната година.

Информационно обслужване

В изпълнение на своите задължения по сключения с МФ Договор за услугите, свързани с информационното обслужване на държавния бюджет, през 2022 г. БНБ изготви общо 967 обобщени типови справки за операциите и наличностите по сметките на бюджетните организации в БНБ и в другите банки в страната чрез системата ИОБФР. Според обобщените данни в нея общият размер на бюджетните наличности (в това число на общините) към 31 декември 2022 г. бе 14 376.9 млн. лв.¹¹⁷, което е с 22.9% повече от размера им към 31 декември 2021 г. Към края на 2022 г. 78.7% (11 314.9 млн. лв.) от посочените наличности бяха по сметки в БНБ, а останалата част (3062.0 млн. лв.) – в 16 други банки в страната.

Наличности по сметки на бюджетните организации в банки в страната (без БНБ)

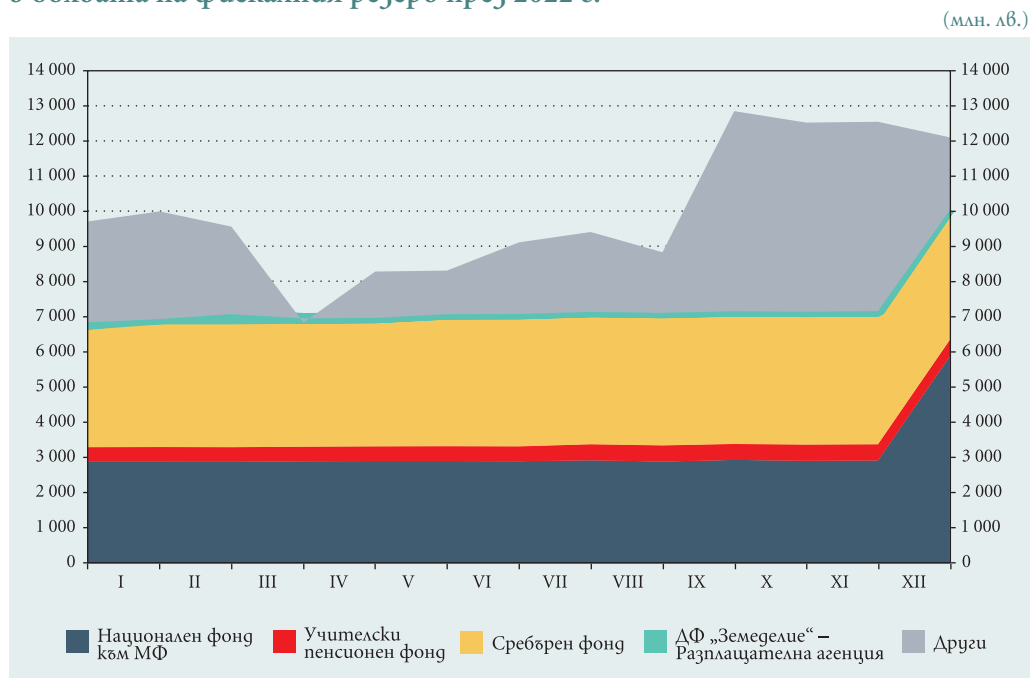
Източник: БНБ.

¹¹⁷ Наличностите по валутните сметки са преизчислени в левове по официалния курс на БНБ за съответната валута, валиден за 31 декември 2022 г.

В края на 2022 г. наличностите по сметките на бюджетни организации извън БНБ нараснаха с 21.3% в сравнение с 31 декември 2021 г., като 71.2% от тях бяха отчетени от 5 банки.

Около 84.2% от общия размер на бюджетните наличности в БНБ и в други банки в страната се включват във фискалния резерв¹¹⁸ и формират неговата ликвидна част¹¹⁹, която към 31 декември 2022 г. възлезе на 12 105.4 млн. лв. От тях 10 037.6 млн. лв. са средства със специално предназначение, обособени в специализирани фондове – Държавен фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (така наречения Сребърен фонд), Национален фонд към МФ, Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, и Учителски пенсионен фонд.

Структура на наличностите по банковите сметки, включени в обхвата на фискалния резерв през 2022 г.

Източник: БНБ.

През 2022 г. беше публикувано ново съвместно указание на МФ и БНБ – ДДС № 04/28.03.2022 г. (№ БНБ-35283/28.03.2022 г.), относно прилагането на чл. 152 от Закона за публичните финанси, в сила от 1 януари 2023 г., с което се оптимизира докладваната информация за операциите и наличностите по сметките на бюджетните организации и обезпечаването на средствата от банките.

¹¹⁸ Съгласно § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси фискалният резерв е показател, който включва както салдата по всички банков сметки на бюджетните организации, без тези на общините и техните разпоредители с бюджетни средства, така и други активи и вземания от фондове на ЕС.

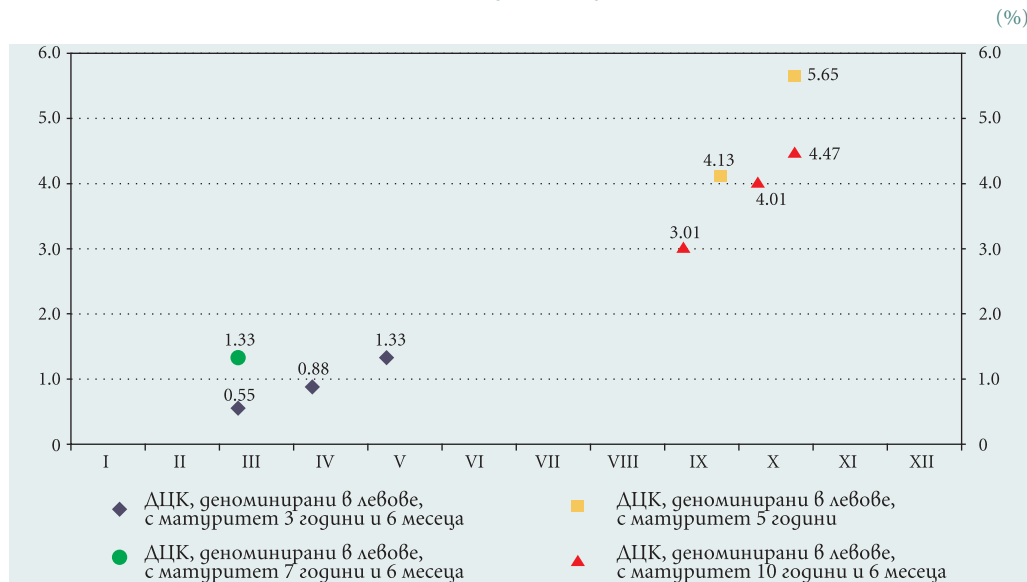
¹¹⁹ Включва салдата по всички банков сметки на бюджетните организации в банките в България, без тези на общините и техните разпоредители с бюджетни средства.

Обслужване на търговията с ДЦК

В съответствие с емисионната политика на МФ през 2022 г. чрез АДЦК бяха организирани и проведени единайсет аукциона за продажба на ДЦК. На тях бяха предложени пет емисии ДЦК, деноминирани в левове, от които две емисии на средносрочни ДЦК с оригинален матуритет 3 години и 6 месеца и 5 години и 6 месеца при годишен лихвен процент от съответно 0.00% и 3.20%, и три емисии на дългосрочни ДЦК, едната от които с оригинален матуритет 7 години и 6 месеца, а другите две с оригинален матуритет 10 години и 6 месеца, при годишен лихвен процент от съответно 0.25%, 1.50% и 2.25%.

Общата номинална стойност на предложените за продажба ДЦК беше 3500 млн. лв. Заявените за участие поръчки в аукционите за ДЦК бяха 4615.3 млн. лв., като 71.4% от всички постъпили поръчки бяха за сметка на банки – 3296.4 млн. лв., а 1318.9 млн. лв. – на небанкови институции. Общият обем на пласираните ДЦК възлезе на 2633.3 млн. лв., или 75.2% от обявения с условията на аукционите обем за продажба¹²⁰. Над 62.7% от всички реализирани ДЦК бяха придобити от банки (включително първични дилъри¹²¹ на ДЦК). Средната годишна доходност, постигната на аукционите, беше 0.86% за ДЦК с оригинален матуритет 3 години и 6 месеца, 4.96% за ДЦК с оригинален матуритет 5 години и 6 месеца, 1.33% за ДЦК с оригинален матуритет 7 години и 6 месеца и 3.80% за ДЦК с оригинален матуритет 10 години и 6 месеца. Министерството на финансите отхвърли всички постъпили поръчки на два от аукционите за продажба на емисиите на ДЦК с матуритет 10 години и 6 месеца.

Средна годишна доходност, постигната на аукционите за продажба на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар през 2022 г.

Източник: БНБ.

Въз основа на данните от ЕСРОТ през отчетния период бяха извършени плащания от името и за сметка на емитента по настъпили корпоративни събития на обща стойност 415.3 млн. лв.¹²², или с 518.8 млн. лв. (55.54%)

¹²⁰ При два от проведените през април и октомври 2022 г. аукциони МФ отхвърли всички постъпили поръчки.

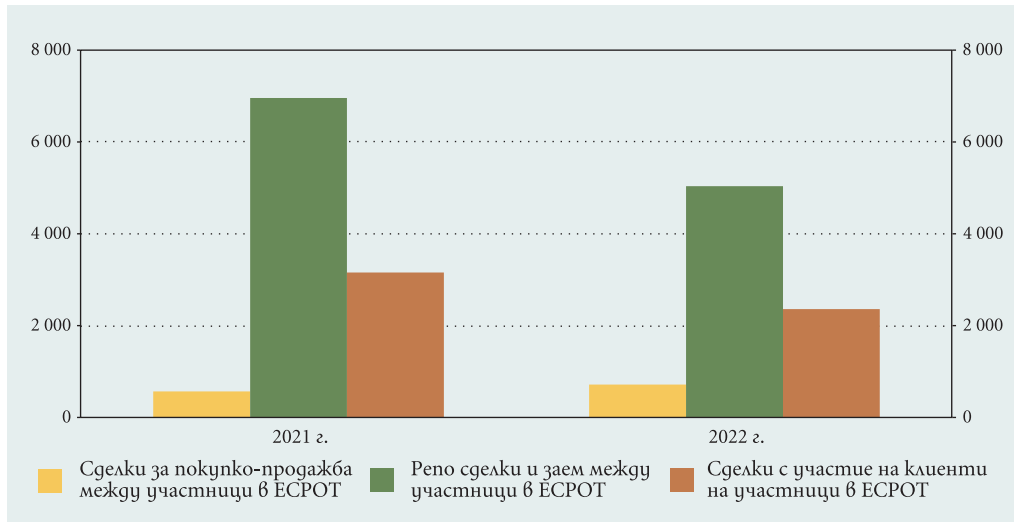
¹²¹ През отчетния период избраните по реда на Наредба № 15 на МФ и БНБ първични дилъри на ДЦК бяха 9.

¹²² Левовата равностойност на плащанията по ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по официалния курс на БНБ за съответната валута, валиден за деня на плащането.

по-малко спрямо 2021 г. В резултат на провежданата от МФ емисионна политика общият обем по номинална стойност на търгуемите 16 броя емисии ДЦК в обращение към 31 декември 2022 г. бе 10 965.4 млн. лв.¹²³, което е с 27% повече спрямо декември 2021 г. Запази се валутната структура на емисиите, като с най-голям относителен дял са ДЦК, деноминирани в левове с плащане в левове (95.8%), следвани от деноминираните в евро с плащане в евро (4.2%). По отношение на матуриретната структура не настъпи промяна в сравнение с края 2021 г., като в обращение се намираха средно- и дългосрочни емисии ДЦК в съотношение 40.4% към 59.6%.

Обем на видовете сделки с търгуеми ДЦК през 2021 г. и 2022 г.

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През 2022 г. общият обем на регистрираните в ЕСРОТ сделки с ДЦК по номинална стойност възлезе на 8111.1 млн. лв., което представлява намаление с 24.1% спрямо 2021 г.

Най-голям остава дялът на репо сделките (62.1%), сред които преобладаваха сключените за срок от един ден (40.8%), предимно с левови емисии ДЦК. Обемът на регистрираните сделки за покупко-продажба на ДЦК е 714.6 млн. лв., като от тях 493.9 млн. лв. са между банки – участнички в ЕСРОТ. Обемът на сделките между участници в ЕСРОТ и клиенти е 1687.2 млн. лв., а този между клиенти на участниците¹²⁴ е 673.4 млн. лв.

В резултат на търговията с ДЦК коефициентът на ликвидност¹²⁵ на вторичния пазар на ДЦК за 2022 г. е 0.7 при 1.2 за предходната година. Участниците в ЕСРОТ нямаха затруднения и осигуряваха своевременно необходимите ценни книжа и парични средства в левове и в евро за извършване на сетълмента по сделките с ДЦК с доставка срещу плащане (*DvP*), като осредненият за годината коефициент на сетълмент¹²⁶ е 100%.

През отчетния период в ЕСРОТ са регистрирани операции по блокиране и деблокиране на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар, във връзка с учредени особени залози върху ДЦК за обезпечаване на налични парични средства по сметки на бюджетни организации в банките съгласно Закона за публичните

¹²³ Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за 31 декември 2022 г.

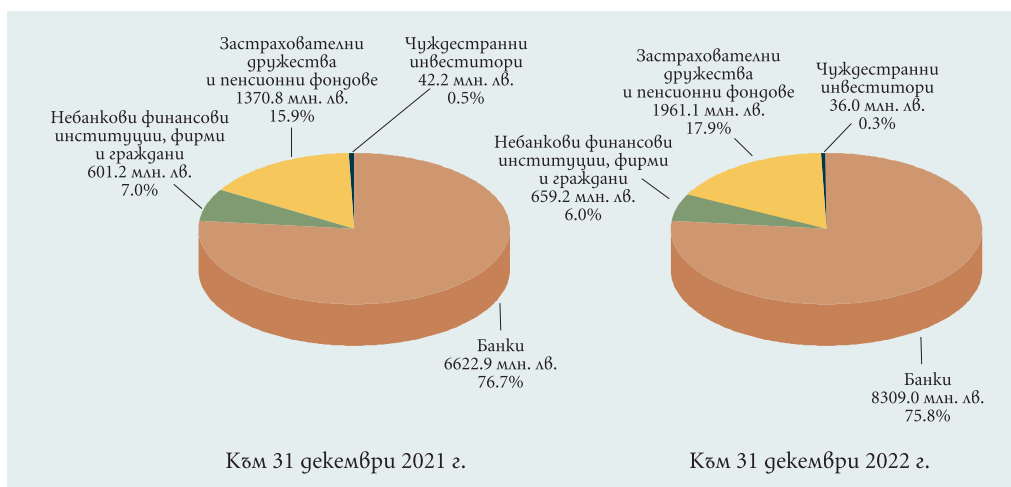
¹²⁴ В ЕСРОТ не се регистрират сделки, сключени между клиенти на един и същ участник в системата.

¹²⁵ Коефициентът на ликвидност е съотношението между обема на сключените сделки с ДЦК на вторичния пазар през дадена година и размера на ДЦК в обращение към края на същата година.

¹²⁶ Коефициентът на сетълмент е съотношението между броя на сделките, за които е извършен сетълмент на определената дата, и общия брой сделки за отчетния период, за които е следвало да се извърши регистрацията и сетълмент в системата.

финанси и по реда на Закона за особените залози с общ обем 6026.5 млн. лв. (при 5134.9 млн. лв. за 2021 г.)

Държатели на емитирани на вътрешния пазар ДЦК

Забележки: По данни на БНБ и на участниците в ЕСРОТ. Левовата равностойност на ДЦК, геноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за последния работен ден на съответния период.

Източник: БНБ.

В края на 2022 г. в сравнение с края на 2021 г. се отчита увеличение на инвестициите в ДЦК в портфейлите на банките (с 1686.1 млн. лв.), на застрахователните дружества и пенсионните фондове (с 590.3 млн. лв.) и на инвестициите в ДЦК в портфейлите на небанковите финансови институции, фирмите и гражданите (с 58.0 млн. лв.), и намаление на инвестициите в ДЦК в портфейлите на чуждестранните инвеститори (с 6.2 млн. лв.). В резултат на това към 31 декември 2022 г. настъпи промяна в дела на отделните категории държатели на ДЦК, както следва: банки – 75.8%, застрахователни дружества и пенсионни фондове – 17.9%, небанкови финансови институции, фирми и граждани – 6.0%, чуждестранни инвеститори – 0.3% (при съответно 76.7%, 15.9%, 7.0% и 0.5% към 31 декември 2021 г.).

Коефициентът на наличност¹²⁷ на ЕСРОТ през годината е 99.9%, като не са прилагани мерки, предвидени в действащите правила за взаимодействие между системите в БНБ при извънредни ситуации.

Съгласно разпоредбите на Наредба № 31 на БНБ за сетълмент на ДЦК към 31 декември 2022 г. в СДЦК се водеха общо 560 сметки за ДЦК, от които 16 – на емитента (МФ), 229 – отчитащи собствения портфейл от ДЦК на участниците, 133 – с наложена тежест, както и 182 сметки, отчитащи ДЦК, притежавани общо от клиенти на участниците. Общият размер по номинална стойност на ДЦК, регистрирани по тези сметки, съответства на общия размер на търгуемите ДЦК в обращение – 10 965.4 млн. лв.¹²⁸

В края на 2022 г. Българската народна банка, като собственик и оператор на Депозитаря на държавни ценни книжа в БНБ (ДДЦК), и Европейската централна банка подписаха Рамково споразумение за TARGET2-Securities (T2S), което предвижда ДДЦК да се присъедини към платформата на Евросистемата за сетълмент на ценни книжа T2S.

¹²⁷ Коефициентът на наличност представлява съотношението между броя часове, през които системата реално е работила, и броя часове, през които тя според графика е трябвало да работи.

¹²⁸ Левовата равностойност на ДЦК, геноминирани във валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за 31 декември 2022 г.

ХІІ. Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове

Централен кредитен регистър

БНБ поддържа информационна система (ИС) за паричните задължения на клиентите към банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 21 от ЗПУПС (институции по чл. 56, ал. 1 от ЗКИ). С Наредба № 22 на БНБ се регламентират функционирането, обхватът, редът и сроковете за подаване и за получаване на информация от Централния кредитен регистър (ЦКР). В регистъра се поддържат данни за предоставените от институциите по чл. 56, ал. 1 от ЗКИ кредити, независимо от размера им. Информацията за кредитната задължиялост на клиентите се осигурява в реално време и включва данни за текущото състояние на кредитите, за просрочията по активни и по погасени кредити за 5-годишен ретроспективен период, за нови кредити и за съдължници и поръчители по предоставени кредити.

Към 31 декември 2022 г. институциите по чл. 56, ал. 1 от ЗКИ, подаващи информация в системата на регистъра, бяха общо 241, в това число 26 банки, 212 финансови институции, 2 платежни институции и едно дружество за електронни пари. През същия период в ИС на ЦКР бяха включени 16 финансови институции, а 5 бяха изключени.

Регистрираните кредити в ИС на ЦКР към 31 декември 2022 г. бяха 6362 хил. броя (при 6172 хил. към 31 декември 2021 г.), а балансовата им експозиция възлизаше на 105 254 млн. лв. (при 94 445 млн. лв. към 31 декември 2021 г.). Броят на подадените в регистъра кредитополучатели за годината бе 2572 хил., разпределени, както следва: физически лица – 2339 хил.; юридически лица – 107 хил.; чуждестранни лица, които нямат регистрацията по ЕГН/ЕИК или код по БУЛСТАТ/ПИК – 121 хил.; лица, упражняващи свободни професии или занаятчийска дейност – 5 хил.

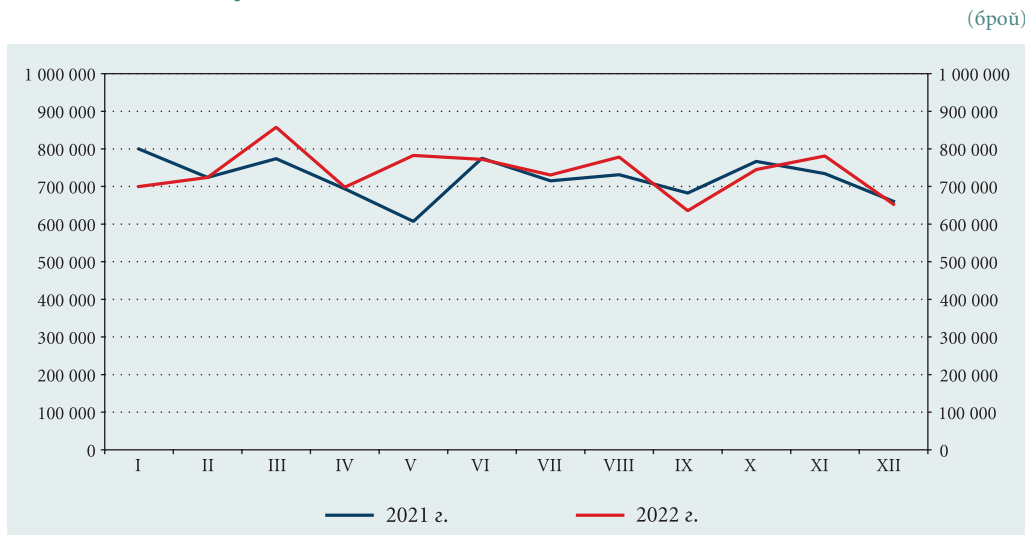
Към 31 декември 2022 г. при кредитополучателите – физически лица, най-голям бе дялът на тези с остатъчен дълг по кредитите до 5 хил. лв. (55.3%), а при юридическите лица преобладаваха кредитополучателите с остатъчен дълг по кредитите между 5 хил. лв. и 50 хил. лв. (31%).

Съгласно чл. 56, ал. 3 от ЗКИ достъп до информация от ЦКР във връзка с изпълнение на служебните им задължения имат органите на съдебната власт (прокуратура и следствени органи), Главна дирекция „Национална полиция“, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ и областните дирекции на Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Националната агенция за приходите, Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, Агенция „Митници“, Комисията за финансов надзор и други органи, определени от закона. Осигурени са необходимите технически условия за осъществяване на достъп до системата на оправомощените органи по електронен път.

Към 31 декември 2022 г. в ЦКР бяха извършени общо справки за 8858 хил. лица от институциите и органите с право на достъп по реда на чл. 56, ал. 1 и ал. 3 от ЗКИ, като средномесечният брой на проверените лица е 738 хил. (при общо 8664 хил. към 31 декември 2021 г. и средномесечен брой

722 хиляди). През 2022 г. проверките, извършени по електронен път от институции и органи по чл. 56, ал. 1 и ал. 3 от ЗКИ, възлизат на 99.8% от общо извършените справки от регистъра, като тенденцията от 2021 г. се запазва.

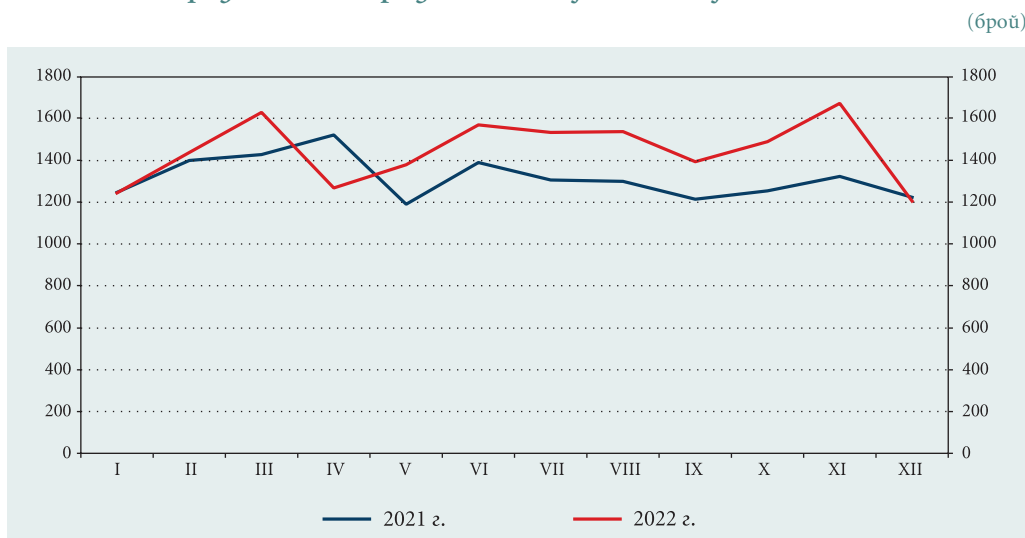
Справки от ИС на ЦКР от институции и органи по чл. 56, ал. 1 и ал. 3 от ЗКИ по месеци

Източник: БНБ.

Въз основа на Наредба № 22 за ЦКР Българската народна банка предоставя информация за кредитната задължияност на физически лица (в това число на наследници на починали лица) и на юридически лица. Постъпилите в БНБ заявления на хартиен носител за издаване на справки от системата на регистъра през 2022 г. бяха 17 379, от които 16 947 бяха подадени от физически лица, а 432 – от юридически лица. За 2021 г. заявленията за издаване на справки от ЦКР бяха общо 15 816, от които 15 464 бяха подадени от физически лица, а 352 – от юридически лица.

Справки от ИС на ЦКР въз основа на постъпили заявления на хартиен носител от физически и юридически лица по месеци

Източник: БНБ.

БНБ предоставя електронни услуги от ИС на ЦКР на физически лица, които притежават удостоверение за квалифициран електронен подпис, издадено от регистриран доставчик на удостоверителни услуги по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. Таксите за електронни услуги възлизат на 50% от предоставяните на хартиен носител. Към 31 декември 2022 г. в ЦКР бяха подадени 3835 електронни заявления от физически лица за услуги от регистъра (при 2726 електронни заявления към 31 декември 2021 г.).

В резултат на изменения и на допълнения в нормативните изисквания, свързани с дейността на регистъра, ЦКР непрекъснато се усъвършенства и развива, отчитайки най-добрите практики в тази област. В информационната система на регистъра се създават нови функционалности, свързани с промяна и модернизация на техническата архитектура. Регистърът обменя информация и с другите европейски кредитни регистри за подобряване на отчитането на данни в ЦКР в съответствие с българското и европейското законодателство.

В своята дейност ЦКР си сътрудничи със Световната банка, ЕЦБ, МВФ и други международни организации, като предоставя периодично информация във връзка с подготвяни от тях изследвания, статистически анализи и годишни проучвания.

Регистър на банковите сметки и сейфове

БНБ поддържа електронна информационна система (ИС) за номерата на банковите и на платежните сметки с международен номер на банкова сметка (IBAN), водени от банки, платежни институции и дружества за електронни пари, титулярите на сметки и упълномощените да се разпореждат със сметките лица, действителните собственици на титулярите на сметки, наличие на запори по сметки, както и за лицата, наематели на сейфове в банки и техните пълномощници. С Наредба № 12 за Регистъра на банковите сметки и сейфове (РБСС) се регламентират функционирането, обхватът, редът и сроковете за подаване и получаване на информация от регистъра. Информацията за банкови и платежни сметки и договори за наем на сейфове се осигурява в реално време, като институциите по чл. 3 от Наредба № 12 за РБСС предоставят на БНБ данни най-малко веднъж седмично. Информацията в РБСС се съхранява 5 години от датата на закриване на сметка, съответно 5 години от датата на прекратяване на договор за наем на банков сейф.

Към 31 декември 2022 г. институциите по чл. 3 от Наредба № 12 за РБСС, подаващи информация в системата на регистъра, бяха общо 37, в това число 27 банки, включително БНБ, 2 платежни институции и 8 дружества за електронни пари. През 2022 г. в ИС на РБСС бяха включени 2 дружества за електронни пари, подаващи информация в регистъра.

Към 31 декември 2022 г. в РБСС бяха подадени данни за 14.65 млн. активни банкови сметки (при 14.81 млн. към 31 декември 2021 г.), за 738.87 хил. платежни сметки (при 486 хил. към 31 декември 2021 г.), водени от платежни институции и дружества за електронни пари, и за 32.59 хил. договори за наем на банкови сейфове (при 31.52 хил. към 31 декември 2021 г.), в това число записи за 2.84 млн. новооткрити сметки и за 2.80 млн. закрити сметки.

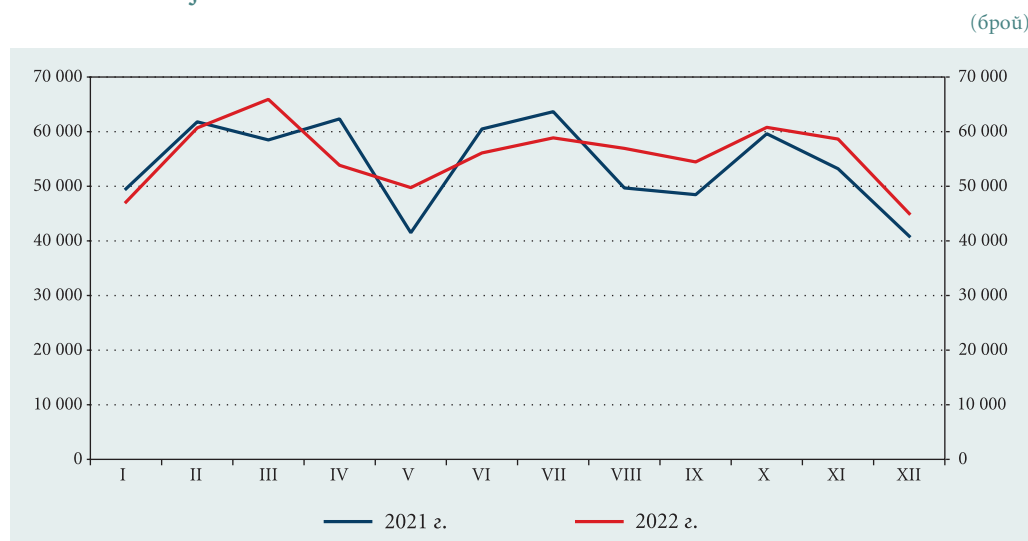
През 2022 г. в РБСС има записи за 640 хил. наложени запори и 528 хил. вдигнати запори по банкови и платежни сметки (при 675 хил. подадени записи за наложени запори и за 436 хил. за вдигнати запори към 31 декември 2021 г.).

Съгласно чл. 56а, ал. 3 от ЗКИ достъп до информация от РБСС във връзка с изпълнение на служебните им задължения имат органите на съдебната власт

(съдилища, прокуратура и следствени органи), Главна дирекция „Национална полиция“, Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ и областните дирекции на Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност“, Националната агенция за приходите, Комисията за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество, Агенция „Митници“, банките, Комисията за финансов надзор, частните и държавните съдебни изпълнители при образувано изпълнително дело и други органи, определени от закона. Осигурени са необходимите технически условия за осъществяване на достъп до системата на оправомощените органи и институции по електронен път.

Към 31 декември 2022 г. в РБСС бяха извършени общо справки за 668 085 лица от органите и институциите с право на достъп по реда на чл. 56а, ал. 3 от ЗКИ, като средномесечният брой на проверените лица е 55 674 (при общо 649 604 към 31 декември 2021 г. и средномесечен брой 54 134). През 2022 г. справките, извършени по електронен път, са 660 797 броя, които възлизат на 98.90% от всички проверки в регистъра за годината, в това число 3071 броя за действителен собственик на титуляр на сметка. За 2021 г. бяха извършени 643 407 проверки по електронен път, които възлизат на 99.04% от всички проверки.

Справки от ИС на РБСС от органи и институции по чл. 56а, ал. 3 от ЗКИ по месеци

Източник: БНБ.

Въз основа на Наредба № 12 за РБСС Българската народна банка предоставя информация за наличие на банкови и платежни сметки, за запори по тях, за действителен собственик и за договори за наем на банкови сейфове на физически (в това число на наследници на починали лица) и на юридически лица. Постъпилите в БНБ искания на хартиен носител за издаване на справки от системата на регистъра през 2022 г. бяха 5094, от които 4879 броя бяха подадени от физически лица, а 215 – от юридически лица. За 2021 г. постъпилите искания за издаване на справки от РБСС бяха общо 5177, от които 4956 бяха подадени от физически лица, а 221 – от юридически лица. От 2022 г. БНБ предоставя справки на физически лица по чл. 12а от Наредба № 12 за РБСС за

получаване на информация съгласно Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г.¹²⁹

Справки от ИС на РБСС въз основа на подадени искания на хартиен носител от физически и юридически лица по месеци

Източник: БНБ.

БНБ предоставя електронни услуги от ИС на РБСС на физически лица, които притежават удостоверение за квалифициран електронен подпис, издадено от регистриран доставчик на удостоверителни услуги по реда на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. Таксите за електронни услуги възлизат на 50% от предоставяните на хартиен носител. Към 31 декември 2022 г. в РБСС бяха подадени 320 електронни искания от физически лица за услуги от регистъра (при 352 електронни искания към 31 декември 2021 г.).

Деятелността на РБСС непрекъснато се развива и усъвършенства с цел повишаване на качеството и надеждността на събираната и поддържаната информация. Подадените данни в информационната система на регистъра съответстват на задължителния набор от информация, определен в чл. 32а, параграф 3 от Директива (ЕС) 2015/849¹³⁰, като се събира и допълнителна информация по реда на параграф 4, която дава възможност да се идентифицира своевременно всяко физическо или юридическо лице. За развитието на регистъра се прилагат най-добрите практики в ЕС за изграждане и функциониране на регистри на банковите сметки. В резултат на предстоящото изграждане на трансгранична свързаност на регистри на банковите сметки чрез единна точка за достъп компетентните органи ще могат да установяват бързо дали дадено лице притежава сметки и банков сейфове в други държави членки.

¹²⁹ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните).

¹³⁰ Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за преговряване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма, за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2005/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2006/70/ЕО на Комисията.

XIII. Изследователска дейност

Икономическите изследвания, анализът на процесите в българската икономика и макроикономическите прогнози, изготвяни в БНБ, подпомагат ръководството на Банката при вземането на решения, както и при формирането на позиции по въпросите на икономическата политика.

Специализираните изследвания, провеждани в съответствие с Плана за изследователската дейност на БНБ, подпомагат функционирането на Банката, като предлагат анализи на конкретни икономически процеси и проблеми и допринасят за усъвършенстване на наличния инструментариум за прогнозиране и моделиране. Завършените изследвания по Плана за изследователската дейност на БНБ се публикуват в изследователската поредица на БНБ „Дискусионни материали“ и се представят на семинари и конференции, в които участват експерти в съответната област.

В изпълнение на Плана за изследователската дейност на БНБ през 2022 г. се работеше по изследването на факторите за динамиката на парите в обращение в България; факторите, определящи динамиката на производителността на труда в България, рентабилността и финансовото състояние на фирмите в България и в другите държави – членки на ЕС. През периода продължи обогатяването и усъвършенстването на основния макроиконометричен прогностичен модел на БНБ, както и развитието на методологията за управление на риска на брутния международен резерв на БНБ. Основният прогностичен модел беше приспособен така, че да отчита по-добре особеностите на каналите на въздействие на войната в Украйна върху българската икономика, като бе разширен наборът от енергийни и неенергийни суровини, чиято прогнозна цена се залага във външните допускания в модела.

БНБ продължи да съдейства за развитието на изследователския потенциал на българската икономическа наука и практика в сферата на макроикономиката и във финансовата област. През 2022 г. от Издателския съвет на БНБ бе разгледана една разработка, която впоследствие бе публикувана на интернет страницата на Банката – „*Determinants of labour force participation in Bulgaria: empirical evidence from micro data*“, с автори Венцислав Иванов, Кристина Карагьозова-Маркова, Гургана Маркова, Андрей Василев и Зорница Владова. През отчетния период беше публикуван Том 7 на ежегодната публикация „Годишник на Българската народна банка“. Годишникът е в електронен вид и със свободен достъп на интернет страницата на БНБ. Той съдържа изследвания, преминали анонимно двойно рецензиране, включително от страна на външен рецензент, които са били публикувани в тематичната издателска поредица на БНБ „Дискусионни материали“, и чиито автори са дали съгласие за включването им в Годишника. Публикацията е създадена с цел включване в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране, който се поддържа от Националния център за информация и документация към Министерството на образованието и науката.

Част от резултатите от аналитичната и прогностичната дейност на БНБ се публикуват в тримесечните издания на Банката „Икономически преглед“ и „Макроикономическа прогноза“. Изданието „Икономически преглед“ представя информация за развитието на икономиката на България и анализ на динамиката на потоците по платежния баланс, паричните агрегати, връзката им с развитието на реалната икономика и влиянието им върху ценовата стабилност. Процесите и тенденциите в международната

конюнктура също са представени в изданието, тъй като българската икономика е под прякото им въздействие. Изданието предлага и количествени оценки за очакваното краткосрочно развитие на набор от основни макроикономически показатели. В специални акценти и тематични изследвания публикацията представя резултати от аналитичната дейност на БНБ по конкретни икономически проблеми. През 2022 г. бяха публикувани акценти на тема „Политика на централните банки в условията на засилваща се инфлация“ и „Ревизия на данните за БВП“, както и тематични изследвания на тема „Икономическа обвързаност на България с Русия, Украйна и Беларус и зависимост на българската икономика от използването на природен газ“ и „Макроикономически ефекти от демографските процеси в България“. В тримесечното издание на БНБ „Макроикономическа прогноза“ се представят годишни прогнози за основни макроикономически показатели на България през текущата и следващите две години.

През юли 2022 г. БНБ бе домакин на годишната среща на членовете на Европейската асоциация за банкова и финансова история (*European Association for Banking and Financial History, EABH*). По този повод БНБ съвместно с *EABH* организира конференция и семинар, където участници от научната и финансовата общност представиха изследвания и анализи по актуални теми, свързани с финансовата история в Европа и света. Темите на конференцията и семинара бяха съответно: „Паричните съюзи в историята“ и „Дигитално прераждане на историческите архиви от данни“. БНБ, която е член на *EABH* от 2002 г., насърчава историческите изследвания и изучаването на икономическата и финансовата история на основата на исторически данни и архивна информация от централната банка и други институции с цел осигуряване на солидни аналитични аргументи при вземането на решения и дефинирането на политики, свързани с дейността на Банката.

XIV. Управление на човешките ресурси

Сред основните приоритети при управлението на човешките ресурси в БНБ през 2022 г. бяха осигуряването на конкурентни условия за работа и благоприятна институционална среда за ефективното изпълнение на целите, функциите и задачите на Банката. С отмяната на извънредната епидемична обстановка в страната от 1 април 2022 г. и след настъпилите изменения в трудовото законодателство, свързани с организацията на работа и създаването на нови възможности за съчетаване на личния и професионалния живот на служителите, изпълнението на трудовите задължения продължи да се осъществява както на място в сградите на БНБ, така и от разстояние. С оглед на нормативните изменения бяха направени и съответните промени в приложимите вътрешни актове, което от своя страна способства за прилагането на работа от разстояние в структурни звена, чиито функции и задачи позволяват дистанционен режим.

Основните задачи при управлението на персонала бяха свързани с професионалната мотивация, кариерното развитие и задържането на служителите чрез осигуряване на съвременни технологични решения за работа, възможности за обучение, вътрешна мобилност, заплащане, ориентирано към постигнатите резултати, и всеобхватна социална политика. Предвид недостига на работна сила на пазара на труда в страната, особено в сегмента на висококвалифицираните кадри, сред основните приоритети през 2022 г. беше и активното представяне на БНБ като предпочитан работодател. Разшири се обхватът на ползваните интернет платформи за публикуване на обяви за работа в БНБ, както и сътрудничеството с университетските кариерни центрове за популяризиране на свободните работни позиции. През отчетния период Банката взе участие в голям брой форуми за кариерно консултиране и развитие на студенти и млади специалисти.

През 2022 г. бяха обявени 44 предложения за свободни работни места (при 71 през 2021 г.). На работа постъпиха 63 служители, 8 от които за заместване на дългосрочно отсъстващи. През разглеждания период трима служители преминаха от позиции по заместване на постоянни длъжности. Броят на напусналите беше 56, от които 20 – поради придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст (при 25 пенсионирани служители през 2021 г.). През отчетния период текучеството на персонала беше 6.2%, като остана без промяна спрямо предходната година. Към 31 декември 2022 г. общият брой на служителите е 910 (при 908 към 31 декември 2021 г.).

В образователно-квалификационната структура на персонала делът на служителите с висше образование нарасна с 0.9 процентни пункта спрямо края на 2021 г. и достигна 77.7%. Броят на служителите, придобили образователна и научна степен „доктор“, беше 32 (при 33 през 2021 г.). Служителите със средно образование съставляват 22.3% от общия състав.

В структурата на персонала по категории, където също не се забелязват съществени изменения в сравнение с предходната година, най-голям остана делът на служителите от групата „специалисти“ (61.9%), следван от групите „поддържащ персонал“ (19.5%) и „ръководен персонал“ (18.7%).

При възрастовата структура на персонала най-голям остава делът на служителите над 51 години (43.6%), при който се наблюдава повишение с 3 процентни пункта спрямо 2021 г. Следват служителите във възрастовата група 41–50 години (29.8%) и тези на възраст от 31 до 40 години (20.7%). С най-нисък дял е възрастовата група на служителите до 30 години (5.9%), при която се отчита спад с 1.7 процентни пункта.

Прилаганата политика по формиране на възнагражденията продължи да се основава на осигуряването на конкурентни нива на заплащане, предоставящи възможности за привличане и задържане на висококвалифицирани и мотивирани служители. И през 2022 г. определянето на трудовете възнаграждения се основаваше на утвърдения се принцип на обвързване с постигнатите резултати при отчитане на индивидуалния принос на всеки служител за изпълнение на целите на Банката, както и с установената промяна в организацията и в режима на изпълнение на трудовете задължения в резултат на пандемията.

Възможностите за обучение и професионална квалификация продължиха да бъдат сред водещите стимули за бързото и ефективно навлизане и приобщаване на служителите към корпоративната култура на БНБ и укрепването на доверието в прилаганата политика, свързана с професионалното развитие, мотивацията за работа и дългосрочната кариера в институцията. В съответствие с утвърдената годишна програма за обучение служители на Банката взеха участие в разнообразни форми на квалификация – специализирани курсове и семинари в страната и в чужбина, дистанционни и сертифициционни програми за обучение, курсове по чужди езици, информационни технологии, както и в обученията във връзка с изпълнение на специфични задължения.

Новопостъпилите служители участваха във всеобщо обучение за запознаване с корпоративната култура на БНБ, с актуалните задачи на Банката, с вътрешните правила и общите административни процедури. През 2022 г. бяха проведени редица вътрешни обучения, свързани с новата консолидирана платформа за платежни услуги и очакваните промени в областта на платежните системи и платежния надзор. Темите на обученията, проведени в страната, бяха свързани с тенденциите в областта на рисковете и методите за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма, управлението на непрекъсваемостта на бизнес процесите, подготовката и разработването на ангажименти по вътрешен одит, процедурите по обществени поръчки, измененията в законодателството във връзка с трудовете правоотношения, защитата на личните данни и актуалните аспекти на киберсигурността. Основните теми на международните курсове и семинари, в които взеха участие служители на БНБ, бяха из сферите на банковия надзор, финансовата стабилност, пруденциалните регулации и преструктурирането на кредитни институции. Сред новите възможности за допълнителна квалификация бяха обучителните програми за развитие на общите поведенчески компетенции, емоционалната интелигентност, разбирането на значимостта на културното многообразие, подобряването на социалните умения за работа в дигитална среда. Обучението по чужди езици през 2022 г. се проведе предимно онлайн, като преобладаваха участията в курсове по английски език за напреднали и със специализирана бизнес лексика. Основните насоки на обучението по информационни технологии бяха свързани с управлението на ИТ проекти, изготвянето и моделирането на бизнес анализи и процеси, информационната сигурност. През отчетния период в университетски програми за повишаване на образованието без откъсване от работа участваха десет служители, като двама се дипломираха с образователно-квалификационната степен „магистър“. Седем служители участваха в три професионално насочени програми за сертифициране – по финансов анализ, по вътрешен одит и по одит на информационните системи. Служителите, придобили сертификати, имат възможност да поддържат професионалната си квалификация чрез запазване на членството си в сертифициращите организации, продължаване на валидността на сертификатите, участие в дискусии и осигуряване на достъп до специализирани научни

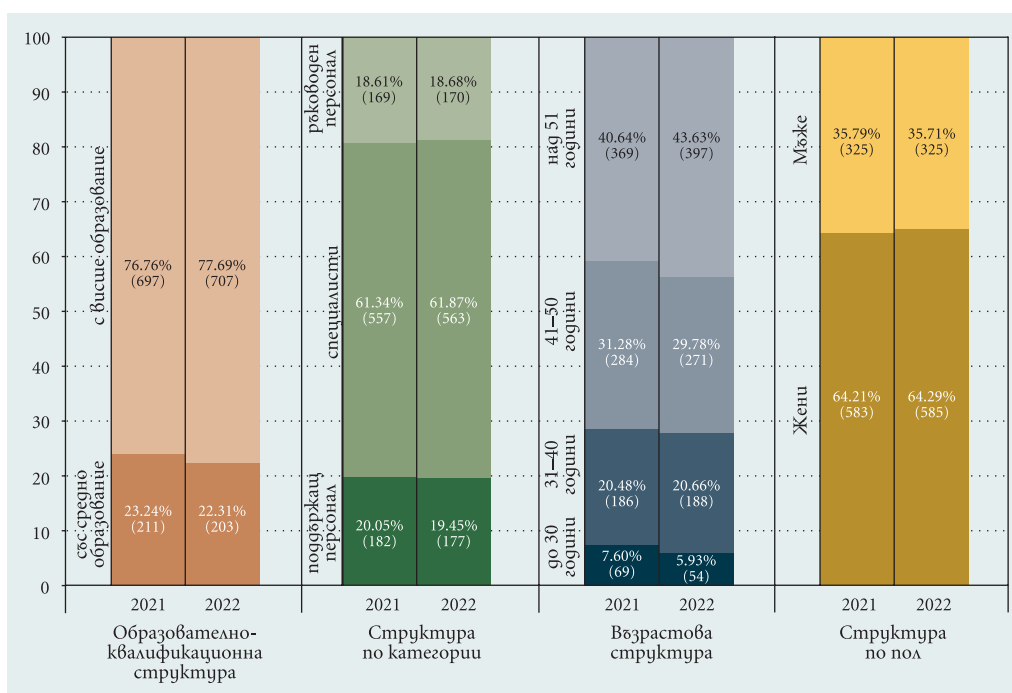
материали. Като допълнителни възможности за кариерно развитие, повишаване на професионалната квалификация на служителите и обмен на опит и експертиза в Банката се използват методите на вътрешна мобилност, в резултат на което 14 служители преминаха на работа в други структурни звена. По договори за краткосрочно назначение в европейски институции през 2022 г. работиха седем служители на БНБ.

Деятностите по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд бяха насочени към разработването и прилагането на инструкции за безопасна работа и други вътрешни документи, както и към провеждането на инструктажи и обучения, свързани с безопасното изпълнение на трудовите задължения от страна на служителите. И след отмяната на извънредната епидемична обстановка в страната в БНБ продължи стриктното спазване на препоръките на здравните власти и прилагането на всички необходими противоепидемични мерки за предотвратяване и ограничаване на възможността от разпространение на COVID-19 сред служителите.

За участие в ежегодната стипендиантска програма, насочена към магистри и докторанти, документи подадоха общо 19 кандидати – 13 докторанти и 6 студенти, обучаващи се за придобиване на образователно-квалификационната степен „магистър“. След проведеня конкурс бяха присъдени две стипендии – една за докторант и една за студент, обучаващ се за магистър. През юни традиционно започна и стажантската програма на БНБ, за участие в която бяха приети четирима студенти от университети в страната и чужбина, обучаващи се по банково дело, финанси, икономика и индустриален бизнес. Стажантите работиха по теми, свързани с развитието на международните финансови пазари, използването на депозитните сертификати като финансов инструмент при управлението на валутните резерви, насоките на Европейския банков орган относно подобряване на възможностите за реструктуриране, както и икономическото управление в Европейския съюз.

Структура на персонала към 31 декември на съответната година

(процент, брой)

Източник: БНБ.

XV. Вътрешен одит на БНБ

Вътрешният одит на Българската народна банка се осъществява в съответствие с Международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Правилата на комитета на вътрешните одитори към Европейската система на централните банки и приетите от Управителния съвет на Българската народна банка правила за дейността.

През 2022 г. бяха извършени десет одитни ангажимента съгласно утвърдения от УС на БНБ годишен план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“, в който са отразени и ангажиментите за изпълнение от програмата на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ.

Целта на всеки от ангажиментите беше да се предостави обективна увереност за адекватността и ефективността на управлението на рисковете, контрола и управлението, присъщи за съответните дейности, за да се гарантират:

- ефективното постигане на целите и задачите/постигане на стратегическите цели на организацията;
- надеждността и целостта на финансовата и оперативната информация;
- ефективността и ефикасността на оперативните дейности и програми;
- опазването на активите;
- съответствието със закони, подзаконови и вътрешни актове, политики, процедури и договори.

Изпълнени одитни ангажименти от годишния план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“

Функции на БНБ	Извършени одитни ангажименти
Банкноти и монети	Организация на дейността в Касов център на БНБ – гр. Пловдив
Вътрешен одит	Проследяване на изпълнението на препоръките от предходни одити от годишния план за дейността на дирекция „Вътрешен одит“
Финансово счетоводство и финансови отчети	Консолидиран финансов отчет на БНБ към 30 юни 2022 г.
Информационни и комуникационни технологии	Удостоверяване на съответствие с изискванията на нормативните актове и приетите стандарти за киберсикурност
УЧР и социална политика	Управление на човешките ресурси – администриране на персонала
Банкноти и монети	Производство на монети

Източник: БНБ.

Изпълнени одитни ангажименти от Годишната програма на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ

Функции на БНБ	Извършени одитни ангажименти
Статистика	Аналитични и референтни бази данни за статистиката
Вътрешен одит	Проследяване на изпълнението на препоръките от предходни одити от годишната програма на Комитета на вътрешните одитори към ЕСЦБ
Комуникации	Комуникационен процес
Информационни и комуникационни технологии	Управление на ИТ сигурността с фокус върху управлението на идентичността и достъпа и публичните ключове

Източник: БНБ.

През 2022 г. главният одитор на БНБ организираше и координираше дейността на дирекция „Вътрешен одит“ с тази на външния одитор на БНБ и също така оказва съдействие на проверяващия екип от Сметната палата на Република България.

През периода дирекция „Вътрешен одит“ продължи да предоставя становища по проекти на вътрешни нормативни актове, свързани с основните дейности на БНБ.

XVI. Изпълнение на бюджета на БНБ за 2022 г.

Бюджетът на БНБ е приет от Управителния съвет с Решение № 381 от 3 декември 2021 г. и изменен с Решение № 69 от 8 март 2022 г. Съгласно приетите от УС на БНБ „Вътрешни правила за изготвяне, изпълнение и отчитане на бюджета на БНБ“ отчетът за изпълнението на бюджета на Банката е изготвен в два раздела: „Разходи за издръжка на БНБ“ и „Инвестиционна програма“. При осъществяване на дейността си БНБ спазва изискванията за опазване на околната среда.

Разходи за издръжка на БНБ

За осъществяване на дейността си и за издръжка през 2022 г. Българската народна банка е изразходвала 124 108 хил. лв., което възлиза на 88.1% от утвърдения по съответния раздел бюджет за годината.

За издръжка на паричното обращение са извършени разходи в размер на 30 154 хил. лв., което представлява 92.2% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 24.3% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период. В рамките на тези разходи за производство на нови банкноти бяха изразходвани 10 220 хил. лв., а за отсичане на нови монети – 19 477 хил. лв., от които 6514 хил. лв. за разменни монети. Във връзка с изпълнението на приетата от УС на БНБ Монетна програма за 2022 г. разходите за отсичане на възпоменателни монети възлязоха на 12 963 хил. лв. За проектиране на нови емисии банкноти и монети са извършени разходи в размер на 69 хил. лв. За резервни части и ремонт на машините, използвани за обработка на банкнотите и монетите, са изразходвани 54 хил. лв., а за консумативи, свързани с обработката на банкноти и монети – 110 хил. лв. Разходите за наеми на помещенията, ползвани от Банката във връзка с извършване на емисионно-касови дейности, бяха 223 хил. лв.

За материали, услуги и амортизация са платени 38 645 хил. лв., което представлява 82.3% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 31.1% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период.

За материали бяха изразходвани 937 хил. лв., което представлява 67.0% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 0.8% от всички разходи за издръжка на Банката за годината. В тази група с най-голям дял са разходите за горива и резервни части за транспорт – 268 хил. лв., и разходите за хигиена, които възлязоха на 223 хил. лв. За материални запаси са платени 141 хил. лв.

Разходите за външни услуги възлязоха на 23 499 хил. лв., което представлява 77.4% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 18.9% от всички разходи за издръжка на Банката през 2022 г. Най-голям дял в тази група заемат разходите за абонаментни такси за поддръжка на софтуерните продукти в размер на 5061 хил. лв., разходите за системите „Блумбърг“, „Ройтерс“ и други на стойност 1488 хил. лв., за ползване на задължителни модули в ТАРГЕТ2 – 1102 хил. лв., и абонаментни такси за „БОРИКА“ АД в размер на 608 хил. лв. БНБ е заплатила 1767 хил. лв. за такси за абонаментно поддържане на техниката. За данък сгради и такса битови отпадъци са изразходвани 1409 хил. лв. За пощенски, телефонни и телексни услуги са платени 973 хил. лв. Разходите за използване на електроенергия

възлязоха на 1583 хил. лв., а за топлинна енергия и вода – на 278 хил. лв. Банката е изплатила суми по договори за охрана и противопожарен контрол на стойност 3820 хил. лв. За ремонт на основни сгради през отчетния период бяха изразходвани 1015 хил. лв. Разходите за такси по съдебни дела и други правни услуги възлизат на 3472 хил. лв., а за охрана на труда и специализирано работно облекло – на 209 хил. лв. За консултантски услуги са платени 87 хил. лв., включително за оценка на информационната сигурност на SWIFT структурата в БНБ. Бяха направени разходи за застраховка на сградите и имуществото в размер на 70 хил. лв.

Разходите за амортизация за 2022 г. възлязоха на 14 209 хил. лв., което представлява 93.5% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 11.4% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период.

Разходите за персонал, включително за социално и здравно осигуряване на служителите, бяха в размер на 49 927 хил. лв., което представлява 98.0% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 40.2% от всички разходи за издръжка на Банката. В тях, спазвайки изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица“, БНБ отрази по бюджета си настоящата стойност на задълженията си към персонала за пенсиониране, както и за неизползван платен годишен отпуск общо в размер на 2639 хил. лв.

Разходите за социална дейност възлязоха на 2366 хил. лв., което е 91.8% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 1.9% от всички разходи за издръжка на Банката през отчетния период.

За други административни разходи на Банката са използвани 581 хил. лв., което е 19.1% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 0.5% от всички разходи за издръжка на Банката. За командировки в страната бяха изразходвани 61 хил. лв. във връзка с логистиката на паричните средства в касовите подразделения на БНБ и извършване на проверки в тези структурни звена. Разходите за командировки в чужбина, несвързани с участието на БНБ в ЕСЦБ и в други органи на ЕС, бяха в размер на 104 хил. лв. В изпълнение на годишната програма за повишаване на образованието и професионалната квалификация на служителите на БНБ изразходваните средства за обучение възлязоха на 320 хил. лв. Служителите на Банката участваха в професионални курсове и семинари в страната и чужбина, организирани от централните банки на редица европейски страни и международни финансови институции, част от които се осъществяваха в неприсъствен формат. Осъществени са участия в програми за дистанционно обучение и курсове по чужди езици.

Във връзка с участието си в ЕСЦБ Банката е изразходвала 2435 хил. лв., или 51.7% от утвърдения бюджет за 2022 г. по този показател и 2.0% от всички разходи за нейната издръжка през отчетния период. За годишна вноска в бюджета на Европейския банков орган са платени 1795 хил. лв. Представители на БНБ участваха в заседания на комитетите и работните групи на ЕСЦБ и други органи на ЕС, за което бяха изразходвани 218 хил. лв. за командировки. Платени бяха 175 хил. лв. за годишна такса за поддръжка на телеконферендна система (TSC) на ЕСЦБ за периода 2015–2018 г., 140 хил. лв. за годишна вноска за Централизираната база данни на ценни книжа и 60 хил. лв. за поддръжка на базата данни за притежаваните ценни книжа (SHSDB).

Инвестиционна програма на БНБ

За изпълнение на инвестиционната си програма за 2022 г. Банката е извършила разходи в размер на 8184 хил. лв., което е 28.0% от утвърдения бюджет за годината по този показател.

През отчетния период не бяха извършени разходи за финансиране на ново строителство, реконструкция и модернизация.

За придобиване на машини, съоръжения, транспортни средства и друго оборудване през 2022 г. са инвестирани общо 519 хил. лв., което представлява 22.0% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 6.3% от всички разходи по инвестиционната програма на Банката през отчетния период.

За закупуване на оборудване, необходимо за осъществяване на емисионно-касовата дейност, са изразходвани 192 хил. лв. Платени са 10 хил. лв. за оборудване за сигурност в сградите на БНБ. Разходите за закупуване на друго оборудване възлизат на 317 хил. лв., в т.ч. 272 хил. лв. за дизелов генератор за временно електрозахранване в случай на възникване на кризисен сценарий, 17 хил. лв. за 2 бойлера, 14 хил. лв. за мебелно обзавеждане на работни помещения и 14 хил. лв. за офис оборудване и техника.

В областта на информационните и комуникационните технологии за развитие на информационните системи са инвестирани 7652 хил. лв., което представлява 32.6% от утвърдения бюджет за годината по този показател и 93.5% от всички разходи за инвестиционната програма през отчетния период.

Разходите за софтуер са на стойност 3173 хил. лв., от които за закупуване на лицензи – 1542 хил. лв., а за разработки за разширяване на функционалността на съществуващите системи са инвестирани 1631 хил. лв.

Разходите за хардуер възлизат на 4479 хил. лв. и са използвани за закупуване на компютърно оборудване и комуникационна техника за обновяване и разширение на съществуващите системи.

За инвестиции, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ, са изразходвани 13 хил. лв.

Изпълнението на бюджета на БНБ и изразходването на средствата и по двата раздела са извършени при упражняване на текущ контрол върху разходите.

Изпълнението на инвестиционната програма е свързано с провеждане на обществени поръчки за избор на изпълнители, сключване на договори и изпълнение на проекти. Част от процедурите по обществените поръчки не са приключили в рамките на отчетния период и не е започнало изпълнение по договори. През изминалия отчетен период е реализирано по-ниско изпълнение на бюджета по раздел II „Инвестиционна програма“ в сравнение с това от предходната година.

Същевременно през годината е извършен анализ на двете съществени групи разходи за инвестиции: разходи, свързани с развитието на информационните системи на Банката, и разходи, свързани с ново строителство, реконструкция и модернизация. Въз основа на анализа са дефинирани приоритети за развитие на различни функционалности в съществуващите информационни системи, като някои от заявените проекти са отложени за 2023 г. Поради промяна в сроковете за изпълнение на дейностите, предвидени в Програмата за развитие на недвижимите имоти на БНБ, 3000 хил. лв. от планираните разходи за ново строителство, реконструкция и модернизация не са изразходвани и са включени в средствата, предвидени за 2023 г.

Изпълнение на бюджета на БНБ към 31 декември 2022 г.

Показатели	Отчет 31 декември 2022 г. (хил. лв.)	Бюджет 2022 г. (хил. лв.)	Изпълнение (%)
Раздел I. Разходи за издръжка на БНБ	124 108	140 938	88.1
Разходи, свързани с издръжката на паричното обращение	30 154	32 711	92.2
Разходи за материали, услуги и амортизация	38 645	46 948	82.3
Разходи за персонал	49 927	50 949	98.0
Разходи за социална дейност	2 366	2 576	91.8
Други административни разходи	581	3 046	19.1
Разходи, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ	2 435	4 708	51.7
Раздел II. Инвестиционна програма	8 184	29 246	28.0
Финансиране на ново строителство, реконструкция и модернизация	0	3 384	0.0
Придобиване на машини, съоръжения, транспортни средства и друго оборудване	519	2357	22.0
Информационни системи на БНБ	7 652	23 489	32.6
Инвестиции, свързани с участието на БНБ в ЕСЦБ	13	16	81.3

Източник: БНБ.

XVII. Консолидиран финансов отчет на БНБ към 31 декември 2022 г.

Доклад на независимия одитор до Управителния съвет на Българската народна банка _____	128
Изложение за отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка _____	133
Консолидиран отчет за всеобхватния доход за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. _____	134
Консолидиран отчет за финансовото състояние за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. _____	135
Консолидиран отчет за паричните потоци за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. _____	136
Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за годината, завършваща на 31 декември 2022 г. _____	137
Приложения към консолидирания финансов отчет _____	138

Ърнст и Янг Одит ООД
Полиграфия офис център
бул. Цариградско шосе 47А, етаж 4
София 1124

Централа: +359 2 81 77 100
Факс: +359 2 81 77 111
ey.com

Доклад на независимия одитор До Управителния съвет на Българската народна банка

Доклад относно одита на консолидирания финансов отчет

Мнение

Ние извършихме одит на приложения консолидиран финансов отчет на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества, включващ консолидиран отчет за финансовото състояние към 31 декември 2022 година, консолидиран отчет за всеобхватния доход, консолидиран отчет за промените в собствения капитал и консолидиран отчет за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителни приложения към консолидирания финансов отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение приложеният консолидиран финансов отчет дава вярна и честна представа за консолидираното финансово състояние на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества към 31 декември 2022 година и за нейните консолидирани финансови резултати от дейността и консолидираните парични потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчетяване (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одитора за одита на финансовия отчет“. Ние сме независими от Българската народна банка и нейните дъщерни дружества в съответствие с Международния етичен кодекс на професионалните счетоводители (включително с Международни стандарти за независимост) на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на консолидирания финансов отчет в България, като ние изпълнихме и другите наши етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

Член на Ърнст и Янг Глобал

Ърнст и Янг Одит ООД
седище и адрес на управление в гр. София
Полиграфия офис център
бул. Цариградско шосе 47А, етаж 4
ЕИК: 130972874, ДДС №: BG130972874
BIC IBAN: BG54 UNCR 7000 1520 6696 91
SWIFT/BIC: UNCRBGSF в Уникредит Булбанк АД

Друга информация, различна от консолидирания финансов отчет и одиторския доклад върху него

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от консолидиран доклад за дейността, изготвен от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и Закона за Българската народна банка, но не включва консолидирания финансов отчет и нашия одиторски доклад върху него.

Нашето мнение относно консолидирания финансов отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни, и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на консолидирания финансов отчет нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с консолидирания финансов отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване. В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

Отговорности на ръководството за консолидирания финансов отчет

Ръководството носи отговорност за изготвянето и представянето на този консолидиран финансов отчет, който дава вярна и честна представа в съответствие с МСФО, приети от ЕС, и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на консолидираните финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали длъжници се на измама или грешка.

При изготвяне на консолидирания финансов отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие, и използвайки счетоводната база въз основа на предположението за действащо предприятие.

Отговорности на одитора за одита на консолидирания финансов отчет

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали консолидираният финансов отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания може да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този консолидиран финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания в консолидирания финансов отчет, независимо дали дължащи се на измама или грешка, разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е резултат от измама, е по-висок, отколкото рискът от съществено неправилно отчитане, което е резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол;
- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол в Българската народна банка и нейните дъщерни дружества;
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на приблизителните счетоводни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството;
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база въз основа на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания в консолидирания финансов отчет или, в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад;

- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на консолидирания финансов отчет, включително оповестяванията, и дали консолидираният финансов отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига верно и честно представяне;
- получаваме достатъчни и уместни одиторски доказателства относно финансовата информация на предприятията или стопанските дейности в рамките на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества, за да изразим мнение относно консолидирания финансов отчет. Ние носим отговорност за инструктирането, надзора и изпълнението на одита на Българската народна банка и нейните дъщерни дружества. Ние носим изключителната отговорност за нашето одиторско мнение.

Наред с останалите въпроси, ние комуникираме с ръководството планирания обхват и времето на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Доклад във връзка с други закони и регулаторни изисквания

Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството

В допълнение към нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от консолидирания финансов отчет и одиторския доклад върху него“, по отношение на консолидирания доклад за дейността ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискваните по МОС съгласно „Указания относно нови и разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора“ на професионалната организация на регистрираните одитори в България - Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството и в Закона за Българската народна банка, приложими в България.

Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството

На базата на извършените процедури нашето становище е, че:

- а) информацията, включена в консолидирания доклад за дейността за финансовата година, за която е изготвен консолидираният финансов отчет, съответства на консолидирания финансов отчет;
- б) консолидираният доклад за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството и на Закона за Българската народна банка.

Одиторско дружество „Ърнст и Янг Одит“ ООД:

Николай Гърнев
Управител
и регистриран одитор, отговорен за одита

Милка Начева-Иванова
Управител
и регистриран одитор, отговорен за одита

26 април 2023 година
гр. София, България

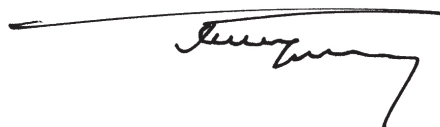

Изложение за отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка

Управителният съвет носи отговорност за изготвянето и приемането на финансов отчет, представящ финансовото състояние на Банката и резултатите от дейността ѝ за периода.

Финансовият отчет на Българската народна банка, одобрен от Управителния ѝ съвет, е изготвен в съответствие с изискванията на Международните стандарти за финансово отчитане, приети от Европейската комисия.

Управителният съвет на БНБ носи отговорност за воденето на точни регистри, които достоверно и по всяко време да отразяват финансовото състояние на Банката. Той носи обща отговорност за предприемането на мерки за опазване на активите на БНБ, за предотвратяването или разкриването на злоупотреби или други нередности.

Димитър Радев
Управител
на Българската народна банка

Консолидиран отчет за всеобхватния доход за годината, завършваща на 31 декември 2022 г.

(хил. лв.)

	Приложения	2022 г.	2021 г.
Приходи от лихви	7	290 906	194 121
Разходи за лихви	7	(178 818)	(104 139)
Нетни приходи от лихви		112 088	89 982
Приходи от такси и комисиони		33 772	27 716
Разходи за такси и комисиони		(3 830)	(4 945)
Нетни приходи от такси и комисиони		29 942	22 771
Нетни (загуби)/печалби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата или по амортизирана стойност, в т.ч.	8	(46 966)	(133 526)
<i>провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>		<i>(5 640)</i>	<i>(6 150)</i>
Други оперативни приходи и разходи	9	38 345	69 334
Общо приходи от дейността		133 409	48 561
Административни разходи	10	(149 479)	(142 377)
Печалба/(загуба) за периода		(16 070)	(93 816)
Други всеобхватни доходи			
<i>Друг всеобхватен доход, подлежащ на рекласификация в печалбата или загубата в последващи периоди</i>		-	-
<i>Друг всеобхватен доход, неподлежащ на рекласификация в печалбата или загубата в последващи периоди</i>		248	(3 630)
Общо други всеобхватни доходи		248	(3 630)
Общо всеобхватни доходи за периода		(15 822)	(97 446)
(Загуба)/печалба, принадлежаща на:			
Мажоритарни акционери		(16 037)	(93 305)
Неконтролиращо участие		(33)	(511)
(Загуба)/печалба за периода		(16 070)	(93 816)
Общо всеобхватен доход, принадлежащ на:			
Мажоритарни акционери		(15 789)	(96 935)
Неконтролиращо участие		(33)	(511)
Общо всеобхватни доходи за периода		(15 822)	(97 446)

Приложенията, представени на страници 138–181, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за финансовото състояние за годината, завършваща на 31 декември 2022 г.

(хил. лв.)

	Приложения	2022 г.	2021 г.
АКТИВИ			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	11	58 746 308	44 305 002
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	12	4 413 760	4 174 343
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	13	11 800 033	18 996 385
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	14	2 249 339	2 227 091
Материални активи	15	177 011	169 711
Нематериални активи	16	9 415	9 930
Други активи	17	66 659	81 627
Общо активи		77 462 525	69 964 089
ПАСИВИ			
Банкноти и монети в обращение	18	27 425 373	24 696 677
Задължения към банки и други финансови институции	19	26 791 395	24 313 910
Задължения към държавни институции и други задължения	20	11 677 755	9 531 918
Задължения за участие в международни финансови институции	21	5 551 650	5 481 879
Други пасиви	22	1 003 955	911 280
Общо пасиви		72 450 128	64 935 664
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ			
Капитал	23	20 000	20 000
Резерви	23	4 988 849	5 004 844
Неконтролиращо участие	24	3 548	3 581
Общо капитал и резерви		5 012 397	5 028 425
Общо пасиви, капитал и резерви		77 462 525	69 964 089

Приложенията, представени на страници 138–181, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за паричните потоци за годината, завършваща на 31 декември 2022 г.

(хил. лв.)

	Приложения	2022 г.	2021 г.
ОПЕРАТИВНА ДЕЙНОСТ			
Нетна (загуба)/печалба		(16 070)	(93 816)
Корекции			
Приходи от дивиденди	9	(11 834)	(16 617)
Амортизация	15, 16	18 699	16 347
Загуба от продажба на материални активи		128	2 906
(Печалба) от пазарна преоценка на финансови активи и пасиви		(125 941)	(43 665)
(Печалба) от асоциирани предприятия		(959)	(912)
Други корекции		57	910
Нетен паричен поток от оперативна дейност преди промени в краткосрочни активи и пасиви		(135 920)	(134 847)
Промени в краткосрочни активи			
Намаление на злато, инструменти в злато и други благородни метали		2 512	738
Намаление на финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата (Увеличение)/намаление на други активи		7 123 645	3 577 775
		4 298	(3 874)
Промени в краткосрочни пасиви			
Увеличение на банкноти и монети в обращение		2 728 696	3 455 639
Увеличение на задължения към банки и други финансови институции		2 477 485	795 378
Увеличение на задължения към държавни институции и други задължения		2 145 837	885 043
Увеличение на задължения за участие в международни финансови институции		-	2 029 193
Увеличение на други пасиви		92 675	139 606
Нетен входящ паричен поток от оперативна дейност		14 439 228	10 744 651
ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ			
Парични плащания за придобиване на материални и нематериални активи		(20 426)	(26 542)
Парични постъпления от дивиденди		11 834	16 617
(Нетен изходящ) паричен поток от инвестиционна дейност		(8 592)	(9 925)
ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ			
Вноска в държавния бюджет		-	-
Нетен входящ/(нетен изходящ) паричен поток от финансова дейност		-	-
Нетно увеличение на паричните средства и парични еквиваленти		14 430 636	10 734 726
Парични средства и парични еквиваленти в началото на периода		44 341 020	33 606 294
Парични средства и парични еквиваленти в края на периода	11, 17	58 771 656	44 341 020
Парични потоци, свързани с лихви и дивиденди			
Получени лихви		225 843	189 423
Платени лихви		(162 641)	(102 978)

Приложенията, представени на страници 138–181, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Консолидиран отчет за промените в собствения капитал за годината, завършваща на 31 декември 2022 г.

(хил. лв.)

	Капитал	Преоценка на немонетарни активи	Специални и други резерви	Общо капитал и резерви	Неконтролирано участие	Общо собствен капитал
Салдо към 1 януари 2021 г.	20 000	140 321	4 961 923	5 122 244	4 092	5 126 336
Печалба за периода	-	-	(93 305)	(93 305)	(511)	(93 816)
Други всеобхватни доходи:						
<i>други доходи</i>	-	782	(4 412)	(3 630)	-	(3 630)
Общо други всеобхватни доходи	-	782	(4 412)	(3 630)	-	(3 630)
Общо всеобхватни доходи за периода	-	782	(97 717)	(96 935)	(511)	(97 446)
Вноски и разпределение от/(към) акционерите:						
<i>вноска в държавния бюджет на Република България</i>	-	-	-	-	-	-
<i>платени дивиденди от дъщерни дружества на миноритарни собственици</i>	-	-	(465)	(465)	-	(465)
Общо трансакции с акционерите	-	-	(465)	(465)	-	(465)
Салдо към 31 декември 2021 г.	20 000	141 103	4 863 741	5 024 844	3 581	5 028 425
Салдо към 1 януари 2022 г.	20 000	141 103	4 863 741	5 024 844	3 581	5 028 425
(Загуба)/печалба за периода	-	-	(16 037)	(16 037)	(33)	(16 070)
Други всеобхватни доходи:						
<i>други доходи</i>	-	4 633	(4 385)	248	-	248
Общо други всеобхватни доходи	-	4 633	(4 385)	248	-	248
Общо всеобхватни доходи за периода	-	4 633	(20 422)	(15 789)	(33)	(15 822)
Вноски и разпределение от/(към) акционерите:						
<i>вноска в държавния бюджет на Република България</i>	-	-	-	-	-	-
<i>платени дивиденди от дъщерни дружества на миноритарни собственици</i>	-	-	(206)	(206)	-	(206)
Общо трансакции с акционерите	-	-	(206)	(206)	-	(206)
Салдо към 31 декември 2022 г.	20 000	145 736	4 843 113	5 008 849	3 548	5 012 397

Приложенията, представени на страници 138–181, представляват неразделна част от консолидирания финансов отчет.

Приложения към консолидирания финансов отчет

1. Организация и дейност

Българската народна банка (Банката, БНБ) е 100% собственост на българската държава и е централна банка на Република България. Дейността ѝ се регулира от Закона за Българската народна банка (ЗБНБ), в сила от 10 юни 1997 г.

В съответствие с този закон основните дейности на Банката могат да се обобщат, както следва:

- поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица;
- притежава изключителното право да емитира банкноти и монети в страната;
- регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане на стабилността на банковата система;
- съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи;
- регулира и осъществява надзор върху дейността на операторите на платежни системи, на доставчиците на платежни услуги и на издателите на електронни пари в страната;
- Банката не може да предоставя кредити и гаранции под каквато и да е форма, включително чрез придобиване на дългови инструменти, на Министерския съвет, на общините, както и на други държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор;
- Банката не може да предоставя кредити на банки, освен при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система;
- Банката не може да търгува с дългови инструменти, емитирани от българската държава и общините, както и от български държавни и общински институции, организации и предприятия от публичния сектор;
- Банката не може да емитира български левове над размера на левовия еквивалент на брутните международни валутни резерви;
- Банката действа като фискален агент и депозитар на държавата.

Считано от датата, от която започва да се прилага решението¹³¹ на ЕЦБ за установяване на тясно сътрудничество с Българската народна банка (БНБ) – 27 юли 2020 г., управлението на Фонда за реструктуриране на банки (ФПБ) се осъществява от БНБ. Решенията във връзка с управлението на ФПБ се вземат от Управителния съвет на БНБ.

Управителният съвет на БНБ на 26 април 2023 г. прие за издаване консолидирания финансов отчет, за годината, приключваща на 31 декември 2022 г., представен на страници от 127 до 181.

2. Приложими стандарти

Настоящият консолидиран финансов отчет на Българската народна банка е изготвен в съответствие с Международните стандарти за финансово отчетяване (МСФО), приети от Европейската комисия.

3. База за изготвяне

Консолидираният финансов отчет е представен в хиляди български левове (хил. лв.), които са функционалната валута на Банката. Този финансов отчет е изготвен на базата на историческата стойност, с изключение на позициите, оповестени в таблицата по-долу, които се измерват по алтернативна база към всяка отчетна дата:

¹³¹ Решение (ЕС) 2020/1015 от 24 юни 2020 г. на Европейската централна банка (ЕЦБ/2020/30) за установяване на тясно сътрудничество между ЕЦБ и БНБ по смисъла на член 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1024/2013.

Позиции	База за измерване
Дериватни финансови инструменти	Справедлива стойност
Недериватни финансови инструменти, отчитани по справедлива стойност през печалбата или загубата	Справедлива стойност
Дълготрайни материални активи	Преоценена стойност, представляваща справедливата стойност на актива към датата на преоценка, намалена с последваща амортизация и натрупани загуби от обезценка
Задължението по плана за дефинирани доходи	Настояща стойност на задължението за дефинирани доходи

Използване на приблизителни оценки и преценки

При изготвянето на консолидирания финансов отчет Банката е направила преценки, приблизителни оценки и допускания, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и на разходите и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на консолидирания финансов отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях.

Приблизителните оценки и основните допускания се преразглеждат текущо и се признават проспективно.

Преценки

Банката е преценила и класифицирала паричните наличности в обращение като финансов пасив (приложение 18).

Несигурност в допусканията и оценките

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране (по план с дефинирани доходи) са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работните заплати и дисконтов фактор. Тези предположения може да доведат до корекции в следваща финансова година, но са преценени от ръководството като разумни и уместни за Банката (приложение 10).

Банката базира своите допускания и оценки на съществуващите параметри и налична информация към момента на изготвяне на финансовите отчети. Съществуващите обстоятелства и допускания за бъдещото развитие може да се променят поради пазарни промени или обстоятелства извън контрола на Банката. Такива промени са отразени в предположенията, когато те възникнат.

Определяне на очаквани кредитни загуби за финансови активи с нисък кредитен риск

За инструменти с нисък кредитен риск се приемат такива, за които рискът от неизпълнение е нисък, способността на контрагента да изпълнява договорните си задължения в краткосрочен план е стабилна и негативни промени в дългосрочен план на икономическите условия е малко вероятно да променят способността за изплащане на задълженията. За краткосрочните си вземания от банки и дълговите инструменти, отчитани по амортизирана стойност или по справедлива стойност в „друг всеобхватен доход“, Банката приема към отчетната дата, че вероятността от настъпване на неизпълнение е малко вероятна, поради което определя за тях 12-месечни кредитни загуби. В случай че в последващи отчетни периоди критериите за нисък кредитен риск престанат да бъдат верни, Банката извършва анализ по отношение на промяната в кредитния риск спрямо първоначалното признаване, за да прецени необходимостта от определяне на коректив за загуби за целия срок на инструмента. Определянето на инструментите като такива с нисък кредитен риск изисква

преценка. При формирането на тази преценка Банката използва цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна.

Определяне на очаквани кредитни загуби от взетания по депозити

Както е оповестено в приложение 6(б) „Кредитен риск“, Банката е разработила Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очакваните кредитни загуби по финансови инструменти. Банката класифицира рисковите си активи в три рискови фази в зависимост от промените в кредитния риск след първоначалното признаване на актива и съответно оценява очакваните кредитни загуби на база 12-месечната вероятност за неизпълнение, ако няма промяна на кредитното качество (фаза 1), и на база на вероятността от неизпълнение за целия срок на инструмента (фаза 2 и фаза 3) при наличие на значително увеличение на кредитния риск. Когато се определя доколко значително е увеличен кредитният риск спрямо първоначалното признаване на актива, Банката използва цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна, включително и за бъдещи периоди.

Загубата при неизпълнение е преценка за вредите, които би претърпяла Банката при настъпване на събитие по неизпълнение, и се базира на разликата между договорните парични потоци и паричните потоци, които Банката очаква реално да получи. Съществена преценка е необходима при определяне на времето и размера на очакваните парични потоци. Ръководството използва преценки, базирани на исторически опит от загуби за активи, на които е присъщ кредитен риск, и на обективни обстоятелства за обезценка, сходни с онези в портфейла, когато се изчисляват бъдещите парични потоци.

При определяне на размера на очакваните кредитни загуби Банката използва прогнозна информация относно очакваните промени в бъдеще на определени икономически условия и на показатели и предположения как промените в тези показатели биха повлияли върху вероятността за неизпълнение.

Параметърът „вероятност за неизпълнение“ е ключов за изчисляване на размера на очакваните кредитни загуби и отразява вероятността в определен времеви хоризонт контрагентът да не изпълни договорните си задължения. Банката е разработила вътрешни модели за определяне на вероятността за неизпълнение по кредити, базирани главно на историческа информация за период, за който такава е налична. Оценката за корелацията между историческите проценти на допуснато неизпълнение и прогнозните икономически показатели представлява съществена приблизителна оценка. Историческият опит на Банката по отношение на кредитните загуби и прогнозите за икономическите условия може също така да не са представителни за реалните загуби в бъдеще.

Справедлива стойност на финансовите инструменти

Когато справедливите стойности на финансовите активи и пасиви в отчета за финансовото състояние не могат да бъдат получени от активни пазари, те се определят с помощта на различни техники за оценяване, които включват използването на математически модели. Базовите данни за тези модели са извлечени от индикатори, които се наблюдават на финансовите пазари, където това е възможно. В противен случай се правят допускания за установяване на справедливата стойност. Допусканията вземат предвид фактори, свързани с ликвидност, колебливост за по-дългосрочни деривати и дисконтови проценти, предсрочни плащания и предположения за неизпълнение, свързани с ценни книжа, обезпечени с активи.

Някои от счетоводните политики и оповестявания на Банката изискват оценка на справедливи стойности за финансови и нефинансови активи и пасиви. За информация относно оценките по справедлива стойност виж приложения 6(г) и 15.

Нови стандарти, изменения и подобрения, в сила от 1 януари 2022 г.

Следните нови стандарти, разяснения и изменения на съществуващи стандарти, издадени от Съвета по международни счетоводни стандарти (СМСС) и приети от ЕС, са в сила през отчетния период. Банката не е приложила по-рано който и да било стандарт, разяснение или изменение, което е публикувано, но все още не е влязло в сила.

Изменения в МСФО 3 „Бизнес комбинации“; МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“; МСС 37 „Провизии, условни вземания и условни задължения“; Годишни подобрения 2018–2020 г.

На 14 май 2020 г. СМСС публикува изменения на:

- МСФО 3 „Бизнес комбинации“ – актуализира се връзката с концептуалната рамка.
Съветът добави също и изключение от принципа на признаване в МСФО 3 за избягване на потенциални печалби или загуби от „ген 2“, възникващи по пасиви и условни задължения, които биха попаднали в обхвата на МСС 37 или КРМСФО 21 „Налози“, ако бъдат понесени отделно. В същото време Съветът реши да поясни съществуващите насоки в МСФО 3 за условните активи, които няма да бъдат засегнати от заместването на препратката към Рамката за изготвяне и представяне на финансови отчети;
- МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ – забранява се на предприятията да приспадат от цената на придобиване на имот, машина и съоръжение каквито и да било постъпления от продажбата на артикули, произведени докато този актив бива привездан до мястото и състоянието, необходими, за да може той да функционира по начина, предвиден от ръководството. Вместо това предприятията признават тези приходи от продажби и свързаните с тях разходи за производство в печалбата или загубата;
- МСС 37 „Провизии, условни вземания и условни задължения“ – по отношение на разходите, които предприятията трябва да включват като разходи за изпълнение на договор при оценката му дали е обременяващ;
- Годишни подобрения 2018–2020 г. – изявлението съдържа изменения в МСФО 1 „Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчетяване“ – дъщерно дружество в качеството на предприятие, прилагащо МСФО за първи път, МСФО 9 „Финансови инструменти“ – възнаграждения в теста на „10-те процента“ за отписване на финансови пасиви, МСС 41 „Земеделие“ и илюстративните примери, включени към МСФО „Финансов лизинг“ – данъчно облагане при оценяване по справедлива стойност, изготвени в резултат на годишния проект за подобряването им.

Тези изменения, които влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2022 г., са приети от ЕС на 28 юни 2021 г. и са публикувани в „Официален вестник“ на ЕС на 2 юли 2021 г. Измененията нямат съществено влияние върху финансовото състояние или резултатите от дейността на Банката.

МСФО 16 „Лизинг“ – Отстъпки по наеми в контекста на COVID-19 след 30 юни 2021 г. (Изменение)

Изменението е приложимо за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 април 2021 г., като по-ранното приложение е позволено, включително във финансови отчети, които все още не са одобрени за публикуване към датата на издаване на изменението. През март 2021 г. Съветът измени условията на практическата целесъобразна мярка в МСФО 16, която предоставя облекчения за лизингополучателите при прилагането на насоките в МСФО 16 за модификации в лизингите за отстъпки по наеми, които се явяват като пряка последица от пандемията от COVID-19. След изменението сега практическата целесъобразна мярка е приложима за отстъпки, при които всяко намаление в лизинговите плащания засяга единствено плащанията, които първоначално са били дължими на

или преди 30 юни 2022 г., при условие че са удовлетворени останалите условия за прилагането на практическата целесъобразна мярка.

Приемането на тези нови стандарти, както и подобренията и измененията в съществуващи стандарти, не доведоха до промени в счетоводната политика на БНБ

4. База за консолидиране

Дъщерни предприятия

Дъщерни предприятия са тези, които се контролират от Банката. Банката контролира едно предприятие, когато е изложена на или има права върху променливата възвръщаемост от своето участие в предприятието и има възможност да оказва въздействие върху нея посредством своите правомощия. Финансовите отчети на дъщерните дружества се включват в консолидираните финансови отчети от датата на възникване на контрола върху предприятието до датата на прекратяването му. Частта от нетните активи на дъщерните предприятия на Банката, която отговаря на пропорционалния дял на миноритарните акционери, се представя на отделен ред в „капитал и резерви“ на реда „неконтролирано участие“.

Българската народна банка притежава мажоритарни дялове от „Печатница на БНБ“ АД и „Монетен двор“ ЕАД. Счетоводните отчети, изготвени за групата, съдържат счетоводните отчети на предприятието майка и дъщерните предприятия. При изготвяне на консолидирания отчет на БНБ се елиминират всички вземания и задължения, приходите и разходите, както и вътрешногруповите салда и сделки, включително продажбите.

Асоциирани предприятия

Асоциирани предприятия са тези, в които Банката упражнява значително влияние, но те не представляват нито дъщерно, нито съвместно контролирано предприятие. Инвестициите в асоциирани предприятия се представят в консолидирания финансов отчет на Банката по метода на собствения капитал като стойност, съответстваща на дела на Банката в собствения капитал на асоциираното предприятие към края на отчетния период. Частта на Банката от нетния резултат на асоциираното предприятие след придобиването се представя в печалбите или загубите като приход/разход от инвестиции и се прибавя към/изважда от балансовата стойност на инвестицията.

Участията на БНБ в други асоциирани предприятия се отчитат по цена на придобиване. Банката консолидира на годишна база отчетите на асоциираните предприятия, в които делът ѝ е 20% или над 20%, по метода на собствения капитал.

Сделки, които се елиминират при консолидация

Всички вземания и задължения, приходи и разходи, както и вътрешногруповите печалби в резултат от извършени операции между дружества от групата се елиминират, освен в случаите, в които те са несъществени.

5. Основни елементи на счетоводната политика

а) Признаване на приходи

Приходите от и разходите за лихви се признават съгласно принципа за текущо начисляване според лихвената политика на Банката и в съответствие със сключените договори с международни финансови институции и с клиенти на Банката. Приходите от и разходите за лихви се отразяват в отчета за всеобхватния доход. Приходите от и разходите за лихви включват и амортизацията на сконтото и премията, изчислени на базата на ефективен лихвен процент.

Приходите от лихви по чуждестранни ценни книжа, държани в портфейла на БНБ, включват лихвите по лихвените купони на емисиите ценни книжа.

Приходите от лихви по депозити включват приходите от лихви по депозити във валута и в злато.

Приходите от и разходите за такси и комисиони от финансови услуги на Банката се признават в отчета за доходите на Банката в момента на извършването на съответната услуга.

Съгласно МСФО 15 приходите от договори с клиенти се признават, когато Банката удовлетвори задълженията си за изпълнение, като прехвърли обещаните услуги на клиента. Приходите се признават по сума, отразяваща възнагрудението, което се очаква да бъде получено в замяна. След влизането в сила на МСФО 15 не са настъпили промени в оценката и в момента на признаване на приходите от такси и комисиони.

Други финансови приходи/разходи включват приходи и разходи от продажби и промени в справедливата стойност на финансовите активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата.

Приходите от и разходите за лихви се признават в печалбите или загубите чрез прилагането на метода на ефективния лихвен процент. Ефективен лихвен процент е този, който точно дисконтира очакваните бъдещи парични плащания и постъпления през срока на съществуване на финансовия актив или пасив до неговата балансова стойност. Ефективният лихвен процент се определя при първоначалното признаване на финансовия актив или пасив и впоследствие не се коригира.

Изчисляването на ефективния лихвен процент включва всички комисиони, получени или платени, както и отстъпки или премии, които са неразделна част от ефективния лихвен процент. Трансакционните разходи са вътрешнопристици разходи, директно отнасящи се към придобиването, емитирането или отписването на финансов актив или пасив.

Приходите от и разходите за лихви, представени в печалбите или загубите, включват:

- лихвата върху финансовите активи и пасиви, отчитани по амортизирана стойност, изчислена по метода на ефективния лихвен процент;
- лихвата върху ценни книжа, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, изчислена по метода на ефективния лихвен процент.

Приходите от дивиденди се признават, когато се установи правото на Банката да получи дивидент.

Приходите от такси се разсрочват и признават във всеки от отделните финансови периоди.

Всички печалби и загуби, възникнали в резултат от промени в справедливата стойност на финансовите инструменти, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, се признават в отчета за всеобхватния доход.

Приходите от дарение, свързано с амортизируеми активи, се признават като приходи за бъдещи периоди при получаването на дарението, като впоследствие се признават в отчета за всеобхватния доход през съответните периоди, систематично за срока на полезния живот на активите и пропорционално на амортизационните отчисления за същите активи. Разходи, свързани с амортизируемите активи, извършени през текущия период, се разсрочват за срока на полезния живот на активите.

Приходите от дарение, свързано с неамортизируеми активи, се признават като приходи за бъдещи периоди при получаването на дарението, като след това се признават в отчета за всеобхватния доход за периодите, през които са осчетоводени разходите, свързани с тези активи.

Валутните разлики на инвестициите, свързани с цел продажба, се признават в печалбите или загубите.

Нетните печалби/загуби от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, включват нетните приходи от операции с ценни книжа, нетните приходи от операции с чуждестранна валута,

нетния приход от преоценка на ценни книжа, нетния приход от преоценка на злато, нетния приход от преоценка на фючърси и нетния приход от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута.

б) Признаване на активи и пасиви

Всички активи и пасиви на Банката се отчитат по първоначалната цена на придобиване или по справедлива стойност. Последващи преоценки се извършват, като различните видове активи и пасиви се преоценяват на различни периоди с цел да се определи справедливата им стойност. Корекциите в счетоводните регистри, както и съответните записи за признаване в резерва от преоценки на активите, се отразяват съгласно МСФО. Когато не е възможно да се определи справедливата стойност, се взема историческата цена на придобиване, намалена със загубите вследствие на обезценяване на актива.

Международните стандарти за финансова отчетност не изискват представянето на активите в точно определен формат за баланса и могат да се посочат като основни активи (дълготрайни материални активи, нематериални активи, материални запаси, инвестиционни имоти, разходи по заеми за придобиване на активи, обезценка на активи) и активи, които са класифицирани като финансови инструменти.

в) Финансови инструменти

Банката може да признае финансов актив или пасив в баланса си тогава и само тогава, когато стане страна по договорните условия на използваните финансови инструменти. Банката отписва финансов актив от баланса си:

- когато изгуби контрола върху договорните права, които съставляват финансовия актив, и прехвърли по същество всички рискове и ползи от собствеността;
- когато задължението, посочено в договора, бъде погасено, отменено или изтече.

1) Класификация

Класификацията е определяща за оценяването на финансовите инструменти и за това как Банката отразява тази оценка във финансовите отчети.

За целите на последващото оценяване на финансовите активи БНБ използва следните бизнес модели:

- финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци;
- финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба.

Оценката, дали паричните потоци по дългови инструменти се състоят само от главница и лихва, се прави въз основа на фактите и обстоятелствата при първоначалното признаване на активите. Банката класифицира финансовите активи съобразно бизнес модела за управление на определен клас финансови активи и характера на договорените парични потоци на финансовия актив.

Бизнес моделът *финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци*, включва всички текущи сметки на Банката при чужди кореспонденти и паричните потоци по прилагания за тези активи модел, представляващи плащания единствено на главница и лихва. Тези финансови активи се оценяват по амортизирана стойност.

Бизнес моделът *финансови активи, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба*, включва: депозити, дългови инструменти и инвестиции. Активите в тази група се оценяват, както следва:

- депозити – по амортизирана стойност;
- дългови инструменти – по справедлива стойност в печалбата или загубата;
- инвестиции – по справедлива стойност в друг всеобхватен доход.

Банката класифицира финансовите активи при първоначалното им признаване съобразно бизнес модела за управление на определен клас финансови активи и характера на договорените парични потоци на финансовия актив.

Счетоводното третиране на финансовите пасиви е съответно по справедлива стойност или по амортизирана стойност, с изключение на третирането на разликите, възникващи от промени в собствения кредитен риск за финансови инструменти, определени за отчитане по справедлива стойност в печалбата или загубата. Съгласно МСФО 9 тези разлики се отчитат в друг всеобхватен доход без последващо рекласифициране в отчета за всеобхватния доход. Към датата на изготвяне на отчета Банката не отчита финансови пасиви в тази категория.

2) Признаване

Банката признава финансовите активи за търгуване и инвестиции, своите кредити и вземания, както и финансовите пасиви, отчитани по амортизирана стойност, от датата на уреждане. Всички останали финансови активи и финансови пасиви се признават, когато Банката стане страна по договорите за финансови инструменти.

Финансовите активи и пасиви се отчитат по забалансови сметки от датата на търгуване до датата на тяхното уреждане и се записват в отчета за финансовото състояние на БНБ на датата на уреждане на сделката (*value date*). Първоначалното признаване е по цена на придобиване – справедливата цена, която е платена при придобиването. Разходите по трансакциите се включват в цената на придобиване на всички активи и пасиви. От този момент Банката отчита всички приходи и разходи, свързани с промяна на справедливата им стойност.

3) Оценка по амортизирана стойност

Активите, оценявани по амортизирана стойност, първоначално се признават по цена на придобиване, последващо се отчитат по тяхната амортизирана стойност, която представлява първоначалната оценка на актива, коригирана с амортизирана премия или сконто при прилагане на метода на ефективния лихвен процент и с коректив за очаквани кредитни загуби за всеки актив, изчислени на базата на приетата от УС на БНБ методология. Амортизира се сконто/премията за всяка позиция поотделно и се признава в отчета за доходите на Банката. На ежедневна база се изчисляват и признават лихви в отчета за всеобхватния доход на Банката.

4) Оценка по справедлива стойност в друг всеобхватен доход

Банката оценява дълговите си инструменти по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, когато са удовлетворени двете условия:

- финансовият актив се държи в рамките на бизнес модел с цел както събиране на договорените парични потоци, така и продажбата му; и
- съгласно договорните условия на финансовия актив, на посочени дати те поражда парични потоци, представляващи единствено плащания по главницата или лихвата.

По отношение на финансови активи, отчитани в друг всеобхватен доход, приходите от лихви, валутните преоценки и загубите от обезценки или тяхното възстановяване се признават в печалбата или загубата, като се изчисляват по аналогичен начин като финансовите активи, оценявани по амортизирана стойност. Останалите промени в справедливата стойност на тези финансови активи се признават в друг всеобхватен доход. При отписването им кумулативната промяна в справедливата стойност, призната в друг всеобхватен доход, се отнася в печалбата или загубата.

5) Оценка на финансови активи, определени като такива по справедлива стойност в друг всеобхватен доход (капиталови инструменти)

Банката е класифицирала неотменно в тази категория капиталовите си инвестиции (които не се търгуват на фондовата борса), определени по справедлива

стойност в друг всеобхватен доход, тъй като те отговарят на изискванията за собствен капитал съгласно МСС 32 „Финансови инструменти: представяне“ и не се държат с цел търгуване. Класификацията се определя на база индивидуален инструмент.

Печалбите и загубите от тези финансови активи никога не се признават в печалбата или загубата на Банката. Дивидентите се признават като други оперативни приходи в отчета за доходите, когато правото върху плащането бъде установено.

Капиталовите инструменти, определени като такива по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, не са обект на тест за обезценки.

б) Принципи за оценка и представяне по справедлива стойност

Справедлива стойност е цената, която би била получена при продажба на актив или платена при прехвърляне на пасив при обичайна сделка между пазарни участници на основния пазар, или при липса на такъв – на най-изгодния пазар, до който Банката има достъп към датата на оценяване. Справедливата стойност на пасив отразява ефекта от риска за неизпълнение на задължения.

Когато е възможно, Банката използва котираната цена на активен пазар за определяне на справедливата стойност на един инструмент. Пазарът се счита за активен, когато сделките за актив или пасив се извършват с достатъчна честота и обем, така че да позволяват предоставяне на текуща информация за цените.

Когато липсва котирана цена на активен пазар, Банката използва максимално подходящи наблюдаеми входящи данни и свежда до минимум използването на ненаблюдаеми данни. Целта на използването на дадена техника за оценяване е да се определи приблизително цената, по която би се осъществила обичайна сделка между пазарни участници. Избраната техника използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за Банката оценки, включва всички фактори, които участниците на пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методи за ценообразуване на финансови инструменти.

Данните за техниките за оценка представят адекватно пазарните очаквания и измервания на факторите за риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Банката проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от текущи пазарни трансакции, които се наблюдават на пазара на същия инструмент, или цени, основани на други налични данни, получени при наблюдение на пазара.

Най-добрият показател за справедливата стойност на един финансов инструмент при първоначално признаване е цената на сделката, т.е. справедливата стойност на даденото или полученото вложение. Когато Банката счита, че съществува разлика между справедливата стойност при първоначално признаване и цената на сделката и че справедливата стойност нито е подкрепена от доказателства за котирана цена на активен пазар за идентичен актив или пасив, нито се базира на техника на оценяване, която използва единствено данни от наблюдаеми пазари, тогава финансовият инструмент първоначално се признава по справедлива стойност, коригирана с разликата между справедливата стойност при първоначално признаване и цената на сделката. Впоследствие тази разлика се признава в печалбата или загубата по подходящ начин според матуритета на инструмента, но не по-късно от момента, в който е възможно да се направи оценка на актива, използвайки изцяло наблюдаеми пазарни данни, или когато сделката е приключена.

Банката признава активите и дългите позиции по цена „купува“ и пасивите и късите позиции по цена „продава“, когато активите или пасивите, оценявани по справедлива стойност, имат цена „купува“ и цена „продава“.

Когато Банката има позиции в група финансови активи и финансови пасиви, тя е изложена на пазарни рискове и на кредитен риск. Въз основа на нетната си

експозиция към такива рискове Банката ги оценява по справедлива стойност на база цената, която би получила при продажбата на нетна дълга позиция за определена рискова експозиция или би платила при прехвърлянето на нетна къса позиция за определена рискова експозиция. В такива случаи Банката разпределя корекциите на равнище портфейл към отделните активи или пасиви, които образуват групата на финансовите активи и финансовите пасиви, според относителния риск на всеки инструмент от групата.

Когато Банката има позиции с риск от компенсирание, за да се оценят те, се използват средните пазарни цени, а корекция по цена „продава“ и „купува“ се прилага съответно само за нетната открита позиция. Справедливите стойности отразяват кредитния риск на инструмента и при необходимост включват корекции за осчетоводяване на кредитния риск за Банката и за отсрещната страна. Оценките на справедливата стойност, получени от модели, се коригират според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела до степеня, в която според Банката трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяване на сделка.

Банката оповестява прехвърлянето между нивата в йерархията на справедливите стойности в края на отчетния период, през който се е осъществила промяната.

7) Отписване

Банката отписва финансов актив, когато договорните права върху паричните потоци от финансовия актив изтекат или когато прехвърли правата за получаване на договорените парични потоци от финансовия актив в трансакция, в която се прехвърлят всички съществени рискове и печалби от притежаването му.

Банката отписва финансов пасив, когато нейните договорни задължения са изпълнени/отменени или когато паричните потоци от финансовия пасив изтекат.

Банката извършва трансакции, при които се прехвърлят активи, признати в отчета за финансовото състояние, но запазва всички или съществените рискове и печалби от прехвърлените активи или част от тях. Ако са запазени част или всички съществени рискове и печалби, то прехвърлените активи не се отписват от отчета за финансовото състояние.

Прехвърляне на активи със запазване на част или на всички съществени рискове и печалби са например сделки със заемане на ценни книжа или с ангажимент за обратно изкупуване.

При трансакции, при които Банката нито запазва, нито прехвърля всички съществени рискове и печалби от притежаването на даден финансов актив, тя отписва актива, ако не запазва контрол върху него. Правата и задълженията, запазени при прехвърлянето, се признават отделно като активи и съответно пасиви. При сделки, при които се запазва контрол върху актива, Банката продължава да го признава до степеня на своето участие в зависимост от това, доколко стойността на прехвърления актив е изложена на промени.

При определени сделки Банката запазва задължението си да обслужва прехвърления финансов актив срещу заплащане. Прехвърленият актив се отписва изцяло, ако отговаря на критериите за отписване. Активът или пасивът се признава в договора за обслужване в зависимост от това дали таксата за обслужване е повече от достатъчна (актив) за извършване на услугата, или по-малко от достатъчна (пасив).

8) Компенсирание

Финансовите активи и пасиви се компенсират и съответно нетната стойност се отчита в отчета за финансовото състояние, когато Банката има законно право да компенсира признатите стойности и възнамерява да извърши уреждане на актива и пасива на нетна основа. Отчитането на активи, нетно от корективи, не се счита компенсирание.

Приходи и разходи се представят нетно в случаите, позволени от счетоводните стандарти, или когато печалбите и загубите са възникнали от група сходни трансакции като тези, които са резултат от търговските операции на Банката.

9) Обезценка на активи

Към всяка отчетна дата Банката извършва анализ за обезценка на финансови активи, класифицирани като „финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход“ и „финансови активи, отчитани по амортизирана стойност“, като използва категориите за обезценка в съответствие с МСФО 9:

- Банката изчислява очаквани кредитни загуби на база 12-месечна вероятност за неизпълнение, когато няма значително увеличение на кредитния риск спрямо първоначалното признаване. Вероятността за неизпълнение представлява очакваната от ръководството вероятност за неизпълнение от дължника/кредитополучателя на финансово задължение за определен период от време, отразена посредством измерената/изчислената обезценка;
- Банката изчислява очаквани кредитни загуби за остатъчния срок на финансов актив при наличието на разумна и аргументирана информация, която засяга по-скоро бъдещи събития. Увеличението на кредитния риск спрямо първоначалното признаване нараства значително преди по финансовия инструмент да настъпи просрочие. При очакваната от ръководството загуба обезценката представлява делът на изгубена експозиция/актив.

При обезценка на колективна основа Банката използва статистически модели, базирани на исторически опит за вероятността за неплащане, времето за реинтегриране на загуби от обезценка и сумата на възникналата загуба, която се коригира с преценката на ръководството дали текущите икономически и кредитни условия са такива, че реалните загуби са по-високи или по-ниски от резултатите от историческото моделиране. Процентите на просрочие, загубите и очакваният период на реинтегриране на загуби редовно се съпоставят с реалните данни, за да се валидират моделите за оценка.

При активи, отчетени по амортизирана стойност, загубите от обезценка се измерват като разлика между балансовата стойност на финансовия актив и сегашната стойност на приблизително изчислени бъдещи парични потоци, дисконтирани по първоначалния ефективен лихвен процент на актива. Загубите се признават в печалбите или загубите и се отразяват в корективна сметка срещу „кредити и вземания“. Лихвата върху обезценения актив продължава да се признава чрез амортизация на сkonto, но върху амортизираната стойност. Когато последващо събитие стане причина за намаляване на загубата от обезценка, намалението в загубата от обезценка се сторнира в печалбите или загубите.

При инвестиционни ценни книжа, държани с цел продажба, загубите от обезценка се признават, като акумулираната загуба, призната директно в собствения капитал, се прехвърля в печалбите или загубите. Акумулирана загуба, прехвърлена от капитала и призната в печалбите или загубите, е разликата между цената на придобиване, нетирана от всички погасявания по главници и амортизации, и настоящата справедлива стойност, минус всички загуби от обезценка, признати преди това в печалбите или загубите. Ако в следващ период справедливата стойност на обезценена дългова ценна книга се увеличи и увеличението може обективно да се свърже със събитие, възникнало, след като загубата от обезценка е била призната в печалбите или загубите, тази загуба от обезценка се сторнира, като сумата на сторното се признава в печалбите или загубите.

10) Финансови активи и пасиви, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба

Първоначално финансовите активи и пасиви, държани с цел събиране на договорените парични потоци и за продажба, се признават в баланса по справедлива

стойност, като разходите за придобиване се отнасят директно в печалбите или загубите. Всички промени в справедливата стойност се признават в печалбите или загубите като нетни приходи от търговски операции.

11) Финансови активи, държани в рамките на бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорените парични потоци

Финансови активи, държани в рамките на бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорените парични потоци, първоначално се признават по цена на придобиване, последващо се отчитат по тяхната амортизирана стойност, която представлява първоначалната оценка на актива, коригирана с амортизирана премия или сконто при прилагане на метода на ефективния лихвен процент. Амортизира се сконто/премията за всяка позиция поотделно и се признава в отчета за всеобхватния доход на Банката. На ежедневна база се изчисляват и признават лихви в отчета за всеобхватния доход на Банката.

г) Злато и други благородни метали

БНБ като централна банка поддържа определени количества злато като част от международните валутни резерви на страната. Съгласно изискванията на ЗБНБ тя може да предприема всички необходими действия, свързани с придобиване, притежаване и продажба на брутни международни валутни резерви, включително с монетарно злато. Следователно монетарното злато като част от международните валутни резерви може да бъде незабавно използвано от БНБ без допълнителни ограничения, което го определя като монетарен актив. Съгласно изискванията на „Общи положения за определяне на базите за оценка във финансовите отчети“ към МСФО, както и при липсата на конкретен МСФО, който да определя третирането на подобна трансакция, Банката определя представянето и оценката на монетарното злато като актив, отчитан в печалбата или загубата по справедлива стойност, като най-надеждна и подходяща база за последваща оценка. Златото и другите благородни метали се оценяват по пазарната им стойност, определена на базата на фиксинга в евро на Лондонския пазар на благородни метали към отчетната дата.

Монетарно злато

Златото в стандартна форма (монетарно злато) първоначално се признава по цена на придобиване. Монетарното злато и другите инструменти в злато се оценяват ежедневно по последната пазарна стойност, публикувана на пазара на злато на едро в Лондон, Великобритания. Нереализираните печалби и загуби от преоценката на монетарното злато и другите инструменти в злато на Банката се признават в отчета за доходите.

г) Инвестиции в други предприятия

За целите на оценката при последващо отчитане на инвестициите в предприятия те са класифицирани като финансови активи, държани за търгуване, отчитани по справедлива стойност в „друг всеобхватен доход“.

Подробна информация относно притежаваните от Банката инвестиции е представена в приложение 14.

е) Дълготрайни материални и нематериални активи

Политиката, прилагана от Банката, е да отчита земя, сгради и останалите групи дълготрайни материални активи по преоценена стойност съгласно допустимия алтернативен подход на МСС 16 „Имоти, машини, съоръжения и оборудване“.

Банката признава нематериален актив, ако той отговаря на критериите за признаване по МСФО. Нематериалните активи са представени в отчета за финансовото състояние по цена на придобиване, включително платените мита, невъзстановими данъци, както и преките разходи за подготовката на

актива за използването му по предназначение, намалена с начислената амортизация и със загубите от обезценка.

Земята и сградите се отчитат по справедлива стойност, която периодично се определя чрез оценка от професионални квалифицирани оценители. Преоценката на имотите се извършва актив по актив, като към датата ѝ натрупаната амортизация се отписва за сметка на брутната балансова стойност на актива, а нетната стойност се преизчислява спрямо преоценената му стойност. Когато в резултат от преоценка отчетната стойност на активите се увеличава, увеличението се отразява директно в „друг всеобхватен доход“. Когато в резултат от преоценка отчетната стойност на активите се намалява, намалението се признава в намаление на преоценъчния резерв на собствения капитал, като в случай на недостиг разликата се признава като разход в отчета за всеобхватния доход.

1) Последващи разходи

Отчетените отделно разходи, свързани с подновяване на компоненти на дълготрайните материални активи, се капитализират. Всички останали разходи се капитализират само тогава, когато увеличават бъдещите икономически ползи от дълготрайния материален актив. Всички останали разходи се признават в печалбите или загубите при тяхното възникване.

2) Амортизация

Амортизацията се начислява от деня на завеждането на актива на базата на линейния метод за периода на очаквания срок на ползване. Земите не се амортизират. Управителният съвет на БНБ утвърждава годишните амортизационни норми, които са представени по-долу:

Активи	(%)
Сгради	2–4
Машини, съоръжения и оборудване	3–15
Компютри	30–33.3
Стопански инвентар	15–20
Транспортни средства	8–25
Дълготрайни нематериални активи	20–25

Амортизация не се начислява върху разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи до момента на тяхното въвеждане в експлоатация.

3) Възстановима стойност на активите

Възстановима стойност на дълготрайните активи на Банката представлява по-високата от двете – нетната продажна стойност или стойността им в употреба. При оценка на стойността на активите в употреба очакваните бъдещи парични потоци се дисконтират до настояща стойност при използване на пределната норма на лихвата по привлечения ресурс, която отразява настоящите пазарни очаквания за стойността на парите във времето и специфичния за актива риск. За всеки актив, който самостоятелно не генерира парични потоци, възстановимата стойност се определя за единицата, генерираща парични потоци, на която принадлежи активът.

4) Реинтегриране на обезценката

Загубите от обезценка на дълготрайни материални активи се реинтегрират в случай на промяна на прогнозите, използвани за определяне на възстановимата стойност, до размера на балансовата стойност на актива, на която той би бил оценен след приспадане на амортизацията, ако не се признаваха загуби от обезценяването.

5) Бракуване и продажба

Имот, машина, съоръжение или оборудване се отписва от счетоводния баланс на Банката при продажба или когато активът окончателно е изваден от употреба и не се очакват никакви други икономически изгоди. Печалбите или загубите, получени от бракуването или продажбата на дълготрайни материални активи, се определят като разлика между постъпленията от продажба и балансовата стойност на актива и се признават за приход или разход в отчета за всеобхватния доход. Изтеглението от активна употреба дълготрайни материални активи, които се държат за продажба, се отчитат по балансова стойност към датата, на която активът е излязъл от активна употреба.

б) Материални запаси

Материални запаси са активи, държани от Банката, които ще бъдат използвани в основната дейност, в процеса на предоставяне на услуги. Материалните запаси се отчитат в баланса на Банката по доставна (историческа) цена, която включва сумата от всички разходи по закупуването и разходи, свързани с доставката им до тяхното настоящо местоположение и състояние. В разходите по закупуването се включват покупната цена по фактура, вноските мита, невъзстановимите данъци и акцизи. В разходите по доставката се включват транспортните разходи и тези за товаро-разтоварните операции. Отписването на стоково-материалните запаси се извършва по метода на среднопретеглената стойност.

При спадане на пазарните цени, при физическо увреждане на материалните запаси, при остаряване на продуктите стойността на материалните запаси се коригира – оценяват се по по-ниската нетна реализуема стойност.

В края на отчетния период се прави оценка на нетната реализуема стойност на стоково-материалните запаси и ако тя е по-ниска от доставната, разликата се отнася в текущи разходи. За всеки следващ отчетен период се прави нова оценка на нетната реализуема стойност. Ако през съответния отчетен период има условия за увеличение на стойността на материалните запаси, възстановяването ѝ е до размера на стойността, която те са имали преди намалението. Това възстановяване на отчетната стойност се отчита като увеличение на материалните запаси и като други текущи приходи.

ж) Чуждестранна валута

Приходите и разходите в чуждестранна валута се преизчисляват в левова равностойност по официалния валутен курс за деня на сделката. Монетарните активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се преизчисляват в левове по заключителния обменен курс на Банката. Курсовите разлики, възникнали в резултат от преоценката на монетарните активи и пасиви, се отчитат в печалбите или загубите. Немонетарните активи и пасиви във валута са оценени по курса на датата на придобиване или по последна преоценка по справедлива стойност.

Неприключените форуърдни договори в чуждестранна валута са оценени по пазарна стойност. Печалбите и загубите от преоценката на неприключените форуърдни договори се отчитат в печалбите или загубите.

Валутните курсове на основните чуждестранни валути към 31 декември 2022 г. и 31 декември 2021 г. са, както следва:

Валута	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Долар	1: 1.83371 лв.	1: 1.72685 лв.
Евро	1: 1.95583 лв.	1: 1.95583 лв.
Специални права на тираж	1: 2.44037 лв.	1: 2.41688 лв.
Злато	1 тройунция: 3323.11 лв.	1 тройунция: 3141.18 лв.

з) Данъчно облагане

Банката не подлежи на облагане с данък върху печалбата във връзка с основната си дейност. Данъкът върху печалбата на дъщерните предприятия за периода включва текущ и отсрочен данък. Текущият данък включва сумата на данъка, която следва да се плати върху очакваната облагаема печалба за периода, въз основа на ефективната или действащата данъчна ставка в деня на изготвяне на отчета за финансовото състояние. Отсроченият данък се изчислява чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задълженията на базата на временни разлики между данъчно признатия размер и балансовата стойност на активите и пасивите.

Отсроченият данък се изчислява на базата на данъчните ставки, които се очаква да бъдат използвани за периода, когато се реализира активът, или при погасяване на пасива. Ефектът от промени в данъчните ставки върху отсрочения данък се отразява в отчета за всеобхватния доход, освен в степенята, в която се отнася за суми, предварително начислени или отчетени директно като друг всеобхватен доход.

Отсрочен данъчен актив се признава само до размера, до който е вероятно получаването на бъдещи облагаеми печалби, срещу които може да се оползотворят неизползваните данъчни загуби или данъчен кредит. Отсрочените данъчни активи се намаляват в степенята, до която вече не е вероятно реализиране на съответни данъчни ползи.

и) Провизии

Провизии, отчетени във връзка със съдебни дела или други задължения, се отчитат, когато Банката в резултат на минали събития е поела юридическо или конструктивно задължение, чието погасяване е вероятно да бъде свързано с изтичане на икономически ползи и когато може да бъде направена надеждна оценка на стойността на задължението. Провизии се начисляват само когато Банката е в състояние надеждно да определи размера на бъдещите изходящи парични потоци. Разходите за провизии се представят в отчета за доходите нетно от сумата на възстановените разходи. Когато ефектът от временните разлики в стойността на парите е съществен, провизиите се дисконтират, като увеличението на провизията в резултат на изминалото време се представя като финансов разход.

к) Политика за разпределение на печалбата от дейността на Банката

Политиката на Банката за разпределение на печалбата от дейността ѝ се определя съгласно изискванията на ЗБНБ. С решение на УС на БНБ са приети „Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика на БНБ“, в сила от 1 януари 2007 г., в съответствие с чл. 36, ал. 1 и 2 от ЗБНБ. Съгласно тези правила Банката отнася в специални резерви нереализираните печалби и загуби, възникнали от преоценката на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута или злато. Съгласно изискванията на чл. 8, ал. 2 от ЗБНБ Банката отчислява 25% от годишното превишение на приходите над разходите във фонд „Резервен“. Съгласно чл. 8, ал. 3 от ЗБНБ, след отчисляване за фонд „Резервен“, Банката по решение на Управителния съвет може да създава специален резерв за покриване на загуби от пазарен риск и други резерви. След заделянето на резерви, съгласно ЗБНБ, Банката предвижда остатъка за вноска в държавния бюджет. Разпределението на превишението на приходите над разходите е представено в приложение 23.

л) Парични средства и парични еквиваленти

За целите на отчета за паричния поток паричните средства и паричните еквиваленти се състоят от парични средства в каса, разплащателни сметки и срочни депозити с падеж до три месеца.

м) Доходи на персонала

Банката има задължение за изплащане на доход при напускане на свои служители, които се пенсионира в България в съответствие с изискванията на чл. 222, § 3 от Кодекса на труда (КТ). Съобразно тези разпоредби на КТ при прекратяване на трудовия договор на служител, придобил право на пенсия, работодателят му изплаща обезщетение в размер на две месечни брутни работни заплати. В случай че към датата на пенсиониране служителят има натрупан стаж от 10 и повече години в Банката, обезщетението е в размер на шест месечни брутни работни заплати. Към датата на отчета за финансовото състояние ръководството оценява приблизителния размер на потенциалните разходи за всички служители на базата на доклад, изготвен от актюер чрез използването на метода на прогнозните кредитни единици.

В приложение 10 е оповестена сумата на начисленото задължение, както и основните допускания, на базата на които е извършена оценката му.

Доходи при прекратяване

Доходи при прекратяване се признават като разход, когато Банката се е ангажирала ясно, без реална възможност за отказ, с официален подробен план, с който или да прекрати трудови правоотношения преди нормалната дата на пенсиониране, или да предостави обезщетения при прекратяване в резултат на предложение, направено за насърчаване на доброволното напускане. Доходи при прекратяване при доброволно напускане са признати като разход, ако Банката е отправила официално предложение за доброволно прекратяване и е вероятно то да бъде прието, а броят на приелите го може да се оцени надеждно. Ако обезщетения се дължат за повече от 12 месеца след края на отчетния период, те се дисконтират до тяхната настояща стойност.

Краткосрочни доходи на наети лица

Задължения за краткосрочните доходи на наети лица се оценяват на недисконтирана база и са отчетени като разход, когато се предоставят свързаните с тях услуги. За пасив се признава сумата, която се очаква да бъде изплатена по краткосрочен бонус в пари или планове за разпределение на печалбата, ако Банката има задължение да заплати тази сума като резултат от минали услуги, предоставени от служител, и задължението може да се оцени надеждно. Банката признава като задължение недисконтираната сума на оценените разходи за платен годишен отпуск, очаквани да бъдат заплатени на служителите в замяна на труда им за изминалия отчетен период.

н) Лизинг

Банката използва практическите облекчения, предвидени в стандарта, и е избрала да отчита краткосрочните си лизингови договори по отношение на машини и съоръжения (лизинги със срок на лизинговия договор от началната дата 12 месеца или по-малко, които не съдържа опция за закупуване) и прилага освобождаването от признаване на лизинг на активи с ниска стойност за лизинга на офис оборудване, което се счита за такова с ниска стойност. Лизинговите плащания по краткосрочен лизинг и лизинг на активи с ниска стойност се изписват като разход на линейна база за срока на лизинга.

Банката преценява за всеки нов договор дали представлява лизинг или съдържа лизингови компоненти. При промяна в реда и условията на лизинг Банката прави повторна оценка дали договорът представлява лизинг или съдържа лизингови компоненти.

Отстъпки по наеми в контекста на COVID-19

Банката не е страна по договори, за които се прилагат отстъпки по наеми, възникнали директно в резултат на пандемията от COVID-19. Съгласно практически целесъобразната мярка дъщерните дружества не отчитат модификации в лизинговите договори за отстъпки по наеми, възникнали като пряка последица

от пандемията от COVID-19 и нямат какво допълнително да оповестят според изискванията на параграф 28(е) от МСС 8.

о) Нови и изменени стандарти и разяснения, които все още не са в сила и не са възприети по-рано

По-долу са представени накратко публикуваните стандарти, които все още не са действащи или не са приложени по-рано от Банката към датата на издаване на настоящия финансов отчет. Оповестено е как в разумна степен може да се очаква да бъдат повлияни оповестяванията, финансовото състояние и резултатите от дейността, когато Банката възприеме тези стандарти за първи път. Банката възнамерява да приложи тези нови и изменени стандарти и разяснения, ако са приложими, когато те влязат в сила.

МСФО 17 „Застрахователни договори“ (изд. на 18 май 2017 г.), включително „Изменения на МСФО 17“ (изд. на 25 юни 2020 г.)

През май 2017 г. СМСС публикува МСФО 17 „Застрахователни договори“, изчерпателен нов счетоводен стандарт за застрахователни договори, обхващащ признаването и оценяването, представянето и оповестяването. Стандартът влиза в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г.

На 25 юни 2020 г. СМСС издаде „Изменения на МСФО 17“ за отлагане на датата на първоначалното му прилагане заедно с изменение на действащия МСФО 4 за промяна на фиксираната дата и удължаване на временното освобождаване от прилагане на МСФО 9 „Финансови инструменти“. Измененията на МСФО 4 „Застрахователни договори“ отлагат изискването за прилагане на МСФО 9 към годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г., като по-ранното им прилагане е разрешено и следва да се прилагат ретроспективно. МСФО 17 „Застрахователни договори“ установява принципите за признаване, оценяване, представяне и оповестяване на издадени застрахователни договори. Също така той изисква прилагането на сходни принципи и по отношение на презастрахователните договори и инвестиционните договори с допълнителен, негарантиран доход. Целта на стандарта е да изисква дружествата да предоставят информацията, свързана със застрахователни договори, по начин, който достоверно ги отразява. Тази информация осигурява базата за потребителите на финансови отчети да оценят ефекта, който договорите в рамките на обхвата на МСФО 17 оказват върху финансовото състояние, финансовите резултати и паричните потоци на дружествата. Стандартът, приет от ЕС на 19 ноември 2021 г. и публикуван в „Официален вестник“ на ЕС на 23 ноември 2021 г., не е приложим за Банката.

Изменения в МСС 1 „Представяне на финансови отчети: класификация на задълженията като текущи или нетекущи“

На 23 януари 2020 г. СМСС издаде изменения на МСС 1 „Представяне на финансови отчети“ (измененията), за да изясни изискванията за класифициране на задълженията като текущи и нетекущи. Те уточняват:

1. изискванията за право на разсрочване на уреждането;
2. че класифицирането на задължения като текущи или дългосрочни трябва да се основава на права, съществуващи в края на отчетния период;
3. че класифицирането на задължения не зависи от очакванията на ръководството за събития след датата на баланса по отношение на това, дали предприятието ще осъществи ранно уреждане или ще упражнява правото си да забави уреждането на задължение; и
4. ситуацията, която се счита за уреждащи задължение (реферира към прехвърляне на парични средства, капиталови инструменти, други активи или услуги).

През юли 2021 г. СМСС прие предварително решение да предложи няколко изменения в разясненията, предоставени през януари 2020 г. В частност Съветът реши да предложи, че ако правото за разсрочено уреждане за период от поне два-

надесет месеца е предмет на спазването от страна на предприятието на определени условия след отчетната дата, то тези условия не се отразяват на това дали правото за разсрочване на уреждането съществува към отчетната дата за целите на класификацията на даден пасив като текущ или нетекущ. Стандартът все още не е приет от ЕС. Банката ще анализира и оцени ефектите от измененията върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

Оповестяване на счетоводни политики – Изменения в МСС 1: „Представяне на финансови отчети“ и МСФО 2 „Практически насоки: Оповестяване на счетоводни политики“

На 12 февруари 2021 г. СМСС издаде изменения в МСС 1 „Представяне на финансови отчети“ и актуализира МСФО 2 „Практически насоки: Преценки за същественост“ с цел подобряване на оповестяването на счетоводната политика, така че от една страна, дружествата да предоставят по-полезна информация на инвеститорите и другите основни потребители на финансови отчети, и от друга – да се разграничат промените в счетоводните оценки от промените в счетоводната политика. Най-важните изменения включват:

- замяна на изискванията дружествата да оповестяват своите материални (съществени) счетоводни политики с изискване да оповестяват техните „значими“ счетоводни политики;
- концепцията за съществеността и насоки относно това, как дружествата вземат решения относно оповестяване на счетоводните политики.

Измененията в издадените от Съвета „Практически насоки 2“ са в съответствие с определението на същественост (материалност):

Информацията е значима, ако разглеждана с друга информация, включена във финансовите отчети на дружеството, може да се очаква, че тя ще има влияние върху решенията, които основните потребители на финансови отчети с общо предназначение вземат въз основа на тази финансова отчетност.

Измененията в МСС 1 и МСФО 2 „Практически насоки“ са приети от ЕС на 2 март 2022 г. и са публикувани в „Официален вестник“ на ЕС на 3 март 2022 г. Измененията се прилагат проспективно и са в сила за периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г., но е позволено тяхното по-ранно прилагане. Банката ще анализира и оцени ефекта от приетите изменения и насоки върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

Изменения в МСС 8 „Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки: Дефиниция на счетоводни приблизителни оценки“

На 12 февруари 2021 г. СМСС публикува дефиниция на счетоводни приблизителни оценки (изменения в МСС 8), за да подпомогне предприятията да разграничат промените в счетоводната политика от промените в счетоводните оценки. Разграничаването е важно, тъй като промените в счетоводните оценки се прилагат проспективно само за бъдещи операции и други бъдещи събития, докато промените в счетоводната политика обикновено се прилагат ретроспективно за минали операции и други минали събития. Според новата формулировка счетоводните оценки представляват „парични суми във финансовите отчети, които са обект на несигурност на измерването“. Предприятията разработват счетоводни оценки, ако счетоводната политика изисква статиите във финансовите отчети да бъдат оценени по начин, който предполага несигурност на измерването. Съветът изяснява, че:

- промяната в счетоводната оценка в резултат на нова информация или нови събития не е корекция на грешка;
- последиците от промяната на първоначалните данни или метода на измерване, използван за разработване на счетоводна оценка, представляват промени в счетоводните оценки, освен ако не са резултат от коригиране на грешки от предходния период;
- въздействието на промяната, отнасящо се до текущия период, се признава като приход или разход в текущия период. Ефектът, ако има такъв, вър-

ху бъдещите периоди се признава като приход или разход в тези бъдещи периоди.

Измененията, които влизат в сила за отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г., са приети от ЕС на 2 март 2022 г. и са публикувани в „Официален вестник“ на ЕС на 3 март 2022 г. Банката ще анализира и оцени ефекта от измененията върху финансовото състояние и резултатите от дейността си.

Изменения в МСС 12 „Данъци върху дохода: Отсрочен данък, свързан с активи и пасиви, произтичащи от една сделка“

На 7 май 2021 г. СМСС публикува „Отсрочен данък, свързан с активи и пасиви, произтичащи от една трансакция – изменения в МСС 12“, изяснявайки как дружествата отчитат отсрочен данък при операции, като отдаване под наем и извеждане от експлоатация.

Измененията ограничават обхвата на изключване от първоначално признаване, така че да не се прилага при операции, които водят до равни и компенсиращи времеви разлики. В резултат на това дружеството ще трябва да признае отсрочен данъчен актив и отсрочен данъчен пасив по отношение на временни разлики, възникнали при първоначалното признаване на договор за наем и резерв за извеждане от експлоатация.

Съветът очаква измененията да намалят многообразието в отчитането и да приведат отчитането на отложен данък по такива операции в съответствие с общия принцип на МСС 12 – признаване на отсрочен данък по отношение на временните разлики. Измененията, които влизат в сила за отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г., са приети от ЕС на 11 август 2022 г. и са публикувани в „Официален вестник“ на ЕС на 12 август 2022 г. Банката ще анализира и оцени ефектите от измененията върху финансовото състояние или резултатите от дейността си.

Изменения в МСФО 10 и МСС 28 – „Продажба или вноска на активи между инвеститор и негово асоциирано или съвместно предприятие“

През декември 2015 г. СМСС реши да отсрочи датата на влизане в сила на измененията до такава бъдеща дата, до която той е финализирал каквито и да било изменения, които възникват в резултат от проекта за проучване на Съвета, отнасящ се за метода на участие в собствения капитал. Измененията разглеждат противоречието между МСФО 10 „Консолидирани финансови отчети“ и МСС 28 „Инвестиции в асоциирани предприятия и съвместни предприятия“ по отношение на отчитането на загубата на контрол върху дъщерно дружество, което е продадено или е внесено в асоциирано или съвместно предприятие. Измененията поясняват, че пълният размер на печалбата или загубата се признава, когато трансферът към асоциираното предприятие или съвместното предприятие включва бизнес, отговарящ на дефиницията за бизнес в МСФО 3. Всяка печалба или загуба, възникваща в резултат от продажбата или вноската на активи, която не представлява бизнес обаче, се признава единствено до степенята на несвързаните участия на инвеститорите в асоциираното или съвместното предприятие. Тези изменения все още не са приети от ЕС. Банката ще анализира и оцени ефекта от новите изменения върху финансовото състояние или резултатите от дейността.

Изменения в МСФО 16 „Лизинг: Пасив по лизинг при сделка за продажба с обратен лизинг“

През септември 2022 г. СМСС публикува изменения в МСФО 16 „Лизинг: Пасив по лизинг при сделка за продажба с обратен лизинг“. Измененията са предвидени с цел подобряване на изискванията, които продавачът лизингополучател използва при оценката на пасива по лизинга, възникващ при сделка за продажба с обратен лизинг по МСФО 16, като не променя счетоводното отчитане на лизингите, които не са свързани с тези сделки. По-конкретно, продавачът лизингополучател определя „лизинговите плащания“ или „коригираните лизингови плащания“ по такъв начин, че да не признае каквато и да било печалба или

загуба, свързана с правото на ползване, което той запазва. Приложението на тези изисквания не пречи на продавача лизингополучател да признае в печалбата или загубата каквато и да било печалба или загуба, свързана с частичното или пълното прекратяване на лизинга. Продавачът лизингополучател прилага изменението ретроспективно в съответствие с МСС 8 по отношение на сделки за продажба с обратен лизинг, сключени след датата на първоначалното приложение, което е началото на годишния отчетен период, през който предприятието е приложило МСФО 16 за първи път. Измененията влизат в сила за годишни периоди, започващи на или след 1 януари 2024 г., като се позволява по-ранното им прилагане. Измененията все още не са приети от ЕС. Банката ще анализира и оцени ефекта от новите изменения върху финансовото си състояние или резултатите от дейността.

6. Оповестяване на политиката по управление на финансовия риск

а) Въведение и общ преглед

Въведение в политиката по управление на финансовия риск

Банката е изложена на следните видове риск при операцията си с финансови инструменти:

- кредитен риск;
- ликвиден риск;
- пазарен риск;
- операционен риск.

Това приложение дава информация за целите на Банката, експозициите към всеки от горепосочените рискове и политиките и процесите за измерване и управление на риска.

Общи положения при управление на риска

При управлението на брунтните международни валутни резерви БНБ има за цел първо да гарантира високата сигурност и ликвидност на активите, след което да търси максимизиране на доходността в зависимост от условията на международните пазари. Инвестиционната стратегия зависи предимно от специфичните функции на Банката, която работи в условията на паричен съвет и при пълно съответствие с изискванията на ЗБНБ.

Основна част от валутните резерви на БНБ са инвестирани в активи със сравнително ниско ниво на кредитен риск, като скontoви и купонни ценни книжа, издадени от държави, държавни агенции или наднационални финансови институции, както и в краткосрочни депозити във валута или злато, предоставени при първокласни чуждестранни банки. Останалата част се поддържа в СПТ, които са по сметки на БНБ при МВФ, и монетарно злато, съхранявано в трезорите на Банката.

Специализирано звено по управление на риска, свързан с валутните резерви, отговаря за изготвяне и предлага за одобрение проект на стратегическо структуриране на активите, бенчмарк на валутните резерви и инвестиционни ограничения по отношение на тяхното управление. На тримесечна база се прави цялостен преглед на промените в пазарните условия, размера и структурата на валутните резерви и при необходимост се извършва актуализация на инвестиционните ограничения и съответстващите им моделни портфейли (бенчмаркове). Ежедневно се следи и контролира спазването на заложените лимити, правила и процедури. Регулярно се изготвят отчети, които са предназначени както за оперативно управление на валутните резерви, така и за предоставяне на актуална информация на ръководството на Банката.

Всички разрешени финансови инструменти и класове активи, в които БНБ може да инвестира, са посочени във вътрешни нормативни документи. В тях са дефинирани основните портфейли и съответстващите им моделни портфейли (бенчмаркове), всички лимити за кредитен, лихвен, валутен и операционен риск, както и списък на разрешените емитенти на дългови инструменти,

в които БНБ може да инвестира, а също и списък с чуждестранните финансови институции – контрагенти на Банката.

Дейността по управление на валутните резерви се ръководи и от бизнес процедури и правила за поведение, регулиращи изпълнението на функциите и задачите на отговорните за процеса структурни звена.

б) Кредитен риск

БНБ е изложена на кредитен риск при осъществяване на търговските операции и инвестиционната дейност, както и в случаите, при които тя играе ролята на посредник от името на правителството или други публични институции. Банката поема кредитен риск и при операциите по покупко-продажба на чуждестранна валута с банки. Най-общо кредитният риск е свързан с вероятността за настъпване на неплатежоспособност на някой от контрагентите на БНБ, както и неплатежоспособност на някой от емитентите, в чийто дълг Банката е инвестирала свои средства. Кредитният риск при управлението на брутните международни валутни резерви на БНБ се определя в съответствие с изискванията на чл. 28, ал. 3 от ЗБНБ. Съгласно тези изисквания БНБ може да инвестира валутни резерви в дългови инструменти, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки на две международно признати агенции за кредитен рейтинг и които са платими в свободно конвертируема валута в съответствие с вътрешно разработена методология, базирана на изискванията на чл. 28 от ЗБНБ.

Съгласно тези изисквания разрешените видове финансови инструменти за инвестиране на средствата при управление на международните резерви са, както следва:

- инвестиционни програми при централни банки;
- автоматично предоставяне в заем и/или заемане на ценни книжа при основния депозитар;
- тристранни репо операции с определени за целта контрагенти на БНБ, осъществявани посредством основния депозитар на Банката като трета страна;
- депозити във валута (срочни депозити и средства по текущи сметки) при контрагенти на БНБ, в това число при централни банки или наднационални финансови институции;
- депозити в злато (срочни депозити и средства по текущи сметки) при контрагенти на БНБ, в това число при централни банки или наднационални финансови институции;
- търговски ценни книжа (с срок до падежа до 1 година), емитирани от държава или държавногарантирани институции, наднационални финансови институции, специализирани финансови агенции, банки и други финансови институции;
- облигации, емитирани от държава или държавногарантирани институции, наднационални финансови институции, специализирани финансови агенции, банки и други финансови институции, емитенти на обезпечени облигации. Всички облигации са с еднократно изплащане на номиналната стойност на датата на падежа и без вградени опции;
- покупко-продажба на валута с вальор най-много 2 работни дни;
- покупко-продажба на банкноти в чуждестранна валута (евро), както и последващото им съхранение с инвестиционни цели, както и за целите на изпълнение на функциите на паричния съвет.

Заложени са два основни типа ограничения, които се изчисляват на базата на пазарната стойност на международните валутни резерви: 1) максимален или минимален лимит за тегло на различните класове активи в баланса на управление „Емисионно“; и 2) максимално допустима експозиция на БНБ към даде-

на страна, както и индивидуална към емитент/контрагент (ограничение за концентрация).

При управлението на брутните международни валутни резерви през 2022 г. БНБ продължи да провежда консервативна политика, осигуряваща висока степен на ликвидност и сигурност на резервите. Във връзка с инвазията на Русия в Украйна, през отчетния период бяха ограничени инвестициите към някои контрагенти на БНБ и емитенти, които имат експозиции към тези държави. Банката няма преки експозиции към лица или институции от Русия и Украйна. През годината бяха предприети известни облекчения на някои от допълнителните инвестиционни ограничения, въведени през предходните две години във връзка с пандемията от *COVID-19*, но въпреки това кредитните ограничения останаха по-консервативни от обичайните поради повишената несигурност на финансовите пазари след началото на войната в Украйна.

За постигането на основните цели на БНБ, а именно – много висока степен на ликвидност и сигурност на международните валутни резерви, преобладаващата част от активите продължава да бъде инвестирана в ДЦК и в държавногарантирани дългови книжа на държавите от така нареченото ядро на еврозоната, както и в краткосрочни депозити при първокласни чуждестранни централни и търговски банки.

в) Ликвиден риск

Ликвидният риск възниква при осигуряването на средства за основните дейности на Банката и управлението на нейните позиции. Той се проявява главно в два аспекта, като първият е риск Банката да не бъде в състояние да посрещне задълженията си в момента, когато станат дължими, а вторият се изразява в невъзможността Банката да реализира на международните пазари свои активи по справедливи цени и в нормално установените срокове съгласно съответните пазарни конвенции.

БНБ се стреми да поддържа баланс между срочността на привлечения ресурс и тази на активите посредством инвестиции във финансови инструменти с различна матуриретна структура. Инструментите по привлечените от Банката средства, предоставяни на клиентите по пасива, са главно депозитни/инвестиционни и разплащателни сметки.

Обезпечаването на минимална ликвидност по видове валути се осигурява на дневна база с цел извършване на всички валутни плащания на БНБ. За по-добро управление на риска, който съществува при ликвидирани на позиции във финансови инструменти, те са групирани по ликвидни рангове в зависимост от степента на трудност (т.е. отбив от справедливата цена), с която могат да бъдат продадени на финансовите пазари. Въз основа на групирането по ликвидни рангове на различните видове финансови инструменти са въведени определени лимити за ликвидност на експозициите на БНБ.

Като част от цялостната стратегия за управление на ликвидния риск са дефинирани изисквания за управлението на ликвиден портфейл в евро и поддържане на активи в други валути, необходими за посрещане на съответни входящи и изходящи парични потоци на Банката.

Финансовите активи и пасиви на Банката, анализирани по остатъчен срок от датата на отчета за финансовото състояние до дата на последващо договаряне или предвиден падеж, са, както следва:

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 го 3 месеца	От 3 ме- сеца до 1 година	От 1 го 5 години	Над 5 години	Без опреде- лен падеж	Общо
Към 31 декември 2022 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	56 356 359	2 403 284	-	-	-	(13 335)	58 746 308
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(13 335)	(13 335)
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	4 414 858	-	-	-	-	(1 098)	4 413 760
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(1 098)	(1 098)
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 968 945	4 136 281	5 481 778	204 814	8 215	-	11 800 033
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	239 464	-	-	-	-	2 009 875	2 249 339
Други активи	25 274	-	-	-	-	70	25 344
Общо финансови активи	63 004 900	6 539 565	5 481 778	204 814	8 215	1 995 512	77 234 784
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	27 425 373	27 425 373
Задължения към банки и други финансови институции	26 791 395	-	-	-	-	-	26 791 395
Задължения към държавни институции и други задължения	11 677 755	-	-	-	-	-	11 677 755
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	5 551 650	5 551 650
Общо финансови пасиви	38 469 150	-	-	-	-	32 977 023	71 446 173
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	24 535 750	6 539 565	5 481 778	204 814	8 215	(30 981 511)	5 788 611
Към 31 декември 2021 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	42 934 721	1 379 255	-	-	-	(8 974)	44 305 002
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(8 974)	(8 974)
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	4 174 343	-	-	-	-	-	4 174 343
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	-	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 662 874	1 158 347	6 560 201	9 605 207	9 756	-	18 996 385
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	237 159	-	-	-	-	1 989 932	2 227 091
Други активи	35 951	-	-	-	-	70	36 021
Общо финансови активи	49 045 048	2 537 602	6 560 201	9 605 207	9 756	1 981 028	69 738 842
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	24 696 677	24 696 677
Задължения към банки и други финансови институции	24 313 910	-	-	-	-	-	24 313 910
Задължения към държавни институции и други задължения	9 531 918	-	-	-	-	-	9 531 918
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	5 481 879	5 481 879
Общо финансови пасиви	33 845 828	-	-	-	-	30 178 556	64 024 384
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	15 199 220	2 537 602	6 560 201	9 605 207	9 756	(28 197 528)	5 714 458

Остатъчните договорени недисконтирани падежи на финансовите пасиви на Банката са, както следва:

(хил. лв.)

	Балансова стойност	Брутен номинален изходящ паричен поток	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години
Към 31 декември 2022 г.							
Банкноти и монети в обращение	27 425 373	27 425 373	-	-	-	-	27 425 373
Задължения към банки и други финансови институции	26 791 395	26 791 395	26 791 395	-	-	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	11 677 755	11 677 755	11 677 755	-	-	-	-
Задължения за участие в международни финансови институции	5 551 650	5 551 650	-	-	-	-	5 551 650
	71 446 173	71 446 173	38 469 150	--	-	-	32 977 023
Към 31 декември 2021 г.							
Банкноти и монети в обращение	24 696 677	24 696 677	-	-	-	-	24 696 677
Задължения към банки и други финансови институции	24 313 910	24 313 910	24 313 910	-	-	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	9 531 918	9 531 918	9 531 918	-	-	-	-
Задължения за участие в международни финансови институции	5 481 879	5 481 879	-	-	-	-	5 481 879
	64 024 384	64 024 384	33 845 828	-	-	-	30 178 556

з) Пазарен риск

Пазарен риск

Всички финансови инструменти са обект на пазарен риск, т.е. на риск от обезценка в резултат от настъпване на промени в пазарните условия. Инструментите се оценяват ежедневно по справедлива пазарна стойност, която в максимална степен отразява текущите условия на международните финансови пазари за съответния вид финансови инструменти. Банката управлява своите портфейли при отчитане на променящите се пазарни условия, както и измененията в структурата на пасива на баланса на управление „Емисионно“. Експозицията по отношение на пазарния риск се поддържа чрез спазване на съответните лимити, определени в „Инвестиционни ограничения и бенчмаркове за управление на брунтните международни валутни резерви“.

В следващата таблица е представен един важен измерител на пазарния риск – „стойност, изложена на риск“ (*VaR*). *VaR* е показател за максималната загуба за определен период от време (период на държане) и определена степен на вероятност (наричана още ниво на достоверност или интервал на доверителност). Използваният в отчета *VaR* се основава на 95% ниво на достоверност и предполага едnodневен период на държане.

При изчисляването на общия риск, валутния риск и лихвения риск са използвани емпиричните разпределения, получени от времеви редове с дължина 30-дневни наблюдения съответно на общия доход, валутния доход и лихвения доход на активите. Представена е и корелацията между валутния и лихвения риск. За всеки от показателите е изчислена стойността към последната дата от периода, средната за разглеждания период, както и минималната и максималната му стойност.

(хил. лв.)

	Към 31 декември 2022 г.	Средно	Максимум	Минимум
Валутен риск	(56 731)	(49 775)	(102 275)	(27 669)
Лихвен риск	369	(6 496)	(14 673)	809
Корелация (%)	(0.45)	0.19	0.59	(0.45)
Общ риск	(52 714)	(51 459)	(106 823)	(25 065)

(хил. лв.)

	Към 31 декември 2021 г.	Средно	Максимум	Минимум
Валутен риск	(33 656)	(39 892)	(66 465)	(15 859)
Лихвен риск	(6 009)	(6 866)	(11 462)	(1 828)
Корелация (%)	0.24	0.32	0.66	(0.16)
Общ риск	(35 305)	(43 348)	(72 937)	(17 266)

Лихвен риск

Банката е изложена на риск от промени в лихвените нива, което оказва влияние върху цените на активите (включително инвестициите) и лихвоносните пасиви. Основна мярка за измерване на абсолютното ниво на лихвения риск е модифицираната дюрация. Тя дава оценка за това с колко би се променила пазарната стойност на даден актив (пасив) в процент, ако лихвените нива се променят с базисни точки (една стотна от процента). Освен това ежедневно се изчисляват и следят допълнителни технически параметри на портфейлите, като изпъкналост (конвекситет), дюрация във фиксирана точка от кривата на доходност и др. За всеки един от портфейлите на БНБ лихвеният риск е ограничен посредством избор на съответен моделен портфейл (бенчмарк) и установени в инвестиционните ограничения лимити за максимално отклонение на лихвения риск от този на съответния бенчмарк. Лимитът за относителен лихвен риск на инвестиционните портфейли се задава чрез мярката за риск „колебливост на относителната доходност“.

При активи и пасиви с плаващи лихвени проценти Банката е изложена на риск от промени в базата, служеща за определяне на лихвените проценти.

(хил. лв.)

	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	Над 3 месеца
Към 31 декември 2022 г.					
Лихвоносни активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	56 849 483	47 775 271	6 673 900	2 400 312	-
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	2 658 850	-	2 658 850	-	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	11 859 208	260 683	1 982 051	4 149 307	5 467 167
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	239 464	-	239 464	-	-
Други лихвоносни активи	25 344	15 777	9 497	-	70
Общо	71 632 349	48 051 731	11 563 762	6 549 619	5 467 237
Лихвоносни пасиви					
Задължения към банки и други финансови институции	26 791 395	-	26 791 395	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	7 230 396	7 230 396	-	-	-
Задължения за участие в международни финансови институции	3 587 195	3 587 195	-	-	-
Общо	37 608 986	10 817 591	26 791 395	-	-
Разлика между лихвоносни активи и пасиви	34 023 363	37 234 140	(15 227 633)	6 549 619	5 467 237

(хил. лв.)

	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	Над 3 месеца
Към 31 декември 2021 г.					
Лихвоносни активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	38 160 748	34 184 515	2 596 351	1 379 882	-
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	-	-	-	-	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	19 106 617	311 942	1 669 182	1 164 622	15 960 871
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	237 159	-	237 159	-	-
Други лихвоносни активи	36 021	17 891	18 060	-	70
Общо	57 540 545	34 514 348	4 520 752	2 544 504	15 960 941
Лихвоносни пасиви					
Задължения към банки и други финансови институции	24 313 910	-	24 313 910	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	4 913 475	4 913 475	-	-	-
Задължения за участие в международни финансови институции	3 552 666	3 552 666	-	-	-
Общо	32 780 051	8 466 141	24 313 910	-	-
Разлика между лихвоносни активи и пасиви	24 760 494	26 048 207	(19 793 158)	2 544 504	15 960 941

За управлението на лихвения риск и границите на изменението на лихвените проценти се правят наблюдения върху чувствителността на финансовите активи и пасиви към различни стандартни и нестандартни сценарии за движението на лихвените проценти.

Стандартните сценарии разглеждат следните промени в кривите на доходност: 1) 100 базисни точки мигновено паралелно нарастване; 2) 100 базисни точки мигновен паралелен спад; 3) 50 базисни точки паралелно нарастване на кривите в рамките на едногодишен период, и 4) 50 базисни точки паралелен спад в кривите на доходност също за едногодишен период. При последните два сценария се допуска, че кривите на доходност се променят със съответната стъпка в началото на периода, след което остават на същите нива до края на едногодишния период.

Анализът на чувствителността на активите на Банката (при първо приближение) спрямо промяната на лихвените проценти при непроменяща се балансова позиция и предвиждане за динамика на кривите на доходност за съответните активи е, както следва:

(хил. лв.)

	100 базисни точки мигновено паралелно нарастване в рамките на деня	100 базисни точки мигновен паралелен спад в рамките на деня	50 базисни точки паралелно нарастване в началото на периода	50 базисни точки паралелен спад в началото на периода
Към 31 декември 2022 г.	(41 330)	41 330	1 500 608	914 397
Към 31 декември 2021 г.	(243 177)	243 177	(161 372)	(350 910)

Валутен риск

За Банката валутен риск е налице в случаите, когато има несъответствие между валутната структура на активите и валутната структура на пасивите. Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в различни от евро валути.

С въвеждането на паричния съвет и фиксирането на българския лев към еврото върху финансовите отчети, изотвени в национална валута, влияние оказват промените на обменния курс на лева спрямо валутите, различни от евро.

С цел минимизиране на валутния риск е въведено ограничение за отклоненията на валутната структура на активите от тази на пасивите. Съгласно чл. 31, ал. 3 на ЗБНБ общата пазарна стойност на активите във валути, различни от евро, СПТ и монетарно злато, не може да се отклонява с повече от +/-2% от пазарната стойност на средствата по пасива, деноминирани в тези валути.

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Активи		
Български левове и евро	67 171 825	59 991 881
Долари	76 473	72 017
Японски йени	214	233
Британски лири	150	410
СПТ	5 849 844	5 775 544
Злато	4 363 889	4 123 863
Други	130	141
	77 462 525	69 964 089
Пасиви, капитал и резерви		
Български левове и евро	71 659 056	64 236 917
Долари	76 958	72 967
Японски йени	1	-
Британски лири	-	-
СПТ	5 726 461	5 654 158
Други	49	47
	77 462 525	69 964 089
Нетна позиция		
Български левове и евро	(4 487 231)	(4 245 036)
Долари	(485)	(950)
Японски йени	213	233
Британски лири	150	410
СПТ	123 383	121 386
Злато	4 363 889	4 123 863
Други	81	94

г) Използване на счетоводни преценки и предположения

Управителният съвет на БНБ обсъжда развитието, избора и оповестяването на съществените счетоводни политики и оценки, както и приложението им.

Тези оповестявания допълват коментарите за управлението на финансовия риск.

Основни приоритети на ръководството на Банката и през следващите години ще останат запазването на стабилността на паричната и финансовата система в страната, запазването на стабилната ликвидна позиция на Банката и непрекъснатото подобряване на методите и техниките за оценка, контрол и управление на валутните резерви на международните финансови пазари.

1) *Определяне на справедливата стойност*

В приложение 5(в), т. 4, Банката е оповестила счетоводната си политика и принципите, които използва за оценка и представяне по справедлива стойност.

Определянето на справедливата стойност на финансови активи и пасиви, за които няма наблюдавана пазарна цена, изисква използването на оценъчни техники, описани в счетоводната политика. За финансови инструменти, които се търгуват рядко и чиято цена не е прозрачна, справедливата стойност е по-малко обективна и изисква експертна преценка в зависимост от ликвидност, концентрация, несигурност на пазарните фактори, ценови предположения и други рискове, влияещи върху конкретния инструмент.

2) Оценка на финансови инструменти

Банката оценява справедливата стойност на финансовите инструменти, използвайки следната йерархия от методи:

- **ниво 1:** обявена пазарна цена или цена на затваряне за позиции, за които има надежден пазар;
- **ниво 2:** техники за оценяване, основани на реална пазарна информация за кривата на доходност. Тази категория методи се използва за оценка на дългови ценни книжа, за които няма надежден пазар;
- **ниво 3:** оценъчни техники, при които входящите данни за финансовите активи и пасиви не са базирани на налична пазарна информация.

Справедливата стойност на финансовите активи и пасиви, които се търгуват на международните финансови пазари и за които има достъпна пазарна информация, е основана на обявени пазарни цени или цени, формирани при затваряне на даден пазар. Използването на реални пазарни цени и информация намалява нуждата от управленска преценка и предположения, както и несигурността, свързана с определянето на справедливата им стойност. Наличността на реални пазарни цени и информация варира в зависимост от продуктите и пазарите и се променя въз основа на специфични събития и общите условия на финансовите пазари. За всички останали финансови инструменти, за които няма текущи пазарни котировки, Банката определя справедливата им стойност, използвайки техники на оценяване, базирани на определяне на нетната сегашна стойност. Изчисляването на нетната сегашна стойност се извършва посредством използването на пазарни криви на доходност с отчитане, където е необходимо, на кредитни спредове за съответния инструмент. Целта на техниките на оценяване е да се определи справедлива стойност, която отразява максимално коректно цената на финансовия инструмент на отчетната дата.

Банката има установена контролна среда по отношение на оценяването на справедлива стойност. За финансовите инструменти тя се определя от специализирано звено за анализ и контрол на рисковете. Специфичните контроли включват проверка на реалната ценова информация; периодичен преглед на текущите модели за оценка и в случай на необходимост разработка, одобрение и въвеждане на нови модели за оценка; осъществяване на допълнителна последваща проверка посредством анализ и сравняване на данните от различни информационни източници и други.

Следващата таблица анализира финансовите инструменти, отчитани по справедлива стойност, според модели за оценка. Данните не включват капиталовите инструменти, които се отчитат по цена на придобиване (приложение 14).

(хил. лв.)

	Ниво 1 Обявени пазарни цени на активни пазари	Ниво 2 Оценъчни техники (с помощта на пазарни данни)	Общо
31 декември 2022 г.			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	58 746 308	-	58 746 308
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	<i>(13 335)</i>	-	<i>(13 335)</i>
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	4 413 760	-	4 413 760
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	<i>(1 098)</i>	-	<i>(1 098)</i>
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	11 165 747	634 286	11 800 033
Общо	74 325 815	634 286	74 960 101

(хил. лв.)

	Ниво 1 Обявени пазарни цени на активни пазари	Ниво 2 Оценъчни техники (с помощта на пазарни данни)	Общо
31 декември 2021 г.			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута <i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	44 305 002 (8 974)	-	44 305 002 (8 974)
Злато, инструменти в злато и други благородни метали <i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	4 174 343 -	-	4 174 343 -
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	18 243 390	752 995	18 996 385
Общо	66 722 735	752 995	67 475 730

Финансовите инструменти, отчитани не по справедлива стойност, а по ниво в йерархията на справедливите стойности, където се категоризира оценката по справедлива стойност, са посочени в таблицата, както следва:

(хил. лв.)

	Ниво 1 Обявени пазарни цени на активни пазари	Ниво 2 Наблюдавани входящи данни, различни от котирани цени	Общо
31 декември 2022 г.			
Задължения към банки и други финансови институции	-	26 791 395	26 791 395
Задължения към държавни институции и други задължения	-	11 677 755	11 677 755
Задължения за участие в международни финансови институции	-	5 551 650	5 551 650
Общо	-	44 020 800	44 020 800
31 декември 2021 г.			
Задължения към банки и други финансови институции	-	24 313 910	24 313 910
Задължения към държавни институции и други задължения	-	9 531 918	9 531 918
Задължения за участие в международни финансови институции	-	5 481 879	5 481 879
Общо	-	39 327 707	39 327 707

Справедливата стойност на задълженията към банки и други финансови институции и на задълженията към държавни институции е приблизително равна на отчетната им стойност поради това, че са краткосрочни.

Справедливата стойност на задълженията за участие в международни финансови институции е приблизително равна на отчетната им стойност поради това, че те са безлихвени и нямат определен падеж.

е) Матуритетна структура на активите и пасивите

Активите и пасивите на Банката, анализирани по остатъчен срок от датата на отчета за финансовото състояние до дата на последващо договаряне или предвиден падеж, са, както следва:

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 ме- сеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 годи- ни	Без опреде- лен падеж	Общо
Към 31 декември 2022 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	56 356 359	2 403 284	-	-	-	(13 335)	58 746 308
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(13 335)	(13 335)
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	4 414 858	-	-	-	-	(1 098)	4 413 760
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(1 098)	(1 098)
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 968 945	4 136 281	5 481 778	204 814	8 215	-	11 800 033
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	239 464	-	-	-	-	2 009 875	2 249 339
Материални активи	-	-	-	-	-	177 011	177 011
Нематериални активи	-	-	-	-	-	9 415	9 415
Други активи	25 274	-	-	-	-	41 385	66 659
Общо финансови активи	63 004 900	6 539 565	5 481 778	204 814	8 215	2 223 253	77 462 525
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	27 425 373	27 425 373
Задължения към банки и други финансови институции	26 791 395	-	-	-	-	-	26 791 395
Задължения към държавни институции и други задължения	11 677 755	-	-	-	-	-	11 677 755
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	5 551 650	5 551 650
Други пасиви	-	-	-	-	-	1 003 955	1 003 955
Общо финансови пасиви	38 469 150	-	-	-	-	33 980 978	72 450 128
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	24 535 750	6 539 565	5 481 778	204 814	8 215	(31 757 725)	5 012 397
Към 31 декември 2021 г.							
Финансови активи							
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	42 934 721	1 379 255	-	-	-	(8 974)	44 305 002
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	(8 974)	(8 974)
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	4 174 343	-	-	-	-	-	4 174 343
<i>в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9</i>	-	-	-	-	-	-	-
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	1 662 874	1 158 347	6 560 201	9 605 207	9 756	-	18 996 385
Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	237 159	-	-	-	-	1 989 932	2 227 091
Материални активи	-	-	-	-	-	169 711	169 711
Нематериални активи	-	-	-	-	-	9 930	9 930
Други активи	35 951	-	-	-	-	45 676	81 627
Общо финансови активи	49 045 048	2 537 602	6 560 201	9 605 207	9 756	2 206 275	69 964 089
Финансови пасиви							
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-	24 696 677	24 696 677
Задължения към банки и други финансови институции	24 313 910	-	-	-	-	-	24 313 910
Задължения към държавни институции и други задължения	9 531 918	-	-	-	-	-	9 531 918
Задължения за участие в международни финансови институции	-	-	-	-	-	5 481 879	5 481 879
Други пасиви	-	-	-	-	-	911 280	911 280
Общо финансови пасиви	33 845 828	-	-	-	-	31 089 836	64 935 664
Разлика в срочността на финансовите активи и пасиви	15 199 220	2 537 602	6 560 201	9 605 207	9 756	(28 883 561)	5 028 425

7. Приходи от и разходи за лихви

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Приходи от лихви		
– от ценни книжа	62 523	80 155
– от текущи сметки и депозити	228 372	113 912
– други	11	54
	290 906	194 121
Разходи за лихви		
– по текущи сметки и депозити	178 815	104 139
– други	3	-
	178 818	104 139

През първото шестмесечие на 2022 г. определените от УС на ЕЦБ равнища на лихвения процент по депозитното улеснение на Евросистемата останаха непроменени. Лихвеният процент през този период остана фиксиран на -0.50%. През втората половина на 2022 г. ЕЦБ предприе действия за нормализиране на паричната си политика, в резултат на което лихвеният процент по депозитното улеснение бе повишаван неколkokратно. Към края на 2022 г., след решението на УС на ЕЦБ от 15 декември, размерът на лихвения процент по депозитното улеснение бе определен на 2.00%.

Вследствие на корекцията в паричната политика на ЕЦБ Българската народна банка също повиши лихвените проценти по сметки в БНБ, които плавно преминаха от отрицателни към положителни стойности.

Към 31 декември 2022 г. в резултат на тези промени приходите от лихви от текущи сметки и депозити включват приходи от лихви в размер на 57 927 хил. лв. по текущи сметки на клиенти на БНБ, дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с отрицателни стойности (99 318 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) и приходи от лихви по предоставени депозити и текущи сметки при чуждестранни кореспонденти, дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с положителни стойности, в размер на 107 369 хил. лв. (към 31 декември 2021 г. – няма).

Включени са и 10 534 хил. лв. получени лихви по техническата сметка на националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ в ЕЦБ (към 31 декември 2021 г. – няма), дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с положителни стойности.

Съответно към 31 декември 2022 г. в резултат на тези промени разходите за лихви, платени по текущи сметки и депозити, включват платени лихви в размер на 93 408 хил. лв. (90 662 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) по предоставени депозити и текущи сметки при чуждестранни кореспонденти, дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с отрицателни стойности, и разходи за лихви по текущи сметки на клиенти на БНБ в размер на 34 302 хил. лв. (към 31 декември 2021 г. – няма), дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с положителни стойности.

Включени са и 6905 хил. лв. платени лихви по техническата сметка на националния системен компонент ТАРГЕТ2-БНБ в ЕЦБ (12 316 хил. лв. към 31 декември 2021 г.), дължащи се на прилагането на референтни лихвени проценти с отрицателни стойности.

8. Нетни печалби/(загуби) от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Нетни (загуби) от операции с ценни книжа	(210 016)	(278 284)
Нетни печалби/(загуби) от операции с чуждестранна валута	(1 072)	15
Нетни печалби/(загуби) от преоценка на фючърси	(328)	47
Нетни (загуби) от преоценка на ценни книжа	(72 707)	(25 486)
Нетни печалби от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута	688	4 572
Нетни печалби от преоценка на злато	241 929	171 760
Провизии за очаквани кредитни загуби	(5 460)	(6 150)
	(46 966)	(133 526)

В нетните печалби/(загуби) от финансови активи и пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата, към 31 декември 2022 г. с най-голям дял е нетната печалба от преоценка на златото в размер на 241 929 хил. лв. в резултат от увеличението на пазарната цена на златото от 3141.18 лв. за тройунция към 31 декември 2021 г. до 3323.11 лв. за тройунция към 31 декември 2022 г., или увеличение с 5.8%.

През отчетния период пазарната доходност на ценните книжа се повиши значително, като в краткосрочните матуриретни сектори, където предимно БНБ инвестира валутните резерви, представени от бенчмарковите дведгодишни ДЦК на Германия, пазарната доходност нарасна с около 338 базисни точки, което беше в много голяма степен относимо и към преобладаващата доходност на ценните книжа на останалите разрешени емитенти на деноминирани в евро облигации.

Нетната загуба от операции с ценни книжа е в размер на 210 016 хил. лв. Основен фактор за това е бързото и значително повишаване на доходността, на която деноминирани в евро облигации с високо кредитно качество се купуват и търгуват, което доведе до бърз спад на цената им. Купонната доходност в началото на годината е сравнително ниска и тя не може да компенсира отрицателната пазарна преоценка на ценните книжа от момента на закупуването до момента на техния падеж или продажба.

Нетният ефект от преоценки на ценните книжа вследствие на всички пазарни промени през периода е отрицателен и възлиза на 72 707 хил. лв. Той също е повлиян основно от повишението на доходностите до падежа.

9. Други оперативни приходи и разходи

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Приходи от гъщерни предприятия	33 048	33 645
Приходи от асоциирани предприятия	959	912
Приходи от продажба на монети	20 461	3 776
Приходи от дивиденди	11 834	16 617
Други нетни приходи	1 404	14 384
Разходи за провизии по МСС 37	(29 361)	-
	38 345	69 334

През 2022 г. са получени дивиденди от участието на БНБ в „Печатница на БНБ“ АД в размер на 4584 хил. лв. и в „БОРИКА“ АД в размер на 1805 хил. лв. За целите на консолидирания финансов отчет дивиденди, получени от „Печатница на БНБ“ АД и „Монетен двор“ ЕАД, се елиминират.

През 2022 г. БНБ е получила дивидент за участието си в Банката за международни разплащания (БМР) в размер на 5445 хил. лв.

В другите нетни приходи се включват финансови приходи на дъщерните предприятия в размер на 450 хил. лв., приходи от преразпределено възнаграждение от ЕЦБ във връзка с ТАРГЕТ2 в размер на 954 хил. лв.

През 2022 г. са направени провизии съгласно МСС 37 във връзка със заведени срещу БНБ съдебни дела, свързани с претендирано обезщетение за забавено изплащане на влогове или за оспорване на преводи от клиенти на „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност), виж приложение 28.

10. Общи административни разходи

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Разходи за персонала	61 290	52 658
Административни разходи	66 274	70 614
Амортизация	18 699	16 348
Други разходи	3 216	2 757
	149 479	142 377

Броят на зетите служители в БНБ и дъщерните ѝ предприятия е 1152 към 31 декември 2022 г. (1126 към 31 декември 2021 г.), в това число персоналот на БНБ е 910 служители (при 888 към 31 декември 2021 г.).

Разходите за персонала включват заплати, социални и здравни осигуровки, начислени в съответствие с разпоредбите на националното законодателство към 31 декември 2022 г., и разходи за социална дейност, съответно за БНБ – 52 294 хил. лв. (44 361 хил. лв. към 31 декември 2021 г.), за „Печатница на БНБ“ АД – 6615 хил. лв. (6193 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) и за „Монетен двор“ ЕАД – 2381 хил. лв. (2104 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

В разходите за персонал са включени разходи за възнаграждения на членовете на УС на БНБ в размер на 1547 хил. лв. към 31 декември 2022 г. (1547 хил. лв. към 31 декември 2021 г.), представени, както следва:

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Общо разходи за брутни възнаграждения*	1 547	1 547
в т.ч. допълнително материално стимулиране до достигане на лимитите, установени в съответствие с чл. 23, ал. 3 от ЗБНБ с решение от 30 юли 2015 г. на УС на БНБ**	462	462
Разходи при изтичане/прекратяване на мандат на членове на УС на БНБ	19	14
Общо брутни възнаграждения, изплатени на членовете на УС на БНБ	1 566	1 561

* Възнагражденията са преди данъчно облагане.

** https://bnb.bg/AboutUs/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20150730_1_BG

С приемането на Бюджета на БНБ за 2022 г. размерът на месечните възнаграждения на членовете на УС е определен, както следва: управител – 20 313 лв.; подуправители – 17 411 лв.; други членове на УС – 5804 лв., и е без изменения спрямо 2021 г.

Задълженията към персонала при пенсиониране, изчислени на база актюерска оценка и съгласно МСС 19 „Доходи на наети лица“, са представени, както следва:

(хил. лв.)

	2022 г.	2021 г.
Задължения по дефинирани доходи към 1 януари	5 066	4 331
Изплатени доходи по плана	(269)	(418)
Разходи за текущ трудов стаж	652	623
Разходи за лихви	17	12
Ефект от промяна в плана	-	-
Актюерска (печалба)/загуба от действителен опит	377	283
Актюерска (печалба)/загуба от промяна на демографските предположения	150	(1)
Актюерска (печалба)/загуба от промяна на финансовите предположения	(183)	243
Актюерска загуба, призната в разходите	(10)	(7)
Задължения по дефинирани доходи към 31 декември	5 800	5 066

Разходи, признати в отчета за печалбата или загубата

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Разходи за текущ стаж	652	623
Разходи за лихви	17	12
Актюерски загуби	(10)	(7)
Ефект от промяна в плана	-	-
Общо	659	628

Актюерски предположения

Основните актюерски предположения към датата на отчета са следните (среднопретеглени стойности):

(%)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Дисконтов лихвен процент към 31 декември	1.85	0.25
Бъдещо нарастване на заплатите	7.00	5.60

(хил. лв.)

Разпределение на задълженията към персонала на БНБ (без дъщерните предприятия) по остатъчен срок	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
До 1 година	788	677
От 1 до 3 години	623	486
От 3 до 5 години	494	449
От 5 до 10 години	953	738
Над 10 години	2 094	1 708
Общо	4 952	4 058

В административните разходи са включени разходите на Банката за паричното обращение в размер на 30 154 хил. лв. към 31 декември 2022 г. (30 779 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) и разходи за извършване на международен одит в размер на 110 хил. лв. (129 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

В административните разходи са включени и свързаните с дейността на Фонда за реструктуриране на банки разходи. Разходите за управление на ФПБ произтичат от функцията на БНБ като орган за реструктуриране и се финансират от таксите, събирани от установените в Република България кредитни институции и клонове на кредитни институции от трети държави съгласно чл. 59а, ал. 1 от ЗБНБ в съответствие с чл. 8, ал. 1 от Наредба № 40 на БНБ от

1 декември 2020 г., изменена и допълнена през октомври 2022 г., за определяне на размера на таксите за покриване на административните разходи на Българската народна банка, произтичащи от функциите по надзор и реструктуриране. Общият размер на таксите за покриване на административните разходи на Българската народна банка, произтичащи от функцията по реструктуриране на кредитните институции, възлиза на 2325 хил. лв.

През първата половина на 2022 г. възникна необходимост от промяна в размера на планираните средства по показатели от бюджета на Банката за 2022 г., която е извършена при прилагане на бюджетната процедура. През 2021 г. не е извършвана промяна в размера на планираните средства по показатели от бюджета на Банката.

11. Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Парични средства в чуждестранна валута	1 857 761	6 160 318
Разплащателни сметки в банки	47 794 839	34 168 499
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(9 379)	(6 740)
Депозити в чуждестранна валута	9 093 708	3 976 185
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(3 956)	(2 234)
	58 746 308	44 305 002

Паричните средства и предоставените депозити в чуждестранна валута по кореспонденти са представени, както следва:

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Резиденти на еврозоната		
в евро	49 403 242	32 449 073
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(12 194)	(7 742)
в други валути	-	17 256
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	-	(13)
	49 403 242	32 466 329
Нерезиденти на еврозоната		
в евро	5 628 087	8 198 120
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(1 110)	(1 206)
в други валути	3 714 979	3 640 553
в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(31)	(13)
	9 343 066	11 838 673
	58 746 308	44 305 002

Предоставените срочни депозити в чуждестранна валута при кореспонденти с кредитен рейтинг на контрагента, определен най-малко от две от шестте международно признати рейтингови агенции – *Standard&Poor's*, *Fitch Ratings*, *Moody's*, *DBRS*, *R&I* и *JCRA*, са представени по-долу:

(хил. лв.)

Депозити по кредитен рейтинг на контрагента	Краткосрочен кредитен рейтинг на контрагента	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
	A-1+	2 938 166	54 056
	в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(551)	(13)
	A-1	6 135 496	3 919 065
	в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	(3 405)	(2 221)
		9 073 662	3 973 121

В представянето по кредитен рейтинг не се включват предоставени безсрочни депозити при външни мениджъри.

Максималната експозиция на БНБ, изложена на кредитен риск, е равна на балансовата стойност на паричните средства по разплащателни сметки и депозитите.

12. Злато, инструменти в злато и други благородни метали

	31 декември 2022 г.		31 декември 2021 г.	
	хил. тройунци	хил. лв.	хил. тройунци	хил. лв.
Кюлчета злато в стандартна форма	513	1 704 898	513	1 611 560
Депозити в злато в стандартна форма в т.ч. провизии за очаквани кредитни загуби по МСФО 9	800	2 657 893 (1 098)	800	2 512 303 -
Злато в друга форма	15	48 435	15	47 808
Други благородни метали		2 534		2 672
		4 413 760		4 174 343

Златото в стандартна форма включва злато, предоставено за депозитарно съхранение и на депозит. Депозитите в злато са предоставени на банки, чиито задължения са оценени с една от двете най-високи оценки от две международно признати рейтингови агенции.

Златото в друга форма включва възпоменателни златни монети на стойност 48 435 хил. лв.

В „други благородни метали“ са включени сребърни възпоменателни монети на стойност 43 хил. лв. и платинени възпоменателни монети на стойност 2491 хил. лв.

13. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата

(хил. лв.)

Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Чуждестранни ценни книжа	11 800 033	18 996 385
Общо	11 800 033	18 996 385

Ценните книжа включват лихвени и сконтови ценни книжа, деноминирани в евро. Купонната лихва по ценните книжа, деноминирани в евро, достига 0.22% към 31 декември 2022 г. (0.37% към 31 декември 2021 г.).

Ценните книжа, емитирани от чуждестранни правителства и други емитенти или съответните емитенти с кредитен рейтинг, определен най-малко от две от шестте международно признати рейтингови агенции – *Standard&Poor's*, *Fitch Ratings*, *Moody's*, *DBRS*, *R&I* и *JCRA*, са представени, както следва:

(хил. лв.)

Ценни книжа по кредитен рейтинг на емисията/емитента	Кредитен рейтинг на емисията/емитента	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
	AAA	10 053 350	17 288 401
AA+	958 323	622 537	
AA	788 360	1 085 447	
	11 800 033	18 996 385	

14. Финансови активи, отчитани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Квота на Република България в МВФ	2 187 303	2 166 250
Инвестиции в международни финансови институции	32 246	32 011
Инвестиции в асоциирани предприятия	29 790	28 830
	2 249 339	2 227 091

Квотата на Република България в МВФ възлиза на 896 300 хил. СПТ (896 300 хил. СПТ към 31 декември 2021 г.). Резервният транш по квотата на Република България в МВФ е в размер на 239 464 хил. лв. (237 160 хил. лв. към 31 декември 2021 г.). МВФ заплаща възнаграждение (лихва) на страните членки, които имат лихвоносна резервна позиция, като средният лихвен процент е 1.17% (0.05% към 31 декември 2021 г.).

Инвестициите в международни финансови институции включват инвестиции в БМР, като 25% от участието в капитала на БМР са платени. Текущата стойност на платените акции в размер на 10 000 хил. СПТ възлиза към 31 декември 2022 г. на 24 404 хил. лв., а към 31 декември 2021 г. – на 24 169 хил. лв. (виж приложение 28). Невнесенят капитал е с опция за внасяне до три месеца по решение на Съвета на управителите на БМР.

Инвестициите в международните финансови институции не надвишават 10% от записания акционерен капитал на съответната институция.

Инвестициите в международни финансови институции включват и участието на БНБ в ЕЦБ. От 1 януари 2007 г. (присъединяването на Република България към ЕС) БНБ притежава дялово участие в капитала на ЕЦБ. Към 31 декември 2022 г. сумата на внесените дял от БНБ в капитала на ЕЦБ възлиза на 3991.2 хил. евро, или 7806 хил. лв.

В съответствие с чл. 28 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ само националните централни банки – членки на ЕСЦБ, имат право да участват в капитала на ЕЦБ. Подписката на капитала се осъществява в съответствие с изискванията и алгоритъма на чл. 29 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ, т.е. делът на всяка национална централна банка в капитала на ЕЦБ се определя в процент и кореспондира на дела на държавата членка в общото население и brutния вътрешен продукт на ЕС (в равни съотношения). Процентът се актуализира на всеки пет години и при всяко присъединяване на нова държава към ЕС. Последната, осма актуализация е от 1 февруари 2020 г. и е свързана с оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС. Към 31 декември 2022 г. дяловото участие на БНБ в записания капитал на ЕЦБ възлиза на 0.9832%, което съответства на сумата от 106 431.5 хил. евро.

Като централна банка на държавата членка извън еврозоната БНБ е задължена да внесе минималния процент от записания си капитал в ЕЦБ, което съответства на чл. 47 от Устава на ЕСЦБ/ЕЦБ (определено от Генералния съвет на ЕЦБ) и представлява приносът на БНБ за оперативните разходи на ЕЦБ. От 29 декември 2010 г. този процент възлиза на 3.75%. За разлика от централните банки на държавите от еврозоната БНБ няма право да участва в печалбата на ЕЦБ, нито се изисква да покрива нейни загуби. При присъединяване към еврозоната от БНБ ще се изиска да внесе и останалите 96.25% от записания си капитал в ЕЦБ, т.е. 102 440.3 хил. евро.

Банката упражнява значително влияние върху финансовата и оперативната политика на следните асоциирани дружества и капиталовите ѝ инвестиции в местни предприятия са, както следва:

Асоциирани предприятия	Участие, %	Основна дейност
„БОРИКА“ АД	36.11	Междубанкови картови разплащания
„Дружество за касови услуги“ АД	25.00	Обработка на ценни пратки с български банкноти и монети, предоставяни от БНБ и банките

15. Материални активи

Справедливата стойност на земята и сградите е категоризирана като справедлива стойност от ниво 3 на база на входящите данни за използваната техника за оценяване.

За останалите класове активи – машини, съоръжения, оборудване, автомобили и стопански инвентар, за справедлива стойност е приета настоящата им стойност по баланса на Банката поради това, че основна част от тези активи е закупена в последните четири години и балансовата им стойност е близо до справедливата им стойност.

При преоценка на дълготрайни материални активи Банката отписва натрупаната амортизация за сметка на брутната балансова стойност на активите, като нетната им стойност се преизчислява спрямо преоценената стойност. Към 31 декември 2022 г. в активи с право на ползване са включени 28 хил. лв. (41 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) за отчитане на закупен през 2020 г. от „Монетен двор“ ЕАД лек автомобил при условията на финансов лизинг.

(хил. лв.)

	Земя и сради	Машини и оборудване	Информационно оборудване	Офис оборудване	Актив с право на ползване	Друго оборудване (вкл. транспортни средства)	Разходи за придобиване на материални активи	Общо
Към 1 януари 2022 г.	196 235	111 652	57 173	9 862	62	8 111	6 983	390 078
Придобити	-	1 239	25	29	-	1	15 925	17 219
Отписани	-	(2 023)	(7 190)	(173)	-	-	(85)	(9 471)
Трансфери	-	1 075	5 885	45	-	4	(7 009)	-
Преоценка	3 217	(2 304)	-	-	-	-	-	913
Към 31 декември 2022 г.	199 452	109 639	55 893	9 763	62	8 116	15 814	398 739
Амортизация и загуби от обезценка								
Към 1 януари 2022 г.	(77 380)	(76 019)	(51 600)	(8 688)	(21)	(6 659)	-	(220 367)
Начисления за периода	(5 710)	(4 598)	(4 170)	(130)	(13)	(359)	-	(14 980)
На отписаните	-	1 966	7 190	173	-	-	-	9 329
Преоценка	1 033	3 257	-	-	-	-	-	4 290
Към 31 декември 2022 г.	(82 057)	(75 394)	(48 580)	(8 645)	(34)	(7 018)	0	(221 728)
Балансова стойност към 31 декември 2022 г.	117 395	34 245	7 313	1 118	28	1 098	15 814	177 011
Балансова стойност към 31 декември 2021 г.	118 855	35 633	5 573	1 174	41	1 452	6 983	169 711
Към 1 януари 2021 г.	184 211	97 771	55 565	10 139	62	9 838	19 784	377 370
Придобити	20	12 711	13	22	-	6	9 598	22 370
Отписани	-	(3 110)	(1 335)	(388)	-	(1 733)	(3 096)	(9 662)
Трансфери	12 004	4 280	2 930	89	-	-	(19 303)	-
Преоценка	-	-	-	-	-	-	-	-
Към 31 декември 2021 г.	196 235	111 652	57 173	9 862	62	8 111	6 983	390 078
Амортизация и загуби от обезценка								
Към 1 януари 2021 г.	(71 984)	(74 976)	(49 791)	(8 951)	(9)	(7 835)	-	(213 546)
Начисления за периода	(5 396)	(4 151)	(3 142)	(125)	(12)	(557)	-	(13 383)
На отписаните	-	3 108	1 333	388	-	1 733	-	6 562
Преоценка	-	-	-	-	-	-	-	-
Към 31 декември 2021 г.	(77 380)	(76 019)	(51 600)	(8 688)	(21)	(6 659)	-	(220 367)
Балансова стойност към 31 декември 2021 г.	118 855	35 633	5 573	1 174	41	1 452	6 983	169 711

В изпълнение на МСС 16 „Имоти, машини и съоръжения“ и на „Вътрешни правила за финансови отчети и счетоводна политика на БНБ“ към декември 2013 г. е направен преглед на балансовата стойност на дълготрайните материални активи, отчитани в отчета за финансовото състояние на Банката. Справед-

ливата стойност на земята и сградите е определена от външен, независим и лицензиран оценител с призната професионална квалификация и опит в оценяването на имоти с местонахождение и категория, сходни на оценяваните. Към 31 декември 2022 г. справедливата стойност на земята и сградите е актуализирана с размера на преоценката на тези активи, отчетена от „Монетен двор“ ЕАД. Настоящата балансова стойност на земите и сградите по баланса на Банката отразява справедливо пазарната им стойност. Отчетната стойност на напълно амортизираните дълготрайни материални активи към 31 декември 2022 г. е 80 595 хил. лв. (84 830 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

16. Нематериални активи

(хил. лв.)

	Софтуер	Други нематериални активи	Разходи за придобиване на нематериални активи	Общо
Към 1 януари 2022 г.	65 205	179	361	65 745
Придобити	19	2	3 186	3 207
Отписани	(2 472)	(13)	-	(2 485)
Трансфери	2 139	-	(2 139)	-
Към 31 декември 2022 г.	64 891	168	1 408	66 467
Амортизация и загуби от обезценка				
Към 1 януари 2022 г.	(55 653)	(162)	-	(55 815)
Начисления за периода	(3 714)	(5)	-	(3 719)
На отписаните	2 469	13	-	2 482
Към 31 декември 2022 г.	(56 898)	(154)	-	(57 052)
Балансова стойност към 31 декември 2022 г.	7 993	14	1 408	9 415
Балансова стойност към 31 декември 2021 г.	9 552	17	361	9 930

В софтуера към 31 декември 2022 г. са включени закупени за БНБ лицензи на стойност 1048 хил. лв. (4872 хил. лв. към 31 декември 2021 г.) и програмни продукти на стойност 1091 хил. лв. (1044 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

(хил. лв.)

	Софтуер	Други нематериални активи	Разходи за придобиване на нематериални активи	Общо
Към 1 януари 2021 г.	60 322	194	2 239	62 755
Придобити	68	5	4 099	4 172
Отписани	(1 101)	(20)	(61)	(1 182)
Трансфери	5 916	-	(5 916)	-
Към 31 декември 2021 г.	65 205	179	361	65 745
Амортизация и загуби от обезценка				
Към 1 януари 2021 г.	(53 799)	(173)	-	(53 972)
Начисления за периода	(2 955)	(9)	-	(2 964)
На отписаните	1 101	20	-	1 121
Към 31 декември 2021 г.	(55 653)	(162)	-	(55 815)
Балансова стойност към 31 декември 2021 г.	9 552	17	361	9 930
Балансова стойност към 31 декември 2020 г.	6 523	21	2 239	8 783

В софтуера към 31 декември 2021 г. са включени закупени за БНБ лицензи на стойност 4872 хил. лв. (208 хил. лв. към 31 декември 2020 г.) и програмни продукти на стойност 1044 хил. лв. (2818 хил. лв. към 31 декември 2020 г.).

17. Други активи

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Вземания на дъщерни предприятия от местни банки	25 348	36 018
Инвестиции на дъщерни предприятия в съвместни и асоциирани предприятия	10 701	10 629
Взпоменателни монети за продажба	499	451
Материални запаси	25 874	24 937
Вземания от доставчици	1 455	5 656
Разходи за бъдещи периоди	1 528	2 885
Други вземания	1 254	1 051
	66 659	81 627

Във вземанията на дъщерни предприятия от местни банки са включени 22 789 хил. лв. вземания на „Печатница на БНБ“ АД и 2559 хил. лв. на „Монетен двор“ ЕАД.

Инвестициите на дъщерни предприятия в съвместни и асоциирани предприятия включват непарична вноска под формата на оборудване за производство на банкноти в капитала на „Франсоа-Шарл Обертюр Груп“, с което „Печатница на БНБ“ АД е създава съвместно дружество за производство на банкноти.

18. Банкноти и монети в обращение

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Банкноти в обращение	26 865 628	24 177 231
Монети в обращение	559 745	519 446
	27 425 373	24 696 677

19. Задължения към банки и други финансови институции

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Депозити на виждане от банки и други финансови институции		
– в левове	16 192 314	15 009 717
– в чуждестранна валута	10 599 081	9 304 193
	26 791 395	24 313 910

Сумата на депозитите на виждане включва 10 773 020 хил. лв., представляващи задължителните резерви, които банките са длъжни да поддържат по сметки в БНБ (9 337 922 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

Определянето на задължителните минимални резерви, които банките поддържат в Българската народна банка, е в съответствие с приетата на 14 май 2021 г. от УС на БНБ Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 21 на БНБ, в сила от 4 юни 2021 г.

Във връзка с чл. 46 на Наредба 16 на БНБ от 29 март 2018 г. в позицията се отчита и участието в Гаранционен механизъм за сетълмент на плащанията на банките – участници в оперираната от „БОРИКА“ АД система, обработваща плащателни операции, свързани с карти (БОРИКА), което е в размер на 203 211 хил. лв. (163 598 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

20. задължения към държавни институции и други задължения

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Разплащателни сметки		
– в левове	8 148 860	8 210 411
– в чуждестранна валута	3 528 895	1 321 507
Срочни депозитни сметки	-	-
	11 677 755	9 531 918

Сметките на правителството в левове и чуждестранна валута в Банката включват средства, държани от името на бюджетни и други правителствени организации. Банката начислява лихви в съответствие с „Общи условия на Българската народна банка за обслужване на сметки на банки, бюджетни организации и други клиенти“, приети с решение на УС на БНБ на 26 ноември 2015 г. и последно изменени от 23 февруари 2022 г. Считано от 18 ноември 2019 г., Банката не открива и не обслужва срочни депозитни сметки на правителството и други държавни институции в съответствие с „Общи условия на Българската народна банка за обслужване на сметки на банки, бюджетни организации и други клиенти“.

Към 31 декември 2022 г. са начислени задължения за плащане на лихви по текущи сметки на клиенти в размер на 6615 хил. лв.

21. задължения за участие в международни финансови институции

Задълженията към МВФ по квотата за участие на Република България към 31 декември 2022 г. възлизат на 1 942 371 хил. лв., или 795 933 хил. СПТ (1 923 674 хил. лв., или 795 933 хил. СПТ към 31 декември 2021 г.).

Задълженията към МВФ са деноминирани в СПТ. Задълженията, свързани с квотата на България в МВФ, са безлихвени и нямат определен падеж. В това приложение са включени Сметка № 1 и Сметка № 2 на МВФ в левове в размер на 5617 хил. лв. (31 декември 2021 г. – 5214 хил. лв.).

Банката има получени от МВФ средства от общо и специално разпределение на СПТ в размер съответно на 1 333 649 773 СПТ и 136 289 102 СПТ. Връщането на средствата ще се извърши при поискване от МВФ. Съгласно чл. XX от Устава на МВФ Банката получава лихва по наличните СПТ и плаща такса по получените средства от общото и специалното разпределение с един и същи лихвен процент.

През август 2021 г. на основание резолюция на съвета на управителите на МВФ е увеличен размерът на средствата от общо разпределение от 474 586 534 СПТ на 1 333 649 773 СПТ, съответно с 859 063 239 СПТ.

22. Други пасиви

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Средства на институции и органи на Европейския съюз	305 103	160 407
Средства на Фонд за реструктуриране на банките	472 989	507 622
Задължения по заплати и социално осигуряване	8 696	7 449
Приходи за бъдещи периоди	1 424	1 395
Други пасиви	215 743	234 407
	1 003 955	911 280

В „средства на институции и органи на Европейския съюз“ се включват средства на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка. Съгласно чл. 9 от Регламент (ЕО, Евратом) № 1150/2000 г. на Съвета и участието на България във финансирането на бюджета на ЕС в Банката са открити сметки на Европейската комисия. Към 31 декември 2022 г. средствата по тях възлизат на 305 103 хил. лв. (160 407 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

Считано от 27 юли 2020 г., в изпълнение на изискванията на § 56, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на ЗВПКИИП Българската народна банка, като орган за реструктуриране на кредитни институции, е титуляр на средствата, налични по сметки на Фонда за реструктуриране на банките. Към 31 декември 2022 г. средствата в него са на стойност 472 989 хил. лв. (507 622 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

23. Капитал и резерви

Капиталът на Банката е определен със ЗБНБ и е в размер на 20 000 хил. лв.

Резервите от преценка на немонетарни активи включват нетното изменение в справедливата стойност на имоти, капиталови инвестиции и други немонетарни активи.

Съгласно чл. 36 от ЗБНБ нереализираните печалби/загуби, възникнали от преценка на активи и пасиви на БНБ, деноминирани в чуждестранна валута или злато, са прехвърлени в специална резервна сметка и формират специални резерви. Другите резерви включват 25% от годишното превишение на приходите над разходите след разпределение в „специални резерви“, както и резерви, създадени по решение на УС на БНБ.

Разпределението на печалбата към 31 декември 2022 г. съгласно оповестената в приложение 5(к) политика е, както следва:

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Печалба/(загуба) за периода	(16 070)	(93 816)
Разпределение в специален резерв съгласно чл. 36 от ЗБНБ:		
Нереализирана (печалба) от преценка на злато	(241 929)	(171 760)
Нереализирана загуба от преценка на финансови активи, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата	72 707	25 486
Нереализирана (печалба)/загуба от преценка на чуждестранна валута	1 072	(15)
Друга нереализирана загуба/(печалба)	(1 432)	24 068
Резултат след разпределение в специален резерв, в т.ч.	(185 652)	(216 037)
<i>Разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл. 8 от ЗБНБ</i>	<i>(191 073)</i>	<i>(221 979)</i>
<i>Резултат от консолидация и неконтролиращо участие</i>	<i>5 421</i>	<i>5 942</i>
<i>Разпределение във фонд със специално предназначение съгласно чл. 8 от ЗБНБ</i>	-	-
<i>Предвидена вноска в държавния бюджет</i>	-	-

Към 31 декември 2022 г. размерът на начислените провизии за очаквани кредитни загуби възлиза на 5460 хил. лв. (6150 хил. лв. към 31 декември 2021 г.), като същият е отразен в сумата от 191 073 хил. лв., посочена в позиция „Разпределение (от)/във фонд „Резервен“ съгласно чл. 8 от ЗБНБ“.

24. Неконтролиращо участие

„Печатница на БНБ“ АД е акционерно дружество с двама акционери – БНБ и държавата чрез Министерството на финансите. БНБ притежава 95.6% от капитала на дружеството, а държавата чрез МФ – 4.4% от капитала на дружеството.

25. Парични задължения и брутни международни валутни резерви

(хил. лв.)

	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
Брутни международни валутни резерви		
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	58 746 308	44 305 002
Монетарно злато и други инструменти в злато	4 362 791	4 123 863
Инвестиции в ценни книжа	11 800 033	18 996 385
Капиталови инвестиции и квота в МВФ	239 464	237 159
	75 148 596	67 662 409
Парични задължения		
Банкноти и монети в обращение	27 425 373	24 696 677
Задължения към банки и други финансови институции	25 638 156	23 083 009
Задължения към правителството и бюджетни организации	11 319 236	9 164 578
Задължения към други депозанти	1 816 861	1 758 648
	66 199 626	58 702 912
Превишение на брутните международни валутни резерви над паричните задължения	8 948 970	8 959 497

Вземанията по лихви и задълженията по начислени лихви се отнасят към съответните активи и пасиви.

„Монетарно злато и други инструменти в злато“ се преоценява ежедневно на база фиксинга в евро на Лондонския пазар на благородни метали.

26. Сделки със свързани лица

Правителство на Република България

Международен валутен фонд

Към 31 декември 2022 г. Република България няма получени средства по заемни споразумения с МВФ.

Квотата на Република България в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани от Банката и правителството (приложение 21).

Банкови сметки на правителството

Към 31 декември 2022 г. бюджетните организации имат банкови сметки в Банката (виж приложение 20).

Дейности по агентските функции

В съответствие със ЗБНБ и при условия, договорени с министъра на финансите, Банката действа като агент по държавни дългове или по дългове, гарантирани от държавата. В тази си роля тя изпълнява депозитарни и агентски функции, свързани с администриране и управление на издадените от МФ държавни ценни книжа. Банката получава комисиони, свързани с изпълнението на тези функции. Тези държавни ценни книжа не са активи или пасиви за Банката и не са отразени в консолидирания отчет за финансовото ѝ състояние. Банката не е изложена на кредитен риск по отношение на държавните ценни книжа, тъй като не ги гарантира. Номиналната стойност на държавните ценни книжа, държани от Банката като депозитар, към 31 декември 2022 г. е в размер на 10 965 млн. лв. (8637 млн. лв. към 31 декември 2021 г.).

27. Дъщерни дружества, включени в консолидирания финансов отчет

(%)

Дял в акционерния капитал на	31 декември 2022 г.	31 декември 2021 г.
„Монетен двор“ ЕАД	100	100
„Печатница на БНБ“ АД (виж приложение 24)	95.6	95.6

За отчетния период нетният приход от дъщерни предприятия включва нетен резултат в размер на 586 хил. лв. от „Монетен двор“ ЕАД (31 декември 2021 г. – 292 хил. лв.) и 3876 хил. лв. печалба от „Печатница на БНБ“ АД (5322 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

28. Поети ангажменти и потенциални задължения

1) Участие в БМР

Банката притежава 8000 акции от капитала на БМР, всяка на стойност 5000 СПТ. От участието в капитала на БМР 25% са платени. Невнесенят капитал е с опция за внасяне до три месеца след решение на Съвета на управителите на БМР. Потенциалното задължение на Банката към 31 декември 2022 г. е 73 211 хил. лв. (72 506 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

2) Квота в МВФ

Квотата в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани съвместно от Банката и правителството на Република България, на стойност 1 985 479 хил. лв.

3) Капиталови ангажменти

Към 31 декември 2022 г. Банката има поети ангажменти за 8677 хил. лв. за придобиване на дълготрайни активи (5355 хил. лв. към 31 декември 2021 г.).

4) Други ангажменти и поети задължения

Банката няма издадени други гаранции, акредитиви или поети ангажменти за закупуването или продажбата на злато, други благородни метали или чуждестранна валута.

5) Други потенциални задължения

Срещу БНБ са заведени съдебни дела, свързани с претендирано обезщетение за забавено изплащане на влогове за суми над гарантирания размер на влоговете или за оспорване на преводи от клиенти на „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност) на обща стойност около 73.6 млн. лв. (31 декември 2021 г. – 90.5 млн. лв.).

На база на преценката на Банката за вероятния изход от съдебните дела, през 2022 г. са направени провизии съгласно МСС 37 на стойност 29 361 хил. лв. (2021 г. – няма). Преценките се актуализират периодично, за да отразят развитието на всички правни спорове и обстоятелствата по тях.

През 2022 г. с влезли в сила решения на федералния съд поради липса на юрисдикция са прекратени спрямо БНБ две идентични съдебни дела пред федерален съд в щата Ню Йорк. Те са свързани с претендирано обезщетение във връзка с действия на назначените през 2014 г. квестори на „Корпоративна търговска банка“ АД (в несъстоятелност), всяко на приблизителна стойност около 200 млн. долара.

29. Събития, настъпили след отчетната дата

Няма събития, възникнали след датата на отчета за финансовото състояние, които да изискват допълнително оповестяване или корекции във финансовите отчети на Банката.

Информация по чл. 17, ал. 5 от ЗБНБ относно решения, приети от УС на БНБ през 2022 г.

Отчетност и бюджет

РЕШЕНИЕ № 69 от 8 март

Приема промени в бюджета на Българската народна банка за 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 117 от 7 април

Приема на първо четене отчета за изпълнението на бюджета на Българската народна банка за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 118 от 7 април

Приема на първо четене Годишен отчет на Българската народна банка за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 147 от 28 април

Одобрява отчета за изпълнението на бюджета на БНБ за 2021 г., който да бъде включен в Годишния отчет на Банката за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 148 от 28 април

Приема Годишен отчет на Българската народна банка за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 278 от 28 юли

Определя индивидуалния размер на таксите за покриване на административните разходи на Българската народна банка за 2021 г., произтичащи от функциите по надзор и преструктуриране, съгласно приложение към настоящото решение.

РЕШЕНИЕ № 353 от 12 октомври

Определя прогнозен размер на таксите за покриване на административните разходи на Българската народна банка за 2022 г., произтичащи от функциите по надзор и преструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 354 от 12 октомври

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 40 от 1 декември 2020 г. за определяне на размера на таксите за покриване на административните разходи на Българската народна банка, произтичащи от функциите по надзор и преструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 392 от 10 ноември

Одобрява отчета за изпълнението на бюджета на Българската народна банка към 30 юни 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 393 от 10 ноември

Приема на първо четене Отчет на Българската народна банка за януари – юни 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 432 от 8 декември

Приема Отчет на Българската народна банка за януари – юни 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 433 от 8 декември

Приема на първо четене бюджет на Българска народна банка за 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 461 от 22 декември

Приема бюджет на Българската народна банка за 2023 г.

Брутни международни валутни резерви

РЕШЕНИЕ № 5 от 13 януари

Приема за информация избрания бенчмарк за динамично структуриране на активите за първото тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 72 от 8 март

Приема за информация Отчета за управлението на международните валутни резерви на БНБ през 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 120 от 7 април

Приема за информация избрания бенчмарк за динамично структуриране на активите за второто тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 176 от 26 май

Приема за информация Отчета за управлението на международните валутни резерви на БНБ през първото тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 245 от 7 юли

Приема за информация избрания бенчмарк за динамично структуриране на активите за третото тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 317 от 14 септември

Приема за информация Отчета за управлението на международните валутни резерви на БНБ през второто тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 358 от 12 октомври

Приема за информация избрания бенчмарк за динамично структуриране на активите за четвъртото тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 395 от 10 ноември

Приема за информация Отчета за управлението на международните валутни резерви на БНБ през третото тримесечие на 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 466 от 22 декември

Определя толеранса за риск на БНБ за 2023 г., отнасящ се за управлението на брутните международни валутни резерви на Банката.

Платежни системи и платежен надзор

РЕШЕНИЕ № 20 от 27 януари

Българската народна банка възнамерява да спазва, считано от датата, от която администратор на бенчмарк за лихвен процент е лицензиран или

регистриран на територията на Република България, „Насоки относно методиката, функцията по наблюдение и съхраняването на данни съгласно Регламентта за бенчмарковете“ (ESMA 81-393-288), издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) и публикувани на интернет страницата му.

РЕШЕНИЕ № 37 от 11 февруари

Приема за информация Годишен отчетен доклад на Помирителната комисия за платежни спорове за 2021 г.

Приема за информация Годишен отчетен доклад на Секторната помирителна комисия за финансови услуги за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 61 от 23 февруари

Приема за информация изчисления във връзка с чл. 120, ал. 6 от ЗПУПС и чл. 35, ал. 2 от Наредба № 3 на БНБ среден размер на таксите към 31 декември 2021 г., начислявани от банките за услугите по приложение № 1 към чл. 34 от Наредба № 3 на БНБ, по разплащателни сметки.

РЕШЕНИЕ № 154 от 28 април

Българската народна банка прилага, считано от 1 юни 2022 г., „Насоки относно изключението за ограничена мрежа съгласно ДПУ2“ (EBA/GL/2022/02 от 24 февруари 2022 г.), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 247 от 7 юли

Издава лиценз на „ПейМен Груп“ ООД за извършване на дейност като дружество за електронни пари, предоставящо в допълнение платежни услуги по чл. 4, т. 3, букви „а“ и „в“ от Закона за платежните услуги и платежните системи.

РЕШЕНИЕ № 355 от 12 октомври

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 на БНБ от 18 април 2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти.

РЕШЕНИЕ № 356 от 12 октомври

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 16 на БНБ от 29 март 2018 г. за издаване на лицензи и одобрения, за вписване в регистъра по чл. 19 от Закона за платежните услуги и платежните системи и за изискванията към дейността на операторите на платежни системи с окончателност на сетълмента.

***

През периода януари – декември 2022 г. УС на БНБ е приел 2 решения във връзка с искания за издаване на одобрение и 10 решения във връзка с други правомощия по платежния надзор.

Наличнопарично обращение

РЕШЕНИЕ № 16 от 27 януари

Приема „Списък с продажни цени на банкноти или монети, продавани от БНБ на цена, различна от номиналната им стойност“, в сила от 31 януари 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 17 от 27 януари

Изважда от обращение възпоменателните монети, емитирани през 2016 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 7 февруари 2022 г.

Возпоменателните монети, емитирани през 2016 г., да се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 54 от 23 февруари

Приема информация за наличността и движението на Стратегически запас от банкноти на Българската народна банка за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 138 от 14 април

Пуска в обращение, считано от 27 юни 2022 г., златна възпоменателна монета „Паусий Хилендарски – два златни лева“.

РЕШЕНИЕ № 153 от 28 април

Цената, по която златната възпоменателна монета „Паусий Хилендарски – два златни лева“, емисия 2022 г., ще се продава на касите на БНБ, е 3755 (три хиляди седемстотин петдесет и пет) лева.

РЕШЕНИЕ № 174 от 26 май

Приема Наредба за изменение на Наредба № 39 на Българската народна банка за номиналната стойност, съдържанието, формата и дизайна на банкнотите и монетите, пускани в обращение.

РЕШЕНИЕ № 218 от 21 юни

Пуска в обращение, считано от 19 септември 2022 г., сребърна възпоменателна монета „Голям гмурец“.

РЕШЕНИЕ № 219 от 21 юни

Приема „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти през 2023 г.“.

Приема за информация „Предварителна програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти през 2024 г. и 2025 г.“ като основа за подготовката на ежегодните програми.

РЕШЕНИЕ № 267 от 28 юли

Приема „Списък с продажни цени на банкноти или монети, продавани от БНБ на цена, различна от номиналната им стойност“.

РЕШЕНИЕ № 268 от 28 юли

Цената, по която сребърната възпоменателна монета „Голям гмурец“, емисия 2022 г., ще се продава на касите на БНБ, е 108 (сто и осем) лева.

РЕШЕНИЕ № 318 от 14 септември

Пуска в обращение, считано от 5 декември 2022 г., сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Калоян“ от серията „Средновековни български владетели“.

РЕШЕНИЕ № 319 от 14 септември

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за сребърна възпоменателна монета „200 години от рождението на Найден Геров“, емисия

2023 г., която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автор Тодор Ангелиев, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 320 от 14 септември

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за сребърна възпоменателна монета „175 години от рождението на Христо Ботев“, емисия 2023 г., която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автори Пламен Чернев и Преслав Чернев, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 321 от 14 септември

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за сребърна възпоменателна монета „100 години от основаването на Българския олимпийски комитет“, емисия 2023 г., която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автор Светлин Балездров, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 360 от 12 октомври

Цената, по която сребърната възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Калоян“, емисия 2022 г., ще се продава на касите на БНБ, е 114 (сто и четиринадесет) лева.

РЕШЕНИЕ № 361 от 12 октомври

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за златна възпоменателна монета „100 години Богословски факултет“, емисия 2023 г., която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автор Светлин Балездров, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 362 от 12 октомври

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за сребърната възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „Цар Михаил III Шишман“, емисия 2023 г., от серията „Средновековни български владетели“, която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автор Силвия Борисова, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 363 от 12 октомври

Определя окончателното класиране в анонимния конкурс за медна възпоменателна монета „125 години от рождението на Димитър Талев“, емисия 2023 г., от серията „Български творци“, която да бъде отсечена по класирания на първо място проект с автор Тодор Ангелиев, като определя техническите ѝ характеристики.

РЕШЕНИЕ № 373 от 28 октомври

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 18 за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение, в сила от 1 януари 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 374 от 28 октомври

Пуска в обращение, считано от 3 януари 2023 г., сребърна възпоменателна монета „175 години от рождението на Христо Ботев“ от серията „Българско възраждане“.

РЕШЕНИЕ № 397 от 10 ноември

Пуска в обращение, считано от 6 февруари 2023 г., сребърна възпоменателна монета „200 години от рождението на Найден Геров“ от серията „Българско възраждане“.

РЕШЕНИЕ № 409 от 22 ноември

Цената, по която сребърната възпоменателна монета „175 години от рождението на Христо Ботев“, емисия 2023 г., ще се продава на касите на БНБ, е 108 (сто и осем) лева.

РЕШЕНИЕ № 438 от 8 декември

Пуска в обращение, считано от 20 март 2023 г., сребърна възпоменателна монета „100 години от основаването на Българския олимпийски комитет“.

РЕШЕНИЕ № 456 от 16 декември

Изменя Решение № 409 на Управителния съвет на БНБ от 22 ноември 2022 г. за определяне на цената, на която ще се продава сребърната възпоменателна монета „175 години от рождението на Христо Ботев“, и считано от 3 януари 2023 г., цената, на която монетата ще се продава на касите на БНБ, е 114 (сто и четиринадесет) лева.

РЕШЕНИЕ № 467 от 22 декември

Изважда от обращение банкнотите с номинална стойност 20 лева, емисия 2005 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 1 февруари 2023 г.

Банкнотите с номинална стойност 20 лева, емисия 2005 г., да се обменят на касите на Българската народна банка по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и без краен срок на обмяна.

РЕШЕНИЕ № 468 от 22 декември

Приема Наредба за изменение на Наредба № 39 на Българската народна банка за номиналната стойност, съдържанието, формата и дизайна на банкнотите и монетите, пускани в обращение.

РЕШЕНИЕ № 469 от 22 декември

Цената, по която сребърната възпоменателна монета „200 години от рождението на Найден Геров“, емисия 2023 г., ще се продава на касите на БНБ, е 114 (сто и четиринадесет) лева.

Поддържане на стабилността на банковата система и зацита на интересите на вложителите

РЕШЕНИЕ № 47 от 11 февруари

Българската народна банка спазва, считано от 14 февруари 2022 г., „Насоки за показателите, свързани с плана за възстановяване“ (EBA/GL/2021/11), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 65 от 23 февруари

Преустановява ограничението за кредитните институции, лицензирани да извършват банкова дейност в страната, за разпределяне на печалбата за

2019 г. и 2020 г., частично или изцяло, под формата на дивидент, обратно изкупуване на акции или друго аналогично плащане.

Банките, за които БНБ е компетентен надзорен орган и които възнамеряват да изплащат дивиденти или други аналогични плащания, включително от печалбата за 2021 г., следва да представят на БНБ планове за разпределение, които ще бъдат предмет на надзорния диалог.

Считано от 1 април 2022 г., се преустановява действието на наложената макропруденциална мярка, с която са определени лимити за нетни експозиции на кредитните институции, лицензирани да извършват банкова дейност в страната, и на клоновете на чуждестранни кредитни институции, извършващи дейност в страната, към определени категории контрагенти.

РЕШЕНИЕ № 103 от 22 март

Определя нивото на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, на 1.5% през второто тримесечие на 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 104 от 22 март

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (четвърто тримесечие на 2021 г.).

Приема за информация и публикация текста за бюлетина „Банките в България (октомври – декември 2021 г.)“.

РЕШЕНИЕ № 132 от 7 април

Българската народна банка прилага, считано от 8 април 2022 г., „Насоки относно обща методика за оценка за издаване на лиценз за кредитна институция съгласно член 8, параграф 5 от Директива 2013/36/ЕС“ (*EBA/GL/2021/12*), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 133 от 7 април

Българската народна банка спазва, считано от 1 юни 2022 г., „Насоки относно сътрудничеството и обмена на информация между органите за пруденциален надзор, надзорните органи за БИП/БФТ и звената за финансово разузнаване в съответствие с Директива 2013/36/ЕС“ (*EBA/GL/2021/15*), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 179 от 26 май

Българската народна банка прилага, считано от 4 юли 2022 г., „Насоки относно характеристиките на рисково базирания подход при надзора на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма и мерките, които да бъдат взети при упражняване на надзор въз основа на чувствителността към риск съгласно член 48, параграф 10 от Директива (ЕС) 2015/849 (изменящи Съвместни насоки *ESAs/2016/72*)“ (Насоки за рисково базиран надзор, *EBA/GL/2021/16* от 16 декември 2021 г.), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 215 от 21 юни

Приема Наредба № 42 от 21 юни 2022 г. за реда и условията за издаване на покрити облигации.

РЕШЕНИЕ № 221 от 21 юни

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (първо тримесечие на 2022 г.).

Приема за информация и публикация текста за бюлетина „Банките в България (януари – март 2022 г.)“.

РЕШЕНИЕ № 235 от 23 юни

Определя нивото на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, на 1.5% през третото тримесечие на 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 241 от 29 юни

Въз основа на инструкция от Европейската централна банка издава предварително одобрение за прякото придобиване от Кей Би Си Банк НВ на акциите в капитала на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД, в резултат на което „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД ще стане дъщерно дружество на Кей Би Си Банк НВ в България.

РЕШЕНИЕ № 282 от 28 юли

Във връзка с изпълнението на препоръката на Европейския съвет за системен риск ЕССР/2015/2 относно оценката на трансграничните ефекти и доброволната реципрочност за мерките на макропруденциалната политика, изменена посредством препоръка ЕССР/2022/3, да се информира Европейския съвет за системен риск, че експозициите на българските банки към страните, активирали искане за реципрочно прилагане на макропруденциални мерки (Белгия, Франция, Литва, Люксембург, Нидерландия, Норвегия и Швеция), са несъществени, поради което не се налага въвеждане на макропруденциални мерки на реципрочен принцип.

РЕШЕНИЕ № 283 от 28 юли

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 20 от 2019 г. за издаване на одобрения за членове на управителния съвет (съвета на директорите) и надзорния съвет на кредитна институция и изисквания във връзка с изпълнение на техните функции.

РЕШЕНИЕ № 286 от 4 август

Българската народна банка спазва, считано от 16 август 2022 г., „Насоки относно еквивалентността на режимите на поверителност“ (EBA/GL/2022/04), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 340 от 29 септември

Увеличава нивото на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, на 2.0% през четвъртото тримесечие на 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 341 от 29 септември

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (второ тримесечие на 2022 г.).

Приема за информация и публикация текста за бюлетина „Банките в България (април – юни 2022 г.)“.

РЕШЕНИЕ № 347 от 29 септември

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 42 на БНБ от 21 юни 2022 г. за реда и условията за издаване на покрити облигации.

РЕШЕНИЕ № 380 от 28 октомври

Българската народна банка спазва, считано от 1 декември 2022 г., „Насоки относно политиките и процедурите, свързани с управление на нормативното съответствие, и ролята и отговорностите на служителя, отговорен за нормативното съответствие във връзка с БИП/БФТ, съгласно член 8 и глава VI от Директива (ЕС) 2015/849“ (EBA/GL/2022/05 от 14 юни 2022 г.), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 381 от 28 октомври

Определя следните банки като други системно значими институции съобразно общоевропейските насоки на Европейския банков орган: „УниКредит Булбанк“ АД, „Банка ДСК“ АД, „Обединена българска банка“ АД, „Юробанк България“ АД, „Първа инвестиционна банка“ АД, „Кей Би Си Банк България“ ЕАД, „Централна кооперативна банка“ АД, Българска банка за развитие“ ЕАД.

Определя ниво на буфера за други системно значими институции на индивидуална и на консолидирана основа.

РЕШЕНИЕ № 446 от 8 декември

Българската народна банка спазва, считано от 31 декември 2022 г., „Насоки относно сравнителния анализ на практиките за възнагражденията, разликата в заплащането на жените и мъжете и одобренията по-високи съотношения съгласно Директива 2013/36/ЕС“ (EBA/GL/2022/06), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 447 от 8 декември

Българската народна банка спазва, считано от 31 декември 2022 г., „Насоки относно събирането на данни за високоплатени служители съгласно Директива 2013/36/ЕС и Директива (ЕС) 2019/2034“ (EBA/GL/2022/08), издадени от Европейския банков орган и публикувани на официалната му страница.

РЕШЕНИЕ № 482 от 22 декември

Определя нивото на антицикличния капиталов буфер, приложим към кредитни рискови експозиции в Република България, на 2.0% през първото тримесечие на 2024 г.

РЕШЕНИЕ № 483 от 22 декември

Приема за информация Доклад за състоянието на банковата система (трето тримесечие на 2022 г.).

Приема за информация и публикация текста за бюлетина „Банките в България (юли – септември 2022 г.)“.

РЕШЕНИЕ № 484 от 22 декември

Българската народна банка спазва, считано от 1 януари 2023 г., „Насоки относно общите процедури и методологии за процеса на надзорен преглед и оценка (ПНПО) и надзорните стрес тестове“ (EBA/GL/2022/03).

***

През периода януари – декември 2022 г. УС на БНБ е приел:

- 32 решения на основание чл. 11, ал. 1 и 3 от ЗКИ относно одобрение за

заемане на длъжност член на управителен орган и чл. 11а от ЗКИ относно заемане на ключови позиции и действия по административните производства, свързани с тях;

- 58 решения във връзка с процеса по надзорен преглед и оценка на основане чл. 79в от ЗКИ;
- 15 решения на основание чл. 76, ал. 4 от ЗКИ за съгласуване на избор на одитор на кредитна институция;
- 3 решения относно предоставяне на предварително одобрение за придобиване на квалифицирано дялово участие по чл. 28 от ЗКИ и действия по административните производства, свързани с тях;
- 61 решения във връзка с приключили надзорни проверки и други одобрения, разрешения и действия по административни процедури;
- 16 решения, свързани със собствения капитал;
- 8 решения на основание чл. 71, ал. 5 от ЗКИ относно одобрение за изменение в устава на кредитна институция;
- 8 решения, свързани със собствения капитал.

Дейност на БНБ по реструктуриране на кредитни институции

РЕШЕНИЕ № 3 от 10 януари

Изразява съгласие с проекта на решение на Единния съвет за реструктуриране за предоставяне на общо предварително разрешение за намаляване на инструменти на приемливите задължения по чл. 78а, параграф 1, втора алинея от Регламент (ЕС) № 575/2013, във връзка с писмено заявление на *Raiffeisen Bank International AG*.

РЕШЕНИЕ № 6 от 13 януари

Определя допустимите класове активи и инвестиционни ограничения за пазарен и кредитен риск на структурирана индексна сметка при БНБ за целите на управление на средствата на Фонда за реструктуриране на банки.

РЕШЕНИЕ № 15 от 27 януари

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 1 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 февруари 2022 г. до 30 април 2022 г.

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 февруари 2022 г. до 30 април 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 46 от 11 февруари

Българската народна банка, като орган за реструктуриране на кредитни институции, прилага „Насоки на Европейския банков орган относно стрес тестовете на схемите за гарантиране на депозитите съгласно Директива 2014/49/ЕС“ (*EBA/GL/2021/10*), публикувани на официалната страница на Европейския банков орган.

Българската народна банка, като орган за банков надзор, спазва „Насоки на Европейския банков орган относно стрес тестовете на схемите за гарантиране на депозитите съгласно Директива 2014/49/ЕС“ (*EBA/GL/2021/10*), публикувани на официалната страница на Европейския банков орган.

РЕШЕНИЕ № 51 от 18 февруари

Изразява несъгласие с проекта на предложение на Единния съвет за реструктуриране за определяне на предварителна основа на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на индивидуална основа за „Банка ДСК“ АД.

РЕШЕНИЕ № 115 от 5 април

Изразява несъгласие с проекта на решение на Единния съвет за реструктуриране за одобряване на съвместно решение относно групов план за реструктуриране за 2021 г. и оценка на възможността за реструктуриране на *KBC Group N.V.* и нейни дъщерни дружества и за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на субекта за реструктуриране и на дъщерните му дружества, включително за „Обединена българска банка“ АД.

РЕШЕНИЕ № 116 от 7 април

Изразява несъгласие с проекта на решение на Единния съвет за реструктуриране за одобряване на съвместно решение относно групов план за реструктуриране за 2021 г. и оценка на възможността за реструктуриране на *UniCredit S.p.A.* и нейни дъщерни дружества и за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на субекта за реструктуриране *UniCredit S.p.A.* и на дъщерните му дружества, включително за „УниКредит Булбанк“ АД.

РЕШЕНИЕ № 123 от 7 април

Приема Годишен отчет на Фонда за реструктуриране на банки за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 124 от 7 април

Определя индивидуална годишна вноска на клона на кредитна институция от трета държава във Фонда за реструктуриране на банки за 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 126 от 7 април

Приема план за реструктуриране на „Тексим Банк“ АД за 2020 г.

Определя минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения за „Тексим Банк“ АД и целеви нива за достигане на МИСКПЗ.

РЕШЕНИЕ № 127 от 7 април

Приема план за реструктуриране на „Токуда Банк“ АД за 2020 г.

Определя минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения за „Токуда Банк“ АД и целеви нива за достигане на МИСКПЗ.

РЕШЕНИЕ № 128 от 7 април

Приема план за реструктуриране на групата на „Търговска банка Д“ АД за 2020 г.

Определя минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения за „Търговска банка Д“ АД на индивидуална основа и целеви нива за достигане на МИСКПЗ.

РЕШЕНИЕ № 145 от 27 април

Изразява съгласие с проектите на решения на Единния съвет за реструктуриране за:

- одобряване на съвместно решение относно групов план за реструктуриране за 2021 г. и оценка на възможността за реструктуриране

- на *Raiffeisen Bank International AG* и съответните дъщерни дружества;
- одобряване на съвместни решения за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на *Raiffeisen Bank International AG* и на дъщерните ѝ дружества – субекти за реструктуриране в рамките на Единния механизъм за реструктуриране, включително *Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD*, субект за реструктуриране на групата за реструктуриране в Чехия, субект за реструктуриране на групата за реструктуриране в Румъния, субект за реструктуриране на групата за реструктуриране в Унгария, на дъщерните дружества в обхвата на групата за реструктуриране в Австрия, в обхвата на групата за реструктуриране в Чехия и в обхвата на групата за реструктуриране в Румъния, при съобразяване на резултатите от консултацията по процедурата „право да бъдеш изслушан“;
  - одобряване на решение на Единния съвет за реструктуриране за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения на субектите за реструктуриране и дъщерните им дружества от групата на *Raiffeisen Bank International AG* в рамките на Единния механизъм за реструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 146 от 27 април

На основание § 56, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на ЗВПКИИП и постъпило уведомление от Единния съвет за реструктуриране за Решение на ЕСП от 11 април 2022 г. за определяне на предварителните вноски в Единния фонд за реструктуриране (ЕФП) за 2022 г., приспада средства, набрани в подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП, от задълженията на кредитните институции за предварителни вноски в ЕФП за 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 151 от 28 април

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 1 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 май 2022 г. до 31 юли 2022 г.

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 май 2022 г. до 31 юли 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 152 от 28 април

Приема за сведение информация, представена на заседание на Пленарна сесия на Единния съвет за реструктуриране относно решенията във връзка с реструктурирането на групата на „Сбербанк Европа“ АГ.

РЕШЕНИЕ № 164 от 17 май

Да се приложи Решение на Единния съвет за реструктуриране *SRB/EES/2021/66* за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения по отношение на „Обединена българска банка“ АД на индивидуална основа, в съответствие с относимите норми от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

РЕШЕНИЕ № 165 от 17 май

Да се приложи Решение на Единния съвет за реструктуриране *SRB/EES/2021/237* за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения по отношение на „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД на

консолидирана основа, в съответствие с относимите норми от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

РЕШЕНИЕ № 166 от 17 май

Да се приложи Решение на Единния съвет за реструктуриране *SRB/EES/2021/193* за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения по отношение на „УниКредит Булбанк“ АД на индивидуална основа, в съответствие с относимите норми от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

РЕШЕНИЕ № 171 от 19 май

Не одобрява проект на съвместно решение относно план за реструктуриране на *ProCredit Holding AG & Co. KgaA* и неговите дъщерни дружества за 2021 г.

Не одобрява проект на съвместно решение относно определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения за „ПроКредит Банк (България)“ ЕАД като субект за реструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 172 от 20 май

Приема позиция за гласуване „въздържал се“ относно Проект на становище на Единния съвет за реструктуриране относно проект на план за реструктуриране на „Интернешънъл Асет Банк“ АД за 2020 г. (*SRB/EES/2022/33*).

РЕШЕНИЕ № 178 от 26 май

Българската народна банка, като орган за реструктуриране на кредитни институции, ще прилага Насоките на Европейския банков орган относно подобряване на възможността за реструктуриране за институции и органи за реструктуриране (*EBA/GL/2022/01*), публикувани на официалната страница на Европейския банков орган, считано от 1 януари 2024 г.

Българската народна банка, като орган за банков надзор, ще прилага „Насоки на Европейския банков орган относно подобряване на възможността за реструктуриране за институции и органи за реструктуриране“ (*EBA/GL/2022/01*), публикувани на официалната страница на Европейския банков орган, считано от 1 януари 2024 г.

РЕШЕНИЕ № 265 от 22 юли

Не участва в гласуването на разширената Изпълнителна сесия на Единния съвет за реструктуриране за приемане на решение за предоставяне на предварително разрешение по чл. 78а, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) № 575/2013, поради обстоятелството, че „Райфайзенбанк (България)“ ЕАД с ново наименование „Кей Би Си Банк България“ ЕАД, вече не е част от *RBI Group*.

РЕШЕНИЕ № 269 от 28 юли

Приема Наредба № 43 за реда и условията за определяне и изплащане на максимална дневна сума на вложителите при спиране на изпълнението на задължения по отговарящи на условията влогове.

РЕШЕНИЕ № 270 от 28 юли

Приема Наредба № 44 за условията и реда за избор на независими оценители по чл. 55а от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

РЕШЕНИЕ № 277 от 28 юли

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 1 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 август 2022 г. до 31 октомври 2022 г.

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 август 2022 г. до 31 октомври 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 323 от 20 септември

Изразява несъгласие с проект на решение на Единния съвет за реструктуриране относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на групата на *OTP Bank Plc.* за 2021 г. и с проект на съвместно решение на колегията за реструктуриране за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения за *OTP Bank Plc.* и нейните дъщерни дружества.

РЕШЕНИЕ № 324 от 29 септември

Не прилага опростени изисквания при изготвяне на планове за реструктуриране на кредитните институции, които попадат в обхвата на преките правомощия на Българската народна банка като орган за реструктуриране.

Не предлага на Единния съвет за реструктуриране прилагането на опростени изисквания по отношение на кредитните институции, които попадат в обхвата на преките правомощия на Единния съвет за реструктуриране.

РЕШЕНИЕ № 359 от 12 октомври

Да се приложи Решение (*SRB/EES/2021/71*) на Единния съвет за реструктуриране за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения по отношение на „Банка ДСК“ АД на индивидуална основа, в съответствие с относимите норми от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

РЕШЕНИЕ № 372 от 27 октомври

Не подкрепя проекта на решение на Единния съвет за реструктуриране за одобряване „под условие“ на план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на групата на *Eurobank Ergasias Services and Holdings S.A.* (групата Юробанк) (*SRB/EES/2002/103*) и изразява несъгласие с проекта на план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на групата Юробанк за 2022 г. в частта относно подхода за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ) на индивидуална основа за „Юробанк България“ АД.

Изразява несъгласие с проекта на решение на ЕСП за определяне на МИСКПЗ на *Eurobank S.A.* като субект за реструктуриране и на дъщерните му дружества в частта относно „Юробанк България“ АД.

РЕШЕНИЕ № 376 от 28 октомври

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 1 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 ноември 2022 г. до 31 януари 2023 г.

Средствата на подфонда по чл. 134, ал. 1, т. 2 от ЗВПКИИП да продължат да бъдат държани по текуща сметка при БНБ за периода от 1 ноември 2022 г. до 31 януари 2023 г.

РЕШЕНИЕ № 423 от 1 декември

Изразява несъгласие за одобряването на предварителна основа на проект на съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на групата на *KBC Group N.V.* (групата КБС) за 2022 г. (*SRB/EES/2022/11*) в частта относно подхода за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ) на индивидуална основа за „Обединена българска банка“ АД.

Изразява несъгласие с проект на съвместно решение относно определяне на МИСКПЗ за субекта за реструктуриране и съответните дъщерни дружества от групата КБС (*SRB/EES/2022/12*).

РЕШЕНИЕ № 428 от 7 декември

Изразява несъгласие за одобряването на предварителна основа на проект на съвместно решение относно план за реструктуриране и оценка на възможността за реструктуриране на групата на *UniCredit S.p.A.* (групата УниКредит) за 2022 г. (*RC/JD/2022/15*) в частта относно подхода за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения (МИСКПЗ) за „УниКредит Булбанк“ АД.

Изразява несъгласие с проект на съвместно решение относно определяне на МИСКПЗ за субекта за реструктуриране и съответните дъщерни дружества от групата УниКредит (*RC/JD/2022/16*).

РЕШЕНИЕ № 470 от 22 декември

Да се приложи Решение (*SRB/EES/2022/104*) на Единния съвет за реструктуриране за определяне на минимално изискване за собствен капитал и приемливи задължения по отношение на „Юробанк България“ АД на индивидуална основа, в съответствие с относимите норми от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници.

Статистика

РЕШЕНИЕ № 19 от 27 януари

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 17 от 29 март 2018 г. за паричната и лихвената статистика и статистиката на финансовите сметки.

Фискален агент и депозитар на държавата

РЕШЕНИЕ № 73 от 8 март

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 31 от 4 октомври 2007 г. за сетълмент на държавни ценни книжа.

Централен кредитен регистър и Регистър на банковите сметки и сейфове

РЕШЕНИЕ № 434 от 8 декември

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 22 от 16 юли 2009 г. за Централния кредитен регистър.

РЕШЕНИЕ № 435 от 8 декември

Приема Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 12 от 29 септември 2016 г. за Регистъра на банковите сметки и сейфове.

Изследователска дейност

РЕШЕНИЕ № 13 от 27 януари

Приема за информация прогнозата на БНБ по основни макроикономически показатели за 2021–2023 г. (изготвена на база информация към 13 януари 2022 г.), която да бъде публикувана в „Макроикономическа прогноза“ (декември 2021 г.).

РЕШЕНИЕ № 45 от 11 февруари

Присъжда една стипендия за 2022 г. на студент, обучаващ се за придобиване на образователно-квалификационна степен „магистър“.

Присъжда една стипендия за 2022 г. на студент, обучаващ се за придобиване на научна и образователна степен „доктор“.

РЕШЕНИЕ № 55 от 23 февруари

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през първото и второто тримесечие на 2022 г., които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (брой 4/2021 г.).

РЕШЕНИЕ № 119 от 7 април

Приема за информация прогнозата на БНБ по основни макроикономически показатели за 2022–2024 г. (изготвена на база информация към 29 март 2022 г.), която да бъде публикувана в „Макроикономическа прогноза“ (март 2022 г.).

РЕШЕНИЕ № 175 от 26 май

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през второто и третото тримесечие на 2022 г., които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (брой 1/2022 г.).

РЕШЕНИЕ № 244 от 7 юли

Приема за информация прогнозата на БНБ по основни макроикономически показатели за 2022–2024 г. (изготвена на база информация към 24 юни 2022 г.), която да бъде публикувана в „Макроикономическа прогноза“ (юни 2022 г.).

РЕШЕНИЕ № 292 от 25 август

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през третото и четвъртото тримесечие на 2022 г., които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (брой 2/2022 г.).

РЕШЕНИЕ № 357 от 12 октомври

Приема за информация прогнозата на БНБ по основни макроикономически показатели за 2022–2024 г. (изготвена на база информация към 30 септември 2022 г.), която да бъде публикувана в „Макроикономическа прогноза“ (септември 2022 г.).

РЕШЕНИЕ № 405 от 22 ноември

Приема за информация оценките за развитие на основните макроикономически показатели през четвъртото тримесечие на 2022 г. и първото тримесечие на 2023 г., които да бъдат публикувани в „Икономически преглед“ (брой 3/2022 г.).

Вътрешен одит на БНБ**РЕШЕНИЕ № 207 от 9 юни**

Приема Отчета на главния одитор на БНБ за дейността на дирекция „Вътрешен одит“ за 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 487 от 22 декември

Приема актуализирана стратегия за дейността на дирекция „Вътрешен одит“ за периода до 2025 г.

Общи събрания**РЕШЕНИЕ № 9 от 13 януари**

Дава съгласие на изпълнителния директор на „Печатница на БНБ“ АД да гласува на Общото събрание на акционерите на „Обертюр Фидюсиер“ АД за избиране на Калин Добрев за член на Съвета на директорите на „Обертюр Фидюсиер“ АД с мандат до изтичане на мандата на настоящия Съвет на директорите на дружеството.

РЕШЕНИЕ № 121 от 7 април

Одобрява проверения и заберен Годишен финансов отчет на „Монетен двор“ ЕАД за 2021 г. и Доклад за дейността на „Монетен двор“ ЕАД за 2021 г. Приема Доклада на независимия одитор „АФА“ ООД за извършена проверка на Годишния финансов отчет на „Монетен двор“ ЕАД за 2021 г. Загубата на дружеството за 2021 г. в размер на 292 047.45 лв. да се покрие със средства от фонд „Резервен“. Освобождава от отговорност членовете на Съвета на директорите, както и бившия член на Съвета на директорите Цветан Буюклийски, за дейността им през 2021 г. Приема за сведение Бизнес плана на „Монетен двор“ ЕАД за 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 149 от 28 април

Дава съгласие изпълнителният директор на „Печатница на БНБ“ АД да гласува на редовното годишно Общо събрание на акционерите на „Обертюр Фидюсиер“ АД за: приемане на Доклада на Съвета на директорите на „Обертюр Фидюсиер“ АД за дейността на дружеството през 2021 г.; приемане на Годишния финансов отчет на „Обертюр Фидюсиер“ АД за 2021 г. и доклада на независимия одитор „Ърнст и Янг Одит“ ООД; разпределяне на печалбата за 2021 г. в размер на 2 493 061.04 лв., както следва: 1/10 от печалбата да бъде отделена във фонд „Резервен“ на дружеството, а останалата част от печалбата, ведно с 228 689.06 лв. от неразпределената печалба за минали години, да

бъде разпределена като дивидент в полза на акционерите при размер на дивидента от 2.70 лв. на акция; освобождаване от отговорност на членовете на Съвета на директорите на дружеството за дейността им през 2021 г.

РЕШЕНИЕ № 173 от 26 май

Дава съгласие управителят на БНБ да упълномощи представител на БНБ на редовното Общо събрание на акционерите на „Дружество за касови услуги“ АД, който да гласува за: приемане на Доклада на Съвета на директорите за дейността на „Дружество за касови услуги“ АД за 2021 г.; приемане на Годишния финансов отчет на „Дружество за касови услуги“ АД за 2021 г.; приемане на Доклада на независимия одитор „Грант Торнтон“ ООД за извършена проверка на Годишния финансов отчет на дружеството за 2021 г.; разпределение на печалбата на дружеството за 2021 г. в размер на 973 187.66 лв., както следва: 10% от печалбата в размер на 97 318.77 лв. да се отнесе към фонд „Резервен“, сумата от 14 039 лв. да се провизира за бъдещи задължения към персонала при пенсиониране и останалата сума в размер на 865 445.46 лв. да се отнесе като неразпределена печалба на „Дружество за касови услуги“ АД, като не се разпределя дивидент на акционерите; освобождаване от отговорност на членовете на Съвета на директорите на дружеството и бившия член на Съвета на директорите Любен Иванов за дейността им през 2021 г.; прекратяване на правомощията на досегашните членове на Съвета на директорите поради изтичане на мандата; Съветът на директорите на „Дружество за касови услуги“ АД да се състои от 7 (седем) членове с мандат от три години; приемане на направените предложения от акционерите и избор за членове на Съвета на директорите на дружеството на Калин Димитров Христов, Анна Валериева Манолова, Владимир Господинов Влаев, Ивайло Русинов Главчовски, Емил Стефанов Христов, Татяна Василева Иванова и Ирина Иванова Марцева и определяне на възнаграждението на членовете на Съвета на директорите, които няма да бъдат изпълнителни членове.

РЕШЕНИЕ № 203 от 9 юни

Дава съгласие управителят на БНБ да упълномощи представител на БНБ на редовното Общо събрание на акционерите на „БОРИКА“ АД, който да гласува за: приемане на Доклада за дейността на „БОРИКА“ АД за 2021 г. и Годишния финансов отчет на „БОРИКА“ АД за 2021 г.; приемане на представения одиторски доклад от проверката на Годишния финансов отчет на „БОРИКА“ АД за 2021 г.; приемане на Отчета на Одитния комитет на „БОРИКА“ АД за 2021 г.; одобряване на изменения на Статута на Одитния комитет на „БОРИКА“ АД; разпределяне на печалбата на „БОРИКА“ АД за 2021 г. по следния начин: от нетната печалба за 2021 г. в размер на 8 017 087.20 лв. да се изплатят 5 000 301.80 лв. под формата на дивидент на акционерите пропорционално на притежаваните от тях акции, остатъкът от нетната печалба за 2021 г. в размер на 3 016 785.40 лв. да се отнесе към „Допълнителни резерви с общ характер“; освобождаване от отговорност на членовете на Съвета на директорите на дружеството и на бившите членове на Съвета на директорите Виолина Спасова, Теодора Петкова, Петър Андранов и Ангел Геков за дейността им през 2021 г.; освобождаване на настоящите членове на Съвета на директорите Калин Христов, Цветанка Минчева, Юрий Генев, Татяна Иванова, Петя Димитрова, Георги Константинов, Неделчо Неделчев, Георги Заманов и Мирослав Вичев; избиране за членове на Съвета на директорите на Калин Христов, Мирослав Вичев, Цветанка Минчева, Тамаш Хак-Ковач, Татяна Иванова, Георги Константинов, Никола Бакалов, Петър Слабов, Николай Спасов с мандат 3 години и определяне на

месечно възнаграждение за членовете на Съвета на директорите, на които няма да бъде възложено управлението на дружеството; избиране за одитор на дружеството специализираното одиторско предприятие „Делойт Оудит“ ООД, което да извърши проверка и заверка на годишния финансов отчет на „БОРИКА“ АД за 2022 г.

РЕШЕНИЕ № 212 от 9 юни

Дава съгласие управителят на БНБ да упълномощи представител на БНБ на редовното Общо събрание на акционерите на „Печатница на БНБ“ АД, който да гласува за: приемане на Доклада на Съвета на директорите на „Печатница на БНБ“ АД за дейността на дружеството за 2021 г.; приемане на проверения и заверен Годишен финансов отчет на „Печатница на БНБ“ АД за 2021 г.; освобождаване от отговорност на членовете на Съвета на директорите на дружеството за дейността им през 2021 г.; разпределяне на печалбата на „Печатница на БНБ“ АД за 2021 г. в размер на 5 322 179.55 лв., както следва: 1/10 от печалбата – 532 217.95 лв., да бъде отделена във фонд „Резервен“, останалата част от печалбата да бъде разпределена между акционерите пропорционално на притежаваните от тях акции от капитала на дружеството.

РЕШЕНИЕ № 427 от 6 декември

Дава съгласие управителят на БНБ да упълномощи представител на БНБ на извънредно Общо събрание на акционерите на „Дружество за касови услуги“ АД, който да гласува за: приемане на изменения и допълнения в устава на дружеството; одобряване на придобиването на 100% от акциите в капитала на „ДСК – Транс Секюрити“ ЕАД и проекта на договор за покупко-продажба на акции.

***

През 2022 г. Управителният съвет на БНБ е приел решения, свързани със: одобряване на вътрешни правила на банката (11 решения); провеждане на обществени поръчки и сключване на договори¹³² (28 решения); организацията на дейности на банката (118 решения, в това число 22 решения относно организация на дейности на банковия надзор; 32 решения относно организация на дейности във връзка с функцията по реструктуриране на кредитни институции; едно решение във връзка с организация на дейности по платежния надзор; 10 решения, с които приема информация за изпълнението на Националния план за въвеждане на еврото в Република България в сферите на компетентност на БНБ).

¹³² Пълна информация за организираниите обществени поръчки е достъпна в „Профил на купувача“ в ЦАИС-ЕОП www.eop.bg.

ISSN 2367-4911 (онлайн)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ